

ธรรมครองโลก

ความทุกข์เป็นภัยอันใหญ่หลวงของสัตว์โลก
ธรรมานุสรณ์ หลวงพ่อปัญญาั่นนทะ พระภิกษุ ๔ แผ่นดิน

ธรรมครองโลก

ความทุกข์เป็นภัยอันใหญ่หลวงของสัตว์โลก

สถาบันหนังสือธรรม

จัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อสืบมรดกธรรมหลวงพ่อดุญานันทภิกขุ

ธรรมานุสรณ์ปัญญาันตะ

พระพรหมมั่งคณาจารย์

พระเถระภิกษุ ๔ แผ่นดิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

พระราชทานพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม

ในพระบรมราชานุเคราะห์ครบ ๗ วัน ๕๐ วัน และ ๑๐๐ วัน

ธรรมานุสรณ์แห่งการละสังขารชนมายุ ๙๗ ปี

วันพุธที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ โรงพยาบาลศิริราช

คำนำในการจัดพิมพ์

ธรรมานุสรณ์แห่งการละสังขารของพระเถระภิกขุ ๔ แผ่นดิน

หนังสือชุด “พระเถระภิกขุ ๔ แผ่นดิน “ธรรมครองโลก” ของ ท่านเจ้าคุณ พระพรหม มังคลาจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตคุณนันทภิกขุ) พระผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เป็นที่เคารพศรัทธาของ ชาวพุทธทั้งหลาย ทั้งในอดีตกาล แลปัจจุบันกาล แลในอนาคตกาล ท่านได้บำเพ็ญเมตตา บารมีแก่ชาวพุทธและชาวโลกทั้งหลาย โดยแสดงธรรมเปิดดวงตาท่านสาธุชน เพื่อความเจริญ แพร่หลายแห่งธรรมและความเจริญของงามแห่งปัญญา จักบังเกิดแก่ชาวพุทธทั้งหลาย

ศาสนาทุกศาสนาล้วนแต่มีธรรมะเป็นเนื้อแท้ทุกศาสนา ซึ่งถ้าพวกเราสามารถนำออกมา ใช้ให้ถูกต้อง ก็จะสามารถแก้ไขวิกฤตการณ์ของโลกได้ การทำให้โลกมีธรรมะนั้น เป็นสิ่งจำเป็น อย่างยิ่งแห่งโลกในยุคปัจจุบันนี้ ศาสนิกชนของแต่ละศาสนาจะต้องเข้าถึงแก่นแท้แห่งศาสนา ของตน ๆ จึงจะสามารถช่วยโลกให้พ้นจากภัยพิบัติได้

สิ่งที่ท่านสาธุชนทั้งหลายจักต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ คือ ท่านทั้งหลายกำลังทำกัน ได้ แต่เพียง “รู้ธรรมะ” แต่ “ไม่มีธรรมะ” ที่จักนำมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเพียงพอ กล่าวคือ “เราไม่บังคับตัวเอง” ให้มีธรรมะ “เราไม่ละอายตนเอง” ที่ไม่ประพฤติปฏิบัติธรรม คือ ทำหน้าที่ของตน ๆ “เราไม่กลัวอันตราย” จากการที่เราไม่มีธรรมะ และ “เราไม่ส่งเสริม” ให้ โลกและเพื่อนร่วมโลกมีธรรมะ

เมื่อเราไม่รู้จักรนำธรรมะมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและชาวโลกแล้ว ความทุกข์ ความเดือดร้อน ก็จักบังเกิดแก่ตนเองและผู้อื่น โลกก็จักถึงภัยพิบัติไม่ช้า

หนังสือชุด “พระเอระภิกษุ ๔ แผ่นดิน “ธรรมครองโลก” ของ ท่านเจ้าคุณ พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ) ที่ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม ได้จัดทำขึ้นในครั้งนี้ เพื่อเป็นธรรมานุสรณ์แห่งการละสังขารชนมายุ ๙๗ ปี ในวันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร ในช่วงระยะเวลา ๙๗ ปี นับแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๔ ท่านถือกำเนิดในแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ จวบจนในแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ และได้รับพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานพิธีธรรม สวดพระอภิธรรม ไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์ ครบ ๗ วัน ๕๐ วัน และ ๑๐๐ วัน พุทธศาสนิกชนยกย่องพระเดชพระคุณท่านไว้ ในฐานะ “พระเอระภิกษุ ๔ แผ่นดิน”

ธรรมสภาขอกราบขอบพระคุณแต่ท่านสาธุชนทั้งหลาย ที่มีจิตเป็นกุศลร่วมอนุโมทนาในการจัดพิมพ์หนังสือพระธรรมเทศนาของท่านเจ้าคุณหลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ ออกเผยแพร่แก่พุทธบริษัททั้งหลาย บุญกุศลอันเกิดจากการกระทำในครั้งนี้ ขอโน้มถวายเป็นอาจารย์บูชาแด่ท่านเจ้าคุณ พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ) พระผู้เป็นดวงประทีปของพุทธบริษัทและชาวโลก

ด้วยความสุจริต หวังดี

ธรรมสภาปรารถนาให้โลกพบกับความสงบสุข

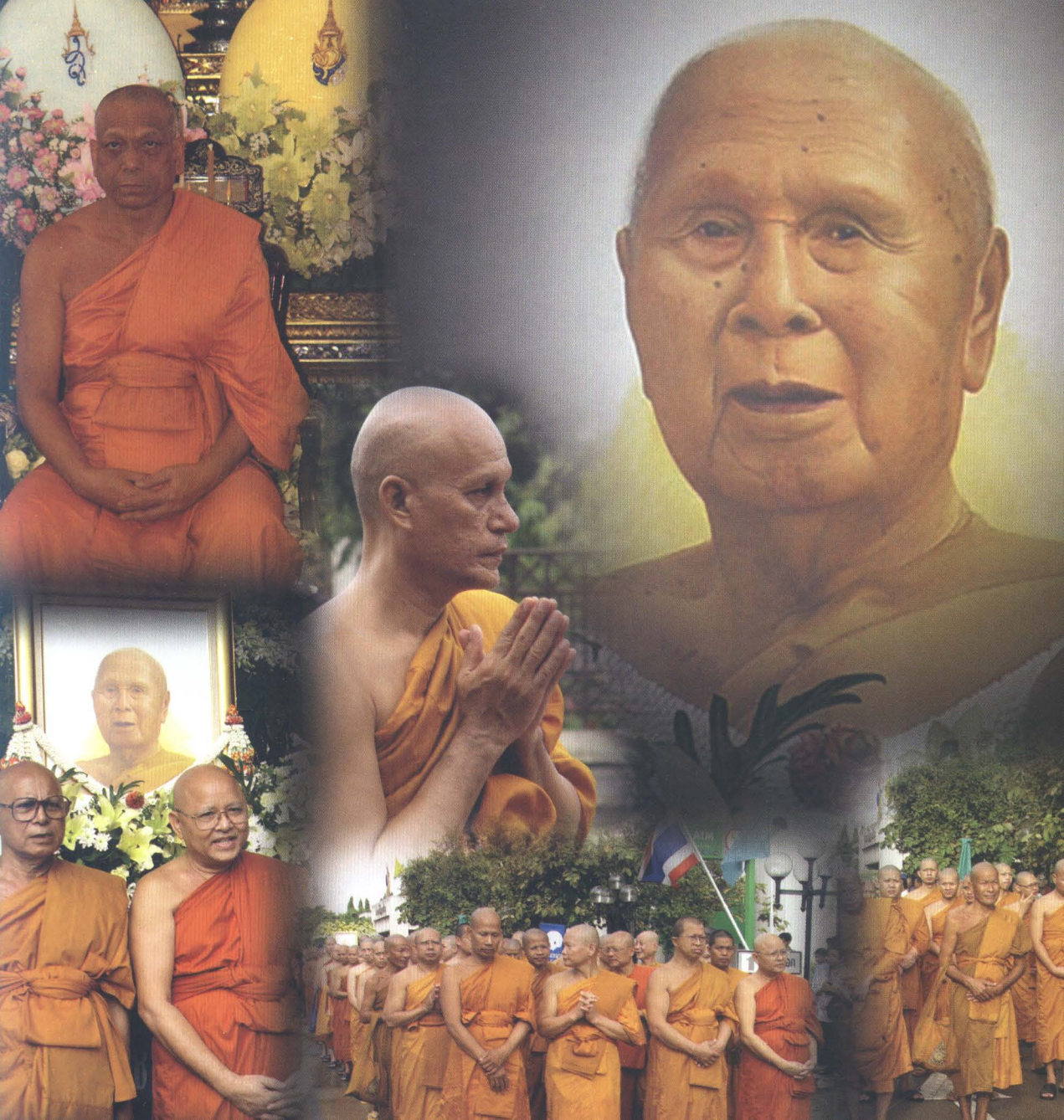
สารบัญ

ธรรมครองโลก

ความทุกข์เป็นภัยอันใหญ่หลวงของสัตว์โลก

○ พระพุทธเจ้า	:	เจ้าชายผู้เสียสละเพื่อช่วยเหลือชาวโลก	๕
○ ศึกษาพุทธธรรม	:	ความทุกข์เป็นภัยอันใหญ่หลวงของสัตว์โลก	๑๕
○ ศาสนาประจำใจ	:	ธรรมะสอนให้มองโลกตามความเป็นจริง	๑๐๕
○ ปลดปล่อยตัวเอง	:	เป็นตัวเองกันเสียบ้างเถิด จักไม่เกิดทุกข์	๑๒๗
○ ทางไปสู่ความสงบ	:	ถอดความโดยพระธรรมโกศาจารย์	๑๓๕
○ ของดีในพม่า	:	สิ่งทั้งหลายเป็นผลมาจากจิตใจ	๑๖๗
○ ศาสนาเก่าแก่ของอินเดีย	:	การกลับใจมานับถือพุทธศาสนาของคูทร	๑๘๗

๖ ร ร บ ค ร อ ง โ ล ก

เ รื่ อ ง

พระพุทธรเจ้า

เ จ้ า ช า ย ๖ เ ลี ย ล ล : เ พื่ อ ช ่ ว ย เ ท ลี อ ช า ว โ ล ก

เมื่อ ๒๕๐๐ ปีมาแล้ว ในประเทศอินเดียตอนเหนือเป็นที่อยู่ของพวกวงศ์ศากยะ มีพระนครกบิลพัสดุ์เป็นเมืองหลวง ประชาชนชาวแคว้นมีการกินดีอยู่ดีและมั่งคั่งด้วยทรัพย์สมบัติ เป็นย่านกลางของการไปมาค้าขายของชนหลายชาติหลายภาษา และองค์พระผู้เป็นประมุขของประเทศ ทรงนามว่า "สุทโธทนะ" พระองค์เป็นราชาที่ปกครองประชาชนโดยธรรมะ รักประชาชนเหมือนลูกอันเกิดจากพระองค์ คอยสอดส่องบำบัดทุกข์บำรุงสุขพสกนิกรอยู่เสมอมิว่างวัน จึงเป็นที่รักใคร่สนิทสนมของประชาชนทั่วไป ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ พระอัศรมเหสีของพระองค์ทรงพระนามว่า พระนางสิริมหามายา เธอเป็นยอดแห่งสตรีที่ถึงพร้อมด้วยรูปสมบัติ และคุณสมบัติ แม้ว่าท้าวเธอทั้งสองจะมีความสุขสำราญสักปานใดก็ตาม แต่ก็ยังขาดอยู่อย่างหนึ่งอันผู้ครองเรือนทุกคนปรารถนา สิ่งนั้นคือพระโอรสผู้สืบสันตติวงศ์ต่อไป

กาลต่อมาพระนางก็ทรงพระครรภ์และประสูติพระโอรส ณ สวนลุมพินี ระหว่างแดนเมืองกบิลพัสดุ์และเทวทหะ ชาวนี้ย่อมนำความปรีดาปราโมทย์มาสู่ราชตระกูลและประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก จึงได้ทรงขนานนามเจ้าชายว่า "สิทธัตถะกุมาร" แปลว่า "ผู้มีความต้องการสำเร็จ"

เมื่อพระอายุกาลของพระกุมารสมควรแก่การศึกษาแล้ว พระบิดาก็จัดให้ศึกษาในสำนักครุวิศramaผู้เป็นครุที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น ปรากฏว่าพระกุมารทรงเคารพต่อคำสอนคำเตือนของครุ และมีความรู้เชี่ยวชาญเสมอด้วยอาจารย์ เพียงอายุ ๑๕ ปี ก็จบการศึกษา และได้แสดงศิลปวิทยาให้ปรากฏแก่หมู่พระญาติทั้งหลาย ได้รับความนิยมนว่าเป็นสุดยอดแห่งชายหนุ่มในแคว้นนั้น

ครั้นอายุ ๑๖ ปี พระบิดาก็ทรงจัดให้แต่งงานกับพระนางพิมพา หรือยโสธรา พระราชธิดาของพระเจ้าสุปพุตระ แห่งเทวทหนคร ได้อยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาที่ดี เป็นเวลาถึง ๑๓ ปี มีพระโอรสพระองค์หนึ่ง นามว่า "ราहुล" กาลนั้น เหตุการณ์อันยิ่งใหญ่ในชีวิตของพระองค์ก็ได้เกิดขึ้น อันเป็นเหตุนำประโยชน์สู่ชาวโลกทั้งหลาย ทั้งในสมัยพุทธกาลและในสมัยนี้ เราจึงควรมาศึกษากันถึงเหตุการณ์นี้สักเล็กน้อย พอเป็นทางให้เกิดปัญญาและถือเอาประโยชน์จากการกระทำของเจ้าชายสิทธัตถะที่ได้ทรงช่วยเหลือชาวโลก

ชาวโลกต้องการผู้ชี้ทางพ้นทุกข์

ประเทศอินเดียในยุคนั้น เป็นระยะกาลของความลึกลงในเรื่องข้อปฏิบัติทางศาสนา ครูอาจารย์ต่างๆ และผู้ทำหน้าที่ประกาศความจริงแก่ประชาชนมีจำนวนมาก แต่ความจริงที่นำมาประกาศนั้น มิใช่ความจริงอันสุดท้าย เป็นแต่ความเท็จที่ถูกประกาศติดลากว่าเป็นความจริงเท่านั้น คนที่เชื่อในคำสอนของคณาจารย์นั้นๆ ก็ได้ปฏิบัติทดลองด้วยความสนใจ แต่ทำไปเท่าใดๆ ก็ไม่สามารถทำจิตของตนให้พ้นจากห่วงทุกข์ได้ บางอาจารย์ก็ปฏิบัติตนมัวเมาในกามคุณ อันผูกจิตของตนไว้ในทางต่ำและเปดเมื่อนด้วยความเศร้าหมองอยู่เสมอ บางอาจารย์ก็ปฏิบัติตนให้หนักไปในทางทรมาณร่างกายให้ลำบาก เพราะคิดว่าร่างกายเป็นเครื่องกักกันวิญญานมิให้หลุดพ้น ยิ่งทรมาณมากเข้าเท่าใด ความทุกข์ก็ยิ่งทวีมากขึ้นทุกที ไม่มีทางที่จะหลุดไปจากความทุกข์ได้ ความสงสัยก็บังเกิดขึ้น วิธีปฏิบัติและคิดกันว่าทำอย่างไรหนอจะพ้นจากความทุกข์ไปได้

ทั่วประเทศอินเดีย เต็มไปด้วยบุคคลผู้แสวงหาความสงบทางใจ แต่ยังมีได้พบทางของ
มันอย่างแท้จริง ความทุกข์ทรมานก็เกิดมากขึ้น โลกกำลังเรียกร้องคนจริง คนเสียสละ คน
ที่สามารถจะชี้ทางบรรเทาทุกข์และชี้สุขเกษมสันต์ ชี้ทางพระนฤพานอันพ้นโคภวิโยคภัย ให้
แก่พวกเขาทั้งหลาย

น้ำพระทัยช่วยเหลือชาวโลก

เจ้าชายสิทธัตถะทรงเสวยความสุขอันเกิดแต่การครองเรือนอยู่ในพระราชฐาน ความ
สมบูรณ์แห่งนครกบิลพัสดุ์ ได้อำนวยความสะดวกให้แก่พระองค์ทุกอย่าง ปราสาทที่เป็นที่อยู่
อาศัยก็มีอยู่ถึง ๓ ปราสาท อันเป็นที่เหมาะแก่ฤดูทั้งสาม ในปราสาทก็มีแต่ความเบิกบานใจ
อันเกิดจากอาหารและดนตรีนานาชนิด สิ่งเหล่านี้จะทำให้เจ้าชายทรงมัวเมา และลุ่มหลงใน
กามสุขนั้นๆ แต่กลับตรงกันข้าม พระราชาบิดายังทรงบำรุงพระองค์ให้สุขสำราญมากเท่าใด
ก็เท่ากับยิ่งยู่ให้เบื่อหน่ายในกามสุขมากเท่านั้น

จริงอยู่ ปุถุชนทั้งมวลย่อมมีความปรารถนาในกาม ได้มาแล้วก็ลุ่มหลงมัวเมา และยัง
ดิ้นรนเพื่อหาใหม่อีกต่อไปอย่างไม่รู้จักจบจักสิ้น เขาจึงตกเป็นทาสของความอยาก มีใจจดจ่อ
อยู่ในสิ่งนั้นๆ ไม่สามารถจะถอนไปได้ แต่เจ้าชายของเราเป็นมนุษย์พิเศษ ที่ทรงเกิดมาเพื่อ
ประโยชน์สุขของชาวโลกอย่างแท้จริง พระองค์ได้เสวยสุขในกามแล้วรู้เท่าทันต่อกาม เห็น
เป็นของสนุกเพียงชั่วคราวเท่านั้น มันตัดทอนความก้าวหน้าอันดีงามของชีวิต ตัดทอนดวงจิต
ที่จะน้อมไปเพื่อการกู้โลกให้พ้นจากบ่วงบาป พระองค์จึงหลีกออกมาจากกามคุณไปหาที่สงบ

อยู่แต่โดดเดี่ยว เพื่อคิดหาทางช่วยชาวโลก ตลอดระยะเวลา ๑๓ ปีแห่งการครองเรือน พระองค์มีพระโอรสแต่เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น

นี่เป็นพยานอันเราควรสันนิษฐานได้ว่า พระองค์มิได้มัวเมาในกามคุณ แต่ทรงใช้เวลาส่วนมากปฏิบัติกิจของนักปกครองที่ดี เพื่อให้ประชาชนของพระองค์ได้รับความสุขความสบาย เมื่อมีเวลารว่างจากงาน พระองค์ทรงไปประทับภายใต้ต้นหว้าใหญ่ในสวนหลังปราสาท ทรงแสวงหาความสุขอันเกิดจากความวิเวก ทรงพอพระทัยที่ได้เห็นนกบนต้นไม้ ปลาในน้ำ สัตว์เลื้อยคลานที่อยู่บนพื้นดิน ที่มีชีวิตเป็นตัวของมันเองจริงๆ เมื่อทรงเห็นสัตว์ทั้งหลายมีความสุขสบายแล้วก็ทรงคำนึงถึงคนอื่นเป็นสัตว์ชั้นสูง เป็นสัตว์ที่มีวิวัฒนาการมาสู่ความเจริญแล้ว ทรงเห็นว่ามีย่อยคนนักที่จะรู้คุณค่าของการเกิดมาเป็นคน และใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนร่วมโลก มีอยู่เป็นอันมากที่เห็นแก่ตัว เอาเปรียบเพื่อนบ้านและทำลายกันโดยวิธีต่างๆ ความรักความเมตตาอันเป็นคุณสมบัติที่ก่อให้เกิดความสงบมิได้มีอยู่เลย ชาวโลกจึงฝังร่างกายของตนอยู่ในกองทุกข์อันหนัก ทำไฉนหนอ...จึงจะช่วยให้พ้นจากความทุกข์ได้? ทำไฉนหนอ...เราจึงจะทำให้คนทุกคนมีความรักกันฉันพี่น้อง? และทรงคิดถึงพระองค์อีกว่า ในฐานะที่เป็นกษัตริย์ครองเมือง แม้จะช่วยประชาชนได้มาก ก็เป็นการช่วยกันทางเนื้อทางหนังเท่านั้น หาได้ช่วยในทางจิตใจไม่ ก็ถ้าหากว่าจิตใจของคนเราทั้งหลาย ยังมิได้รับการชักจูงแนะนำในทางที่ถูกที่ควรแล้ว ความทุกข์ก็ยังมีอยู่เสมอ

การที่จะช่วยเขาทางจิตใจนั้น ถ้าเป็นราชาครองเมืองคงทำได้น้อย ไม่กว้างขวาง ถ้าสละราชสถานบ้านเมืองออกไปดำเนินชีวิตโดดเดี่ยวอยู่ในป่า ค้นหาสิ่งที่มนุษย์ทั้งหลายต้องการแล้ว ก็จะเป็นทางช่วยเหลือคนอื่นได้เป็นอย่างดี จึงตัดสินใจสละความเป็นรัชทายาท สละ

ราชสมบัติ สละพินพาเมียรัก และราหุลลูกน้อย ออกไปดำเนินชีวิตอย่างง่ายๆ เพื่อทำตามความตั้งใจที่มุ่งไว้ว่า "ถ้าเราพ้นทุกข์แล้ว จักนำคนอื่นให้พ้นบ้าง ถ้าเราได้รับความสงบที่แท้จริงแล้ว จักนำคนอื่นให้สงบบ้าง ถ้าเราถึงฝั่งแล้ว จักนำคนอื่นให้ถึงฝั่งบ้าง" นี่เป็นความตั้งใจของผู้มีเมตตากรุณาต่อชาวโลก หวังจะช่วยให้เขาพ้นจากความทุกข์ภัยเดียว

อันธรรมาของคนเรานั้น ย่อมมีความพอใจและติดพันในสิ่งที่ตนรัก น้อยนักที่จะพรากใจออกได้ ไม่ต้องพูดถึงผู้ที่เป้นพระราชามหากษัตริย์ แม้เพียงคนธรรมดาสามัญก็ยังคิดในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่ยอมพรากจากสิ่งนั้นๆ

นับแต่สมัยโบราณมาจนกระทั่งบัดนี้ พระราชาธิบดีมีจำนวนมากเท่าใดแล้ว เศรษฐีที่มีความมั่งคั่งด้วยทรัพย์สมบัติก็มีจำนวนเท่าใดแล้ว จะมีพระราชาองค์ใดที่ได้ทำการเสียสละเสมอด้วยเจ้าชายสิทธัตถะ...หาไม่ได้ เห็นมีก็แต่พวกที่มีแล้วอยากมีอีก ได้เท่าใดไม่รู้จักพอเท่านั้น การเสียสละสิ่งที่ตนรัก เป็นการเสียสละที่ยากมาก จริงอยู่...ในโลกนี้มีครูที่ประกาศศาสนาหลายคน ผู้นับถือครูคนใดก็กล่าวว่า ครูของตนเป็นบุคคลผู้เสียสละอย่างที่สุด แต่ถ้านำมาเปรียบเทียบกับกันแล้ว ที่สุดของครูต่างๆ เหล่านั้น เป็นแต่เพียงชั้นรองเท่านั้นเอง เขาหาได้เสียสละสิ่งใดด้วยความเต็มใจไม่ เมื่อยอมเสียไปเพราะไม่มีทางจะต่อสู้หรือทางหลีกเลี่ยงเท่านั้นจึงยอมตนให้ตกอยู่ในมือของผู้ที่ต้องการ เพราะหมดทางหนีแล้ว ถ้านำมาเปรียบกับชีวิตของพระพุทธองค์จะเห็นความเด่นชัดยิ่งขึ้น เพราะพระองค์มีสิ่งที่พระองค์ต้องการทุกอย่าง แต่ยอมสละทั้งหมดโดยมิได้อาลัยใด ทุกคนในแคว้นแคว้นของพระองค์ยังต้องการพระองค์อยู่ แต่พระองค์ทิ้งพวกเขาไป เพื่อช่วยคนที่ต้องการความช่วยเหลือต่อไป สิ่งที่น่าปรารถนาพึงใจก็ทรงได้รับแล้วทุกประการ แต่ก็ทรงยอมสละหมด ไม่เหลือวเล ทรงมุ่งหน้า

ออกไปแสวงหาเพียงสิ่งเดียวคือความพ้นทุกข์เท่านั้น

การเสียสละของพระองค์จึงเป็นการเสียสละที่แท้จริง เพราะพระองค์มีทุกอย่างที่ทำให้เสียสละ จึงควรกล่าวชมได้ว่า "เจ้าชายสิทธัตถะ...ทรงมีความเมตตากรุณาต่อชาวโลกมาก จนถึงกับยอมเสียสละทุกสิ่งที่มีอยู่ เพื่อออกไปค้นหาความจริงอันเป็นสิ่งที่ทำลายความทุกข์ให้หมดไปจากใจของชาวโลกได้" นี่คือการเสียสละในตอนแรกของพระองค์

การบวชของเจ้าชาย เป็นการลดพระองค์จากสูงที่สุดลงมาต่ำที่สุด คือจากความเป็นรัชทายาทแห่งราชบัลลังก์ ลงมาเป็นคนยากจนที่สุด ร่างกายที่เคยห่อหุ้มด้วยแพรพรรณอันมีค่านั้น ได้ถูกห่อหุ้มด้วยผ้าข้อมผาดอันเก็บได้จากที่เขาทอดทิ้งไว้ เมื่อก่อนเคยสรงน้ำอันปรุงแต่งให้มึนกลิ่นหอมในห้องสรง บัดนี้สรงน้ำในลำธารอันปราศจากการปรุงแต่ง เมื่อก่อนเคยนอนบนเบาะอันอ่อนนุ่มในปราสาท มีคนคอยจัดถวาย แต่บัดนี้ทรงประทับนอนบนดินอันลาดด้วยใบไม้ภายใต้ต้นไม้นี้ในป่า ไม่มีใครคอยปรนนิบัติพระองค์ต่อไปอีกแล้ว สำหรับเรื่องอาหารก็ทรงเสวยอาหารที่ผู้ใจดีงามสละให้ เป็นอาหารแบบง่ายๆ ในบาตรที่ทำด้วยเปลือกไม้ ถ้าเทียบกับอาหารของพระราชา ก็เหมือนเอาขี้เลื่อยไปเปรียบกับทองคำฉะนั้น สิ่งทั้งหมดนี้หาได้ทำให้ทรงท้อถอยต่อการแสวงหาสัจธรรมไม่ แต่กลับเป็นเครื่องกระตุ้นใจของพระองค์ให้ทรงเห็นความลำบากของชีวิต รวมทั้งความร่วมมือทุกข์ของสัตว์โลก ความลำบากทุกข์ยากทั้งหลายจึงเป็นเช่นยาชะโลมใจให้พระองค์ทรงก้าวหน้าในการบำเพ็ญเพียรต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

ว่ากันตามจริงแล้ว ความสุขสบายหาได้ทำให้คนดีและทำให้คนก้าวหน้าไม่ แต่กลับเป็นเรื่องเหนียวรั้งให้มัวเมาอยู่ในความสะดวกสบายนั้น หลงคิดว่าดีแล้วพอแล้ว ไม่คิดแสวงหา

ให้ยิ่งขึ้นไป ฉะนั้นบุคคลผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งหลาย จึงได้ประสบความสำเร็จทุกอย่างอย่างโชกโชกกันทั้งนั้น ยิ่งศาสดาผู้ตั้งศาสนาด้วยแล้ว ทุกคนผ่านความทุกข์มาในเบื้องต้นทั้งนั้น ยังไม่พบศาสดาใดบรรลุความรู้ขั้นเตี้ยอันอ่อนนุ่มเลย ความทุกข์จึงเป็นบทเรียนที่ประเสริฐของชีวิต และเป็นเหตุกระตุ้นเตือนให้บุคคลเดินก้าวไปข้างหน้า พวกเราทั้งหลายจึงไม่ควรย่อท้อต่ออุปสรรค ควรเห็นว่าอุปสรรคเป็นเครื่องสร้างกำลังใจ และเป็นปากทางไปสู่ความสำเร็จในปลายทางของชีวิต

การเสียสละของเจ้าชายเป็นการเสียสละที่เสี่ยงภัยต่อชีวิตของพระองค์มาก เพราะเป็นการออกจากบ้านอันเป็นที่สว่างไปสู่ป่าอันมืดมน ทั้งสิ่งที่มีแล้วไปหาสิ่งที่ไม่แน่ใจว่าจะมีหรือไม่ ถ้าหาไม่ได้ก็ยอมตาย ถ้าหาได้ก็จะยอมอยู่เพื่อชี้ทางแก่ชาวโลกต่อไป จักมีใครบ้างลงทุนในการแสวงหาถึงขนาดนี้ หาไม่ได้แล้ว พระองค์จึงเป็นผู้ที่ไม่มีใครจะเปรียบปาน พวกเราทั้งหลายที่เป็นสาวกของพระองค์ เมื่อได้คำนึงถึงผลงานที่พระองค์ได้กระทำไว้ต่อชาวโลกแล้ว ก็ควรที่จะศรัทธาในพระองค์ เคารพเชื่อฟังในคำสั่งสอนที่พระองค์ในฐานะเป็นบรมพุทโธได้กล่าวสอนไว้ และควรนำเอาความเสียสละที่ทรงกระทำเป็นตัวอย่างแก่พวกเราทั้งหลาย นำมาดำเนินตาม เพื่อก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นในโลก โลกนี้จะร่มเย็นดับเข็ญได้ก็ด้วยธรรมะ และธรรมะจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อคนนำมาปฏิบัติ ถ้าไม่มีการปฏิบัติแล้ว คำสอนของพระศาสดาก็หมดความหมาย

ยึดถือความเสียสละเป็นหลักปฏิบัติ

ในการปฏิบัติตามธรรมะนั้น ประการแรกที่สุดก็คือ จงมอบกายถวายชีวิตต่อพระบรมครูของเรา ยืนตื้ออยู่ในคำสั่งสอน ในคำเตือนทุกอย่าง จงยอมใจของท่านให้อยู่ภายใต้การนำของพระองค์ ความจงรักภักดีก็จะเกิดขึ้น คนที่รักพระองค์ย่อมไม่ฝ่าฝืนคำสอน คำสอนของพระองค์นั้น ถ้าหากเราฝ่าฝืนก็หมายความว่าไม่จงรักภักดีต่อพระองค์ แต่กลับรับเอาความชั่วมาตามใจตัวเอง การตามใจตัวเองย่อมก่อให้เกิดความทุกข์เสมอ เมื่อยอมตนอยู่ในคำสอนของพระองค์แล้ว ต่อไปก็จงเสียสละสิ่งที่ตนมีตนได้นั้นเพื่อผู้อื่นบ้าง อย่าเป็นคนเห็นแก่ตัว อย่าแสวงสุขเฉพาะตนคนเดียว เพราะสุขคนเดียวเป็นความทุกข์ การบริโภคใช้สอยคนเดียวเป็นความทุกข์ จงทำความสุขแก่คนจำนวนมากเพราะชาวโลกทุกคนเป็นพี่น้องกัน

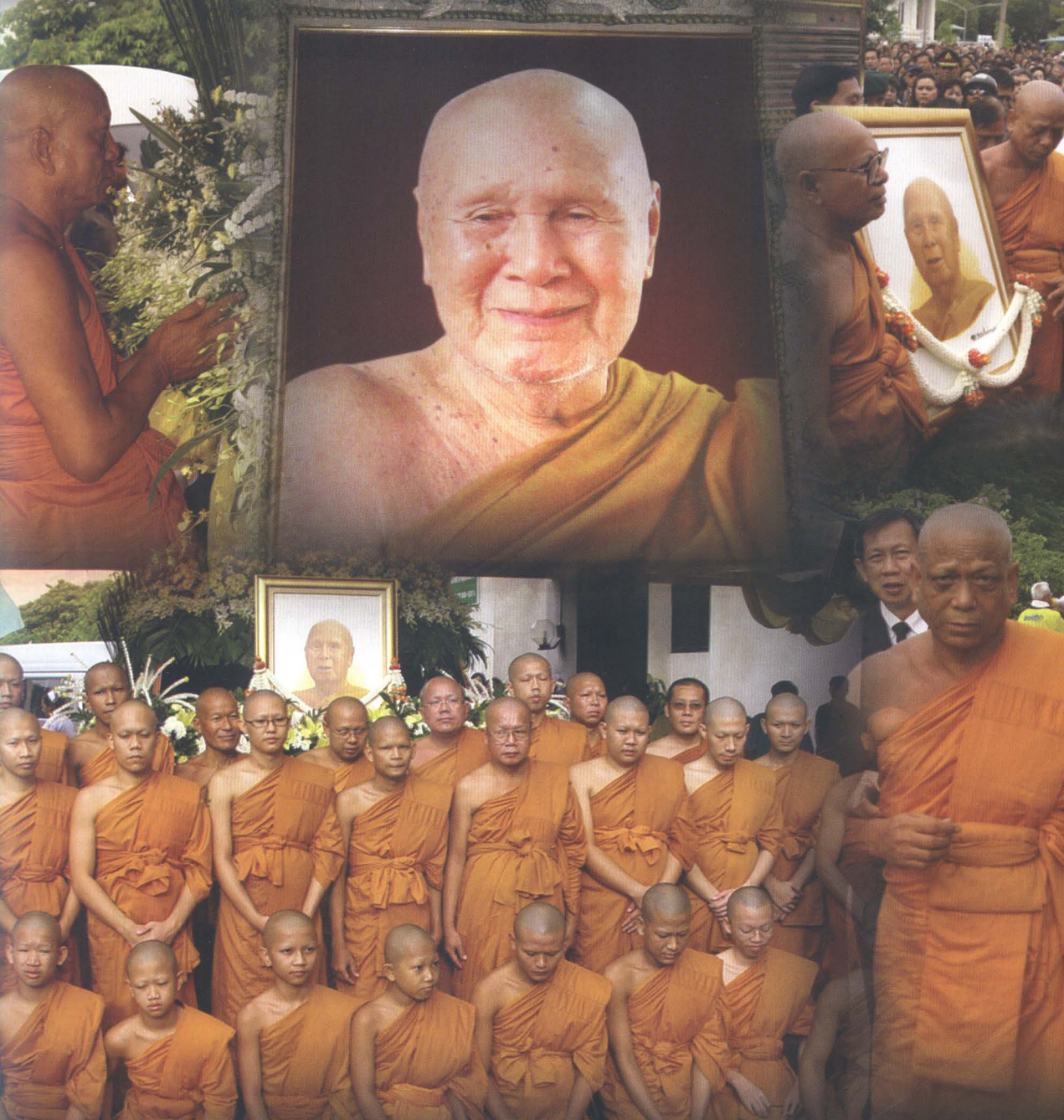
เมื่อตัวเองรักสุขเกลียดทุกข์อย่างไร ผู้อื่นก็รักสุขเกลียดทุกข์เช่นกัน จึงไม่ควรทำให้ผู้ใดเดือดร้อน แต่จงช่วยกันให้ทุกคนได้รับความเย็นอกเย็นใจ เราทุกคนเป็นลูกศิษย์ของพระพุทธองค์ ผู้ที่ถือว่าได้เป็นยอดแห่งบุคคลผู้เสียสละทุกอย่างเพื่อผู้อื่น จึงควรเป็นผู้เสียสละให้คล้ายกับพระองค์ด้วยเถิด.

ธรรมาครองโลก

เรื่อง

ศึกษาพุทธธรรม

ความทุกข์เป็นภัยอันใหญ่หลวงของสัตว์โลก

ทุกชาติทุกภาษาในโลก แม้เขาจะเป็นคนที่ยังไม่เจริญในรูปที่เราเข้าใจกัน เขาก็มีหลักศาสนาเป็นสิ่งที่รักษาใจ คนป่าในดงดิบที่ยังมีความเป็นอยู่อย่างป่าเถื่อนก็ยังมีระเบียบบางอย่างที่ทุกคนจะต้องนับถือ ถ้าใครไม่ทำตามก็ถูกลงโทษจากหมู่อย่างรุนแรง ผลของการทำผิดระเบียบ ก็คือการถูกลงโทษอย่างหนัก แต่บางคนหาได้กลัวต่อการถูกลงโทษไม่ เขาจึงยังทำการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์อยู่บ้าง จะต้องหาวิธีที่จะให้คนมีความกลัวมากกว่านี้

วิธีนี้เป็นทางสร้างระบบใหม่ในทางใจ เป็นระบบที่เกิดจากความกลัวเป็นมูลฐาน ในชั้นแรกชาวโลกกลัวแต่ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ซึ่งเขาขาดความรู้ในเรื่องนั้นๆ เมื่อเห็นอะไรที่แปลกๆ ก็เกิดความสะอุ้งหวาดเสียว พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า "เมื่อคนส่วนมากถูกภัยคุกคามแล้ว เขาย่อมถือเอาต้นไม้ป่าใหญ่ แม่น้ำ ภูเขา ว่าเป็นที่พึ่งของเขา การเข้าไปพึ่งสิ่งที่กล่าวหาว่าที่พึ่งอันประเสริฐไม่" ที่พึ่งเหล่านี้ทำให้คนเบาใจเพียงนิดหน่อยเท่านั้น เขาจึงเข้าไปกราบไหว้วิงวอนกัน

ศาสนาเทวนิยม

ต่อมาชาวโลกได้มีความก้าวหน้าในทางความคิดบ้าง จึงเข้าใจว่าที่ต้นไม้ป่าใหญ่ แม่น้ำ ภูเขา มีอะไรๆ สิ่งสถิตอยู่ ในชั้นต้นก็เรียกกันว่าผี ชาวโลกจึงกลัวผี ไหว้ผี บูชาผี เพื่อให้ผีมาทำอันตรายแก่ตน จะได้ถูกรุณาตน และช่วยตนให้พ้นภัยอันตราย เมื่อไหว้ผีนานเข้า ก็เบื่อหน่าย อยากแสวงหาสิ่งที่สูงกว่าผี จึงได้เกิดมีการนับถือเทวดาหลายองค์ ซึ่งเขาเข้าใจว่า อยู่ในสวรรค์บ้าง ในที่ต่างๆ ไป และเข้าใจว่าเทวดากับมนุษย์นั้นมีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน

เทวดาอาจจะมาหาคนที่ได้ ชาวกรีกในสมัยโบราณก็เชื่ออย่างนี้ ผู้หญิงอาจมีเทวดาเป็นสามีก็ได้

ในสมัยต่อมา เกิดมีชนบางพวกเห็นว่าการนับถือเทวดาหลายองค์เป็นการยุ่ง เพราะว้างบางคราวนับถือเทวดาองค์นี้ ต่อมาก็ไปนับถือเทวดาองค์อื่น องค์เก่าถูกปลดจากตำแหน่งไป ทำให้ผู้นับถือเกิดขัดแย้งกันแยกหมู่แตกเหล่ากันได้ง่าย ควรจะได้มีการบูชาเทวดาแต่เพียงองค์เดียวจึงจะดี จึงได้เกิดมีลัทธิถือพระผู้เป็นเจ้าอันยิ่งใหญ่ (god) โดยถือว่าเป็นผู้ที่ได้สร้างสรรค์สิ่งทั้งปวง รวมไปถึงทั้งมนุษย์ด้วย เหตุการณ์ทั้งหลายในโลก ล้วนเกิดมาจากความประสงค์ของพระเป็นเจ้าทั้งนั้น คนทั้งปวงก็เอาชีวิตของตนไปฝากไว้กับพระผู้เป็นเจ้า ทำการอ้อนวอนขอร้องด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้พระผู้เป็นเจ้าโปรดตน เมื่อตายแล้วก็จะได้ไปอยู่ร่วมกับพระผู้เป็นเจ้าในสวรรค์

ความเชื่อแบบนี้มีอยู่ในหมู่คนที่ยังไม่มีความรู้ความก้าวหน้า ในทางธรรมเนียมปฏิบัติทั่วไป ผู้มาสอนศาสนาส่วนมากขาดความไว้วางใจในตนเอง เกรงว่าพูดออกไปแล้วจะไม่มีใครเชื่อ จึงได้อ้างเทวโองการ บอกกับสาวกว่า พระผู้เป็นเจ้าได้มาบอกฉัน ได้สั่งให้ฉันพูดอย่างนี้ ท่านทั้งหลายควรเชื่อฟังและทำตามเถิด ถ้าไม่ทำตามก็จะถูกลงโทษจากเบื้องบน คนส่วนมากกลัวอยู่แล้วก็เชื่อแล้วทำตาม จึงเป็นเหตุให้คนประพฤติดี มีศีลธรรมกันอยู่ได้ ศาสนาฮินดูในอินเดีย ศาสนาอิสลามของชาวอาหรับในทะเลทราย ศาสนาคริสต์ของพวกยิวในปาเลสไตน์ ล้วนแต่มีพระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้นำทั้งนั้น ศาสนาประเภทนี้ควรเรียกว่าเป็นพวก "เทวนิยม"

ศาสนาธรรมนิยม

ในประเทศอินเดียก่อนที่จะพระโคตมพุทธเจ้าจะเกิดขึ้นมาสอนโลก ได้มีนักคิดในทางศาสนาปรัชญาเกิดขึ้นอย่างมากมาย และมีการถกเถียงกันอยู่เสมอ ต่างคนต่างอ้างว่าของตนดีมีประโยชน์ ของคนอื่นเหลวไหลไม่เป็นสาระ ต่างก็มีความคิดความเห็นแปลกๆ ตามทัศนะของตน

มีคนที่เด่นอยู่สองพวกคือ พวกหนึ่งเป็นพวกชอบแสวงสุขในทางเนื้อหนัง ได้บัญญัติความสุขในทางนี้ว่า เป็นยอดของความปรารถนา ได้มีการกิน ดื่ม สนุกกันเสียให้พอ ใครจะรู้ว่าตายกันในวันพรุ่งนี้ พวกนี้เป็นพวกสุขในแบบของกามสุข เขาไม่มีอะไรดีพิเศษไปจากสามัญชน กิเลสของเขายังหนาอยู่นั่นเอง อีกพวกหนึ่งเห็นว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นทางถึงวิญญานลงสู่ที่ต่ำ เป็นการผูกมัดตนให้ยังอยู่ในกองทุกข์ ไม่มีทางที่จะเข้าถึงพระผู้เป็นเจ้าได้เลย เขาจึงทำในแบบที่ตรงกันข้ามกับพวกแรก ไม่คิดแสวงสุขในทางกามคุณ แต่ไปทรมานตนด้วยวิธีต่างๆ เพื่อทำให้ร่างกายซูบผอม เพื่อให้คลายความกำหนัดยินดีในทางกาม พวกนี้จึงมีแบบแผนการทรมานตนในรูปแปลกๆ และมีมากในประเทศอินเดีย

เจ้าชายสิทธัตถะเมื่อออกบวชใหม่ๆ ก็ได้ไปทดลองทรมานกายมาแล้ว แต่เห็นว่ามิใช่ทางพ้นทุกข์ จึงได้เลิกเสีย ทรงค้นหาทางปฏิบัติในแนวอื่นๆต่อไป ก็ได้พบความจริงอันเป็นทางดับทุกข์ได้เด็ดขาดไม่มีความทุกข์มารบกวนใจต่อไปอีกเลย

ความจริงที่ทรงค้นพบนี้เป็นความจริงที่ไม่เคยมีใครได้ค้นพบและประกาศมาก่อน จึงเป็นศาสนาในแนวใหม่ที่เกิดขึ้นในโลก เป็นศาสนาที่ไม่เกี่ยวกับเทวดา หรือว่าเกี่ยวกับพระผู้เป็นเจ้า เป็นศาสนาที่เกิดโดยมนุษย์เพื่อมนุษย์อย่างแท้จริง เป็นศาสนาของผู้กล้าหาญใน

การพูดความจริงแก่ชาวโลก และกล้าคัดค้านความเชื่อแบบเหลวไหลที่มีมาก่อนอย่างภาคภูมิ เราเรียกคำสอนนี้ว่า "พุทธธรรม" หรือ "พุทธศาสนา" เป็นศาสนาประเภทธรรมนิยมหรือว่า สัจนิยมก็ได้ เป็นศาสนาเดียวในโลกที่เทวดาทั้งหลายไม่มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง ถ้าเข้ามาก็มาในฐานะเป็นสานุศิษย์ของพระองค์เท่านั้น พระองค์จึงได้พระนามว่า "เป็นครูของเทวดา และ มนุษย์ทั้งหลาย"

พระพุทธรศาสนา

ชาวตะวันตกส่วนมากได้รับการอบรมให้เชื่อมาตั้งแต่เล็กแต่น้อยว่า โลกนี้มีผู้สร้าง ทุกอย่างล้วนเกิดมาจากความประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า พระผู้เป็นเจ้าเป็นเจ้าของสวรรค์ ถ้าใครอยากไปสวรรค์ก็ต้องทำตามพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า เขาจึงมีความเชื่อในเรื่องนี้ อย่างแน่นแฟ้นในสมัยก่อน ครั้นเมื่อวิทยาศาสตร์เจริญมากขึ้น ความรู้ในแนวใหม่ได้พิสูจน์อะไรบางอย่างให้เห็น ความเชื่อถือในองค์ของพระเป็นเจ้าค่อยเสื่อมไป เดียวนี้คนที่ไม่เชื่อในเรื่องพระเป็นเจ้ามีเป็นจำนวนมาก

สำหรับผู้ที่ยังฝังหัวอยู่ในความเชื่อแบบนั้น เมื่อมาศึกษาพุทธศาสนาเข้าก็มักกล่าวหาว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ขาดพระผู้เป็นเจ้า ยิ่งถ้าใครมาบอกว่าเขาไม่นับถือในพระผู้เป็นเจ้า ก็ถูกเหมาเอาว่าเป็นพวกมิจฉาทิฎฐิไปเลยทีเดียว ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ตอบว่าเพราะเขานึกว่า คนไม่เชื่อพระผู้เป็นเจ้า ก็คือคนที่ขาดศีลธรรม ขาดหลักธรรมาใจ พระพุทธศาสนาจึงถูกชาวตะวันตกเหมาว่ามิใช่ศาสนาในทัศนะของเขา เราก็คือยอมรับว่า ถ้าหากคำว่าศาสนาหมายถึงพิธี

การบูชาอันอ่อนน้อมต่อพระผู้เป็นเจ้าแล้ว พุทธศาสนาก็มีใช่ศาสนาในรูปนั้น แต่ถ้าคำว่าศาสนา หมายถึงการศึกษา การกระทำจริงในข้อธรรมปฏิบัติ และบังเกิดผลเป็นความสะอาด สว่าง สงบในทางใจแล้ว ก็กล่าวได้อย่างเต็มปากว่า พุทธธรรมคือศาสนา

ในทัศนะของชาวพุทธนั้น ศาสนาหมายถึงการครองชีวิตที่ชอบธรรมนั่นเอง ผู้ใดดำเนินชีวิตชอบก็เรียกได้ว่าเป็นคนมีศาสนาประจำใจแล้ว ชาวตะวันตกหรือชาวตะวันออกบางพวกที่ยังฝังใจเชื่อในเรื่องพระเป็นเจ้า มักเข้าใจผิดว่าคนไม่มีความเชื่อในเรื่องพระเจ้าย่อมเสียทั้งนั้น ยังเป็นความเข้าใจที่ไขว่เขวอยู่สักหน่อย ชาวพุทธที่เชื่อคำสอนของพระผู้เป็นเจ้าก็ดี พวกที่นับถือศาสนาเช่นของมหาวิระ หรือว่าศาสนาของนิกายฐานานุรูปก็ดี เป็นพวกไม่มีพระเจ้าแบบที่ชาวตะวันตกเข้าใจ เขาก็เป็นคนดี มีความสุขสงบในทางใจได้เป็นอย่างดี

ความดีอยู่ที่การประพฤติชอบตามทางของศีลธรรมเท่านั้น หากได้เกี่ยวโยงไปถึงเทวดา ฟาดินอะไรไม่ แต่เกี่ยวโยงอยู่กับการกระทำของตนที่ถูกต้องตามกฎหมายของการดำรงชีพ ในทางที่ชอบธรรมเท่านั้น พระพุทธศาสนาถือกฎเกณฑ์แห่งการดำรงชีวิตชอบ ถ้าหากว่าผู้ใดดำเนินตามก็ย่อมจะได้รับความสุขความเจริญสมหมาย

พระพุทธเจ้า : ผู้ค้นพบทางพ้นทุกข์

ผู้ค้นพบแนวดำรงชีวิตชอบแนวนี้คือ พระโคตมพุทธะ ท่านเป็นเจ้าชายแห่งศากยวงศ์ ท่านมีความสุขสมบูรณ์พร้อมทุกประการ แต่ก็มิได้ติดอยู่ในความสุขแบบชาวบ้าน เพราะทรงเห็นว่ากระทำประโยชน์แก่ชาวโลกได้น้อย จึงตัดสินใจสละความสุขแบบชาวโลก...

ออกป่า และประพาศิตนเป็นนักบวชตามแบบที่มีอยู่ในประเทศอินเดียในสมัยนั้น

ท่านเป็นนักบวชที่ไม่เหลวไหล ทรงศึกษาทรงทดลองตามแบบที่เขาได้เคยประพาศิตมา ไม่ทรงเชื่อง่ายดายเกินไป ทรงเชื่อสิ่งที่ทราบได้ด้วยใจของพระองค์เอง ได้ใช้ชีวิตทดลองอยู่นานหลายปี ก็ถึงจุดหมายที่ต้องประสงค์ คือความพ้นจากความทุกข์อย่างเด็ดขาด ไม่ต้องรับทุกข์ที่ชาวโลกได้รับต่อไป แม้ร่างกายของพระองค์จะคลุกคลีอยู่กับชาวโลก มีการเสวยอาหาร ได้ทำงานที่เป็นประโยชน์แก่สังคมโลกทั่วไป

ใจของพระองค์พ้นจากระดับของโลก...นั่นคือความทุกข์ ไม่ทรมทับใจของพระองค์อีกต่อไปแล้ว เราจึงเรียกพระองค์ว่า พุทธะ แปลว่า ผู้พ้นจากทุกข์ไปแล้ว ผู้ตื่นจากความหลับด้วยอำนาจกิเลสไปแล้ว เมื่อพ้นทุกข์ด้วยพระองค์แล้วก็ยังช่วยคนอื่นให้พ้นทุกข์ต่อไปอีก คำสอนของพระองค์จึงเป็นประทีปนำชาวโลก ผู้ใดใครจะเดินทางที่ไม่หลง ไม่ลำบาก ให้ไปถึงปลายทางได้สมหมาย โปรดมาศึกษาปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธเจ้าดูบ้างเถิด

ความจริงมีพร้อมแล้วในกายนี้

อันการตรัสรู้ความจริงของพระพุทธองค์นั้น โปรดทำความเข้าใจกันให้ดีสักหน่อย ในศาสนาอื่นๆ ทั่วไป เช่น ฮินดูที่มีคัมภีร์พระเวทเป็นหลัก ไบเบิลเป็นหลักของศาสนาคริสต์ ไกโรธานเป็นหลักของศาสนาอิสลาม ผู้สอนผู้กล่าวอ้างว่าพระผู้เป็นเจ้ามาบอกแก่ตนทั้งนั้น ตนเป็นผู้พูดแทนองค์พระผู้เป็นเจ้าคำสอนทั้งมวลมิใช่เป็นของตนเอง

แต่ในทางพุทธศาสนานั้น พระสมณโคดมไม่มีความเชื่อในพระผู้เป็นเจ้าเป็นมูลฐาน

มาอยู่ก่อนแล้ว พระองค์จึงทรงทดสอบด้วยตนเองตลอดเวลาหาได้อะไรให้พระผู้เป็นเจ้าของเจ้ามาบอกอะไรแก่พระองค์ไม่ ทรงคิดค้นทบทวนหาเหตุผลในสิ่งที่ต้องการจะรู้อยู่เสมอ และความรู้ที่ทรงต้องการนั้นได้แก่อะไรเล่า ได้แก่ความจริงที่จะทำให้พ้นจากความทุกข์ ต้องการไปให้พ้นจากความแก่ความเจ็บและความตาย อันเป็นเรื่องที่ทุกชีวิตต้องประสบ พระองค์จึงทรงค้นหามากในเรื่องนี้ การคิดค้นของพระองค์เหมือนกับการค้นคว้าของนักวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ที่มีห้องทดลอง และใช้ชีวิตอยู่ในห้องทดลองตลอดเวลา คิดไป ผสมไป วางสูตรไว้เป็นหลักผลที่สุกก็พบความจริงที่เขาต้องการจะเข้าถึง เราเรียกว่าเขาค้นพบสิ่งนั้นๆ แต่สิ่งที่เขาค้นหากันนั้น เป็นแต่เรื่องของวัตถุ หรือรูปธรรมอย่างเดียว หากได้มีความสนใจในเรื่องนามธรรมอันเป็นแนวทางของความพ้นทุกข์ที่แท้จริง ชาวโลกจึงได้รับแต่ความยุ่งยากอยู่ตลอดเวลา

ส่วนองค์พระพุทธเจ้าท่านมีห้องทดลองที่ยาวาวหนาคืบเดียวเท่านั้น ทรงตรัสกับภิกษุในภายหลังว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในกายอันยาวาวหนาคืบหนึ่งนี้แหละ เราบัญญัติว่าเป็นโลกที่มีพร้อมทุกอย่าง ความทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และข้อปฏิบัติให้ถึงซึ่งความดับทุกข์มีอยู่พร้อมแล้ว พวกเขອງใช้ร่างกายกับใจนี้เป็นห้องทดลองค้นหาความจริงเอาเถิด" การค้นหาความจริงของพระพุทธองค์จึงพบได้ในกายนี้ ด้วยความเพียร ด้วยความบากบั่น ความตั้งใจจริง ไม่ท้อถอย ผลที่สุดก็ได้พบความจริงอันประกอบด้วยเหตุผลสมบูรณ์พร้อมความจริงที่ค้นพบนี้ทำให้หายหลง หายยึดถือในสิ่งต่างๆต่อไป ใจของพระองค์หลุดพ้นจากเครื่องผูกมัดด้วยประการทั้งปวง จึงได้นามว่า สัมมาสัมพุทธะ...ผู้รู้ดี รู้ชอบด้วยพระองค์เอง

การตรัสรู้นั้นหมายถึงการคิดเอาจนรู้ จนเข้าใจ การที่จะรู้จะเข้าใจได้ก็ต้องหัดใจให้มีกำลัง โดยการทำสมาธิภาวนา ใจที่เป็นสมาธินั้นมีกำลังพอที่จะใช้ได้ เหมือนการรวมน้ำไว้ใน

ที่เดียว แล้วปล่อยให้เข้าท่อหมุนกำลังไฟฟ้า น้ำที่ไหลผ่านผ่านย่อมไม่เกิดกำลังฉันใด ใจก็ฉันนั้น การรวมกำลังเป็นสิ่งจำเป็นก่อน เมื่อเกิดกำลังแล้วก็ใช้กำลังเพ่งพินิจในสิ่งที่ต้องการจะรู้ คิดไปทดลองไป นานๆเข้าก็พบความจริงได้ ความรู้เกิดจากการกระทำของผู้กระทำเอง หากมีใครมาดลบันดาลให้รู้ไม่ ในทางพระพุทธศาสนาจึงไม่มีการดลใจจากพระผู้เป็นเจ้า มีแต่การศึกษาให้รู้ ให้เข้าใจ และเห็นแจ้งประจักษ์เท่านั้น การรู้การเข้าใจในพระพุทธศาสนาจึงขึ้นอยู่กับ การไว้วางใจตนเอง บังคับตนเองทำงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ถึงจุดหมายที่ตั้งไว้ ก็จุดหมายในทางพุทธศาสนานั้น อยู่ที่ความพ้นทุกข์อย่างเด็ดขาดนั่นเอง และความพ้นทุกข์ทั้งหมดขึ้นอยู่กับ การกระทำของตนเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีใครจะมาทำให้ใครเป็นอะไรได้ถ้าเขาไม่ทำเอง

ในคำสอนของพระพุทธองค์มิได้กล่าวถึงเรื่องอันไม่จำเป็นแก่ชีวิต มิได้กล่าวถึงเรื่องที่จะมองเห็นด้วยใจตนเองไม่ได้ พระองค์มุ่งแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าจะพูดบ้าง ก็เพียงแต่จูงใจผู้ฟังให้มุ่งไปสู่จุดหมายเท่านั้น สำหรับคนธรรมดาสามัญที่มีการศึกษาน้อยทรงแสดงเรื่องศีลธรรมขั้นต้นๆไปก่อน เมื่อเขาเข้าใจแล้วจึงขยับการสอนเข้าสู่เนื้อแท้ของพระองค์

เนื้อแท้นั้นคือความจริงแท้ที่ทรงค้นพบ เคยตรัสกับภิกษุบ่อยๆว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราสอนเพียงประการเดียวแก่พวกเธอเท่านั้น คือความทุกข์และความดับทุกข์เสียได้" การดับทุกข์ได้ เป็นจุดที่ต้องการ เป็นกิจที่รีบด่วนที่จะต้องทำทันที ได้เคยทรงเปรียบเทียบไว้ตอนหนึ่งว่า "ชายคนหนึ่งถูกยิงด้วยศรอาบยาพิษ ล้มลงด้วยความปวดร้าว ร้องครางก้องไป มีหมอผู้ชำนาญการผ่าตัดมาสู่สถานที่นั้น และพลบโยนว่า อย่าเป็นทุกข์ไปเลย เราเป็นหมอชำนาญการผ่าตัด จะทำการผ่าตัดเอาลูกศรออกจากตัวท่านเอง ชายคนนั้นกลับบอกว่า

ไม่เอาๆ เราจะยอมให้ท่านทำเช่นนั้นไม่ได้ ถ้าหากเรายังไม่ได้ทราบว่าใครเป็นคนยิง ยิงที่ตรงไหน ครรหาด้วยอะไร ใช้ยาพิษชนิดใด ทำไมเขาจึงมายิงกันด้วย ชายคนนั้นก็คงตายเปล่า เพราะมันไปคิดปัญหาที่ไม่เข้าเรื่อง กิจที่ต้องทำก่อนก็คือกำลังปวดด้วยพิษด้วย จงรีบให้เขาผ่าตัดเอาลูกศรออกไปเถิด นี่เป็นกิจชอบ

ชาวโลกทั่วไปมักสงสัยในเรื่องที่ไม่จำเป็น ไปคิดกันว่าโลกนี้มาจากไหน ใครสร้างโลก เสียเวลาเปล่าๆ จงหันมาใช้ปัญญาของตนในทางที่ถูก และคิดถึงเรื่องความทุกข์อันเป็นเรื่องเฉพาะหน้ากันดีกว่า พระพุทธศาสนาจึงเป็นวิถีทางแก้ทุกข์เฉพาะหน้าโดยแท้ ท่านมีความทุกข์อยู่บ้างหรือเปล่า? ท่านมีความประสงค์จะพ้นจากความทุกข์หรือไม่? ถ้าท่านมีทุกข์และใคร่พ้นทุกข์ วิถีทางใดทำให้ท่านพ้นทุกข์ได้ ท่านจะลงมืออยู่ทำไมเล่า จงเดินตามทางนั้นเถิด ทางนั้นเปิดกว้างสำหรับทุกคน ไม่จำกัดชาติ ศาสนา และผิวพรรณอะไรทั้งนั้น ทางนั้นเป็นทางสายกลาง เป็นทางสากลที่ทุกคนอาจเดินให้ถึงปลายทางได้ อย่ามัวคิดโน่นคิดนี่อยู่เลย จงปล่อยสิ่งที่ท่านจับไว้เสีย แล้วเดินไปตามทางที่พระพุทธองค์ชี้ไว้เถิด ผลักเป็นอย่างไร ไม่ต้องบอก ท่านก็รู้ได้ด้วยตัวของท่านเอง

ความเชื่อในพระพุทธศาสนา

ในเรื่องเกี่ยวกับศาสนาดูเหมือนว่าความเชื่อเป็นสิ่งจำเป็น บางศาสนาสอนหนักในเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อ เพราะมุ่งหวังให้เกิดความภักดีต่อศาสนาเป็นส่วนใหญ่ เมื่อมีความภักดีแล้ว การปฏิบัติชอบตามศาสนาก็จักมีเกิดขึ้น แต่ความเชื่อที่ฝังหัวมากเกินไปนั้น จะดีก็

เฉพาะในชั้นการปฏิบัติทางศีลธรรมเท่านั้น

ในแง่ของความพ้นทุกข์ ไม่ต้องการความเชื่อที่มงาย ไม่ต้องการความเชื่อที่ขาดหลักเกณฑ์ จนทำให้ผู้เชื่อไม่ลืมหูลืมตา นักศาสนาบางพวกเชื่อมากเกินไป และสำคัญว่าของตนเท่านั้นถูกต้อง ของผู้อื่นผิดหมด กลายเป็นคนมีทิฐิจัดจนกลายเป็นทิฎฐุปาทาน หรือการยึดมั่นในความเห็นของตน ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของใครๆทั้งนั้น ในบางครั้งผู้นำศาสนาใช้กิเลสของตน นำศาสนิกชนผู้มงายทั้งหลายไปกระทำความชั่ว เช่นทำสงครามกันก็มี ดังที่ปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ของโลกแล้ว บางคนเชื่อมงายจนกระทั่งชีวิตของตนก็ยอมถวายแก่พระที่ตนเชื่อได้ โดยสำคัญผิดคิดเสียว่าการกระทำในรูปนั้นจักนำตนไปสู่สวรรค์ได้ แต่ไม่เคยคิดเลยว่าสวรรค์นั้นอยู่ที่ไหน ถ้าเราศึกษาเรื่องความเชื่อของคนทั่วไป แล้วก็จะเห็นว่ามีส่วนของความหลงเจืออยู่ในความเชื่อมิใช่น้อย

พระพุทธศาสนามีส่วนให้คนหลงผิดหรือมงายกันบ้างหรือไม่ อยากจะกล่าวด้วยความภูมิใจว่า พุทธศาสนาเป็นคำสอนที่ทำให้คนให้ตื่นจากความหลง จึงไม่มีข้อธรรมะใดที่ทำคนให้หลงผิดเลยแม้แต่น้อย ขอได้โปรดอย่าไปดูความเป็นอยู่และการกระทำของคนที่เราเรียกตนเองว่าเป็นชาวพุทธ แต่มิได้มีการปฏิบัติตนตรงตามคำสอนของพระพุทธองค์เลย เรามาพูดถึงหลักการของพระบรมศาสดาที่แท้จริงกันเถิด จะได้พบความจริงว่า ความเชื่อในทางที่พุทธศาสนานั้นเป็นไปในรูปใด

ในหมวดธรรมะที่ท่านเรียงไว้เพื่อการศึกษา จะเห็นได้ว่าในหมวดใดมีศรัทธาความเชื่อ ในหมวดนั้นจะต้องมีปัญญากำกับอยู่ด้วยเสมอ เพราะศรัทธาที่ขาดปัญญามักมงาย ปัญญาที่ขาดศรัทธานั้นมักฟุ้งซ่าน กลายเป็นคนไม่มีหลัก เข้าแบบรู้มากยากนานั่นเอง ศรัทธากับ

ปัญญาจึงควบลูกกันไปเสมอ

ในกาลามสูตรมีเรื่องเล่าว่า พวกชาวบ้านกาลามะได้พบกับนักสอนศาสนาหลายพวก ทุกท่านที่ผ่านมาก็มักสอนว่า ท่านจงปฏิบัติอย่างนี้ ท่านจะได้รับความสุขสมปรารถนา และยืนยันว่าคำสอนของตนถูกต้องเสมอไป ต่อมาอาจารย์คนอื่นมาหาพวกนั้น ก็ได้สอนอีกว่า คำสอนเช่นนั้นไม่ถูกต้อง นี้อย่างนี้จึงจะถูก ขอให้ท่านเข้าใจเสียใหม่เถิด คนอื่นมาก็ค้านกันอีก จนคนเหล่านั้นลังเลใจ ไม่รู้ว่าจะเชื่อของใครดี เพราะต่างคนต่างก็บอกว่าถูกต้องด้วยกัน ทั้งนั้น เขาอยู่ในสภาพรวนเร คราวหนึ่งพระพุทธองค์เสด็จผ่านมาจากทางนั้น พวกชาวกาลามะก็มาหาและเล่าให้ฟัง เมื่อทรงทราบแล้ว แทนที่จะบอกว่าของพระองค์นี้แหละถูกต้อง ที่ยังตรง จงมาเชื่อพระองค์เถิด พระองค์กลับบอกพวกเขาว่า ถูกแล้วที่ท่านทั้งปวงจะพึงสงสัยใน คำสอนนั้นๆ ความสงสัยเป็นความดี ความไม่ปลงใจเชื่ออย่างง่าย ๆ เป็นความถูกต้อง ขอให้ท่านทั้งหลายอย่าได้เชื่อโดยอาการดังนี้เลย ตรัสบอกถึงการไม่ควรเชื่อ ๑๐ อย่าง คือ

๑. อย่าเชื่อโดยบอกเล่าต่อกันมา
๒. อย่าเชื่อโดยทำตามๆ กันมา
๓. อย่าเชื่อโดยข่าวเล่าลือ
๔. อย่าเชื่อโดยอ้างว่ามีอยู่ในคัมภีร์
๕. อย่าเชื่อโดยการเดาเอาเอง
๖. อย่าเชื่อโดยการคาดคะเน
๗. อย่าเชื่อโดยการตรึกตรองเอาตามการ
๘. อย่าเชื่อโดยการคิดว่าเข้ากันได้กับความคิดของตนเอง

๙. อย่าเชื่อโดยถือว่าผู้สอนพอจะเชื่อได้

๑๐. อย่าเชื่อโดยถือว่าผู้สอนเป็นครูของเรา

ถ้าเรามาศึกษาดูถึงอาการที่ห้ามมิให้เชื่อทั้งสิบประการนี้แล้ว ก็จะเห็นว่าพระพุทธรองค์มิได้บังคับใครให้เชื่อพระองค์ พระองค์เป็นอาจารย์ที่ไม่ต้องการศิษย์ที่มั่งมาย ไม่ต้องการให้เขามาเป็นพวกเดียวกับพระองค์โดยสักแต่ว่าเชื่อตามเรื่องไป หากต้องการให้ผู้ฟังรู้แจ้งและเห็นจริงในสิ่งที่ควรจะเห็นด้วยตนเองเท่านั้น เพราะการปฏิบัติตนเพื่อความพ้นทุกข์ในทางพุทธศาสนานั้น ขึ้นอยู่กับการกระทำที่ไว้วางใจตนเองอย่างแท้จริง มิใช่พ้นทุกข์โดยถือว่าครูของเราจะพาเราไป ทางเดินมีอยู่ ผู้บอกทางมีอยู่ ถ้าผู้เดินทางไม่เดิน ก็จะถึงจุดหมายปลายทางได้อย่างไรเล่า พระพุทธรองค์เคยตรัสบอกว่า "தாகตเป็นแต่เพียงผู้บอกทางให้เท่านั้น ส่วนการเดินทางเป็นหน้าที่ของเธอเอง" พุทธศาสนาจึงไม่ต้องการความเชื่อประเภทมั่งมาย แต่ต้องการให้มีปัญญาควบคู่ไปกับความเชื่อด้วย

ขอให้พิจารณาดูให้ดี ถ้าหากเราเชื่อสิ่งที่เขาบอกเล่ากันมา สิ่งที่ทำตามๆกันมา สิ่งที่เขาเล่าลือกันมาจากโน่นจากนี้ เราก็กลายเป็นคนตื่นข่าวไป ถูกเขาหลอกเอาได้ง่ายที่สุด ถ้าเราเชื่ออะไรโดยอ้างว่ามีอยู่ในคัมภีร์ที่ได้รับสืบๆกันมานาน ก็ถูกต้มได้ง่ายเช่นเดียวกัน เพราะคัมภีร์นั้นเกิดจากการคิดการเขียนของคน ใครมีความคิดอย่างไร ก็เขียนลงไปตามความคิดของตน ถูกบ้าง ผิดบ้าง ให้คุณบ้าง ให้โทษบ้าง คนเชื่อ่ายกกลายเป็นหนอนกินหนังสือไป ปัญญาของตนไม่มี ชาวพุทธเราใช้คัมภีร์เป็นแนวประกอบความคิดในทางปฏิบัติเท่านั้น หาได้หลงมกมายว่าถูกเสมอไปไม่ การไม่เชื่อว่าทุกสิ่งในคัมภีร์ถูกต้องเสมอไปนั้น ไม่เป็นบาปในทางพุทธศาสนาเลย แต่เป็นการช่วยคนให้มีความคิดก้าวหน้าในทางปัญญารึขึ้นอีก

การเดาเอาเองนั้น ก็หมายถึงความคิดที่ว่า ถ้ามันจะเป็นอย่างนั้น ถ้ามันจะเป็นอย่างนี้ ไม่แน่นอนลงไปได้ ทำให้คนเหลวไหลอยู่มาก ท่านจึงห้ามการคาดคะเน การตรึกเอาตามอาการก็เป็นเพียงแนวคิด ไม่ใช่ความรู้อันแท้จริง พุทธศาสนาถือเอาความรู้แจ้งเห็นจริงเท่านั้นเป็นหลัก เพียงแต่ตรึกตามอาการยังหาถึงจุดหมายไม่ ความคิดของคนทั่วไปนั้นมักจะเข้าข้างตนเองเสมอ อาการเข้าข้างตนเป็นอาการของกิเลส ตนชอบอย่างไรก็ว่าอย่างนั้นถูก ถ้าตนไม่ชอบอย่างใดก็ว่าอย่างนั้นผิด ไม่ได้ถือความจริงเป็นมูลฐาน ความเข้าใจเขามิได้ง่าย ท่านจึงห้ามไม่ให้เชื่อบุคคลนั้น อย่าเชื่อโดยถือผู้สอนพอจะเชื่อได้หรือผู้สอนเป็นครูของเรา ความคิดเช่นนี้เป็นการปิดบังปัญญาของตนเอง กลายสภาพเป็นขุนพลอยพยักไปหมด เป็นคนที่เชื่อง่ายเกินไป เพราะคิดว่าคนสอนพูดน่าเชื่อ คนสอนเป็นครูของตน เขาบอกอะไรก็รับเอามาทั้งดุ้น เก็บไว้ในสมองทั้งดุ้น หาได้ย่อยให้เข้าใจด้วยตนเองไม่ จึงนับเป็นความเชื่อที่ผิดพลาด พระศาสดาจึงห้ามไว้

ผู้อ่านผู้ฟังเมื่อมาถึงตอนนี้ก็คงสงสัยว่าในฐานะของชาวพุทธเราควรเชื่ออย่างไรกัน? ครั้งหนึ่งพระศาสดาทรงแสดงธรรมแก่พระสารีบุตร...ผู้เป็นสาวกผู้ใกล้ชิด และทำงานประกาศสั่งจรรจนได้ดีเท่าองค์พระพุทธเจ้า เมื่อทรงแสดงธรรมจบแล้ว ทรงตรัสถามว่า สารีบุตรเชื่อตามคำที่สอนนี้หรือไม่ ได้รับคำตอบว่า ยังไม่เชื่อก่อนพระเจ้าข้า ทรงตรัสชมเชยว่า ดีแล้ว...ผู้มีปัญญาย่อมไม่เชื่ออะไรง่ายเกินไป ในฐานะของชาวพุทธนั้นต้องรับฟังความคิดความเห็นของผู้อื่นเสมอ แต่เรื่องเชื่อเอาไว้ทีหลัง

ในครั้งพุทธกาล พระบรมศาสดาเคยไปสนทนากับครูอาจารย์อื่นๆเสมอ บางอาจารย์มีความคิดเห็นเข้ากันได้กับพระองค์ทรงรับรองความคิดเห็นแบบนั้น บางครูก็เข้ากันไม่ได้

ไม่ทรงรับรอง พระองค์ไม่ได้ดูหมิ่นบุคคลอื่นว่าผิดเสมอไป พระองค์ไม่ทรงทะเลาะกับใครๆ ที่มีความเห็นไม่ตรงกัน ถือว่าต่างคนต่างเห็น แต่ถ้าพบกับพระองค์ก็ทรงแนะนำตามฐานะของผู้นำทาง เขาจะรับเชื่อหรือไม่เป็นเรื่องของเขาเอง พระองค์จึงเป็นครูที่ไม่มีศัตรูคอยปองร้าย ไปไหนก็สะดวก ได้รับการต้อนรับจากคนทุกหมู่เหล่า เรื่องนี้ควรเป็นตัวอย่างของพวกเราได้ประการหนึ่ง ทรงตักเตือนภิกษุว่า อย่าไปเห็นด้วย หรือคัดค้านความเห็นใดๆ แต่รับฟังความเห็นนั้นๆ นำมาเทียบเคียงกับสิ่งที่ตนได้เรียนแล้ว ได้เห็นแล้ว ก็จะเป็นทางช่วยให้ฉลาดขึ้นได้ทางหนึ่ง

หลักตัดสินของความเป็นพุทธศาสนา

พระบรมศาสดาทรงเห็นอนาคต เกี่ยวกับความเชื่อนี้ดี จึงได้วางหลักเกณฑ์ไว้ให้ตัดสินว่า อะไรเป็นพุทธศาสนา อะไรไม่ใช่พุทธศาสนา หลักสำหรับตัดสินมีดังนี้ คือคำสอนและการปฏิบัติรูปใดที่เป็นไปเพื่อ

๑. ความกำหนดย่อมใจ
๒. ความประกอบทุกข์
๓. สะสมกองกิเลส
๔. ความอยากมากๆ
๕. ความไม่ยินดีด้วยของตามมีตามได้ (ไม่สันโดษ)
๖. ความคลุกคลีเป็นหมู่เป็นคณะ

๗. ความเกียจคร้าน

๘. ความเลียงยาก

นี่มิใช่ธรรม มิใช่วินัย มิใช่การปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ ถ้าพูดกันในเรื่องเสรีภาพของความนึกคิดแล้ว พุทธศาสนาให้เสรีภาพไว้มากทีเดียว คำว่าสุเจ้าต้องเชื่อ ถ้าหากว่าสุเจ้าไม่เชื่อสุเจ้าจะตกนรก หรืออะไรทำนองนั้น ไม่ได้มีในคำสอนของพระพุทธองค์เลย เวลาพระพุทธองค์จะสอนใครก็เตือนก่อนว่า จงทำในใจให้ดี จงคิดให้รอบคอบ เราจะกล่าวสอนท่าน ณ บัดนี้แล้ว

การที่บอกว่า "จงทำในใจให้ดี" นั้นหมายถึงเตรียมเครื่องรับให้ดี ให้รับได้เนื้อถ้อยกระหังความ ฟังให้ชัดเจนแจ่มแจ้ง คำว่าจงคิดให้รอบคอบนั้นหมายถึงให้ฟังให้คิดว่าอะไรเป็นอะไร มิใช่สักแต่ว่าฟังพอมานพันไปเท่านั้น จงฟังและจำเพื่อนำไปคิดทบทวนต่อไป สิ่งที่ได้รับมาจากการฟังเป็นเพียงความรู้ ถ้านำไปคิดให้เห็นเหตุผลก็ได้ความเข้าใจ นำสิ่งที่เข้าใจนั้นมาปฏิบัติก็เกิดความเห็นแจ้งด้วยใจตนเอง เห็นแจ้งหรือประสบการณ์นั้นแหละ เป็นเรื่องที่ต้องการในวงการของพุทธศาสนา เป็นการทำให้หูตาสว่างอย่างแท้จริง ความมมงายจึงไม่มีเลย

ชาวพุทธผู้มีความเชื่อตรงตามความจริง ย่อมเป็นคนบูชาเสรีภาพย่อมเป็นคนมีน้ำใจกว้างขวาง ไม่ถือเขาถือเรา ไม่ถือินิกายโน้นนิกายนี้ แต่ถือเอาความถูกต้องเป็นใหญ่ ใครทำถูกก็พลอยยินดีด้วย ใครทำผิดก็พลอยสงสาร ใครจะช่วยเขาให้พ้นจากความผิดนั้นๆ

ตัวอย่างในข้อนี้เห็นได้ง่ายๆจากเมืองไทย ทั้งในอดีตและสมัยปัจจุบัน พระราชาผู้ครองประเทศไทย เป็นชาวพุทธที่เคร่งครัดในธรรมะ หลายพระองค์ได้ช่วยให้ชาติไทยก้าวหน้า

และต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆโดยอาศัยธรรมะเป็นที่พึ่ง นักสอนศาสนาชาวต่างประเทศเข้าไปสอนศาสนาในประเทศอื่นถูกกีดกันทุกวิถีทาง บางทีก็ถูกทำร้ายจนถึงตายก็มี แต่เหตุการณ์เช่นนี้ไม่ได้เคยปรากฏในเมืองไทย ชาวไทยมีใจกว้างขวางเอื้ออารีต่อทุกชาติทุกศาสนา ใช้แต่เท่านั้น พระราชายังทรงพระทานที่ดินและเงินทองให้สร้างโบสถ์สร้างโรงเรียนอีก นี่ก็เพราะความเป็นผู้มีใจกว้างขวางตามหลักธรรมนั่นเอง ชาวตะวันตกหลายประเทศมักกีดกันศาสนาอื่นรวมทั้งคำสอนในศาสนานั้น บางแห่งนั้นถึงกับห้ามนำหนังสือต่างศาสนาเข้าเมืองเขาจึงกลายเป็นคนใจคับแคบไป ชาวพุทธไม่กระทำอย่างนั้น การอ่านการเรียนคำสอนในศาสนาอื่นก็ไม่เป็นการผิดไม่เสียหาย จึงสามารถคบกับคนได้ทุกจำพวกที่เห็นว่ามิได้เป็นภัยแก่ตนเอง

เคยอ่านประวัติของนักวิทยาศาสตร์บางคนที่มีความคิดขัดแย้งกับทางศาสนา ถูกพระในศาสนาลงโทษคว่ำบาตร บางคนถูกฆราวาสจนถึงตายก็มี เขาถูกลงโทษเพราะพูดความจริง บางประการอันขัดต่อความไม่จริงบางประการเท่านั้น ถ้าหากคนเหล่านั้นมาแสดงความคิดเห็นและการกระทำในหมู่ชาวพุทธหรือพุทธศาสนา เข้าไปถึงบ้านของคนเหล่านั้น เขาก็จะมีเสรีภาพในทางความคิดเห็นเป็นอย่างดี เขาอาจคิดได้สะดวกและปลอดภัยกว่าเป็นไหนๆ ข้าพเจ้าจึงกล่าวว่า "พระพุทธศาสนาให้เสรีภาพในทางความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ไม่มีศาสนาใดจะให้เท่า"

พระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อการกระทำของตนเอง

ชาวไทยมีคำกล่าวอยู่คำหนึ่งว่า "พรหมลิขิต" อันหมายถึงการบันดาลของพระเป็นเจ้า ชาวฮินดูถือว่าพระพรหมเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดในโลก เป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่าง แบบเดียว

กับพระยะโฮวา พระอาทล่านั้นเอง เลยเกิดเป็นหลักความเชื่อว่า สุดแล้วแต่เหตุญจะบันดาล เวลาสุขก็ว่าพระเจ้าให้ เวลาทุกข์ก็ว่าพระเจ้าให้ พระเจ้ากลายเป็นผู้มีอารมณ์ขึ้นๆลงๆไปเสียแล้ว เลยทำให้คนชอบบ้งซ้งบ้ง ยุ่งยากอยู่เหมือนกัน

ในทางพุทธศาสนามีได้ถือพรหมลิขิต แต่ถือ "กรรมลิขิต" ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตล้วนมีมูลฐานจากการกระทำของตนทั้งนั้น ตนทำอะไรก็ได้รับผลสิ่งนั้น ทำดีก็得好ความดี ทำชั่วก็得好ความชั่ว จะหนีจากผลที่ตนได้กระทำไว้มิได้เป็นอันขาด ชีวิตของตนขึ้นอยู่กับกระทำของตนเอง ตนเองเป็นผู้สร้างอนาคตให้แก่ตนเอง ไม่มีใครจะทำให้ใครเป็นอะไรได้ ถ้าผู้นั้นมิได้ทำด้วยตนของตน "ความบริสุทธิ์ ความไม่บริสุทธิ์เป็นของเฉพาะตน" ใครจะทำใครให้บริสุทธิ์หรือเศร้าหมองย่อมไม่ได้ ทำได้อย่างมากเพียงบอกทางให้เท่านั้น ครูทั้งหมดมาบอกทางให้แก่ชาวโลกทุกคนรู้ทางแล้ว ต้องเดินตามทางนั้น ผลจึงขึ้นอยู่กับกระทำของตนโดยเฉพาะ

จริงอยู่ชาวพุทธมีหลักความเชื่ออยู่ในวงของพระรัตนตรัย ในเวลาที่จะแสดงตนเป็นชาวพุทธ ก็ต้องประกาศว่า ตนเข้าถึงพระพุทธ-พระธรรม-พระสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่ง พระรัตนตรัยจึงเป็นหลักของการกระทำ ในแง่ของการปฏิบัตินั้นเราถือเอาพระพุทธเจ้าเป็นผู้นำทางของเรา พระองค์เดินทางใด เราก็กเดินทางนั้น เดินตามรอยของพระองค์ไป รอยที่เราเดินตามหมายถึงพระธรรมนั่นเอง และการลงมือเดินให้ดีให้ตรง ให้เป็นธรรม ให้พ้นจากความทุกข์ตามแบบของพระพุทธองค์ หมายถึงพระสงฆ์ เพราะพระสงฆ์เป็นแบบอย่างของการปฏิบัติ ดังนี้

ผู้นำทาง	หมายถึง	พระพุทธเจ้า
ทางเดิน	หมายถึง	พระธรรม

การเดินทาง หมายถึง พระสงฆ์

การกล่าววาจาประกาศตนถึงพระพุทธเจ้านั้น เป็นการกล่าวบอกให้ตนรู้ ให้คนอื่นรู้ว่าตนเป็นชาวพุทธเท่านั้น ยังหาได้เป็นกันอย่างแท้จริงไม่ การเป็นชาวพุทธที่แท้นั้น ขึ้นอยู่กับการกระทำของตนตามทางที่ทรงชี้ไว้ให้ ก็จะไปถึงจุดหมายคือความเป็นพุทธภาวะ อันเป็นตำแหน่งที่ทุกคนอาจเข้าถึงได้ ไม่ว่าเขาจะเป็นอะไร จะเรียกตนเองว่าอย่างไร ถ้าเขาเดินตามทางที่จะให้ถึง ก็คงถึงจุดนั้นได้แท้จริง

พระพุทธเจ้า คือ ความบริสุทธิ์

พระธรรม คือ ทางเดิน

พระสงฆ์ คือ การเดินทางให้ถึงนั่นเอง

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งของชาวพุทธ ชาวพุทธไม่มีการอ้อนวอนให้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มาช่วยตนให้พ้นภัย แต่ตนต้องทำงานให้พ้นภัย โดยการปฏิบัติชอบของตนเอง ความพ้นทุกข์ของชาวพุทธจึงขึ้นอยู่กับการกระทำของตนโดยแท้ ชาวพุทธจึงมีความเชื่อมั่นในเรื่องนี้ เขาจึงกลายเป็นคนคิดพึ่งตนเอง คิดช่วยเหลือตัวเอง แก่ไขตนเอง ดัดแปลงการงานของตนเองให้ดีขึ้น ถ้าหากเขามีความทุกข์ความเดือดร้อน เขาจะไม่เที่ยวไปแก้ทุกข์จากสิ่งภายนอก ไม่ไปทำพิธีตองอะไรอันเป็นวิธีของพวกเด็กๆที่ขาดปัญญา แต่เขาจะหมั่นความคิดเข้าหาตนเอง โดยการเข้าไปนั่งที่สงบ และนึกถึงความหลุดพ้นของพระพุทธเจ้า นึกถึงความบริสุทธิ์ของพระองค์ นึกถึงความกรุณาที่ทรงประทานแผนที่สำหรับให้ชาวโลกได้เดินทาง จิตใจก็จักเกิดความปีติปราโมทย์ในความงามดีของพระศาสนา ความสงบจะเกิดขึ้น เมื่อใจสงบแล้วก็ใช้กำลังใจคิดค้นตีปัญหาของชีวิตอันยุ่งยากให้แตกหัก

โดยการหาเหตุผลให้เข้าใจว่าอะไรเป็นอะไร ความทุกข์ที่ตนได้รับนี้นั้นมาจากความผิดพลาด
ครั้งไหน คราวใด ทำไมตนจึงได้ทำความผิดพลาดถึงขนาดนั้น และจะแก้ความผิดพลาดได้
โดยวิธีใดเล่าเหตุการณ์จึงจะปกติคงเดิม

การพิจารณาให้เห็นความจริงของชีวิตนี้ เป็นวิธีการของบุคคลผู้เชื่อมั่นในเรื่องกรรม
ย่อมไม่ก้าวพลาดไปทำอะไรอันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ คนผู้เชื่อมั่นในกรรมของตนย่อมไม่ติด
ถุขยาม โชคชะตาฟ้าดินอะไรทั้งหมด แต่จะถือว่าเวลาดีร้ายขึ้นอยู่กับกระทำ ใครทำดี
ตอนเช้า เวลาเช้าก็ดีสำหรับเขา ใครทำชั่วตอนเช้าก็ชั่วสำหรับเขา เวลาไม่ได้อยู่เหนือการกระทำ
แต่การกระทำอยู่เหนือเวลานาที ถ้ามีเหตุการณ์ผิดพลาดขึ้นในวิถีชีวิต เขาผู้เชื่อกรรมก็จัก
ไม่เที่ยวซัดไปหาคนโน้นคนนี้เป็นผู้ก่อเรื่องต่างๆแก่ตน แต่จักเชื่อมั่นเป็นเรื่องของตน
ฉันเองแหละเป็นผู้ผิด ฉันจึงต้องได้รับโทษจากการกระทำของฉัน ถ้าไม่ปรารถนาความทุกข์
แบบนั้นอีกก็แก้ที่การกระทำ เมื่อเหตุถูกแก้ผลก็พลอยถูกแก้ไปด้วย

เชื่อมั่นในกรรมแก้ปัญหาชีวิตได้

ในเรื่องเกี่ยวกับกรรมในทางพุทธศาสนานี้ เราสามารถนำมาแก้ไขปัญหาชีวิตได้มากที่สุด
พ่อค้า ข้าราชการ นายธนาคาร ตลอดจนนักการเมืองและกรรมกรผู้อาศัยแรงงานหากิน
ถ้ามีความเชื่อมั่นในกรรมที่ตนทำว่าก่อให้เกิดผลแก่ตนอย่างไรแล้ว การแก้ไขปัญหาดังๆก็
ย่อมเป็นไปได้ในทางที่ชอบ ภาษิตของไทยมีอยู่ว่า ผิดเป็นครู ถูกก็เป็นครู ข้อนี้ตรงกับหลัก
พระพุทธศาสนาว่า การกระทำของตนในอดีตเป็นบทเรียนแก้ไขชีวิตของตนแท้

ในด้านการปรับปรุงอะไรต่างๆ เช่น การปรับปรุงเศรษฐกิจ การปรับปรุงสังคม ถ้าหากผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง ได้ทำการปรับปรุงตนเองเสียก่อนแล้วการปรับปรุงก็จะสะดวกและดีขึ้น เพราะคนที่ได้รับการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นแล้ว ย่อมไม่มีความเห็นแก่ตน บุคคลผู้ไม่เห็นแก่ตนนี้แหละ เป็นผู้สามารถมองอะไรได้ชัดตามที่มันเป็นจริง และมองเห็นความบกพร่องของตนได้ โดยเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่นำคนอื่น ถ้าใช้หลักกรรมของตนสร้างตนเป็นแนวทางชีวิตแล้ว เรื่องก็คงเรียบร้อยขึ้นเป็นแน่

บุคคลผู้เชื่อในกรรม ย่อมไม่ปิดความผิดของตนไปให้ผู้อื่น เขาเป็นคนกล้าที่จะยอมรับว่าตนเองนี้แหละได้ทำอะไรผิดพลาดลงไป คนอื่นหาได้มาเกี่ยวข้องกับความผิดพลาดนี้ไม่ เขาจะรับความผิดโดยซื่อสัตย์ และปรับปรุงความผิดของตนให้เป็นความถูกต้องในระยะต่อมา ถ้ามีความผิดเกิดขึ้น เขาจะไม่ทำความผิด ปิดความผิด เพราะเห็นว่าการเอาน้ำสกปรกมาชำระสิ่งสกปรกนั้นไม่มีทางจะทำให้สะอาดได้โดยการเก็บความผิดไว้ หรือทำผิดปิดความผิดนั้นเป็นความเสียหายใหญ่ เขาจึงกล้าแก้ความผิดด้วยการทำให้ถูกต้องในกาลต่อมา

ในทัศนะของผู้เชื่อเรื่องกรรมของตน เขาจะไม่เห็นอะไรดีวิเศษไปกว่านี้อีก ในสมองของเขาจึงไม่มีสิ่งที่เรียกว่าศักดิ์สิทธิ์มหัศจรรย์ อันอาจดลบันดาลให้คนเป็นอย่างโน้นอย่างนี้ ทุกสิ่งทุกอย่างจักเกิดจากการดลบันดาลของตนเอง เขาจะไม่รอคอยใครในเมื่อโอกาสที่จะได้ทำงานมาถึง ตามหลักที่พระพุทธองค์ตรัสว่า "ประโยชน์เป็นฤทธิ์ของประโยชน์ ดวงดาวในท้องฟ้าจะทำอะไรใครได้" ความเชื่อแบบนี้ทำให้คนเป็นอิสระที่สุดในการปฏิบัติงาน ทำให้คนก้าวหน้าไปตามแนวทางของตนได้อย่างมั่นคง

หลักกรรมที่สรุปว่า

หว่านพืชชนิดใด ได้ผลชนิดนั้น

ทำดีย่อมได้ผลดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว

หลักกรรมนี้เป็นหลักที่มีความหมายกว้าง และช่วยคนที่เชื่อถูกให้ก้าวหน้าไปได้มาก

แรงของกรรมย่อมส่งผลตามกำลัง

แรงของกรรมที่บุคคลกระทำแล้ว ย่อมส่งผลตามกำลังของกรรมที่ทำกัน ทำน้อยผลก็ได้น้อย ทำมากผลก็ได้มาก ทำบ้างหยุดบ้างผลก็ลุ่มๆดอนๆ ถ้าทำสม่ำเสมอผลก็คงสม่ำเสมอ ถ้าทำหลายคน ผลก็เกิดมาก ถ้าทำกันทั้งประเทศผลก็ยิ่งใหญ่ไพศาล กรรมจึงสร้างโลกก็ได้ ทำลายโลกก็ได้

ในสมัยนี้ชาวโลกกำลังสะสมอาวุธสำหรับทำสงครามต่อไป ในวันข้างหน้าอาวุธนี้แหละจะตกเป็นภัยแก่ผู้สะสมไว้ โลกจะแหลกละเอียดด้วยไฟระเบิด ประเทศใด ชาติใด ได้สร้างกรรมอย่างใดไว้ บาปก็ตามสนองเสมอ พุตก้นตามความจริง ชาวตะวันตกได้ก่อกรรมทำเข็ญให้กับโลกมาก เพราะไม่เชื่อหลักนี้ บาปตามสนองหลายครั้งแล้ว ชาวตะวันออกก็เหมือนกัน ใครเดินทางผิด ย่อมเป็นอันตราย ใครเดินทางถูกย่อมปลอดภัยเสมอ ขอให้พิจารณาเถิด ท่านก็จะเห็นจริง

การกระทำของมนุษย์อาจก่อให้เกิดฝนแล้งข้าวแพง โรคระบาดเต็มเมืองก็ได้ ป่าใหญ่หลายแห่งถูกทำลายด้วยน้ำมือมนุษย์ ฝนไม่ตกชาวโลกอดน้ำไปตามๆกัน นักวิทยาศาสตร์ทดลองปรมาณูบ่อยๆทำให้ดินฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลง โรคคอหิวร้ดระบาดในเมืองไทยก็เพราะ

กรรมของมนุษย์ที่ชอบทำเมืองให้สกปรก ช่วยกันทำการเพาะเมล็ดวันบ่อยๆ เมื่อเกิดโรคแล้ว ก็ช่วยกันทำให้ระบาดต่อไปอีก ล้วนแต่เป็นผลกรรมของมนุษย์ทั้งนั้น มิใช่อะไรที่โหด การปรับปรุงทุกอย่างจึงขึ้นอยู่กับที่การปรับปรุงคนให้เชื่อในทางที่ถูกที่ชอบ ความเชื่อที่ถูกมีว่าการกระทำก่อให้เกิดผลเสมอ ถ้าระวังการทำให้เป็นอันได้ระวังผลอยู่แล้วอยากได้อะไรเป็นอย่างไร ก็จงทำเพื่อสิ่งนั้นเถิด

ได้กล่าวมาแล้วว่า การกระทำก่อให้เกิดผลแก่ผู้กระทำเสมอ ใครไม่ทำอะไรคนนั้นก็ย่อมไม่ได้อะไร พระผู้มีพระภาคเจ้าเคยตรัสเตือนอนาถปิณฑิกเศรษฐีว่า "ดูก่อนคฤหบดี ถ้าหากทุกสิ่งทุกอย่างพึงสำเร็จด้วยการอ้อนวอนแล้ว โลกนี้จักไม่มีคนจนเลย แต่ความจริงการอ้อนวอน การกระทำพิธีกรรมต่างๆ ไม่ก่อให้เกิดผลอะไรแก่ใคร โลกจึงยังมีคนจนอยู่เสมอ" คำของพระองค์ตอนนี้ ได้แสดงให้เห็นว่าการกระทำเท่านั้นจะก่อให้เกิดสิ่งที่เราหวัง เพียงแต่หวังไม่พอต้องทำตามที่ตนหวังด้วย และการกระทำนั้นต้องถูกต้องตามธรรม ความหวังของตนจึงจะสำเร็จ

บางท่านที่มาศึกษาพุทธศาสนา อาจเข้าใจผิดบางประการ เช่นเข้าใจว่าพุทธศาสนาสอนให้คนเราอ่อนแอ ให้คนเกียจคร้าน นอนงอมืองอตีน ให้คนไม่ก้าวหน้า ความเข้าใจนี้ยังผิดพลาดจากความเป็นจริงอยู่มาก การสอนธรรมะของพระพุทธองค์นั้น ท่านทำเช่นเดียวกับหมอรักษาโรค และให้ยาเหมาะสมแก่คนป่วยเสมอ สำหรับนักบวชที่เบื่อโลกออกไปอยู่ป่าแล้ว ท่านก็ชี้ทางให้ไปนิพพานเลย เพราะเขาเห็นโลกนี้ไม่มีอะไรน่าเอา น่าอยู่ น่าเป็น แต่คนทั่วไปโดยเฉพาะชาวบ้านบางคนซึ่งยังพอใจจะอยู่ในโลก ก็ทรงสอนว่าควรจะอยู่ในโลกอย่างไร

คำสอนเกี่ยวกับชีวิตของผู้ครองเรือนโดยเฉพาะนั้นมียุ่่มากมายหลายตอน เช่นว่า
ผู้ครองเรือนนั้น ควรมีธรรม ๔ ประการก่อน คือ

๑. สัจจะ หมายถึง มีความซื่อสัตย์ต่อกัน
๒. ขันติ หมายถึง มีความอดทน
๓. ทมะ หมายถึง มีความรู้จักข่มใจ (บังคับตนเอง)
๔. จาคะ หมายถึง รู้จักเสียสละสิ่งไม่ติดออกจากใจ

ถ้าจะตั้งปัญหาถามว่า ชาวโลกต้องการอะไร ก็ตอบว่าต้องการความสุข ความสุขแบบ
ชาวโลกจะมีได้ก็ต้องมีเครื่องอำนวยความสะดวก สิ่งนั้นคือทรัพย์นั่นเอง พระพุทธองค์ตรัสว่า
คนมีทรัพย์ย่อมได้ความสุข ๔ ประการ คือ

๑. เป็นสุข เพราะมี
๒. เป็นสุข เพราะใช้
๓. เป็นสุข เพราะได้ทำงานที่ปราศจากโทษ
๔. เป็นสุข เพราะไม่ต้องตกเป็นหนี้เป็นสินใคร

ทรัพย์ไม่เคยมาหาใคร แต่ใครๆต้องไปหาทรัพย์ ก็ทรัพย์นี้มีอยู่ที่ใดเล่า? เขาบอกว่า
"ทรัพย์นี้มีอยู่ไม่ไกล ใครปัญญาไว หาได้ไม่นาน ทิวแถวโน้นแดนดิน มีสิ้นทุกสถาน ผู้ใด
ใจกว้าง บ่อพานพบเลย" พระองค์จึงสอนให้ทำดังนี้จึงจะตั้งตนได้ คือ

๑. ขยันในการประกอบกิจ อันเป็นหน้าที่ของตน
 ๒. รู้จักรักษาทรัพย์ที่ตนหาได้แล้วโดย
- ก. รู้จักเก็บ

ข. รู้จักใช้

ค. รู้จักทำให้เกิดดอกออกผลต่อไป

๓. คบคนดีไว้เป็นสหาย

๔. ทำการงานที่ปราศจากโทษ

ใครดำเนินตามหลักนี้ ย่อมตั้งตนได้โดยแท้ แต่มีบางประการคอยทำลายความก้าวหน้าของคน พระพุทธองค์ทรงเห็นว่าเป็นทางเสื่อม จึงบอกไว้ว่าอย่าเดินไปจักทำให้ล่มจม เรียกว่า อบายมุข คือปากทางของความล่มจม คือ

๑. เป็นนักดื่มจัด

๒. เป็นนักเที่ยวในสถานอันไม่ควรเที่ยว

๓. เป็นนักเลงเล่นการพนัน

๔. เป็นคนเกียจคร้านในการงาน

ใครเดินตามทางนี้ก็เสื่อมแน่ๆ ใครไม่เดินก็เจริญแน่ๆ ท่านชอบทางไหน?

คนเราอยู่กันในโลก ต้องมีการคบหาสมาคมกันบ้าง เพราะคนเป็นสัตว์เมือง การคบเพื่อนต้องเลือกคบ เพราะถ้าได้เพื่อนชั่วตัวก็เดือดร้อน ถ้าได้เพื่อนดีตนก็เจริญ การคบกับคนชั่วเป็นทางเสื่อมประการหนึ่งเหมือนกัน พระพุทธองค์ตรัสว่า ถ้าพูดถึงเหตุภายนอกอันจะ使人ให้ดีให้เสียกันแล้ว ไม่มีอะไรจะยิ่งไปกว่าการสมาคม พระพุทธองค์จึงสอนให้รู้จักเลือกคบคนเป็นเพื่อน

ภาษิตไทยมีว่า "คบคนต้องดูหน้า ชื้อผ้าต้องดูเนื้อ" สมมติว่าเราได้เพื่อนดีก็ต้องรู้จักรักษาน้ำใจของเพื่อน คนเราถ้าอยู่แบบให้เขารักก็สบายใจ ถ้าอยู่ให้เขาเกลียดก็เดือดร้อน

อุบายที่จะทำให้เขารัก พระองค์แสดงไว้ ๔ ประการ คือ

๑. รู้จักแบ่งปันในเวลาที่ต้องแบ่งปัน
๒. พุดจากระหว่างด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวาน
๓. ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนเสมอ
๔. ทำตนเสมอ ไม่ถือชั้นวรรณะ แยกพวก แยกเหล่า

ใครประพฤติตนอย่างนี้ มีเสน่ห์ในตัว ไปที่ไหนก็มีคนรักคนชม ชรรมะยอมช่วยคนได้อย่างนี้ นี่เป็นข้อปฏิบัติสำหรับความก้าวหน้าของตน ของครอบครัวคนจะรู้หลักเหล่านี้ก็ตาม ไม่รู้ก็ตาม ถ้าหากได้ปฏิบัติชอบตามหลักนี้ เขาย่อมได้รับผลตามกฎหมายของกรรม ว่าทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่วเสมอ

นอกจากนี้ยังมีแนวทางที่ทรงสอนไว้ให้ปฏิบัติอีกหลายอย่าง ตามฐานะ ตามหน้าที่ของแต่ละบุคคล เช่น พ่อแม่ควรมีหน้าที่ต่อลูกอย่างไร ลูกควรมีหน้าที่ต่อพ่อแม่อย่างไร แม่ที่สุจริตกรรมกรควรทำตนต่อนายจ้าง และนายจ้างควรจะทำตนต่อกรรมกรอย่างไร ทรงสอนให้ทุกคนถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อกัน ทรงสอนไม่ให้เอาัดเอาเปรียบกัน เพื่อให้เกิดความรักสามัคคี มีความรู้สึกรู้สีก่อนกันฉันท์ญาติอันสนิท ในระบบสังคมของเมืองไทยคนใช้ที่อยู่กับนายมีความรักต่อกันมาก นายก็มีความรักคนใช้ เลี้ยงดูเป็นอย่างดีเสมอมา ความรู้สึกของเขาทั้งสองเหมือนญาติกันมากกว่าลูกจ้าง เงินมิได้มีความสำคัญแต่โมตรจิตสำคัญกว่า แต่สมัยนี้คนเริ่มวัดคนกันด้วยเงิน โมตรจิตจึงหายไป นับเป็นสิ่งที่น่าเสียดายไม่น้อย ถ้าหากคุณธรรมทั้งหลายหายไปจากใจคนเมื่อใด สภาพของสัตว์ป่าก็ครอบงำคนเมื่อนั้น ขอให้เราช่วยกันรักษาคุณธรรมไว้เถิด อย่าได้ทำลายมันเลย

ปัญหาสำคัญของชีวิต

คนมีเงินมีทองมีความสุขเสมอไปหรือไม่? ถ้าตั้งปัญหาถามขึ้นอย่างนี้ก็คงได้รับคำตอบว่า ไม่มีความสุขเสมอไปดอก บางคนมีเงินทองมาก มีข้าทาสบริวารคอยอำนวยความสะดวกให้มากมายกายกองแต่ยังมีความวิตกกังวล ยังมีความร้อนนกร้อนใจอยู่บ้างเป็น บางครั้งบางครั้งการเงินทองข้าวของช่วยเขาไม่ได้ หรือบางครั้งก็ช่วยได้ แต่บางครั้งก็ช่วยไม่ได้ ทำไมจึงเป็นเช่นนั้นเล่า ปัญหานี้จะตอบกันแต่เพียงผิวเผินไม่ได้ แต่ต้องคิดถึงเหตุผลของชีวิต คิดถึงสิ่งประกอบอันให้ความสะดวกแก่ชีวิต แล้วถามถึงเหตุผลของความทุกข์ว่ามาจากอะไร

ในทางพุทธศาสนาถือว่าสิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ ถ้าไม่มีเหตุผลจะปรากฏเกิดขึ้นไม่ได้ เหตุนั้นมาจากไหนเล่า ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า เหตุเกิดจากการกระทำของตนเอง การแก้ไขเหตุก็ต้องแก้ที่การกระทำอันผิดพลาดนั้น

ความทุกข์ : ภัยใหญ่ของสัตว์โลก

ครั้งหนึ่ง มีชายหนุ่มคนหนึ่งได้ไปเฝ้าพระพุทธเจ้า และถามว่าอะไรเป็นภัยใหญ่ของสัตว์โลก ตรัสตอบว่า ทุกข์เป็นภัยใหญ่ของสัตว์โลก ข้อนี้เป็นความจริง เพราะคนและสัตว์ล้วนมีความกลัวต่อความทุกข์กันทั้งนั้น ไม่มีใครต้องการความทุกข์กันเลย แต่ทั้งที่ไม่ต้องการความทุกข์ก็เกิดขึ้นได้เสมอ ข้อนี้เป็นเพราะอะไรเล่า โดยทางธรรมก็ตอบได้ว่า เพราะผู้นั้นไม่เข้าใจถึงความเป็นไปของชีวิต เขาดำเนินชีวิตผิดพลาด จึงได้รับผลเป็นความทุกข์อย่างนั้น

มีทางจะป้องกันได้หรือไม่ ขอบอกว่ามีทางทำได้ โดยการศึกษาพุทธศาสนาให้เข้าใจ และนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน พระพุทธองค์ช่วยเราให้พ้นจากทุกข์ได้หรือ โดยลัทธิพุทธศาสนาช่วยไม่ได้ เหมือนยาแก้โรค ตามลัทธิของยาจะช่วยให้โรคหายไม่ได้ คนป่วยต้องกินยาตามขนาดที่แพทย์สั่งความป่วยเจ็บก็หาย ความทุกข์เป็นโรคทางใจที่เกิดแก่คนผู้ได้กระทำความผิดพลาดในการดำเนินชีวิต พุทธธรรมเป็นยาสำหรับแก้โรค ถ้าคนป่วยไม่กินยา โรคก็หายไม่ได้ หน้าที่ของเราผู้รู้สึกตัวว่าป่วยทางใจก็ต้องหายา คือธรรมะมารับประทานเข้าไป โดยปฏิบัติชอบตามธรรม ความทุกข์ก็พอบรรเทาเบาบางไปได้

ชาวโลกเราทั่วไปในสมัยนี้มีความสนใจในทางด้านวัตถุมากเกินไป การประดิษฐ์สร้างวัตถุต่าง ๆ นั้นก็มีความมุ่งหมายเพื่อแก้ความทุกข์เป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ยังแก้ไม่ได้ เพราะเรื่องของวัตถุแก้ได้แต่ภายนอกเท่านั้น เนื้อแท้ของความทุกข์อยู่ที่ใจ ถ้าไม่แก้ที่ใจก็เหมือนไม่ได้อูกแก้

ตัวอย่างเช่นคนเกิดความทุกข์แล้วไปแก้ทุกข์โดยการดูหนัง-ไปเดินร่ำ-ไปชายทะเล ไปดื่มเหล้าเพื่อแก้กลุ้ม อาจแก้ได้ในขณะที่กำลังเพลิดเพลินอยู่กับสิ่งนั้น อันเป็นวิธีการเปลี่ยนทางอารมณ์เพียงนิดหน่อยเท่านั้น ครั้นกลับมาจากความสนุกเหล่านั้น ใจก็กลับมาสู่สภาพความทุกข์แบบเดิม บางทีอาจหนักกว่าเดิมไปเสียอีก การกระทำเช่นนี้จึงมิใช่ทางแก้ทุกข์อย่างแท้จริง เพราะมูลฐานของความทุกข์ยังคงมีอยู่อย่างพร้อมมูล

ชายคนหนึ่งเป็นคนชอบดื่มเหล้า เขามีอาชีพขับรถรับจ้าง เมื่อเขาเมาจัด และขับรดออกไปนอกถนน รดเสียหายไปเล็กน้อย พอถึงวันอาทิตย์เขาไปวัด และทำการสารภาพผิดกับพระ ขอให้พระรดน้ำมนต์ให้เขา ต่อจากนั้นมาอีกไม่เท่าใดเขาสัมเหตุการณ่นั้นเสียแล้ว

เขาได้ไปตีหม้อเหล็กกับเพื่อนอีก และนารถของเขาไปชนกับรถอีกคันหนึ่ง เขาก็ต้องถูกจับไป
โรงพักและถูกลงโทษตามกฎหมาย ทำไมเขาจึงมีสภาพเช่นนี้เล่า ตอบว่า เพราะเขาไม่ได้ตัด
เหตุของความทุกข์นั้นเอง ตราบใดที่เหตุยังไม่ได้ถูกตัด ผลคือความทุกข์ก็ต้องอยู่เรื่อยไป

เวลาที่มีความทุกข์เกิดขึ้นควรจะแก้อย่างไรจึงจะดีเล่า? ในพระพุทธศาสนาได้สอนเรื่องนี้
ไว้มาก หรือกล่าวได้ว่า พุทธศาสนาทั้งแท่งคืออุบายระงับความทุกข์นั้นเอง เมื่อพระองค์ทรง
ประกาศธรรมเป็นครั้งแรก ก็ทรงประกาศถึงความจริง ๔ ประการ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์
ความดับทุกข์ได้ แนวทางที่จะให้ถึงความดับทุกข์ซึ่งเป็นความจริงที่ค้นพบด้วยเรื่องปรีชาญาณ
ของพระองค์

ความทุกข์หมายถึงอะไร? หมายถึงความไม่สบายทางกายและใจ เป็นภาวะอันสุดจะ
ทนทานได้ ทุกข์นี้เกิดจากอะไร? เกิดจากเหตุคือการดำเนินชีวิตผิดจากทางที่ผู้แสวงสุขจัก
พึงเดินอันเกิดมาจากความอยากที่มีอยากเป็น และความไม่อยากมีไม่อยากเป็น และบังคับ
ให้ทำผิดออกนอกทาง เพื่อให้สมอยาก เช่น อยากมีเงินแต่ไม่ทำงาน ไม่เก็บหอมรอมริบ ไป
ลักของเขามาทำทุนก็เกิดทุกข์ อยากมีชื่อเสียง แต่ทำความชั่วจนหนังสือพิมพ์ลงข่าวกันฉาวโฉ่
กันไปหมด ตนเองก็ต้องเที่ยวหลบหนีไม่เป็นอันกินอันนอน นี่เป็นตัวอย่างของสิ่งที่ทำให้เกิด
ความทุกข์

ทุกข์ดับได้ด้วยการค้นหาถึงสาเหตุของมันให้พบและก็ให้ตัดเหตุทิ้งเสีย วิธีการตัดเหตุ
ให้หมดนั้นต้องตั้งตนไว้ในทางที่ถูกดังนี้ คือ มีความเห็นชอบ มีความคิดในทางที่ชอบ มีการ
พูดจาในทางที่ชอบ มีการทำงานในทางที่ชอบธรรม มีการเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ มีความเพียร
ชอบ มีความระลึกรู้คิดในทางที่ชอบ และมีความตั้งใจไว้ชอบเป็นที่สุด นี่คือทางกำจัดทุกข์

อันการปฏิบัติตนเพื่อให้พ้นทุกข์นั้น ผู้กระทำต้องเรียนรู้อยู่เสมอว่า ทุกข์อยู่ที่ตน เหตุก็อยู่ที่ตน การดับทุกข์ก็เป็นหน้าที่ของตนจักต้องทำ และตนจักต้องดำเนินตามวิถีทางอันอาจทำตนให้พ้นทุกข์เสมอ อย่าได้มีความคิดที่จะนำสิ่งใดภายนอกมาช่วยแก้ทุกข์เป็นอันขาด จงหาเหตุจากตนเสมอไป ผิดพลาดอะไรขึ้นมากก็นึกว่าตนได้ทำผิดแล้วหาทางแก้ไขเสียเถิด ความทุกข์ก็จะเบาไปจากตัวท่านได้ง่าย

พิจารณาตนเองอยู่เสมอ

ความผิดพลาดของคนเราทั่วไปนั้น มีอยู่ประการหนึ่งคือ การไม่ยอมรับว่าตนกระทำ ความผิด มีอะไรบกพร่องขึ้นในตัวเองก็มักมองไม่ค่อยเห็น เพราะปกติของคนเราไม่เห็นความผิดของตัวเอง ตัวจึงได้พบความทุกข์มากขึ้นทุกทีๆ

ในคำสอนทางพุทธศาสนาจึงสอนให้พิจารณาตนเองอยู่เสมอ ให้เตือนตนเองอยู่เสมอ และสอนให้ปรับปรุงแก้ไขตนเองเสมอๆ แล้วชีวิตของเขาจะก้าวหน้าไปสู่ความสงบโดยแท้ ขอให้ท่านลองนำวิธีการนี้ไปแก้ไขปรับปรุงชีวิตของท่านดูเถิด เพื่อให้จำง่าย และปฏิบัติสะดวก ขอวางหลักไว้ง่ายๆดังนี้ คือ

๑. เมื่อมีความทุกข์เกิดขึ้น จงนึกว่าต้องมีเหตุ
๒. เหตุของความทุกข์อยู่ที่ตัวของเราเอง มิใช่ที่อื่น
๓. สิ่งภายนอก จะเป็นวัตถุก็ตาม คนก็ตาม มิใช่ตัวการสำคัญ
ตัวการสำคัญอยู่ที่ตัวเราเองโดยแท้

๔. จงค้นหาเหตุของความทุกข์ในตนของตนเอง
๕. ในการจะค้นหานั้น ต้องทำใจให้สงบ
ด้วยการเข้าสู่ที่สวดมนต์ ภาวนา เพื่อความสงบใจ
๖. การสวดมนต์ภาวนา ในพุทธศาสนามีใช้การอ้อนวอนให้ใครๆมาช่วยตน
แต่ต้องการความสงบใจเท่านั้น
๗. เมื่อสงบใจแล้ว จงยกเอาปัญหาความทุกข์ขึ้นมาพิจารณาให้แตก
ด้วยความรู้สึกรอบคอบ จนเห็นชัดว่าอะไรเป็นเหตุของความทุกข์อันนี้
๘. เมื่อพบเหตุแล้ว จงตั้งใจตัดเหตุทิ้งเสีย
อย่าได้ทำตนเป็นคนอ่อนแอ ยอมพ่ายแพ้แก่ธรรมชาติฝ่ายต่ำเป็นอันขาด
ถ้าหากท่านปฏิบัติได้อย่างนี้ ท่านมีพลังพ้นทุกข์ได้แน่ๆ

ธรรมาครองโลก

เรื่อง

พระพุทธานุภาพที่แท้

ความเชื่อเรื่องกรรมตามหลักชาวพุทธ

พี่น้องชาวพุทธทั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาของการแสดงปาฐกถาแล้ว ขอให้ท่านทั้งหลายจงอยู่ในอาการสงบเรียบร้อย นั่งหรือยืน ณ ที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งอาจรับฟังเสียงจากเครื่องขยายเสียงนี้ได้ แล้วตั้งใจฟังเรื่องที่ข้าพเจ้าจักนำมากล่าวกับท่านทั้งหลายต่อไปนี้

พี่น้องที่รักทั้งหลาย เมื่อต้นปีเราได้ชวนกันมาประชุม ณ ที่สนามหญ้านี้สองครั้งแล้ว ทั้งสองครั้งข้าพเจ้าได้ยืมทางด้านโน้น แต่ครั้งนี้มายืนทางด้านนี้ เพราะเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา ตะวันยังมีได้ลับหลังคาวิหาร ขณะยืนปาฐกถา องค์ปาฐกถาต้องยืนอาบแดด เกรงว่าจะเป็นโรคหัวใจวาย จึงได้ย้ายมายืนเสียทางด้านนี้ การยืนด้านไหนๆก็มีผลในการฟังเท่ากัน ถ้าหากท่านทั้งหลายตั้งใจฟังด้วยดี ประกอบกับวันนี้ห้องฟ้าอุ่มเมฆไว้มืดไปหมด ถ้าฟ้าปล่อยฝนมา การปาฐกถาก็ต้องชะงักไป ถ้าเป็นไปเช่นนั้นจริง ก็ต้องหาโอกาสอื่นพูดกันอีก ต้องพูดกันจนได้

แต่ข้าพเจ้าเชื่อในคุณงามความดีที่ได้เคยกระทำมา ข้าพเจ้าไม่เคยยืนพูดท่ามกลางกระแสน้ำ นอกจากครั้งเดียวเท่านั้นที่วัดสุพรรณวิชัย จังหวัดพัทลุง ฝนตก พี่น้องชาวบ้านไม่หนีฝน ท่านปัญญาก็ไม่หนีฝน พูดกันจบเรื่องที่ตั้งใจไว้ หลังจากนั้นแล้วก็ไม่เคยพบสภาพเช่นนั้นอีก วันนี้ก็เช่นเดียวกัน ข้าพเจ้าคิดว่าฝนไม่ตกจนกว่าข้าพเจ้าจักพูดจบ ขอให้พี่น้องจงไว้วางใจ และฟังกันด้วยความสบายใจเถิด

ก่อนอื่นข้าพเจ้าขอประกาศความตั้งใจของข้าพเจ้าเสียก่อนสักเล็กน้อย เพื่อปรับความเข้าใจกันกับพี่น้องทั้งหลาย ให้ท่านได้รับรู้ว่าข้าพเจ้ามาพูดที่นี่หรือที่ไหนๆ ข้าพเจ้ามีโครงการอย่างไร? ทำไมจึงพูดเช่นนั้นเช่นนั้น?

พี่น้องทั้งหลาย ข้าพเจ้ามีความรักและบูชาต่อพุทธธรรมมาก ข้าพเจ้าซาบซึ้งในรสของ
สังฆธรรมได้เป็นอย่างดีว่า พระธรรมให้ผลแก่ชีวิตของข้าพเจ้าเป็นอย่างไร เมื่อวันก่อนทาง
ยุวพุทธิกสมาคม ได้นิมนต์ข้าพเจ้าไปแสดงปาฐกถา ณ วัดกันมาตุยาราม ข้าพเจ้าได้พูดย้ำ
ถึงนโยบายของข้าพเจ้า เป็นการประกาศแก่ชาวพุทธว่า "ท่านปัญญานันทะ มีความมุ่งหมาย
เป็นประการใด ทำงานเพื่ออะไร" เป็นการเปิดอกให้พี่น้องได้มองเห็น จักได้ไม่ต้องสงสัยกัน
ต่อไปอีกว่าท่านปัญญาเป็นพระประเภทใดอีก

ในวันนั้นก็เช่นเดียวกัน และในวันต่อไปก็เช่นเดียวกันอีก ข้าพเจ้ามีนโยบายแน่วแน่
ไม่เคยเปลี่ยนแปลง แม้เหตุการณ์ของโลกมันจะผันผวนไปอย่างไร ใครจะมาครองเมืองครอง
โลกก็ตามที่ ข้าพเจ้าจะทำตามนโยบายของข้าพเจ้าเสมอ ไม่มีอะไรในโลกนี้จะมาเปลี่ยนใจ
ของข้าพเจ้าจากความเชื่อ การกระทำตามพุทธธรรมที่พระบรมศาสดาได้แสดงไว้ ข้าพเจ้ายอม
ตายเสียดีกว่าที่จะให้ข้าพเจ้าพูด หรือกระทำการอันผิดต่อความประสงค์ของพระพุทธรองค์
ผู้ซึ่งข้าพเจ้าได้มอบกายถวายชีวิตเป็นธรรมพลีแล้ว

ความมุ่งหมายของข้าพเจ้าจึงอยู่ในกฎเกณฑ์สองประการ คือ :-

๑. เพื่อประกาศความจริงที่พระพุทธรองค์ทรงประกาศไว้แล้ว
๒. เพื่อทำลายความเห็นและการกระทำที่ผิดๆ

ในหมู่พี่น้องชาวพุทธทั้งหลายให้หมดไป

สำหรับหลักการประการแรก คือการประกาศความจริงของพระพุทธรองค์นั้น นับว่า
เป็นเรื่องสำคัญมาก หมู่บรรพชิตเรามีอยู่มิใช่น้อยที่ถูกลบล้างการชักจูงไป และกระทำกิจที่
ไม่ควรจะกระทำ เพื่อเห็นแก่อำมิสเล็กน้อยๆ เป็นการนำละอายมากที่สานุศิษย์ของพระบรม

ศาสนาที่ดวงใจทรยศต่อสัจธรรม บัดนี้ถึงเวลาแล้วที่เราทั้งหลายจักเป็นผู้ซื่อสัตย์ เป็นผู้กล้า ในการที่จะพูดความจริงตามเยี่ยงอย่างที่เราองค์ได้ทรงทำมาแล้ว คนทั้งหลายจักได้มีความ เข้าใจความจริงกันบ้าง อย่างเกรงใจคนให้เขากระทำความผิดกันต่อไปอีกเลย เพราะการที่ ทำ ความผิดมิใช่การบำรุงพุทธธรรม พระบิดาของพวกเราทั้งหลายท่านเป็นผู้กล้าพูดความจริง อันจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนเสมอ เราควรมีความภูมิใจในกิจนี้ของพระองค์

ประการที่สอง ความเข้าใจผิดประการต่างๆ รวมทั้งการกระทำที่ผิดๆในหมู่ชาวพุทธเรา มีมากมายหลายเรื่อง และเหมือนว่าจะมีมากขึ้นในสมัยปรมาณูนี้ ถ้าหากเราไม่ช่วยกันแก้ไข ความผิดร้ายก็จะมีความขึ้นอีกหลายเท่า เหมือนกับโรคเนื้อร้ายที่เกิดขึ้นแก่คน ถ้าหากรีบ จัดการผ่าตัดรักษาเสียโดยเร็วก็มีชีวิตอยู่ต่อไปได้ แต่ถ้าปล่อยไว้ เจ้าโรคเนื้อร้ายก็จะกำเริบ มากขึ้น ผลที่สุดผู้นั้นก็ถึงแก่ความตายได้ฉับใด บรรดาความเห็นผิดการกระทำที่ผิดนอกทาง คำสอนของพระ ถ้าปล่อยไว้ก็จะพอกพูนมากขึ้น ทำให้พระพุทธศาสนาที่เรารักใคร่หวงแหน อาจถึงสภาพไม่มีไปก็ได้ เพราะความไม่กล้าพูดกล้าบอกความจริงกันนั่นเอง ข้าพเจ้ามองเห็น ความเสื่อมของพระธรรมในแผ่นดินกล่าวมา จึงได้ตั้งใจว่าจะชำระสะสางกันสักหน่อย เท่าที่ ความรู้ความสามารถของข้าพเจ้าจักอำนวยให้ แต่การพูดความจริงนั้นย่อมมีกระทบกระทั่งกับ คนพูด ทำ คิด ในสิ่งไม่จริงบ้าง เป็นธรรมดาแต่ก็เป็นเรื่องที่ช่วยกันไม่ได้ นอกจากจะได้ ขอร้องต่อท่านผู้เฒ่าเฒ่าปัญญาเหล่านั้น แล้วพูดกันต่อไปตามหน้าที่ของผู้พูด

จะเปรียบให้เห็นกันอย่างง่ายๆสักเรื่องหนึ่ง ชายคนหนึ่งมีแผลเปื่อยที่ขา และทอดทิ้งไว้ มิได้ทำการรักษามานานแล้ว เนื้อก็เน่า มีหนองสกปรกไหลเประอะไปหมด ต่อมาเขาได้พบ หมอผู้รักษาแผล จึงขอให้หมอช่วยรักษาให้ หมอทำการขูดเอาหนองออก นายคนนั้นได้รับ

ความเจ็บปวดมาก หมอก็บอกให้อดทนเอาหน่อย ไม่เท่าใดแผลสะอาดแล้ว ท่านจะหายจากโรคนี้ และหายจริงๆตามหมอบอกว่าด้วย ข้อนี้ฉันใด ท่านทั้งหลายที่มีโรคความเหินผิตอยู่ในใจของท่าน และถ้ายึดถือความเหินผิตนั้นมานานแล้ว บางคนยึดไว้อย่างชนิดที่ไม่ยอมปล่อยเป็นอันขาด ครั้นเมื่อใครมาพูดถึงสิ่งนั้นว่าไม่ดี เขาก็โกรธหาว่าดูถูกดูหมิ่นคน หาว่าทำลายอาชีพของตนอย่างนั้นอย่างนี้ และอาจถึงกับโกรธเคืองขึ้นก็ได้ ข้อนี้แหละที่ทำให้เกิดความกลัว แล้วไม่กล้าพูดความจริงกันเสียเลย

คนฉลาดย่อมยึดถือเอาของจริง

ข้าพเจ้ามีความรัก มีความปรารถนาดีต่อท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าใคร่จะเห็นท่านทั้งหลายเป็นคนมีความเข้าใจถูก ทำถูกต้องตามกฎที่พระผู้มีพระภาคได้ทรงตั้งไว้ จึงได้พูดกับท่านทั้งหลายอย่างตรงไปตรงมา หวังว่าท่านทั้งหลายคงรับฟังไว้ด้วยดี และนำไปคิดโดยแยบคาย เพื่อจะได้มองเห็นความแตกต่างระหว่างของแท้กับของปลอมต่อไป

อันคนที่ฉลาดมีเหตุผลนั้น เขาย่อมทิ้งของปลอมแล้วถือเอาของจริงไว้เสมอ เพราะของปลอมทำคนให้หลงผิด ของแท่นั้นจะทำให้คนให้เข้าใจถูกและมีความสุขสงบ สมดังกับความมุ่งหมาย

เมื่อพูดถึงตอนนี้ ข้าพเจ้าใคร่จะยกเอาพระพุทธานุญาตจากธรรมบทมาอ้างไว้สักบทหนึ่ง เอาแต่คำแปลท่านว่าไว้ดังนี้ :-

บุคคลผู้ที่มีความเข้าใจในสิ่งที่ไม่เป็นสาระว่าเป็นสาระ เห็นสิ่งที่เป็นสาระว่าไม่เป็นสาระ

มีความเข้าใจผิดเป็นทางเดิน ย่อมไม่เข้าถึงสาระธรรมได้เลย แต่ผู้ใดมารู้ว่า สิ่งเป็นสาระว่า เป็นสิ่งมีสาระ สิ่งไม่เป็นสาระว่าเป็นสิ่งไม่เป็นสาระ เป็นผู้มีความเห็นชอบเป็นทางดำเนินของใจ ย่อมถึงสาระธรรม (คือความสะอาด ความสว่าง ความสงบ ได้สมหมาย) ขอฝากไว้กับท่านทั้งหลายเป็นประการแรก

ปัญหามีต่อไปว่า ทำไมข้าพเจ้าจึงมักพูดเรื่องนี้บ่อยๆเล่า พระรูปอื่นไม่เห็นใครพูดกันเสียเลย ขอทำความเข้าใจอีกว่า อันนิสัยของข้าพเจ้านั้น รักที่จะเดินตามรอยพระบาทของพระพุทธองค์ เพื่อจะได้พบพระพุทธองค์ได้ เมื่อตนเดินแล้ว ก็ใครชวนบุคคลอื่นให้เดินตามบ้าง ข้าพเจ้ามีความเลื่อมใสในธรรมที่พระองค์ทรงประกาศ แล้วชอบใจในวิธีการที่ทรงปฏิบัติ มาตลอดพระชนมายุของพระองค์ ขอให้คิดกันสักหน่อย...พระพุทธองค์ทรงเกิดมาท่ามกลางบุคคลผู้ถือพิธีการต่างๆ มีความเชื่อนอกทาง และปฏิบัติกันอยู่ด้วยความมกมาย โดยไม่เข้าใจความจริง ทรงสงสารเขาเหล่านั้น จึงได้หาทางช่วยเขา โดยทรงช่วยพระองค์เองให้พ้นจากความหลงแบบนั้นๆก่อน เมื่อทรงพ้นแล้ว ทรงนำผู้อื่นต่อไปอีก

เริ่มแรกทีเดียวเมื่อทรงประกาศปฐมเทศนา ก็ทรงคัดค้านการกระทำของประชาชนในสมัยนั้นทันที ทรงบอกว่าการทรมานตนให้ลำบากก็เป็นสิ่งไม่ดี การปล่อยตนให้ยุ่งในกามก็เป็นสิ่งไม่ดี เมื่อว่าของเดิมไม่ดีแล้ว ก็ทรงแนะนำแนวทางใหม่ให้แก่เขา นั่นคือทางสายกลาง อันประกอบด้วย ความเห็นชอบ ความคิดชอบ การพูดชอบ การกระทำในทางที่ชอบ การเลี้ยงชีพในทางชอบ ความเพียรในทางที่ชอบ ความระลึกไว้ชอบ ความตั้งใจมั่นชอบ เป็นหนทางใหม่ให้ทราบ เป็นทางที่ควรจะเดิน เดินแล้วอาจถึงจุดหมายคือความพ้นทุกข์ได้

เราผู้เป็นศิษย์ของพระองค์ควรทำบ้าง ข้าพเจ้าจึงทำก็คือการประกาศความจริงให้ท่านทั้งหลายได้รับทราบ เมื่อท่านที่มีหูไว้ฟัง จะได้ฟังด้วยความเข้าใจ และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ตนต่อไป พี่น้องทั้งหลายลองสังเกตดูความเป็นไปของชาวพุทธ รวมทั้งตัวท่านดูกันบ้างเถิด ท่านได้มีการปฏิบัติชอบตามทางที่พระองค์ชี้ไว้หรือเปล่า หรือท่านเดินออกนอกทางไปทางไหนบ้าง พวกเราส่วนมากขอโทษเถอะมีค้อยได้พิจารณากันเลย เพราะทำกันมาจนติดเป็นนิสัย ทั้งผู้ใหญ่และผู้น้อย ทั้งพระและชาวบ้าน ทำกันแบบเดียวกันหมด จึงไม่มีใครตักเตือนใครกัน เลยละเอะกันทั้งบ้านทั้งเมือง และเห็นเป็นเรื่องของพุทธศาสนาไป เพราะพระภิกษุสงฆ์เราก็ได้ร่วมมือกระทำกับเขาด้วย

ในกรุงเทพมหานครของเรานี้ ดูเหมือนจะหนักกว่าบ้านนอกเสียอีก เดินไปจะได้พบศาลเจ้าต่างๆ หลักรเมือง และอะไรอีกมากอย่าง ชั้นที่สุด หินที่สมมติกันว่าเป็นของลับของพระอิศวร (คิวลิงค์) ชาวพุทธก็ไปกราบไหว้เพื่อขอพร ต้นไม้เล็ก ต้นไม้ใหญ่ ชาวพุทธก็ไปไหว้เพื่อขอเลขสลากกินรวบ แม้จะไปไหว้พระพุทธรูปในโบสถ์ ก็ไหว้แบบวิงวอนขอร้องเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนต้องการ การกระทำทั้งหมดนี้ไม่เข้าแบบของชาวพุทธสักนิดเดียว ตามวัดบางวัดมีกระบอกไม้ไผ่ ให้คนไปสั่นเล่นเป็นเด็กกอมมือ แทนที่เขาจะได้เข้าถึงพระที่แท้ กลายเป็นเข้าถึงกระบอกไม้ไผ่เสียแล้ว น่าอนาถใจไหมพี่น้องทั้งหลาย น่าสงสารคนเหล่านั้นที่เขากระทำกันในรูปแบบที่ตนไม่รู้หรือไม่เล่า ข้าพเจ้าสงสารแท้ๆ เราควรจะช่วยเขาบ้างตามสมควร ถ้าหากไม่ช่วยเขาก็เป็นการบาปเหมือนกัน บาปในเรื่องไม่สงสารคนโง่ๆ ผู้กระทำความผิดนั้นๆ เพราะความสงสารนี้เอง

ข้าพเจ้าจึงพูดอย่างตรงไปตรงมากับท่านทั้งหลาย ขอให้ท่านทั้งหลายจงเข้าใจในเจตนา

ของข้าพเจ้าด้วยเถิด ข้าพเจ้าไม่มีเจตจำนงจะทำร้ายใคร หรือทำใครให้เจ็บปวด แต่ข้าพเจ้าจะทำลายความเห็นผิดทั้งหลายอันมีอยู่ในใจของชาวพุทธให้มันเบาบางไป จนกระทั่งหมดไปจากใจของท่านทั้งหลาย งานนี้เป็นงานใหญ่ เป็นงานหนัก มิใช่จะสำเร็จเพียงชั่วคนคนเดียว ขอให้ท่านได้ช่วยกันทำต่อไปเถิด ท่านผู้มีใจกล้าหาญทั้งหลาย ชาวพุทธเราต้องเป็นคนใจกล้า ความซลาดไม่กล้าพูดความจริงนั้น มิใช่วิสัยของลูกตถาคตผู้รู้ความจริง ประกาศความจริงอยู่ตลอดพระชนมายุของพระองค์ โดยเฉพาะนักบวชในพระพุทธศาสนา ควรจะทำตนให้เป็นนักบวชที่แท้สักหน่อย อย่าทำตนเป็นตัวเสฉวน อันตัวเสฉวนนั้นเป็นแมลงชนิดหนึ่งเกิดริมทะเลเค็ม มันชอบกินหอยเป็นอาหาร ถ้ามันจับหอยได้แล้ว มันกินเลย พอกินหมดแล้วก็อาศัยเปลือกหอยนั้นเป็นที่อยู่ คลานไปปนไปกับพวกหอยอีก พอหอยเปลือกก็จับกินเสียอีก

ตัวเสฉวนมิใช่หอย แต่มันอาศัยในเรือนร่างของหอย ทำลายหอยต่อไป ภิกษุเราที่อาศัยผ้าเหลืองของพระพุทธองค์ แต่มิได้กระทำความดีของพุทธศาสนาก็มีสภาพประดุจตัวเสฉวน ฉะนั้นพวกพระประเภทตัวเสฉวน เป็นพระประเภททำลายพระศาสนา เขาอาศัยชื่อเสียงของพระรัตนตรัยไปทำพิธีปลุกเสกอะไรต่าง ๆ นานา ทำคนให้หลงผิด เข้าใจผิด ทราฐูไม่ว่าตนกำลังทรยศต่อพุทธธรรมอยู่แล้ว ขอให้เราทั้งหลายได้เลิกกระทำการอันน่าบัดสีนั้นเสียที่เกิดขึ้น แต่จงช่วยกันบำรุงพระพุทธศาสนาให้ถูกทางต่อไป จงช่วยกันประกาศของแท้ของพระพุทธเจ้าให้โลกได้เข้าใจกันเถิด บัดนี้พุทธศักราชของเราได้ ๒๕๐๐ ปีแล้ว เมื่อปี ๒๕๐๐ เราได้ทำการฉลองกันเป็นการใหญ่ ทำกันแต่เปลือกผิวกันเท่านั้น ผลที่ได้แก่พระศาสนาเพียงเล็กน้อย ขอให้เรามาร่วมใจกันฉลองใหญ่ ด้วยการตั้งต้นชีวิตกันใหม่ เป็นชีวิตที่เดินตามรอยพระบาทของพระพุทธองค์อย่างแท้จริง นี่เป็นคำเชิญชวนด้วยความปรารถนาดีต่อพี่น้องทั้งหลาย

สอนให้เข้าใจความหมายที่ถูกต้อง

มีบางคนกล่าวกันว่า การที่ตนทำพิธีต้องเช่นนั้น ก็เพื่อคนผู้ยังหลง ยังเข้าใจผิดอยู่ จะอธิบายให้เขา ก็เกรงว่าเขาจะไม่เข้าใจ จึงปล่อยไว้อย่างนั้นอย่างหนึ่ง อีกประการหนึ่ง เขาคิดว่า พระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่สูงเกินที่คนเหล่านั้นจักเข้าใจ เลยไม่อธิบายกันให้เข้าใจ เขามาขอให้ทำพิธีอะไรก็ทำไปเท่านั้น อย่างนี้เป็นการเหมาะหรือไม่ ขอให้เรานึกถึงเด็กนักเรียนบ้างเถิด อันธรรมาของเด็คนั้น ในขั้นต้นก็ยังไม่รู้อะไรเลย ครูจึงพยายามสอนให้รู้ให้เข้าใจไปโดยลำดับ จนผ่านขั้นต่างๆได้ตามหลักสูตรที่ทางการได้วางไว้ ถ้าหากครูจะมาคิดเสียว่ายากแก่เขา และไม่พยายามสอน เด็กนั้นจะก้าวหน้าไปได้อย่างไรเล่า ในเรื่องการศึกษาศาสนาก็เหมือนกัน ถ้าเรานึกว่าเขาไม่เข้าใจแล้วไม่พยายามสอนเขา เขาจะก้าวหน้าในการศึกษาได้อย่างไร ขอให้ลองคิดดูสักหน่อยเถิด ท่านจะมองเห็นเอง

ขอยกตัวอย่างสักเรื่องหนึ่ง เช่น คนๆหนึ่งมาหาพระ และบอกว่าตนเคราะห์ร้าย ขอรदन้ามนต์หน่อย พระก็รดให้ โดยมีได้ไต่ถามว่าเคราะห์ร้ายเรื่องอะไร และจะได้แนะแนวทางแก้ทุกข์ให้แก่เขา การทำพิธีรดน้ำช่วยได้เพียงนิดเดียวเท่านั้น แต่ถ้าสมมติให้เขาเข้าใจในเหตุผลเขาก็คงฉลาดขึ้น และเลิกละจากการกระทำความทุกข์ใส่ตนก็ได้ ครั้งหนึ่งข้าพเจ้าไปปาฐกถาที่นครสวรรค์ พอพูดจบก็มีคนมาหา และขอให้เป่ากระหม่อมให้หน่อย ได้ตอบแก่เขาว่าเป่าให้ชั่วโมงครึ่งก็ควรจะพอแล้ว ปฏิบัติตามคำสอนนั้นแหละ คือพรอันประเสริฐ และจะช่วยตัวท่านได้ต่อไป เขาก็ถอยกลับออกไป

ธรรมเท่านั้นช่วยให้เราดีงาม

ในด้านการบำรุงพระศาสนา ถ้าเราไม่รู้ว่าจะพระพุทธรูปศาสนาที่แท้เป็นอย่างไร เราก็บำรุงไม่ถูก กลายเป็นบำรุงไสยศาสตร์ไปเสีย โดยเข้าใจว่านั่นคือพุทธรูปศาสนาแล้ว ท่านผู้ใหญ่ในทางโลกบางคน นับถือพระว่าเป็นหลวงพ่อกของตน ศึกษาไปได้ ทราบว่าเป็นอาจารย์ขลังๆ เท่านั้นเอง ในบางสมัยได้นิมนต์อาจารย์ขลังมามาก แล้วทำพิธีปลุกพระ เสกพระเครื่องกันเป็นงานใหญ่ จบพิธีแล้วก็เอาไปขายเป็นเงิน เพื่อสร้างอะไรๆ ในทางศาสนา การกระทำเช่นนี้เป็นการขายพระพุทธรูปเจ้าเพื่อแลกอิฐปูนเท่านั้น หาได้ทำคนให้ดีขึ้นในทางใจไม่ ถ้าหากเราได้ขอร้องให้ท่านอาจารย์ทั้งหลาย ช่วยกันเสกคนให้เป็นพระขึ้นบ้างก็จะเป็นการกระทำที่น่าชมกว่าเป็นไหนๆ แต่การเดินตามทางธรรมเขากลัวว่าจะขาดลาภผลที่ตนจะได้ จึงไม่กล้าทำ

ความจริงถ้าเราสอนคนให้รู้ธรรม เขาเห็นประโยชน์ของธรรม เหมือนคนเห็นประโยชน์ของตะเกียง เขาก็คงรักษาธรรมไว้ได้ และดีกว่าด้วย ข้าพเจ้าจึงมีความเชื่อมั่นว่าธรรมเท่านั้นจะช่วยให้เราดีงาม ก้าวหน้าได้โดยเรียบร้อยปราศจากกรรมแล้วอะไรๆ ก็ไม่ตีไปหมด จึงขอให้ท่านได้มาเรียนรู้กันหน่อยเถิด ถ้าไม่รู้ท่านจะลำบากเหมือนคนเลี้ยงควาย เข้าต้อนควายออกจากคอก พาไปสู่ทุ่ง แต่หาว่าไม่ว่า ควายของตนสีนเป็นอย่างไร เขารอมเขารีเป็นอย่างไร ทางดีทางดวนเป็นอย่างไร เมื่อควายของตนไปปะปนกับควายของผู้อื่น ตนจะเลือกควายได้อย่างไรว่าตัวไหนเป็นของตน ตัวไหนเป็นของผู้อื่น เขาเป็นคนเลี้ยงควายที่มีความเป็นควายเข้าทุกที ไม่เท่าใดเพื่อนเอาควายไปหมด

พี่น้องชาวพุทธเราก็เหมือนกัน ตนเป็นชาวพุทธเพราะเกิดมาในสกุลของชาวพุทธ แต่ไม่รู้ชาวพุทธที่แท่นั้นเขาเป็นกันตรงไหน เป็นกันอย่างไร เลยเลือกไม่ออกกว่าอันไหนแท้

อันไหนปลอม เรากลายเป็นคนเลี้ยงควายที่ไม่รู้จักควายของตน แต่ไปดูเอาควายของคนอื่น มาเป็นควายของตนไปเสีย ต้องขอโทษที่ใช้คำอุปมาเช่นนี้ เพราะเป็นการง่าย และเข้าใจกันได้ เป็นอย่างดี

คุณธรรมที่ชาวพุทธยังขาด

มีเรื่องหนึ่งที่น่าเสียดายสำหรับชาวพุทธเราบางคน แม้เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา แต่มิได้ปฏิบัติในธรรมที่ควรจะปฏิบัติกัน ทำให้คนทำดีขาดกำลังใจ ขาดผู้สนับสนุน ถ้าพูดแบบนักกีฬาก็คือขาดกองเชียร์ กำลังใจของคนทำดีก็อาจหมดไปเสียเมื่อใดก็ได้ ถ้าเขาผู้นั้น มิได้ทำงานเพื่องานกันอย่างจริงจัง แต่ทำงานเพื่ออะไรบางอย่าง เขาก็เกิดใจอ่อน เลิกงานนั้น เสียก็อาจเป็นได้

คุณธรรมที่ข้าพเจ้าว่ายังขาดนั้นคือมุกิตา ความพลอยยินดีในความดีความก้าวหน้าของผู้อื่นนี้เอง อันเป็นคุณลักษณะที่ทำให้คนให้เข้าถึงความเป็นผู้ใหญ่อย่างแท้จริง เมื่อเราขาดคุณธรรมข้อนี้ก็มีแต่ความไม่ยินดีด้วย มีความริษยาเข้าครอบงำใจ และอาจหาทางตัดรอนเสียก็ได้ เพราะมานึกว่า เจ้านี้ชักจะเก่งกว่ากูไปเสียแล้ว เลยหาทางดูว่ากันบ่อยๆ กำลังใจของผู้ทำงานก็พลอยสูญเสียไปหมด และอาจเลิกทำงานเสียก็ได้ ที่พูดเช่นนั้น ก็ได้พูดจากประสบการณ์ในงานของข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าทำงานเทศนาอบรมประชาชนในที่ต่าง ๆ มาตั้งสิบปีแล้ว ประชาชนทั่วไปรู้จักชื่อ แม้ไม่เห็นรูปร่างหน้าตา เขาก็สนใจ เขาพูดชมกันอยู่เสมอว่า ถ้ามีพระอย่างท่านปัญญาจันทวัดละรूपเท่านั้น คนรู้จักพระศาสนาดีขึ้น เขาว่าอย่างนี้ แต่พระ

มหาเถรทั้งหลายนั้น ยังมีได้กล่าวชมโดยถ้อยคำหรือจดหมายแก่ข้าพเจ้าเลย ข้าพเจ้าก็มิได้น้อยใจ แต่คิดว่างานของข้าพเจ้ายังไม่ดีพอที่จะให้ท่านเหล่านั้นชมเชยก็ได้ หรือท่านอาจจะไม่รู้ก็เป็นได้ เพราะข้าพเจ้าทำงานไม่เคยรายงานใคร เพราะคิดว่าไม่มีใครสั่งให้ข้าพเจ้ากระทำ พระพุทธองค์เท่านั้นสั่งให้กระทำ ก็กระทำไปโดยความสบายใจเสมอมา

แต่ข้าพเจ้าไม่ผิดหวังเสียทีเดียว เมื่อวันเปิดและวันมอบถวายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ พระคุณท่านสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ได้ไปเป็นประธานในงานนั้น พอท่านเห็นข้าพเจ้า ท่านก็ถามว่า "ไม่ไปเทศนาที่ไหนหรือ? เทศน์มากมาย เทศน์กันไม่หยุด เทศน์ดีจริงๆ" ถ้อยคำเหล่านั้นแม้ว่าจะเป็นโลกธรรม แต่ก็ออกจากใจที่ไม่มีความริษยาต่องานของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอกราบเท้าในมุทิตาจิตส่วนนี้ของเจ้าประคุณองค์นั้นด้วย แม้ในทางบ้านเมืองก็เช่นเดียวกัน ผู้ใหญ่ประเภทที่ไม่ใหญ่จริงๆ คือตำแหน่งใหญ่ แต่ใจของเขายังไม่ใหญ่ ความคิดที่ว่าใครอย่ามาดีกว่าฉัน เป็นความคิดที่เกิดขึ้นในใจของเขา ผู้น้อยบางคนมีหัวใจ มีความคิดความอ่านดี อยากเห็นงานเจริญก้าวหน้าเทียบปาประเทศอื่น เขาจึงวาดโครงการเสนอขึ้นไป นายผู้ไม่ใหญ่ก็เก็บโครงการนั้นเข้าลิ้นชักเสีย โดยมีได้ให้เหตุผลอะไร ผู้น้อยนั่งคอยคืบคอยวันแล้ววันเล่าก็ไม่ได้รับคำตอบ เลยเกิดน้อยใจ เลิกทำงานเสีย เราก็ก็นั่งคนเดียวไปคนหนึ่ง นี่เป็นความเสียประการหนึ่ง ซึ่งนำความเสียมาสู่พวกเราอยู่บ่อยๆ จึงใคร่ขอฝากไว้กับท่านทั้งหลายด้วย จึงมีความพลอยยินดีในความดีของคนอื่นๆบ้างเกิด ถึงแม้ว่าตนจะทำความเด่นของผู้อื่นเลย แต่จงช่วยกันให้คนที่ดีเด่นแล้วได้ดีเด่นมากขึ้นเกิด ได้พูดเรื่องอื่นๆเป็นการเบิกโรงเสียนาน หันเข้าหาเรื่องเดิมเสียที่เกิดขึ้น ขอพี่น้องจงตั้งใจฟังต่อไป พูดกันจนเมื่อยเลยวันนี้

ขาดการศึกษาจึงถือเอาของปลอม

เมื่อพูดกันถึงเรื่องพุทธศาสนาที่แท้ ท่านก็คงนึกว่ามีพุทธศาสนาที่ปลอมด้วยหรือ? ความจริงพุทธศาสนาปลอมไม่มีดอก แต่พวกเราผู้นับถือนี้แหละที่ไปทำให้เป็นของปลอมไปทำไมจึงไปทำเช่นนั้น มันมีเหตุการณ์หลายอย่างที่ทำให้เป็นไปเช่นนั้น

เรื่องแรกที่เดียวก็คือขาดการศึกษา ไม่รู้จริงในคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ ต่อไปก็เป็นคนขลาด ไม่ยอมคิดพึ่งตนตามแบบของผู้ประพฤดิธรรม แต่ชอบเอาสิ่งภายนอกมาเป็นที่พึ่ง ต่อมาก็อาจมีเหตุการณ์หรืออิทธิพลบางอย่างเข้ามาแทรกแซง ทำให้เกิดการยุ่งในวงของพระศาสนาก็เป็นได้

เมื่อข้าพเจ้าไปเที่ยวประเทศลังกา ได้พบว่าตามวัดพุทธทุกแห่งมีศาลาเล็กๆ ทำอย่างดีงามได้ความว่า เป็นศาลพระวิฆณุ...เป็นพระเจ้าตนหนึ่งในศาสนาพราหมณ์ ศาลนี้แอบเข้ามาอยู่ในวัดอย่างไรให้ถามพระ พระก็บอกว่า ในสมัยหนึ่งพระราชาของลังกาได้ราชินีเป็นหมิ่น นับถือศาสนาพราหมณ์...นิกายพระวิฆณุ ในเวลาพระราชาไปวัด พระองค์ก็พาพระราชินีไปด้วย พระราชาไหว้พระรัตนตรัย พระราชินีปรารถนาจะไหว้พระวิฆณุ เลยต้องสร้างศาลพระวิฆณุไว้ด้วย "เจ้าว่างาม ก็ต้องงามไปตามเจ้า ใครเล่าจักไม่งามตามเสด็จ" ชาวบ้านก็เกิดนับถือตาม และไหว้กันใหญ่ วัดในนครโคลัมโบเป็นวัดสร้างใหม่ทั้งนั้น แต่ก็มีศาลพระวิฆณุด้วย ได้ความว่าสร้างเพราะตามใจประชาชน การเอาใจคนในทางผิดนี้แหละทำให้พุทธศาสนาถูกพอกไว้ด้วยอะไรๆมากมายหลายอย่าง พอกจนมองไม่เห็นเนื้อแท้กันแล้ว คนไปวัดไปไหว้พระก็ไม่ถูกพระ แต่ถูกสิ่งที่พอกไว้เสียหมด น่าอนาถใจไหมท่านทั้งหลาย

๒. เนื้ออกในพุทธศาสนา

ในสมัยนี้เป็นสมัยของการก่อสร้างทางวัตถุ วัดทั่วไปแข่งกันสร้างโบสถ์ศาลา กุฏิ และอะไรต่างๆ บางแห่งสร้างพอดีกับทุน บางแห่งสร้างเกินทุนจึงต้องหาทุนโดยวิธีการอันแปลกๆ อันเป็นเรื่องที่ไหลเข้ามาท่วมทับสังฆกรรมของพุทธศาสนาทั้งนั้น

ตัวอย่างที่เห็นง่ายๆ เช่น ใบเซียมซีเสี่ยงทายตามโบสถ์ต่างๆที่เข้ามาอยู่ในโบสถ์ก็เพราะ
 อยากรู้ได้เงินมาบำรุงศาสนา แต่กลายเป็นทำลายความดีไป เพราะคนที่มาสันเกิดเข้าใจผิด
 คิดว่าหลวงพ่อดักดีสิห์รีดลบนดาลให้เป็นไปอย่างโน้นอย่างนี้ ความจริงหลวงพ่อกันมิได้
 ดลบันดาลอะไร หากแต่เขนทั้งสองของเรานี้เองเป็นตัวการใหญ่ ไปจับกระบอกสัน มันจึง
 หล่นออกมาได้ คนโง่ไม่เข้าใจอะไร ถูกความหลงหลอกให้สั่นเสียจนเหงื่อไหลไคลย้อย นี่
 เพราะลางนำเข้ามาโดยแท้ พระหลวงพี่หลวงพ่อกิ่งหลายที่ทำพิธีแปลกๆต่างๆนั้น ก็เพราะ
 อยากรู้ได้อะไรบางอย่าง จึงทำอย่างนั้น

คณะสงฆ์น่าจะช่วยกันสังคายนาความเหลวแหลกอย่างนี้กันเสียที พุทธธรรมจะได้
สดใสขึ้นบ้าง ของแปลกปลอมทั้งหลายเหล่านี้แหละที่ทำให้พุทธศาสนาถูกปลอมไป และสิ่งนี้
ควรเรียกได้ว่า เป็นเนื้องอกในพุทธศาสนา เป็นโรคร้ายชนิดหนึ่งที่กำลังทำลายอย่างน่ากลัว ทำลาย
ทุกวันเวลา ทำลายโดยไม่ผิดกฎหมาย ไม่ถูกใครจับกุมเอาไปลงโทษ เพราะมีคนชอบใจอยาก
จะได้กันนัก ของจริงคนต้องการน้อย ในกรุงเทพฯ ถ้าบอกถึงเรื่องหลอก...คนไปกันใหญ่
แต่บอกเรื่องจริง คนมากันไม่กี่คน

พระพุทธรองค์ตรัสว่า "นกน้อยตัวที่หลุดไปจากข่าย...ส่วนมากมักติดข่ายกันทั้งนั้น"
ความเขลาคือข่ายใหญ่ที่กั้นท่านไว้ จงช่วยกันทำลายเสียเถิด ท่านทั้งหลาย สมัยนี้เราโฆษณา

ให้คนกลัวลัทธิบางลัทธิ แต่ข้าพเจ้าไม่กลัวเท่าใด ทำไม่ไม่กลัว เพราะข้าพเจ้าเชื่อ และวางใจ
ในมิตรของประชาชน คือตำรวจไทยนี้เอง ถ้าพวกอย่างว่าเข้ามาเขาก็จับไปไว้ลาดยาวหมด
ไม่มีโอกาสทำลายชาติไทย ทำลายพุทธศาสนาของเราได้ ในด้านทหารของเราก็มั่นเข้มแข็ง
อย่างมาก ข้าพเจ้าจึงมีความอุ่นใจและนอนตาหลับเพราะเรื่องนี้แล้ว แต่เจ้ามีจรรยาปฏิบัติทั้งหลาย
นี้ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากลัวมาก เพราะไม่มีใครคอยจับ บางทีผู้จับเองก็พลอยเห็นผิดไปเสียด้วย
จึงเป็นสิ่งที่น่ากลัวกว่า

ใครขอเตือนพี่น้องทั้งหลายไว้ให้พิจารณาให้จงดี จะได้ป้องกันตนเองให้พ้นจากภัยร้าย
คือความเห็นผิดได้ พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า :-

“จิตที่บุคคลตั้งไว้ผิด อาจทำอันตรายแก่ตน
มากกว่าโจรใจเหี้ยม หรือคนมีเวรจักพึงทำให้แก่กันเสียอีก”

นี่เป็นพระดำรัสที่น่าฟังมาก ขอท่านทั้งหลายลองเอาไปขบคิดดูบ้างเถิด เมื่อเห็นว่า
เป็นเรื่องที่น่ากลัวแล้ว จงหาทางกำจัดกันเสียบ้าง แต่เราจะทำอะไรจึงจะรู้ว่าอะไรที่มันเป็น
เนื้อแท้ อะไรที่เป็นของปลอมในวงการของพุทธศาสนาของเราเล่า ขอแนะนำให้ทำการศึกษา
โดยการอ่านบ้าง ฟังบ้าง สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันบ้าง เพื่อให้รู้ก่อน เมื่อรู้แล้วจึงทำ
ตามทีไรต่อไป ขออย่าได้ทำผิดทั้งๆรู้อยู่เป็นอันขาด

คนสำคัญชั้นแนวหน้า ที่จะช่วยกันแก้ความผิดเหล่านี้ก็คือ พระภิกษุเรานี้เอง เพราะ
ภิกษุเป็นบริษัทชั้นนำของประชาชน เป็นผู้นำวิญญาณของเรา ในขณะใดเขามีสมาธิ เขาก็
มาหาพระเพื่อปรึกษาทางดำเนินชีวิต ถ้าพระเราเป็นนักศึกษา เป็นผู้บูชาความจริง เป็นผู้ไม่มัว
การกระทำในทางหลอกลวงชาวบ้าน เป็นผู้ไม่เห็นแก่ลาภสักการะเล็กๆน้อยๆ ก็จะนำเขาให้

เดินในทางที่ถูกที่ชอบได้เสมอ จึงขอให้พระเจ้าได้ทำการศึกษา ให้รู้ว่าอะไรเป็นเนื้อ อะไรเป็นเปลือก อย่าไปยึดเอาเปลือกว่าเป็นเนื้อเป็นอันขาด เพราะการเอาเปลือกไปบอกว่าเนื้อนั้นมันทำให้เกิดการหลงผิดได้มาก

ก่อนที่ข้าพเจ้าจักเดินทางมาแสดงปาฐกถานี้ มีคนไปหาคนหนึ่งเป็นอุบาสิก ไปพร้อมกับลมฝน จอรถที่ถนน ให้คนไปถามว่า ไหนกุฏิท่านสมภาร...ไปถามตรงท่านสมภารพอดี เลยบอกว่านี่แหละกุฏิท่านสมภาร และพระที่ยืนอยู่นี่คือท่านสมภารวัดชลประทานฯ ละ แกก็บอกว่า ดิฉันเอาพัดและยามมาถวายเป็นการสะเดาะเคราะห์ ใครสั่งให้นำมาถวาย พระหมอบที่วัดมหาธาตุสั่งให้นำมา พระรูปไหน รูปที่เคยไปประเทศอินเดียมา อ้อ! ข้าพเจ้ารู้แล้วว่าหมอนี้คือใคร อยากจะถามต่อไปว่าเคราะห์ร้ายเรื่องอะไร แต่เกริบไปเพราะจะต้องไปถวายอีกหลายวัด เลยไม่มีโอกาสสอนกันเลย ในใจอยากจะอธิบายให้ทราบ ว่าเคราะห์มาจากไหน? จะหายได้อย่างไร แต่ไม่ทันได้ถามก็ไปเสียแล้ว ข้าพเจ้ารีบเดินทางมานี้ แต่นึกขำอยู่ในใจ เมื่อตะกั้ก็พบหมอรูปนั้น บอกให้ทราบแล้ว และบอกอีกว่า อยากได้พระไตรปิฎกมากกว่า หมอว่าจะจัดใหม่วันต่อไป ถึงแม้ได้ไปข้าพเจ้าก็มีได้ภูมิใจอะไรนัก เมื่อการได้นั้น มาจากความเขลาของผู้ให้ ข้าพเจ้าอยากให้เขาสร้างหนังสือด้วย สร้างตัวเขาให้เป็นคนฉลาดขึ้นด้วย เรื่องมีอยู่อย่างนี้จึงขอฝากให้ท่านนำไปคิดด้วย

คนผู้นับถือพระพุทธศาสนา แต่มิได้ศึกษาให้เข้าใจหลักเกณฑ์ของพุทธธรรม เวลามีปัญหาอันใดเกิดขึ้นแก่ชีวิตของตนและครอบครัว ก็มักไปคิดว่า สิ่งภายนอกดลบันดาลให้เป็นไปอย่างนั้นอย่างนี้ จึงได้ไปปรึกษาหมอประเภทต่างๆ บางคนไปหาหมอดู บางคนไปหาหมอดั่งศาลพระภูมิ บางคนไปหาหลวงพ่อบุญช่วยรตนันต์ให้ การกระทำในรูปร่างกล่าว

เป็นความเขลาทั้งผู้ทำ และผู้ถูกทำ ตามทัศนะของนักธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นการกระทำที่หลอกตนเองพอให้สบายใจชั่วคราวเท่านั้น เหมือนกับเด็กร้องไห้อยากได้ขนม ผู้ใหญ่ปลอบโยนว่าจะได้...ก็หยุดร้อง การปลอบใจจากพวกหมอก็คือเป็นเช่นเดียวกัน

ไหนๆก็พูดกันแล้ว ใครจะพูดอีกสักอย่างให้เห็นว่าถูกผิดอย่างไร ตามบ้านคนไทยเราทั่วไป รวมทั้งสถานที่ของทางราชการด้วย แม้กระทั่งโรงเรียนใหญ่ๆที่ทันสมัย จนคนไทยไม่มีปัญญาจะจัด ก็ยังมีศาลพระภูมิไว้ด้วย ศาลพระภูมิหมายถึงศาลน้อย ที่เขาเข้าใจว่าให้เทวดาชั้นต่ำๆมาอยู่กัน ซึ่งเรียกว่าภูมิเทวดา สร้างบ้านสร้างเรือนแล้วก็สร้างศาลด้วย เคยถามคนบางคนว่าทำไมทำไว้ทำไม เขาบอกว่าทำเพื่อให้เกิดความอุ่นใจว่ามีเทวดารักษาบ้านแล้ว การบูชาเทวดามีใช่เป็นเรื่องของพุทธศาสนา มิใช่เป็นเรื่องที่ชาวพุทธเราควรกราบไหว้บูชา เพราะการกระทำในรูปเช่นนั้นเป็นการขาดความไว้วางใจในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราชาวพุทธเคยเปล่งวาจากล่าวเสมอว่าๆ ข้าพเจ้าถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่ง ที่นับถือ แต่ก็ยังมีการถือเอาสิ่งอื่นว่าเป็นที่พึ่งอีก อย่างนี้เขาเรียกว่าคนสองใจหรือหลายใจเป็นคนที่ยังไม่ดีแท้

ความจริงถ้าเราคิดสักเล็กน้อย ก็จะมองเห็นว่าพระภูมิไม่เคยช่วยอะไรเรา แต่ช่วยหมอดั่งศาลพระภูมิมากกว่า เราเป็นผู้ขาดทุน หมอดั่งศาลพระภูมิเป็นผู้มีกำไร และคนที่มีการ์อีกผู้หนึ่ง คือช่างผู้ทำศาลพระภูมิขายนั่นเอง เมื่อใครมีการ์ เขาก็ต้องปลุกปั้นในเรื่องนั้นอย่างเต็มที่ ถ้าใครมีทุกข์มีร้อนก็ต้องไปหา เขาจะบอกว่าพระภูมิให้โทษ ต้องตั้งศาลใหม่ แม้มีแล้วก็ตั้งไม่ถูก...แบบหันหน้าไม่ถูกทิศ ทำไม่ถูกพิธี ผลที่สุดก็ต้องทำใหม่ต้องจ่ายเงินกันอีกปีหนึ่งเราต้องสูญเสียเงินทองในทางที่ไม่เข้าเรื่องไปมากมาย เราเองเป็นเจ้าของแผ่นดินผืนนั้น

ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ใครจะมามีอำนาจพิเศษมากกว่าเราอีกเล่า อันโรคภัยไข้เจ็บนั้น
จริงอยู่ บางคราวเกิดจากพระภูมิ คือแผ่นดินให้โทษ (คำว่าภูมิแปลว่าแผ่นดิน) เพราะว่า
เจ้าของบ้านไม่ปรับปรุงบ้านให้ดี ไม่ปรับปรุงพื้นที่รอบบ้านให้ดี ก็ย่อมมีโรคภัยเบียดเบียน
กันบ้าง มีไข้เพราะเหวตอะไร และเราไม่ควรไปหาหมอ ควรไปหาช่างมาทำการปรับปรุงที่
บริเวณกันเสียใหม่ เรื่องทั้งหลายก็เรียบร้อย โดยมีต้องให้ใครมาหลอกเราอีก จึงขอให้ท่าน
ได้คิดดูกันบ้าง

ข้าพเจ้าพบคนหลายคนที่เป็นคนดี มีเงินมีบ้านเป็นหลักฐานแต่เขาหาได้ไหว้พระภูมิไม่
เขาก็อยู่กันดี มีความสุขปกติ ตัวอย่างมีถมไป ขอให้ท่านพิจารณาด้วยปัญญาสักหน่อยเถิด
ท่านจะพบความจริง พุทธศาสนาคือความจริงที่น่าสนใจศึกษามากอยู่ และถ้าท่านได้พบความ
จริงแล้วหุตาท่านจะสว่างขึ้นมากมายทีเดียว ขอเอากันเพียงนี้ก่อน เดี่ยวเวลาจะไม่พอสำหรับ
พูดเรื่องที่ต้องการจะพูด คือ เรื่องพุทธศาสนาที่แท้ เอาละ เริ่มเรื่องกันเสียที

หลักตัดสินว่าอะไรผิดอะไรถูก

พระพุทธองค์บรมครูของพวกเราทั้งหลาย เกิดมาเพื่อช่วยโลกให้พ้นจากความหลงผิด
พระองค์จึงประกาศธรรมะอันเป็นแนวทางที่จะทำให้ทุกคนได้รับความสุขสงบอย่างแท้จริง ใน
สมัยที่ยังทรงพระชนม์อยู่นั้น ได้ทรงเปลี่ยนแปลงอะไรหลายอย่างที่ทรงเห็นว่าไม่เหมาะสม
ทรงทำให้สังคมของชาวภารตะทั้งหลายในสมัยนั้นดีขึ้นมาก

เมื่อจะทรงวางหลักให้คนชั้นหลังได้ตัดสินว่า อะไรผิดอะไรถูกเกี่ยวกับคำสอนของ

พระองค์ ก็ได้ทรงวางหลักตัดสินธรรมวินัยไว้แปดประการด้วยกัน คือ :-

๑. ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความกำหนดย้อมใจ
๒. ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความประกอบทุกข์
๓. ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความสะสมกองกิเลส
๔. ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความอยากใหญ่
๕. ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความไม่สันโดษ
๖. ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความคลุกคลีกันเป็นหมู่ เป็นคณะ
๗. ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อเกียจคร้าน
๘. ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อความเลี้ยวยาก

พึงรู้ว่าไม่ใช่ธรรม ไม่ใช่วินัย ไม่ใช่คำสั่งสอนของพระศาสดา ถ้าตรงกันข้ามจากแนวนี้ ก็เป็นธรรมวินัย เป็นคำสอนของพระศาสดาหลักนี้เป็นหลักสำหรับพิจารณาถึงหลักคำสอน ถึงการกระทำทุกอย่างว่าใช่หรือไม่ใช่ได้เสมอ ขอให้ลองจำและนำไปพิจารณากันดูบ้างในเวลาว่างๆ จะได้มองเห็นความจริงว่าอะไรเป็นอะไรขึ้นบ้าง

สมัยนี้คนผู้ไม่รู้ไม่เข้าใจชอบหลงโทษพระพุทธานุศาสน์ รวมทั้งการสอนธรรมของพระภิกษุด้วย เช่น บางคนหาว่าเมืองไทยไม่เจริญก้าวหน้า ก็เพราะพุทธศาสนาสอนให้คนขี้เกียจ แต่การกระทำอันใดเป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน การกระทำนั้นมิใช่พุทธศาสนา คำสอนของพระพุทธองค์สอนให้คนลุกขึ้น ให้ทำงาน ให้คิดถึงเวลาที่ล่วงไป และถามว่าตนกำลังทำอะไรกันอยู่ ก็เพื่อให้ทุกคนเป็นคนไม่ประมาทในกิจอันตนจะพึงกระทำ พุทธธรรมสอนให้คนมีความเพียรให้ก้าวไปข้างหน้า ให้มีความอดทนต่ออุปสรรคที่มาขัดขวางงานของตน สมัยนี้รัฐบาล

กำลังพูดชักจูงคนให้เป็นคนประหยัด คนเราจะประหยัดได้ยากถ้าหากเขามีความกำหนดในสิ่ง
ที่เขาต้องการอย่างรุนแรง เขายังอยากใหญ่ในประเภทต่างๆ เขาไม่รู้จักพอในสิ่งที่มีเขาได้
ประการสุดท้าย เขาเป็นคนพิถีพิถันในการกินอยู่ ซึ่งเรียกว่าเป็นคนเลี้ยยาก พระพุทธเจ้า
สอนให้เราเป็นคนเลี้ยง่าย กินง่าย ๆ อยู่ง่าย ๆ แต่ทำงานให้ก้าวหน้าไปเสมอ หลักเหล่านี้เป็น
หลักตัดสินได้เป็นอย่างดีว่า อะไรแท้ อะไรไม่แท้ ประการหนึ่ง

เชื่ออย่างไร ทำอย่างไร จึงเชื่อว่าเป็นชาวพุทธ

มาศึกษากันต่อไปในแง่แท้ของพระพุทธศาสนากันอีก เอาเพียงขั้นต่ำๆ ไปก่อน ค่อย
ไต่เต้าไปหาชั้นสูงต่อไป คือเราเริ่มกันว่า ชาวพุทธควรจะมีความเชื่ออย่างไร ควรจะมีการ
กระทำอย่างไร จึงจะเชื่อว่าเป็นลูกศิษย์แท้ของพระพุทธเจ้า แล้วจะได้ตัดสินว่า คนไหนแท้
คนไหนไม่แท้ เพราะว่าของมีสองอย่าง อย่างหนึ่งแท้ อย่างหนึ่งปลอม วางเคียงกันอยู่ ถ้า
ไม่รู้ว่ อันไหนแท้ อันไหนปลอม ก็ถือเอายาก อาจถือเอาของปลอมว่าเป็นแท้ หรืออาจถือเอา
ของแท้ว่าเป็นของปลอมไปก็ได้

ในแง่ของการศึกษาการปฏิบัติก็เช่นเดียวกัน เราต้องทราบก่อนว่าอันใดแท้ อันใดปลอม
เราจะเอาอะไรเป็นเครื่องตัดสินเล่าจึงจะรู้ได้ดี ญาติพี่น้องทั้งหลายเป็นผู้ประกาศตนเป็น
อุบาสกอุบาสิกาในพระพุทธศาสนา ขอให้เข้าใจก่อนว่า อุบาสกอุบาสิกา นั่นคือผู้เข้าไปนั่งใกล้
พระรัตนตรัย มิใช่ผู้เข้าไปนั่งใกล้ศาลพระภูมิ หรือเสาหลักเมืองทั้งหลาย อันบุคคลผู้เข้าไป
นั่งใกล้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ด้วยกาย วาจา ใจ นั้น ควรเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้ฉลาดใน

เหตุผล และมองอะไรให้ถูกต้องตามความเป็นจริง มิใช่เข้าไปนั่งหลับอยู่ เพราะคนหลับยอมนอนไม่รู้อะไรถูกต้องนอกจากการกรนให้ผู้อื่นรำคาญใจเท่านั้น จึงควรทำตนให้สมกับความเป็นอุบาสกอุบาสิกาแก่นิด เพราะอุบาสกอุบาสิกาเป็นพวกพุทธบริษัท พุทธบริษัทคือคนผู้ตื่นแล้วด้วยประการทั้งปวง ใครไม่ตื่นก็ไม่ใช้พุทธบริษัท อันการตื่นก็คือตื่นด้วยปัญญานั้นเอง ปัญญาทำคนให้ตื่นจากความหลับใหลมัวเมา เลิกจากการถือสิ่งผิดๆนอกทางของชาวพุทธ

อันการที่จะมองดูว่าใครเป็นอุบาสกอุบาสิกาแท้หรือไม่นั้น ก็ได้จากหลักที่พระผู้มีพระภาคได้สอนไว้ในปัญจกนิบาตอังคตตรนิกาย ว่าดังนี้คือ

๑. ประกอบด้วยศรัทธา
๒. มีศีลบริสุทธิ์
๓. ไม่ม่งคลดตื่นข่าว คือ เชื่อกรรม ไม่เชื่อม่งคลดตื่นข่าว
๔. ไม่แสวงหาเขตบุญนอกพุทธศาสนา
๕. บำเพ็ญแต่ในพระพุทธานุสา

ทั้ง ๕ ประการนี้เป็นหลักสำหรับวินิจฉัยความเป็นอุบาสกหรือความไม่เป็นได้ง่าย

เรื่องของศรัทธาความเชื่อแบบชาวพุทธนั้น อาจจะแตกต่างจากความเชื่อแบบอื่นก็ได้ เพราะชาวพุทธมิได้เชื่อความผิดพลาดของตน ไม่นึกว่าตนเป็นคนทำ จึงเที่ยวไหว้วานสิ่งโน้นสิ่งนี้อย่างน่าละอาย ชาวพุทธที่แท้เชื่อว่าสุข ทุกข์ เลื่อมเจริญ เกิดจากการกระทำของตนเอง ต้องปรับปรุงตนเองแก้ไขตนเอง จึงจักเป็นการชอบด้วยเหตุผลของพระพุทธานุสาที่ตนรับเอาเป็นแนวทางของตนแล้ว นี่เป็นเรื่องที่ควรทำความเข้าใจกันให้ดีอีกประการหนึ่ง ขอต้อไปคือเรื่องศีล...จักไม่พูดในที่นี้ แต่จะพูดถึงเรื่องม่งคลดตื่นข่าวหน่อย ในพระพุทธานุสาเรา

ได้พูดถึงมงคลไว้สามสิบแปดประการ อันปรากฏในมงคลสูตรแล้ว คำว่ามงคล แปลว่า เหตุของความเจริญ ใครปฏิบัติตามผู้นั้นย่อมมีความเจริญทั้งกายและใจ แต่คนส่วนมากมิได้ให้ความสนใจในมงคลอันจะทำให้ตนเจริญ กลับไปสนใจกับมงคลตื่นข่าวไป มงคลประเภทนี้ไม่มีสาระไม่มีความหมายในทางธรรมาปฏิบัติ ไม่ทำใครให้ดี ให้เลวได้ แต่ทำให้เป็นคนงมงายมากขึ้น เช่นถือว่าได้เห็นสิ่งนั้นเป็นมงคล ตั้งแต่เช้าล้างหน้า ต้องนั่งผินหน้าไปทางนั้นจึงจะเป็นมงคล นอนต้องหันหัวไปทางนั้นจึงจะเป็นมงคล ตัดผมต้องอังคารหรือเสาร์ ตัดเล็บต้องวันพุธ เรียนอะไรต้องเรียนวันพฤหัสบดี นุ่งผ้าก็ต้องให้มีสีตามวัน เช่น วันจันทร์สีเหลือง อังคารสีชมพู เป็นต้น และยังเกี่ยวข้องด้วยอะไรอีกหลายเรื่อง เวลาทำพิธีก็ต้องมีสิ่งนั้นสิ่งนี้ มากมายอย่างนี้เป็นมงคลประเภทตื่นข่าว...เป็นมงคลภายนอก

ถือฤกษ์ยามทำให้เสียประโยชน์

อีกอย่างหนึ่งการถือฤกษ์ถือยาม ว่าเวลานั้นดี เวลานั้นไม่ดี ทำอะไรผิดก็ต้องไปหาหมอ ดูฤกษ์ก่อนเสมอ รัฐธรรมนูญของประเทศไทยมีออกมาหลายฉบับแล้ว ทุกฉบับออกเวลาฤกษ์ดีทั้งนั้น แต่ก็ยังไม่ยั่งยืนสักฉบับเดียว ต้องเปลี่ยนแปลงบ่อยๆ จะสร้างบ้าน จะเดินทาง จะทำอะไร คนฉลาดต้องถามหมอก่อนเสมอ เพราะกลัวว่าตัวจะเดือดร้อน

การถือเช่นนี้เป็นการถือที่ผิดทางของพระพุทธศาสนาพระพุทธองค์สอนว่า "ประโยชน์ย่อมลวงเลย คนพาลผู้มัวนับถือฤกษ์ยามไปเสีย ประโยชน์เป็นฤกษ์อยู่ในตัวแล้ว ดวงดาวในท้องฟ้าจะช่วยทำอะไรได้" นี่เป็นพุทธภาษิตที่ควรฟัง ควรคิด ควรจำใส่ใจไว้จะได้เลิกถือเรื่อง

เหลวไหลต่อไป ในสมัยก่อนเปลี่ยนการปกครองแบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการทุกเล่ม
ได้มีคำแนะนำมิให้นักเรียนเชื่อถือเครื่องรางฤกษ์งามยามดีร้าย เพิ่งมาตัดออกเสียเมื่อไม่กี่ปี
มานี้เอง เราเป็นคนเจริญด้วยเหตุผลกันแล้ว ควรถืออะไรด้วยความมีปัญญากันทีเถิด

พระพุทธรูปไม่ใช่เครื่องรางของขลัง

เรื่องเครื่องรางของขลังอีกประเภทหนึ่งชาวพุทธถือกันมาก ถือกันตั้งแต่พระพุทธรูปไป
จนถึงท่านปลัดชึก อันเป็นสิ่งที่ไม่ควรนำมาถือแต่ก็ได้ถือกันทั่วไป พระหลวงตาบางรูปหาได้
ทำอะไรในพระธรรมวินัยไม่ มัวนั่งทำปลัดชึกขายชาวบ้านเท่านั้นเอง พระพวกนี้ควรจับสึกให้
หมด เป็นพวกอาศัยผ้าเหลืองหากินเท่านั้นหาได้ช่วยพระศาสนาไม่ แต่ทำกิจเพื่อความมั่งงาย
ของประชาชนเท่านั้น สำหรับพระพุทธรูปนั้นเราไม่ควรถือเป็นแบบเครื่องราง ควรถือเป็นแบบ
เตือนใจมิให้เรากระทำความชั่วความเสีย ในสมัยก่อนเขาสร้างพระ มิได้มุ่งสร้างให้เป็นแบบ
นั้น แต่สร้างขึ้นสำหรับเตือนใจให้คนผู้มีพระจะได้นึกถึงพระบ้างเท่านั้น มิใช่นึกว่าพระนี้จะ
ช่วยตนทั้งๆที่ตนไปทำความชั่วความร้าย นักการเมืองผู้เขลาบางท่าน ได้อาศัยความหลงของ
ประชาชน ทาคะแนนนิยมโดยการแจกพระก็มี ทำพระขายเพื่อเอาเงินมาสร้างบารมีของตนก็มี
แต่ไม่มีใครขัดคอ เขาจึงทำกันได้อย่างสบาย ทำคนให้โง่งนถวิลไปอีก

เราชาวพุทธควรใช้พระในทางที่ถูก คือมิไ้สำหรับเตือนใจ เมื่อมีพระอยู่ที่ตัวก็ควรมิ
พระอยู่ที่ใจด้วย เป็นคนมีความละอายต่อบาป มีความเกรงกลัวต่อบาป ไม่ทำอะไรให้เป็น
การขัดขืนต่อคำสอนของพระ เพราะนึกถึงพระอยู่ตลอดเวลา ขอให้จำไว้ว่า พระจะรักษาเรา

เมื่อเรารักษาพระ การรักษาพระ ก็คือการปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์อย่างเคร่งครัดนั่นเอง ถ้าท่านปฏิบัติธรรม ธรรมมีอยู่ในตัวของท่าน ธรรมย่อมคุ้มครองรักษาท่านให้ปลอดภัยเสมอ พวกเลิร้ายทั้งหลายเที่ยวเกาะกระรานเพื่อนบ้านให้เดือดร้อน เลื้อมีพระห้อยคอ แต่ใจของเลื้อมีไม่มีพระ เลื้อมีจึงถูกยิงตายบ่อยๆ เป็นพระดีกว่าเป็นเลื้อมี พวกพระอาจารย์ทั้งหลายโปรดเลิกการทำคนให้หลงผิดกันเสียเถิด อย่ามัวเสกพระดินเสกโลหะกันนักเลย จงช่วยกันเสกคนให้เป็นพระกันบ้างเถิด คนไทยจักได้มีพระไว้ประจำใจกันเสียบ้าง นี่เป็นเรื่องที่ใครขอฝากไว้ให้คิดอีกประการหนึ่ง

ที่วัดมหาธาตุเรานี้เอง ครั้งหนึ่งได้นิมนต์พระรูปหนึ่งมาหุงข้าวทิพย์ขายประชาชน เคยพบคนที่เขามากินข้าวทิพย์ก็ถามว่าเป็นอย่างไร กินข้าวทิพย์แล้วฉลาดขึ้นบ้างหรือเปล่า พวกเขาหัวเราะ...ไม่ได้ฉลาดขึ้นเลยโง่งงไปอีกเป็นกอง คนจัดก็โง่ คนหุงก็โง่ คนกินก็โง่ หอระฆังที่ได้เงินจากข้าวทิพย์ก็เป็นอนุสาวรีย์แห่งความโง่เขลาเช่นเดียวกัน ต่อไปขออย่าได้กระทำกันในรูปแบบเช่นนั้นอีกเลย ขอให้ช่วยกันทำคนให้ฉลาดกันดีกว่า

ธรรมะมหาเสน่ห์

วันก่อนได้พบคนสองสามคนเป็นชาวกรุงเทพฯ แต่งตัวทันสมัย นั่งรถยนต์คันงาม ออกไปนอกเมือง ผ่านปากเกร็ด ขากลับแวะที่วัด ได้เห็นทองคำเปลวติดหน้าผากมาทุกคน อ้อ!...เขาเป็นพวกเชื่องคลตื้นชาว เขาเข้าใจว่าได้ลงนะหน้าท้องแล้วจะมีคนรัก คนชอบใจ ผู้หญิงลงนะหน้าท้องแล้วจะไม่ตองเขาแต่จะรักมากขึ้น ผู้ชายลงแล้วจะทำให้ผู้หญิงรัก นายรักอย่างนี้ก็เป็นความมมงาย เป็นความเขลาอีกแบบหนึ่ง คนจะรักเพราะปิดทองที่หน้าหาได้ไม่

แต่จะรักก็เพราะตนประพฤติธรรม ๔ ประการ คือ :-

๑. ทาน มีการแจกแบ่งสิ่งของของตนแก่ผู้อื่น
๒. ปิยวาจา พูดคำอันอ่อนหวาน น่ารัก น่าจับใจ
๓. อุตถจริยา ประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อกัน
๔. สมานตตตา ทำตนเสมอเขา ไม่ถือตนข่มท่าน

ทั้งสี่ประการนี้ เป็นตัวมหาเสน่ห์ที่จะทำให้คนรักคนชอบใจ การประพฤติธรรมเท่านั้น จะทำให้เราเป็นอะไรได้ทุกอย่าง จึงขอเชิญชวนท่านทั้งหลายจงได้เลิกถือมงคลเหล่านั้น แล้วหันเข้าหาธรรมะกันเถิด ธรรมะจะทำให้ท่านเป็นอะไรได้ทุกอย่างในทางดีทางงาม อย่าหลงไปทำสิ่งอันเป็นมงคลตื่นข่าวกันอีก

กาลมสูตร

ทางพระพุทธศาสนา เมื่อคัดค้านมิให้เชื่อมงคลตื่นข่าวแล้ว ก็หาความเชื่ออีกแบบหนึ่ง มาชดเชย คือสอนให้เชื่อกรรม คือการกระทำเป็นสำคัญ หลักพุทธศาสนามีว่า "หว่านพืช เช่นใดย่อมได้ผลอย่างนั้น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" เป็นหลักใหญ่ที่พระผู้มีพระภาคสอนให้เราชาวพุทธเชื่อกัน

ก่อนพูดถึงหลักนี้ขอทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่ออีกสักหน่อย คือในทางพระพุทธศาสนาสอนมิให้เชื่อโดยอาการสืบอย่างอันปรากฏอยู่ในกาลมสูตร ดังนี้ "ดูก่อนชาวกาลามะทั้งหลาย พวกท่านอย่าได้ถือเอา :-

๑. โดยฟังตามกันมา
๒. โดยสืบต่อกันมา
๓. โดยตื่นข่าวเล่าลือ
๔. โดยอ้างตำรา
๕. โดยนึกเดาเอาเอง
๖. โดยคาดคะเน
๗. โดยตรึกตามอาการ
๘. โดยชอบใจว่าตรงกับลัทธิของตน
๙. โดยเชื่อว่าผู้พูดควรเชื่อได้
๑๐. โดยนับถือที่ท่านเป็นครูของเรา

ชาวาละมะทั้งหลาย เมื่อใดท่านรู้ได้ด้วยตนเองว่า ธรรมเหล่านี้เป็นอกุศล มีโทษ นักปราชญ์ดีเตียน เมื่อทำแล้วทำให้เสียประโยชน์ มีทุกข์ ท่านก็ควรละธรรมนั้นเสีย ถ้าเห็นว่าธรรมเหล่านี้เป็นกุศล ไม่มีโทษ นักปราชญ์สรรเสริญ เมื่อทำแล้วย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ และมีสุข ท่านควรเข้าถึงธรรมนั้นๆเถิด'

อันหลักทั้งสิบประการนี้ เป็นหลักที่ทรงสอนให้ชาวพุทธไม่เป็นคนเชื่อง่าย แต่ท่านทรงให้พิจารณาเสียก่อนจึงเชื่อ พุทธศาสนาไม่ต้องการความเชื่อประเภทมงาย แต่ต้องการความเชื่อประเภทมีเหตุผล เห็นชัดโดยตนเอง แล้วจึงปลงใจเชื่อลงไป ในคำสอนทางพุทธศาสนา ไม่มีการลงโทษแก่คนผู้ไม่เชื่อ เมื่อได้อ่านหรือได้ฟังคำสอน เพราะพุทธศาสนาไม่มีการบังคับ ชูเชิญให้ใครเชื่อ แต่ให้คนนั้นมีโอกาสใช้ปัญญาของตนเองพิจารณาอย่างรอบคอบเสียก่อน แล้ว

จึงตัดสินใจอะไรลงไป เป็นคำสอนที่มีใจกว้างขวางที่สุด

ครั้งหนึ่งพระพุทธองค์ตรัสกับท่านพระสารีบุตรมหาเถระ เมื่อตรัสจบแล้ว ได้ตรัสถามว่า เชื่อไหมสารีบุตร ท่านพระสารีบุตรกลับทูลตอบว่า ยังไม่เชื่อพระเจ้าข้า! ทรงชมเชยว่าชอบแล้ว บัณฑิตไม่พึงเป็นคนเชื่อง่ายคิดเสียก่อนจึงจะเชื่อ นี่เป็นหลักสำคัญอีกประการหนึ่ง

ความเชื่อในเรื่องกรรมและผลของกรรม

หันมาสู่หลักความเชื่อเรื่องกรรมต่อไป ความเชื่อในเรื่องกรรมเป็นหลักสำคัญที่ชาวพุทธพึงนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ก่อนที่จะใช้นั้นต้องทำความเข้าใจกันเสียก่อนให้ดีถึงหลักนี้ว่ามีความหมายในรูปใด

คำว่า "กรรม" หรือ "กัมม" แปลว่า "การกระทำ" โดยรูปของศัพท์ยังเป็นกลางๆอยู่ ถ้าทำดีก็ว่ากุศลกรรม ถ้าทำชั่วก็ว่าอกุศลกรรม อันการกระทำที่จัดว่าเป็นกรรมนั้น ต้องถึงพร้อมด้วยความตั้งใจที่จะทำ เรียกตามภาษาธรรมะว่าเจตนา พระพุทธองค์ตรัสว่า "เจตนาทำ ภิกขเว กัมมํ วทามิ เรากล่าวความตั้งใจว่าเป็นกรรม" การกระทำที่ไม่มีความตั้งใจ เป็นกิริยาเฉยๆ ไม่มีผลในทางใจ แต่การกระทำที่มีความตั้งใจมีผลนี้ท่านเรียกว่า วิบาก จาง่ายๆ ดังนี้ กรรมที่ทำโดยไม่ตั้งใจ เป็นสักแต่ทำกิริยา

กรรมที่ทำโดยตั้งใจ ก่อให้เกิดผลเป็นวิบาก

ตัวอย่างเช่น เราเดินไปเหยียบมดตายโดยมิได้ตั้งใจ การกระทำนั้นเป็นเพียงกิริยา มีปฏิกรรมคือมดตาย แต่ไม่มีวิบากแก่ผู้กระทำเพราะไม่มีเจตนาหรือความตั้งใจ ถ้าหากเราเห็น

มดมาจับอยู่ที่มะพร้าวที่เก็บไว้เพื่อทำอาหารก็เกิดความโกรธ เมื่อโกรธก็ทำการฆ่ามดเหล่านั้น การกระทำเช่นนี้มีความตั้งใจทำ มีผลในทางใจของผู้ นั่นคือใจเศร้าหมอง ความเศร้าหมองเป็น ความชั่ว คนทำชั่วก็ได้ชั่ว คนทำดีก็ได้ดี ชั่วหรือดีเป็นสิ่งที่เกิดในใจของผู้กระทำก่อน ต่อมาก็กลั่นออกมาข้างนอก กลายเป็นเรื่องยุ่งยากลำบากต่อไป

เรื่องของกรรมเป็นอย่างนี้ ความเชื่อในเรื่องกรรมย่อมตัดปัญหายากนอกออกได้หมด เราไม่ยุ่งกับเวรดา กับพระภูมิเจ้าที่ ผีสงนางไม้ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดๆทั้งหมด เรามีความเชื่อเพียงประการเดียวว่า ทุกอย่างที่เกิดขึ้นแก่ชีวิตของเรานั้น มันเป็นเรื่องของตัวเอง

พระพุทธองค์ตรัสว่า ความบริสุทธิ์ ไม่บริสุทธิ์ เป็นเรื่องเฉพาะตน ใครจะทำใครให้บริสุทธิ์หรือเศร้าหมองนั้นย่อมไม่ได้ เมื่อมีอะไรเกิดขึ้นแก่ตน ชาวพุทธก็คิดว่า คงมีความบกพร่องบางอย่างเกิดขึ้นแก่ตนแล้ว จึงได้เกิดมีสิ่งนี้ขึ้น

พระธรรมบอกว่า สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ ปราศจากเหตุผลจักปรากฏเกิดขึ้นไม่ได้เป็นอันขาด ตัวเหตุนั้นมีได้อยู่ที่สิ่งภายนอก หากอยู่ที่การกระทำของตนเอง อะไรๆทั้งหมดล้วนแต่เป็นเรื่องของตนทั้งนั้น ความเชื่อแบบนี้ทำคนให้รู้จักตนเอง ให้มองเห็นความผิดของตน ให้มีทางปรับปรุงตนเอง ให้แก้ไขตนเองให้ดีขึ้น เพราะมาทราบชัดเจนว่าอะไรๆมันเป็นเรื่องของตนเองทั้งนั้น ผู้เชื่อกรรมไม่ทำการวิงวอน ขอร้องหรือเสี่ยงทายในวิธีใดๆเป็นอันขาด เพราะถือการกระทำของตนเป็นใหญ่ แล้วเขาจะทำการเพ่งพิจารณาในเรื่องของตนอยู่เสมอ และพยายามแก้ไขให้ตนดีขึ้น โดยการกระทำของตนเองอีกทีหนึ่ง

การกระทำกรรมนั้น ย่อมก่อให้เกิดผลในทางใจก่อนเสมอ มีคนเป็นจำนวนมากสงสัยว่า ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วก็ได้ชั่ว ถ้าการกระทำนั้นไม่มีผู้เห็น ไม่มีผู้ให้รางวัล บางคนเข้าใจ

เขาไปอีกว่าบางคนทำดีแต่ได้ชั่วไป บางคนทำชั่วแต่ได้ดีไป อะไรแบบนี้ ทำให้เขาไม่เชื่อกฎ
ของกรรมที่ตนได้กระทำไว้แล้ว เลยกลายเป็นคนทำชั่วเข้าบ้าง ตัวก็ต้องเดือดร้อนใจขึ้นใน
ภายหลังเพราะการกระทำที่ผิดพลาดดังกล่าวมา ทำไมคนบางคนจึงได้เข้าใจเขาไปอย่างนั้น
เขาตีความหมายของคำว่าดีและชั่วพลาดไป คือเข้าใจเสียว่า ดีหมายถึงการได้มาซึ่งวัตถุ เช่น
ได้รถยนต์ ได้ตุ๊กตา เพชรนิลจินดาเป็นต้น ชั่วก็หมายถึงการสูญเสียสิ่งเหล่านั้นไป นี่เป็น
ความเข้าใจเขอย่างแรงทีเดียว

คำว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว นั้น ขอให้เข้าใจดังนี้ก่อน :-

ทำดี	ได้	ความดี
ทำชั่ว	ได้	ความชั่ว

คำว่า "ความ" เป็นนาม คือความดี ความชั่ว เป็นสิ่งที่เกิดแก่ใจก่อน เช่นคนคิดจะให้
ทาน ใจของเขาได้ความดีแล้ว ทำทานก็ได้ความดีเพิ่มขึ้นอีก ทำทานแล้วมีความอึดใจใน
ความดี ความดียิ่งมีมากขึ้นอีก สิ่งเหล่านี้ได้เกิดในใจของตน มันเป็นคุณค่าที่เกิดกับใจก่อน
ในด้านเสียก็เช่นกัน คนคิดจะฆ่าสัตว์...ใจก็เศร้าหมองเพราะความคิดนั้น เมื่อลงมือฆ่าตาม
ความคิดนั้นใจก็เศร้าหมองหนักไปอีก ฆ่าแล้วยังมีความร้อนใจแถมพอกอยู่ มันเกิดกับใจของ
ผู้ทำในรูปนี้ก่อน เมื่อมีความดีอยู่ในใจแล้ว ต่อไปก็เกิดผลกำไรทางวัตถุ มีเงินทองเสื้อผ้า
และอะไรต่ออะไรไป ในด้านความชั่วก็เช่นเดียวกัน เขามีความชั่วเกิดขึ้นในใจก่อน แล้ว
ความชั่วรุนแรงเผาไหม้สิ่งที่อยู่ข้างนอกให้หมดไป คนชอบเล่นการพนันนั้นไม่เท่าใดก็แพ้
ต้องสูญเสียบ้านสวนนา และเสียตัวให้แก่เขาไปอีก ผลมันส่งตามกันมาเป็นแถวแบบนี้

คนไม่มีความดี หาความสุขได้ยาก

เรื่องของการแสวงหาผลทางวัตถุนั้น ไม่แน่ว่าผู้หานั้นจะได้มาเพราะความดีเสมอไปดอก พวกค้าฝันเถื่อน ค้ายาเสพติด ไอร่ายเบียดประเภตต่างๆเขามีเงินจริง เพราะมันเป็นทางหาเงิน แต่เขาไม่มีความดีในใจ อันคนไม่มีความดีนั้นแม้มีเงินก็ขาดความสุข ส่วนคนมีความดีชั้นสูงส่ง เขาไม่มีเงินเขาก็มีความสุขเสมอ อย่างนี้กว่าคนมีเงินจะเป็นคนดีและมีความสุขเสมอไป ท่านมหาตมคานธี...บุรุษผู้ยิ่งใหญ่ของอินเดีย ท่านไม่มีสมบัติอะไรในตัวของท่าน แต่ท่านมีสมบัติภายในมากจนจำไม่หมด ความดีเป็นทรัพย์แท้ ความชั่วทำลายทรัพย์ให้หมดไปสิ้นไป

หนทางแห่งความสงบสุข

การแสวงหาเงินทองเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต แต่อย่าแสวงหาโดยการทำลายความดีของตนเสีย จงหาทรัพย์พร้อมกับการแสวงหาความดีไว้เถิด โลกเราจะอยู่กันอย่างสงบได้ก็เพราะคนมีความดีประจำใจ คนดีย่อมมีทางหางานทำ และหาทรัพย์ได้มากเสมอ ทรัพย์ที่ได้มาก็เป็นทรัพย์เย็น อยู่กับผู้นั้นนาน แต่ถ้าเป็นทรัพย์ร้อน ก็หาอยู่กับผู้นั้นนานไม่

คนจับถ่านไฟ ไม่สามารถจับไว้ได้ ต้องปล่อยทันที ฉันทิ ความดีความชั่วก็ฉันทินั้น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว จึงเป็นหลักที่จริงอยู่ตลอดเวลา และเป็นหลักที่สมบูรณ์จนไม่มีช่องทางจะให้เทวดาพระเจ้าเป็นผู้ทำอะไรสอดมือเข้ามาเกี่ยวข้องได้อีกเลย คนผู้เชื่อมั่นในหลักนี้ และกระทำตามหลักนี้จะเป็นคนอยู่อย่างเรียบร้อย โดยมีต้องไปทำพิธีอะไรกันอีก นอกจากคอยระมัดระวังการกระทำของตนอย่าให้เป็นไปในทางชั่วเท่านั้น การนับถือพระพุทธศาสนา

จึงเป็นการถือที่ง่าย ๆ

คนที่ไม่เชื่อในหลักนี้ หรือเชื่อแต่ตนกระทำไม่ดีไม่งาม ก็ให้มีความหวาดกลัวต่อผลที่ตนกระทำ จึงคิดหาทางป้องกันมิให้เกิดผลในทางร้าย จึงทำพิธีต่างๆ พวกโจรก่อนเข้าปล้น ก็ทำพิธีกันก่อน เพราะเขากลัวต่อการกระทำของเขา เขาเกรงว่าจะเป็นอันตราย จึงหาอุบายปลอบใจของตนเองโดยวิธีต่างๆ แต่ก็หาพ้นจากบาปที่ตนกระทำไม่ อีกประการหนึ่ง คนบางคนต้องการอวดความศักดิ์สิทธิ์ หรือต้องการจูงใจคนให้เกิดความนิยม แต่ก็ช่วยได้เพียงนิดเดียวเท่านั้น ผลที่สุดก็เอาตัวไม่รอด รู้การไม่กระทำในสิ่งอันเป็นบาปไม่ได้ ออก

ทำไมจึงกราบไหว้สิ่งแปลกๆ

ทำไมคนเราจึงชอบไปเที่ยวกราบไหว้สิ่งแปลกๆ ในเมืองไทยเรานี้พี่น้องชาวพุทธเราไหว้พระพุทธรูป ไหว้พระเจดีย์ ไหว้เสาหลักเมือง ไหว้ศาลพระกาฬ ไหว้ควิลิ่งควัดโพธิ์ ไหว้จอมปลวก ไหว้ต้นไม้รากไม้ที่มีรูปแปลกๆ และอะไรอีกมากมาย ดูเหมือนเขาตีราคาของสิ่งเหล่านี้เท่ากัน พระแก้วในโบสถ์กับเสาหลักเมืองมีค่าทางใจแบบเดียวกัน คือแบบที่เขาถือว่าศักดิ์สิทธิ์ เขาอาจขอเอาอะไรก็ได้ตามความประสงค์ ช่างบ้านก็มีศาลพระภูมิไว้อีก ทั้งๆที่บนบ้านก็มีพระพุทธรูปอยู่แล้ว ช่างเป็นคนหลายใจเสียจริงๆ ถ้าเป็นหญิงหลายใจก็คงคบกันยากเสียแล้ว

ทำไมเขาจึงทำเช่นนั้น?...น่าคิด ข้าพเจ้าได้เห็น เพราะเขาขาดปัญญา เขาขาดความไว้วางใจในตนเอง ขาดการพิจารณาถึงความผิดชอบอันตนกระทำอยู่ เขาชอบเป็นคนขอทาน

ไปขอจากโน้นจากนี้เสียเรื่อยไป อันเป็นสภาพที่น่าสงสารเต็มที เราจึงควรคิดกันหาทางช่วย
คนเหล่านี้บ้าง เวลาใดคนเรามีความทุกข์ความเดือดร้อน เขาไม่เคยคิดว่าตัวเขาเป็นผู้ผิด แต่
เขาคิดว่าโชคชะตาไม่ดีจึงไปหาหมอดู เพื่อตรวจดูดวงชะตาของตนกับหมอ ก็หมอทั้งหลาย
เขาเรียนมาอย่างนั้น เขาหากินทางนั้น ก็ต้องทายไปตามเรื่อง ความจริงหมอก็ไม่ต้องทายดอก
เพราะผู้ไปหาหมอให้หมอราบแล้ว หมอก็ตกบันไดพลอยโจนไปเลย คุณนายหมูนี้อะไรไม่ดี
พระราหูเข้า พระเสาร์แทรก พระอังคารเล็งลัคน์ ว่ากันไปตามเรื่อง คุยกับหมอเพลินๆก็
สบายใจหน่อย พอพ้นบ้านหมอก็มีทุกข์ต่อไปอีก เขาเอาชีวิตไปฝากไว้กับหมอตลอดเวลา
ไม่เป็นตัวของตัวเองเสียบ้างเลย

บางคนไปวัด แต่มิได้ไปศึกษาธรรมอะไร ไปขอรดน้ำมนต์ น้ำมนต์จะล้างทุกข์ได้ที่ไหน
ล้างได้เพียงชั่วพริบตาเท่านั้น เพราะความไม่เข้าใจจึงต้องไปทำรูปนั้น บางคนก็ว่าพระภูมิให้โทษ
ต้องตั้งศาลใหม่ ตัวเป็นทุกข์อยู่แล้ว ยังไปก้มหัวให้หมอดั่งศาลพระภูมิหลอกเอาอีก นี่เขาก็
เรียกว่าโง่โดยแท้ เพราะไม่เคยคิดว่าตนเป็นคนทำผิด คอยซัดให้อะไรต่ออะไรภายนอก
อยู่ตลอดเวลา

เมื่อเกิดปัญหาต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ

ในฤดูฝน...ถนนลื่น รถตกคู่ได้รับความเสียหายบ่อยที่สุด ลองไปถามคนขับรถดูเกิด
เขาคงตอบว่าถนนลื่นบ้าง ห้ามล้อไม่ดีบ้าง รถคันโน้นแซงบ้าง ล้วนแต่โยนความผิดไปให้
ผู้อื่นสิ่งอื่นทั้งนั้น ไม่เคยคิดว่าตนผิดเลยสักครั้งเดียว รถตกคู่แล้วเอาขึ้นมาแต่งใหม่ เขาก็นำ

รถไปวัด หาทหลวงพ่อก็ให้ช่วยรตนน้ำมันดีให้ หลวงพ่อก็เจิมด้วยแป้ง รตนน้ำมันดีให้ แต่ต่อมา
รถก็ลงคูอีก เพราะว่าแกไม่ถูกเรื่อง ไม่ไปแก้ที่คนขับ กลับไปแก้ที่รถ จักแก้ได้อย่างไรเล่า
ความจริงเราควรจะต้องแก้คนขับ โดยสอนเขาให้เข้าใจความจริงว่า รถตกคูเพราะอะไร...เพราะ
ความประมาท ขับรถเร็วเกินไป มันจึงเกิดเรื่อง ขอให้ใช้ความระมัดระวังให้มากสักหน่อย
ความเสียหายก็จักไม่เกิดขึ้นต่อไป อย่างนี้เป็นการแก้ที่ถูกต้อง พระพุทธศาสนาสอนว่าสิ่ง
ทั้งหลายเกิดจากเหตุ เหตุอยู่ตรงไหนจงแก้ที่ตรงนั้น เหตุอยู่ที่คนก็ต้องแก้คนที่คน ไปแก้ที่
วัตถุจะแก้ได้ยากเต็มที นี่ขอฝากให้ท่านทั้งหลายนำไปคิดอีกประการหนึ่ง

ถ้าท่านทั้งหลายสนใจในการกระทำของท่าน หมั่นคอยแก้ไขการกระทำของท่านแล้ว
ทุกอย่างก็จะเรียบร้อย จึงใคร่ขอให้ท่านได้ลองหันมาพิจารณาถึงหลักธรรม คือการกระทำ
ของท่านไว้บ้างเถิด อะไรๆก็ขึ้นอยู่กับการกระทำของตนเองทั้งนั้นแหละ

ต้องยอมรับในความผิดของตน

ความเสียของคนเราที่สำคัญที่สุดก็คือ ไม่ยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ผิด มีอะไรเกิดขึ้นก็ว่า
คนนั้นคนนั้นตลอดเวลา ในทางพุทธศาสนาพระองค์สอนให้ชาวพุทธเป็นผู้ยินยอมรับว่าตนเอง
นั้นแหละเป็นผู้กระทำความผิด คนใดรู้ว่าตนเป็นคนผิด คนนั้นก็จักสามารถจัดการปรับปรุง
ตนเองให้เป็นคนถูกขึ้นมาได้ คนใดไม่รู้ว่ตนผิดตรงไหน เขาจะปรับปรุงตนให้เป็นคนถูกได้
อย่างไรเล่า

ในหมู่ภิกษุเรามีการปฏิบัติอย่างหนึ่งทุกวัน คือ การปลงอาบัติ พิธีปลงอาบัติของพระ

ก็คือ ยอมรับว่าตนได้กระทำความผิดอย่างนั้นๆ และขอแสดงตนว่าเป็นผู้มีความผิดจริงๆ ขอแก้ตัวไม่กระทำความผิดซ้ำแบบเดิมอีก เป็นการปฏิบัติชอบแบบหนึ่งของภิกษุเรา ชาวบ้านก็นำมาใช้ได้ เช่น ในครอบครัว ถ้าใครคนใดคนหนึ่งทำอะไรผิดลงไป ก็ยอมรับความผิดนั้นเสีย ความกินแหนงแคลงใจต่อกันก็จะไม่เกิด การเป็นอยู่ในครอบครัวก็เรียบร้อย เป็นไปด้วยดี

‘พระอานนท์’ เป็นผู้อยู่ใกล้ชิดพระพุทธองค์ตลอดเวลา ในสมัยที่พระพุทธองค์เสด็จปรินิพพานไปแล้วใหม่ๆ ภิกษุจำนวนมากได้กล่าวโทษพระอานนท์หลายประการ ความจริงโทษที่ยกขึ้นกล่าวนั้นเป็นเรื่องลงโทษท่านเปล่าๆ ท่านหาได้ผิดตามที่กล่าวหาไม่ แต่ท่านพระอานนท์เป็นพระใจดี มีความเป็นผู้ใคร่ต่อความสงบอยู่ตลอดเวลา ท่านมีชีวิตอยู่เพื่อการขุดเกลาเสมอ ท่านคิดว่าท่านไม่ผิดก็จริง แต่คนอื่น ๆ เข้าใจว่าผิด การต่อสู้กันเป็นเรื่องยุ่งกันไปเปล่าๆ ท่านจึงยอมรับโดยขึ้นตาวว่า ท่านเป็นผู้ผิดในกรณีนั้นๆ เรื่องทั้งหลายก็เรียบร้อยลงไปทันที

นี่เป็นวิธีการแสวงหาสันติสุขของบุคคล และของหมู่โดยแท้ ขอฝากให้ท่านได้นำไปพิจารณาดูอีกประการหนึ่ง ถ้าเห็นผลแล้วโปรดบอกต่อไปยังผู้อื่นอีกเถิด เมื่อท่านทำผิดแล้วโปรดรับเสียว่าท่านเป็นผู้ผิดจริง ถึงแม้ท่านมิได้ทำผิด แต่มติของประชาชนไม่เห็นด้วยกับการกระทำของท่าน ก็ขอให้ท่านได้สำนึกในความผิด แล้วถอนตนออกจากแนวที่ท่านกำลังเดินอยู่เสียเถิด เพราะตัวของท่านไม่เป็นที่พึงพอใจของคนส่วนมากอยู่แล้ว

การยอมรับผิดเป็นแนวสนับสนุนความเชื่อในเรื่องกรรมประการหนึ่ง เพราะบุคคลผู้รับผิดแล้ว จะสามารถแก้ไขความเป็นอยู่ของตนได้ทันที ความเรียบร้อยก็เกิดขึ้นโดยมิต้อง

สงสัย ความเชื่อในเรื่องกรรมถ้าหากตั้งมั่นในใจของใครแล้ว คนนั้นจักเป็นคนมีเสรีภาพในทางความคิด เป็นคนมีความซื่อตรงทาง เป็นคนไม่กลัวอะไรต่อไป นอกจากกลัวต่อความผิด ความชั่วเท่านั้น คำว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลก็ดี คำว่าบังเอิญก็ดี จักไม่ปรากฏขึ้นในห้วงนึกของเขาต่อไป แต่เขาจะนึกว่ามันเป็นกรรมของเขาเอง ชาวพุทธเรามีความเชื่ออย่างนี้ และยังเชื่อมั่นต่อไปอีกว่า สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ และเหตุก็อยู่ที่การกระทำของตนเองเป็นใหญ่ มีเรื่องอะไรเกิดขึ้นก็ค้นเอาได้จากตนหรือจากการกระทำของตนเท่านั้น นี่เป็นหลักหนึ่งของพระพุทธศาสนาที่ชาวพุทธควรใส่ใจเป็นพิเศษ

แต่เพราะเราไม่เชื่อในกฎแห่งกรรม จึงได้กระทำอะไรนอกรีตนอกรอยไปหลายเรื่อง อันเป็นเรื่องที่น่าขายหน้าชาวพุทธเป็นอย่างมาก ข้าพเจ้าจึงขอเชิญชวนท่านทั้งหลายให้หันมาสนใจในความเชื่อที่ถูกต้องกันเถิด ท่านจะไม่ต้องเสียทรัพย์ให้แก่พวกหมอประหลาดมงายกันอีกต่อไป

อีกประการหนึ่ง ถ้าท่านรู้สึกว่าคุณโชคร้ายเคราะห์ร้ายขอให้ท่านคิดว่าโชคเคราะห์เกิดจากอะไร มันมิได้เกิดมาจากอะไร หากเกิดแต่กฎของกรรมที่ตนได้กระทำไว้ ชีวิตของเราในบัดนี้ คือผลของการกระทำในเวลาที่ผ่านมาแล้ว การกระทำในบัดนี้ก็จะก่อให้เกิดผลในกาลข้างหน้าต่อไป มันเป็นผลที่ท่านได้หว่านไว้ทั้งนั้น เมื่อคิดอย่างนั้นท่านไม่ต้องไปรดน้ำมนต์ สะเดาะเคราะห์ ไม่ต้องสวดมนต์ล้างขวยของท่าน ไม่ต้องทำบัตพลีบายศรีเช่นสรวงใครที่ไหน แต่ท่านควรเข้าไปนั่งสงบใจ แล้วคิดถึงตัวของท่านเองว่าได้เคยทำอะไรผิดพลาดเสียหายเอาไว้กับใครที่ไหนบ้าง มองหาให้ดี ให้รอบคอบ ท่านก็สามารถมองเห็นความผิดพลาดของท่านได้เอง เมื่อพบแล้วจงตัดที่เหตุกันเถิดผลมันก็จะหายไปเอง โดยมีต้องขอร้องให้เทวดาฟ้าดิน

องค์ไหนมาช่วยท่านดอก ตัวของท่านเป็นที่พึ่งของท่านอยู่แล้ว เมื่อท่านรู้ว่าเหตุอยู่ตรงไหน และตัดเหตุ ผลก็พลอยถูกทำลายไปด้วย

อริยสัจ : ความจริงอันประเสริฐ

อันวิชาที่พระองค์พระพุทธเจ้าทรงทราบ แนะนำพระองค์ได้พ้นจากความทุกข์นั้น เรื่องสำคัญก็คือเรื่องความทุกข์ และการดับทุกข์ได้นั่นเอง พระองค์ตรัสว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในกาลก่อนก็ตาม ในบัดนี้ก็ตาม เราบัญญัติเรื่องทุกข์และความดับทุกข์เท่านั้น" พุทธดำรัสนี้ บ่งชี้ให้เราเข้าใจชัดเจนว่า พุทธศาสนาสอนถึงเรื่องความทุกข์และความดับทุกข์ไว้เป็นสำคัญ

การศึกษาพุทธศาสนาก็ถือการทำความเข้าใจว่า ทุกข์เป็นอย่างไร ทุกข์มาจากไหน ทุกข์เป็นสิ่งที่ดับได้ และจะดับทุกข์ได้โดยวิธีใดเล่า? การศึกษาในปัญหานี้เป็นการศึกษาเรื่องชีวิตของตนโดยแท้ อันคนเราถ้าเข้าใจสิ่งอื่นมากมายแต่ถ้ายังไม่เข้าใจในปัญหาอันเกี่ยวกับชีวิตของตนแล้ว ก็ยังมีเรื่องทุกข์อยู่นั่นเอง ก็ท่านทั้งหลายมีความประสงค์จะปลดเปลื้องตนให้พ้นไปจากความทุกข์หรือไม่...ทุกคนคงต้องการ เมื่อต้องการท่านก็ต้องเริ่มศึกษาปัญหานี้อันเป็นปัญหาเฉพาะหน้าของท่านเอง พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย เพราะไม่รู้ถึงไม่แทงตลอดซึ่งอริยสัจสี่อย่างเรา และเธอทั้งหลายจึงท่องเที่ยวไปแล้วในสังสารวัฏฏ์ตลอดกาลยียาวนานถึงเพียงนี้"

เรื่องอริยสัจเป็นเรื่องเหตุผลเกี่ยวกับปัญหาชีวิตโดยเฉพาะ เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษา เพราะถ้าเรารู้ชัดในสิ่งนี้แล้ว ความทุกข์อันเป็นหนามยอกอกก็จะหมดไป ก็เรื่องความจริงดัง

กล่าวนี้มีอยู่ที่ไหน ศึกษาได้โดยวิธีใดเล่า ขอบอกว่ามีอยู่ในกายอันยาวาวหนาคับหนึ่งนี่เอง เราการศึกษาค้นคว้าเอจากร่างกายอันมีใจครองนี้ จึงใคร่ขอแนะนำให้ท่านได้ใช้หลักแห่งความจริงทั้งสี่ประการนี้เป็นธรรมเนียมประจำชีวิตของท่านเถิด วิธีใช้นั้น...ท่านต้องหมั่นศึกษาทำการค้นคว้าในปัญหาต่างๆอันเกิดขึ้นแก่ตัวท่านเสมอ โดยถือหลักว่า ทุกอย่างมีเหตุ เหตุ มีอยู่ในใจของตนเอง ความอยากความปรารถนาในสิ่งนั้นๆ ล้วนสร้างความทุกข์ให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง จงพยายามทำลายความอยากออกเสียบ้าง อันการที่จะทำลายความอยากนั้น ท่านว่า ต้องพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้ตามความเป็นจริงของมัน ดังคำที่พระพุทธองค์ตรัสเตือนว่า "ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงมองดูทุกสิ่งทุกอย่างตามที่มันเป็นจริงเสมอเถิด" ก็การเพ่งพินิจให้เห็นความจริงของสิ่งทั้งปวงนั้นเพ่งอย่างไรกันเล่า และความจริงของสิ่งทั้งปวงนั้นมันเป็นอย่างไร? เป็นปัญหาที่น่าขบคิดโปรดฟังต่อไปอีกเถิด

ความจริงของสิ่งทั้งปวง

ขอพูดถึงความจริงของสิ่งทั้งปวงก่อน พระพุทธองค์ตรัสบอกว่าความจริงของสิ่งทั้งปวง นั้นมีอยู่สามประการ คือ อนิจจา..ความไม่เที่ยง ทุกขตา...ความเป็นทุกข์ อนตตา...ความไม่มีตัวตนที่แท้จริง นี่เป็นความจริงที่น่าศึกษาสนใจ ใครสนใจในเรื่องนี้ เขาจะมองเห็นความจริง และสามารถทิ้งของเท็จเทียมออกไปได้ โดยมีปัญญาเกิดขึ้นแทนความเขลา และสามารถทราบถึงความทุกข์ของชีวิตได้ถูกต้องต่อไป เรามาพูดกันถึงเรื่องที่ควรพูดอีก ก็คือวิธีที่จะเห็นความจริง เพื่อปลดเปลื้องมารร้ายออกไปจากใจของตนนั้นอย่างไร

ในทางพุทธศาสนาสอนวิธีการปฏิบัติไว้สามชั้น คือ :-

- ทาน การให้ปันสิ่งของแก่บุคคลที่ควรให้ปัน
ศีล การรักษากายวาจาให้เรียบร้อยปราศจากโทษอันคนพึงติเตียน
ภาวนา หมายถึงการปฏิบัติทางใจ เพื่อให้ใจสงบ
 และสามารถมองเห็นความจริงได้อย่างถูกต้อง
 อันเรียกกันว่า การรู้แจ้งเห็นจริง
 ตามภาษาธรรมะ เรียกว่า วิปัสสนาตนเอง

วิปัสสนา หมายถึงอะไร?

เมื่อพูดถึงวิปัสสนากันแล้ว ขอทำความเข้าใจกันหน่อย เพราะพวกเรายังไม่รู้จักว่า วิปัสสนาหมายถึงอะไร คราวหนึ่งข้าพเจ้าได้พบท่านผู้หนึ่ง ท่านบอกว่าทางแถวภาคเหนือไม่มี พระอาจารย์ทางวิปัสสนา จึงได้ถามว่าที่ไหนมีมาก ได้รับคำตอบว่า ทางภาคกลางมีหลายรูป เมื่อได้ถามให้บอกชื่อก็ปรากฏว่าเป็นอาจารย์หลวงพ่อพระบาทฯลฯทั้งนั้น ทำให้ฉันวิปัสสนา ไม่ บางทีได้ยินเขาบอกว่า ท่านรูปนั้นเก่งวิปัสสนาจังเลย ลองถามต่อไปก็ว่าเสกน้ำเดือดบ้าง เสกข้าวสารเป็นนั่นเป็นนี่บ้าง ก็มีใช้เรื่องของวิปัสสนาอีกตามเคย ท่านเป็นอาจารย์ปลุกเสก เครื่องรางของขลังเท่านั้น เราเรียกกันว่าท่านอาจารย์ขลัง คำว่าขลัง ก็หมายความว่าความ ไม่ดีหลายอย่าง เช่น เราเรียกคนบางคนว่า นายคนนั้นแก่ชักจะขลังๆ ก็หมายความว่าแก่ ไม่ค่อยจะเต็มเต็งนั่นเอง จึงขอบอกว่าอาจารย์ประเภทนั้นมิใช่ฉันวิปัสสนา

บางคนคุยได้ว่า ผมได้ศึกษาวิชาวิปัสสนามาถึงสามสิบปีแล้ว แต่ถ้าไปดูการกระทำของเขายังห่างไกลจากแนวของนักวิปัสสนาอยู่มากมาย เช่นเป็นหมอตั้งศาลพระภูมิบ้าง เป็นหมอเชิญคนทรงมาเข้าทรงบ้าง อาการที่แสดงออกทั้งหมด มีใช้เป็นอาการของนักวิปัสสนาเลย แต่เป็นอาการของคนหลงเสียเป็นส่วนใหญ่

ทำไมคนจึงเข้าใจเรื่องของวิชาวิปัสสนาคลาดเคลื่อนไปมากอย่างนี้ ก็เพราะเราคนไทยบ้านแตกหลายครั้ง ถูกคนอื่นเขามารุกรานกันหลายหน จิตใจของคนไทยห่างต่อการปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง แต่ได้ปฏิบัติออกนอกทางไปเสีย ทั้งพระ ทั้งชาวบ้าน เมื่อได้ทำการภาวนาอะไรนิดหน่อย ในวิธีที่จะทำให้ใจเป็นสมาธิ ก็ได้สมาธิบ้างพอสมควรเกิดหลงติดในสมาธิอันตนได้แล้วหรือ ในขณะที่ภาวนาได้มองเห็นอะไรในทางใจเข้า ก็เกิดความคิดว่าตนได้แล้วเห็นแล้ว และสิ่งที่ตนได้ตนเห็นนั้น ตนเข้าใจว่าเป็นธรรมะ ความจริงเป็นแต่เพียงสมาธิขั้นต่ำๆเท่านั้น เมื่อพอใจเพียงนั้นก็ไม่คิดก้าวหน้าต่อไป เอากำลังใจที่ตนรวบรวมไว้ได้นั้นไปใช้ในทางปลุกเสก ลงเลขยันต์ต่างๆ เลยกลายเป็นอาจารย์พิเศษในสายตาของคนเขาไปทันที ชาวพุทธเราจึงมีนักวิปัสสนาแบบนี้กันเป็นส่วนใหญ่ คนปฏิบัติตามก็ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

มาในสมัยนี้ คนเริ่มสนใจในการปฏิบัติวิปัสสนากันขึ้นอีก แต่ก็ไม่ว่ยเขว อาจารย์ผู้ทำการสอน ท่านผู้จัดการวิปัสสนาคงคิดเห็นว่าถ้าเดินไปตรงๆคงลำบาก จึงได้มีกลอุบายบ้าง เช่น ประชุมอาจารย์วิปัสสนา แล้วทำการปลุกเสกพระบ้าง ทำพิธีอันใดอันบ้าง ชาวบ้านก็ชอบใจเพราะตนได้รับอะไรที่เป็นวัตถุไปบ้างพอสมควร ความหลุดพ้นที่แท้จริงไม่ได้ถึง แต่ยังอยู่ในวงของการถือแบบ ศีลสัมพัทธปารามาสอยุ่นั่นเอง เรื่องนี้ทำให้คนเข้าใจผิดกันอยู่มากเหมือนกัน

ที่ร้ายไปกว่านั้น ท่านนักศึกษาบางคนเกิดการเข้าใจเชียวว่า วิปัสสนาเป็นวิธีการล้างสมอง แบบคอมมิวนิสต์บ้าง ว่าวิปัสสนาเป็นวิชาสะกดจิตคนให้เป็นคนครึ่งหลับครึ่งตื่นกันบ้างเหล่านี้ ล้วนเป็นเรื่องเข้าใจเชียวทั้งนั้น

ความเข้าใจผิดในเรื่องวิปัสสนา

เมื่อพูดถึงตอนนี้ ข้าพเจ้าใคร่ที่จะนำข้อความจากหนังสือพิมพ์ชาวไทย ลงข่าวที่น่าสนใจ เกี่ยวกับการปาฐกถาของสมาคมค้นคว้าทางจิตแห่งประเทศไทย ที่สำนักงานของสมาคม ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม แต่ขออย่าสักท่อน้อยว่า มันเป็นข้อความจากหนังสือพิมพ์ ข้าพเจ้าไม่ได้ไป ฟังด้วยตนเองหนังสือพิมพ์เขาลงอย่างนั้น จริงเท็จอย่างไรขอให้ถือว่าเป็นงานของหนังสือพิมพ์ ก็แล้วกัน เพราะผู้ปาฐกถาทั้งสามท่านที่หนังสือพิมพ์อ้างถึง เป็นผู้คงแก่เรียน มีความรู้และ เชี่ยวชาญหลายสาขา ข้าพเจ้าเองยังไม่ปลงใจเชื่อเสียทีเดียวว่า ท่านทั้งสามนั้นจะปล่อยความ โง่งออกมาในท่ามกลางคนฟัง เกรงอยู่เหมือนกันว่าคนข่าวของชาวไทยอาจบันทึกมาผิดๆก็ได้ แต่ถ้าผู้กล่าวได้กล่าวออกมาในรูปเช่นนั้นจริง ก็นับว่าเป็นการกล่าวผิดจากหลักธรรมะ จำเป็นที่ข้าพเจ้าจักต้องกล่าวแก้ มิใช่กล่าวแก้ในนามของวัดมหาธาตุอันเป็นวัดที่มีการบำเพ็ญวิปัสสนา แต่กล่าวในนามของผู้เป็นทาสของพระรัตนตรัย เมื่อเห็นว่าจะมีอะไร ผิดๆทำให้สังฆธรรมต้องเศร้าหมองแล้ว เราผู้เป็นศิษย์ของพระบรมครูก็ต้องกล่าวแก้กันตาม สมควร เพื่อทำความเข้าใจให้กลายเป็นความเข้าใจถูก

ข้าพเจ้ามิได้มีเรื่องโกรธเคืองเป็นส่วนตัวกับท่านทั้งสาม ข้าพเจ้ามิได้รู้จักท่านเหล่านั้น

ข้าพเจ้าส่งสารท่านเหล่านั้นที่มีความเข้าใจผิดบางประการเกี่ยวกับวิปัสสนา จึงต้องขอภัยแก่ท่านทั้งสามผู้คงแก่เรียนไว้ ณ ที่นี้ด้วย ถ้าหากการกระทำของข้าพเจ้าจักกระทบกระเทือนต่อใจของท่านบ้าง

ข้าพเจ้าจะอ่านข้อความจากหนังสือพิมพ์ให้ท่านทั้งหลายได้ฟังกันก่อน มีจำหน้าตัวโตๆ ว่า "สองแพทย์วิตกสำนักสอนวิชาฝึกจิต" แล้วมีข้อความต่อไปว่า... เมื่อเวลา ๑๔ นาฬิกา วันอาทิตย์ที่ ๓๐ เดือนนี้ สมาคมค้นคว้าทางจิตแห่งประเทศไทย ได้เชิญนายแพทย์เชียร ศิริยานนท์ นายแพทย์มาลา ศีตะจิตต์ และ พ.ต.อ.ชลอ อุทกภาชน์ แห่งกรมตำรวจมา แสดงปาฐกถาเรื่องการล้างสมอง อ่านข้ามไปในตอนที่เกี่ยวกับวิปัสสนาดีกว่า เรื่องเป็นดังนี้

นายแพทย์เชียร ศิริยานนท์ กล่าวว่า "การล้างสมองด้วยวิธีปฏิบัติทางจิตใจ ขณะนี้ในเมืองไทยมีสำนักวิปัสสนากรรมฐานอยู่หลายสำนักทั่วประเทศไทย ชาวพุทธจำนวนมากซึ่งปรารถนาความสุขทางจิต ได้สละเวลาไปนั่งบำเพ็ญทางจิตกันมาก ครูผู้ฝึกมีทั้งคนไทยและต่างประเทศ ได้กล่าวแล้วว่า การฝึกจิตนั้น คือสะกิดจิตตัวเอง ให้อยู่ในสภาพครึ่งหลับครึ่งตื่นพร้อมที่จะเลิกถอนความเชื่อมั่นเดิม และบรรจุ หรือรับไว้ซึ่งความเชื่อมั่นใหม่ๆ จะผิดหรือถูกก็ตาม ข้อนี้เป็นห่วงมากเพราะบางสำนักที่สอนวิชาฝึกจิตนั้น ก็ได้มีครูอาจารย์ที่ผ่านค่ายคอมมิวนิสต์มาแล้ว"

ต่อมา นายแพทย์ มาลา ศีตะจิตต์ ได้ลุกขึ้นมากล่าวสนับสนุนอย่างสิ้นเชิงว่า "ที่นายแพทย์เชียรได้แสดงมาแล้วนั้น เป็นข้อเท็จจริงที่เมืองไทยกำลังเผชิญอยู่ เฉพาะทางด้านเยาวชนนั้น รัฐบาลก็กำลังเร่งรัดปราบยาเสพติดแล้ว แต่ทางด้านผู้ใหญ่ซึ่งถูกล้างสมองโดยสำนักวิปัสสนาบางสำนักนั้น ยังหาได้มีใครทราบ หรือป้องกันกำจัดแต่ประการใดไม่ จึงควร

จะรับรู้ไว้เสียบ้าง"

คนสุดท้ายคือ พ.ต.อ.ชลอ อุทกภาชนี่ กล่าวว่า ตนเองได้ศึกษาค้นคว้าทางจิตมา ๓๐ ปีแล้ว ศึกษาทั้งฝ่ายพุทธ พราหมณ์และตำราฝรั่งหลายเล่ม มีความรู้ในลักษณะแห่งจิตของมนุษย์มากพอสมควร แต่ที่จะกล่าวในที่นี้ ขอพูดเฉพาะการล้างสมองที่คอมมิวนิสต์กระทำต่อผู้ใหญ่ในเมืองไทยคือวิธีปฏิรูปทางจิตใจ ได้แก่สำนักวิปัสสนากรรมฐานบางสำนัก พ.ต.อ.ชลอได้กล่าวถึงหนังสือเล่มหนึ่ง ซึ่งพระมหามันส์ พวงลำเจียก แห่งวัดมหาธาตุฯ (ถูกสึกและควบคุมตัวเป็นผู้ต้องหาแล้ว) แต่งขึ้น มีความตอนหนึ่งว่า "แม้แต่ไซเวียต รัสเซีย และจีนแดงในปัจจุบันนี้ ก็ยังไม่ถึงแก่นแท้ของลัทธิของคอมมิวนิสต์ เพราะลัทธิคอมมิวนิสต์นั้นแท้จริงก็คือพระพุทธรูปศาสนาของเราเอง นี่แหละเป็นหนังสือที่มหามันส์ได้แต่งขึ้นไว้ และวัดมหาธาตุฯ ก็เป็นวัดวิปัสสนาที่ใหญ่โตมากแห่งหนึ่ง นำวิตกเพียงไร ถ้าขณะที่คนเรากำลังสะกดจิตตัวเอง แล้วมีใครเอาคำกล่าวข้างต้นของมหามันส์ไปกล่าวให้ฟัง การล้างสมองด้วยวิธีเช่นนี้กระทำได้ง่ายดายที่สุด และคนๆ นั้นจะเชื่อมั่นไปจนตายว่าคอมมิวนิสต์คือพุทธศาสนา นี่คือภัยจากการล้างสมองที่น่ากลัวยิ่ง" หมดข้อความจากหนังสือพิมพ์เพียงเท่านี้

จากข้อความดังกล่าว จะเห็นว่าผู้ปาฐกถาทั้งสามท่านมีความเข้าใจไขว่เขวบางประการในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติวิปัสสนาของพุทธศาสนา จึงใคร่ขอทำความเข้าใจกับท่านทั้งหลาย เพื่อให้ท่านทั้งหลายได้รับความจริงเสียบ้างว่าเป็นอย่างไร

ประการแรก เรื่องการล้างสมอง ความจริงในทางพุทธศาสนานั้นมีวิธีการล้างใจคนให้สะอาด ปราศจากเครื่องเศร้าหมองใจ อันเรียกกันว่ากิเลสนั่นเอง และการล้างใจตามแนวของชาวพุทธนั้นเป็นการล้างที่หมดจดจริงๆ ล้างจนไม่มีอะไรจะถือจะแบกต่อไป นี่เป็นการล้างที่

แท้จริง ส่วนการล้างของนักการเมืองนั้น จะเป็นนักการเมืองในระบบไหนก็ตาม ทุกระบบยังใช้กิเลสเป็นเครื่องดำเนินกันอยู่นั่นเอง จัดเข้าในจำพวกกิเลสสาทิปไทย เมื่อต้องการให้คนเป็นอย่างไร เขาก็ใช้อุบายชวนเชื่อโดยวิธีต่างๆ จนคนทั้งหลายทิ้งแนวเก่ามายึดแนวใหม่ต่อไปมิใช่เป็นการล้าง แต่เป็นการทำให้กรงรังมากขึ้นอีกเท่านั้น จึงมิใช่เป็นการล้างสมองที่แท้ สู้แบบ สุจิตตปริโยทปน...จงทำจิตของตนให้ขาวบริสุทธิ์ ของพระพุทธเจ้าไม่ได้เลย พวกเราชาวพุทธควรจะภูมิใจในเรื่องนี้

ปัญหาต่อไปมีว่า การเจริญวิปัสสนาเป็นภัยแก่ผู้เจริญหรือไม่ ข้อนี้ผู้ปาฐกถาเข้าใจว่า วิปัสสนา คือการสะกดตนเองให้เป็นคนครึ่งหลับครึ่งตื่น จึงเขวกันใหญ่ อันคนที่อยู่ในสมาพครึ่งหลับครึ่งตื่นนั้นเป็นอย่างไร เขาเป็นอยู่แบบคนฝัน ทำอะไรแล้วก็จำไม่ได้ เมื่อข้าพเจ้าเป็นเด็กได้เห็นการเล่นในฤดูสงกรานต์อย่างหนึ่งของทางใต้ คือ "เขี้ยวช้าง" วิธีเล่นก็คือเอาคนมาคนหนึ่ง โดยมากเป็นคนที่ไม่ค่อยเต็มบาท เขาให้นั่งยึดเท้าไปทางใดทางหนึ่ง แล้วเอาผ้าขาวม้าคลุมหัว มีคนดึงผ้าผืนนั้นข้างหน้าเขาคนหนึ่ง ข้างหลังเขาคนหนึ่งแล้วคนทั้งสองก็ดึงผ้าผืนนั้น ทำให้คนที่นั่งเอนไปเอนมา พร้อมกับคนข้างเคียงหลายคน พูดเป็นบทร้องว่า "ช้างเอ้ยช้าง ช้างกินแต่วาง ช้างกินไม้ไผ่ ลงไวๆเถิดเว้ยนางช้าง" ว่าเป็นพลางดึงผ้าไปพลางคนนั้นก็เกิดอาการง่วงมึนหัว จำอะไรไม่ได้ ได้ยินแต่คำว่าช้าง รูปร่างของช้าง กิริยาของช้างก็เกิดขึ้นในหัวนึกของเขา ไม่นานเท่าใดเขาก็ลุกขึ้นเดินทำท่าเหมือนช้าง ประเดี๋ยวเดียวก็ล้มนอนด้วยความเหนื่อยอ่อน พอหายเหนื่อยแล้ว จะถามเขาว่าเมื่อตะกี้นี้ได้ทำอะไรไปบ้าง เขาจำไม่ได้เพราะเขาไม่มีความรู้สึกที่จะจดจำ นี่คือการสะกดให้เป็นคนครึ่งหลับครึ่งตื่น

พวกที่มาปฏิบัติที่วัดมหาธาตุนี้ บางคนนั่งตัวแข็งได้ เวลานั่งตัวแข็งก็ไม่มีรู้สึกเหมือนกัน

ว่ามีอะไรเกิดขึ้นแก่เขาบ้าง ทามแก่ไปไว้ที่อื่น แกก็ไม่รู้ตัว คนแบบนี้ใครจะพูดอะไรให้ฟังก็ คงไม่รู้เรื่อง คนเราจะถูกใครชักใครจูงไปทางไหนนั้นต้องพูดกันได้เรื่อง และพูดกันนานๆจน เขาปลงใจเชื่อในเรื่องนั้นๆ

อีกอย่างหนึ่งสำนักวิปัสสนาของเมืองไทย ยังไม่เคยมีครูอาจารย์คนใดที่ได้เคยผ่านค่าย คอมมิวนิสต์มาเลย มหามันัส มหานคร ทั้งสองรูปที่ถูกจับไปในข้อหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์นั้น ไม่เคยเรียนวิปัสสนา และไม่เคยเป็นครูสอนวิปัสสนาเลย ขอให้ท่านผู้ฟังเข้าใจตามนี้ด้วย

ที่มหามันัสกล่าวว่า "คอมมิวนิสต์นั้น แท้จริงก็คือ พระพุทธศาสนาของเราเอง" ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะเขียนนี้อยู่ในหนังสืออะไร ถ้าหากเขียนจริงตามนี้ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย ข้าพเจ้าขอบอกว่า คอมมิวนิสต์ไม่เหมือนกับมิวนิสต์ ขออย่าได้เอาทองคำไปเปรียบกับขี้เถา เลย ขออย่าได้ดึงพระพุทธเจ้าผู้หาบุคคลเปรียบมิได้ มาเคียงกับคาลมาร์กผู้เป็นแตนกัดคนใน ทางเศรษฐกิจเลย ขอแบ่งไว้เป็นคนละพวกเถิด

คำสอนทางพุทธศาสนาเป็นไปเพื่อความสะอาด สว่าง สงบ แต่ของคอมมิวนิสต์เป็นไป เพื่อความสกปรก มีดมีว วนวาย หัวหนาคอมมิวนิสต์ของรัสเซียเป็นตัวตลก เป็นนักเลงโต เป็นเด็กที่ทำอะไรแปลกๆ ในสหประชาชาติก็แสดงอยู่ในตัวแล้วว่าคอมมิวนิสต์เป็นอย่างไร คนไทยเราคิดแล้วก็รับประทานหาได้ไม่ คนไทยเราควรจะมีสติปัญญาในความเป็นอยู่แบบ ไทยๆ อันการเป็นอยู่แบบไทยๆนั้นเป็นการเป็นอยู่แบบเสรี ไม่ยอมเป็นทาสของบุคคลหรือ เป็นทาสของสิ่งใดๆแม้แต่ตนน้อย คนไทยเรามีความรักกันฉันพี่น้องอยู่แล้ว มีอะไรก็แบ่งกันกิน แบ่งกันใช้ มีกิจอะไรที่ควรช่วยกันได้ เราก็ช่วยกันทำ เป็นการเป็นอยู่ที่ดีงาม มีความสุข ความเบาใจ ยากที่จะหาชนชาติใดมาเปรียบกันได้ ขอให้เราทั้งหลายได้รักษาระบบของไทยไว้

วิปัสสนา : เห็นแจ้งตามความจริง

มีบางคนที่เกิดความคิดเห็นผิดทาง อยากเห็นเมืองไทยเจริญตามแบบตะวันตกเขา และเห็นว่าวิธีการของพวกคอมมิวนิสต์เป็นวิธีการที่ดี ได้พยายามทำตนเป็นเครื่องมือของพวกคอมมิวนิสต์ตลอดมา เขาหาว่าไม่ว่าเป็นการเล่นกลกับงูเห่า หมองูตายเพราะงูฉันใด พวกนิยมคอมมิวนิสต์ก็จะลำบากแทบตายเหมือนกับนายคอมมิวนิสต์ฉันนั้น ฉะนั้นจึงใคร่ขอฝากให้ท่านผู้เห็นผิดทั้งหลายเหล่านั้น ได้เลิกความคิดเห็นที่ผิดและยอมตนเป็นทาสของต่างด้าวต่างแดนเสียเถิด เราอยู่กันอย่างในรูปนี้ก็นับว่าดีแล้ว อะไรทั้งหมดมันค่อยก้าวไปโดยลำดับ จะทำอะไรอย่างรีบร้อนเกินไปนั้นย่อมมีอันตราย

เราหันมาพูดกันถึงเรื่องวิปัสสนากันต่อไป คำว่า วิปัสสนา ถ้าดูตามรูปศัพท์ก็หมายถึง ความเห็นแจ้ง คือ เห็นตรงต่อสภาวะธรรมที่เป็นจริงในตัวของมันเอง ถ้าพูดถึงงานก็หมายถึง ธุระในเรื่องเกี่ยวกับความเห็นแจ้ง ที่ภิกษุในพุทธศาสนาต้องเรียนรู้ ต้องปฏิบัติ ประการหนึ่งเพียงแต่รูปศัพท์ก็บังชัดเจนอยู่แล้วว่าเป็นเรื่องของความรู้แจ้ง หรือตัวปัญญานั้นเอง ฉะนั้นการศึกษา หรือการปฏิบัติในเรื่องของวิปัสสนา จึงไม่มีอะไรที่จะจูงใจคนให้หันไปสู่ความมั่งงายเป็นอันขาด ความมั่งงายมิใช่เรื่องของวิปัสสนา ความเข้าใจ และการกระทำที่ผิดก็มีใช่เรื่องของวิปัสสนา

ท่านเจ้าคุณพุทธทาสภิกขุ ได้พูดให้ผู้ที่จะเป็นผู้พิพากษาฟังว่า "คำว่า วิปัสสนา นั้นต้องหมายถึง การกระทำที่ทำให้เกิดความเห็นแจ้งว่าอะไรเป็นอะไรตามที่แท้จริงในสิ่งทั้งปวง จนกระทั่งเราปฏิบัติถูกต้องสิ่งนั้น อาตมาให้คำจำกัดความของคำว่าวิปัสสนาไว้ดังนี้ว่า ต้องเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดความเห็นแจ้ง ตามที่แท้จริงในสิ่งทั้งปวง จนเราประพฤติปฏิบัติไม่ผิด

ในสิ่งทั้งปวง จนไม่เกิดทุกข์เกิดโทษอะไรขึ้นมา นี้เรียกว่าวิปัสสนา เพราะฉะนั้นสิ่งที่เรียกว่าวิปัสสนาจึงมีโทษอะไรอื่น นอกไปจากการกระทำให้เกิดสติปัญญาเห็นแจ้ง ถึงขั้นที่จะเป็นความจริงว่า สิ่งทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่นนั่นเอง ข้อที่ว่าสิ่งทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่นนั้นก็คือหลักพระพุทธศาสนา หรือตัวแท้ตัวจริงของพระพุทธศาสนา ฉะนั้นตัววิปัสสนาก็คือการกระทำให้เกิดความเห็นแจ้งในตัวแท้ของพุทธศาสนาที่ว่า “ไม่มีอะไรที่น่ายึดมั่นถือมั่น น่าเอา น่าเป็นนั่นเอง” นี่คือตัววิปัสสนา

เรื่องเกี่ยวกับวิปัสสนานี้ น่าสนใจชาวพุทธอยู่เหมือนกัน ที่เขาอาจเข้าใจเขาไปได้ เพราะเราต่างกันมาเสียนาน พวกครูอาจารย์ทั้งหลายก็มีใจไม่ค่อยสะอาด เวลาสอนศิษย์ก็สอนกันอย่างเขวๆนอกทาง เช่น ก่อนทำก็ต้องมีพิธีขึ้นครูอาจารย์ ต้องมีของนั้นของนี่ ต้องทำในวันนั้นวันนี้ เขาไปเอาลัทธิภายนอกเข้ามาปะปน ทำอะไรก็กลายเป็นพิธีการไปหมด ความจริงในเรื่องของการเจริญภาวนานั้น ไม่มีพิธีอะไรมาก นอกจากเรียนให้เข้าใจหลักที่ตนจะนำไปปฏิบัติ เมื่อรู้แล้วก็ลงมือปฏิบัติกันเลยทีเดียว เมื่อใดก็ได้...ก็เพราะว่าธรรมะเป็นอากาโถ ไม่ประกอบด้วยเวลา ทำได้เสมอไป แต่เพราะความขลาดความกลัวบางอย่าง อาจารย์จึงหาอุบายปลอบใจลูกศิษย์ เรื่องไม่เหมาะจึงเกิดขึ้นในวงการภาวนา

ในสมัยก่อน เมื่อครั้งพระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ ใครใครจะปฏิบัติตนให้พ้นจากความทุกข์ ก็ไปขอบทเรียนจากพระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อได้บทเรียนแล้ว ก็เข้าสู่ป่าไม้ ถ้ำ เรือนว่าง ณ ที่ใดที่หนึ่งอันเป็นสถานที่เงียบสงัด แล้วเจริญภาวนาติดต่อกันไปไม่หยุดยั้ง จนกระทั่งได้สำเร็จมรรคผล เป็นการกระทำที่ฟังดูแล้วเป็นเรื่องง่ายๆเต็มที่ ทำไม่จึงเป็นเช่นนั้น ขอบอกว่าเขาทำกันตามแบบธรรมชาติ ไม่มีการฝึนความรู้สึอะไรเกินไป ยิ่งบางท่าน

ได้บรรลุผลอย่างแปลกๆ เช่น ต้มน้ำร้อนเห็นเปลวไฟ ก็ได้มรรคได้ผลเขาทำกันอย่างไร
นักศึกษามีใช้น้อย สำหรับผู้มุ่งทำตนให้พ้นจากเครื่องผูกพัน

เกี่ยวกับการเจริญภาวนาในด้านวิปัสสนานั้น ความจริงเราควรจะเข้าใจเสียด้วยว่า
อย่างไรเป็นตัววิปัสสนา อย่างไรเป็นเพียงกิจเบื้องต้นของวิปัสสนาการกระทำ เช่น ไปสู่
โคนไม้ นั่งกายตรง ภาวนาติดต่อกันไปตลอดเวลา นั้นเป็นกิจเบื้องต้นเท่านั้น มันเป็นเพียง
การลงมือเดินทางไปสู่วิปัสสนา ยังไม่ถึงตัววิปัสสนา ก็ตัววิปัสสนานั้นอยู่ตรงไหนเล่า อยู่รู้
ตรงเห็นเป็นจริงว่า สิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เป็นการเห็นทางใจ เห็นอย่าง
แบบรู้ชัดตามเป็นจริงในสิ่งนั้นๆ แล้วใจมันก็เบื่อ เพราะมองเห็นว่าไม่มีอะไรที่น่าเอา น่าเป็น
น่ามี มันล้วนแต่มารยา เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปเท่านั้นเอง ถ้าเห็นชัดตามแบบนี้ก็เรียกว่า ได้
วิปัสสนาญาณแล้ว ตามภาษาของนักปฏิบัติว่า เห็นธรรมคือ เห็นความไม่เป็นสาระของสิ่ง
ทั้งปวง เห็นความไม่มีของสิ่งทั้งปวงตามความจริง นี่คือวิปัสสนาตามแบบของพระพุทธเจ้า

อันเรื่องของวิปัสสนานั้น ควรจะมีแบบเดียว ครูเดียว ผลและรสเป็นอย่างเดียว มิใช่
มีกันมากมาย จนเป็นของวัดนั้นวัดนี้บ้าง ของไทย ของพม่าบ้าง ของอาจารย์โน้นนี่บ้าง
ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องเหลว และก่อให้เกิดความไม่เห็นแจ้งในความจริงเป็นธรรมดา ในวิธีการ
เบื้องต้นอาจจะแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยๆ เหมือนการรับประทานอาหาร เรารับประทานอาหารเพื่อ
ให้อิ่ม แต่วิธีรับประทานอาหารมีหลายอย่างหลายแบบ ผลสุดท้ายมันก็อิ่มเท่ากัน ฉะนั้น ในการ
เจริญภาวนา จุดหมายปลายทางก็อยู่ที่ความรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งปวงตามที่มันเป็นจริงกัน
เท่านั้น หามืออะไรออกไปจากเรื่องนี้ไม่

ชาวพุทธผู้เจริญภาวนาจึงควรจะเข้าใจเนื้อแท้ของเรื่องนี้ไว้บ้างเถิด จะไม่ถูกเขาหลอก

ให้หลงต่อไป นักวิปัสสนาก็เช่นเดียวกัน ถ้ายังไม่รู้เช่นเห็นชัดลงไปว่า สิ่งทั้งปวงไม่ควรถือมั่น ท่านก็ยังไม่ถึงจุดหมายปลายทางที่ท่านมุ่งจะให้เข้าถึง ใจของท่านยังกลับกลอก ยังรวนเรอยู่ ท่านอาจมองเห็นโลกน่าอยู่น่าเป็นขึ้นมาเมื่อใดก็ได้ เราจึงได้ชื่อว่าอาจารย์วิปัสสนารูปนั้น ได้ลสมณะเพศไปเสียแล้ว ซึ่งความจริงถ้าได้ถึงจุดหมายของวิปัสสนาแล้ว เขาจะไม่ออกไปคลุกฝุ่นให้เบื่อนองค์เป็นอันขาด คำที่ว่า คนนั้นสำเร็จ คนนี้สำเร็จ ก็เป็นคำที่ไม่ควรนำมาใช้ชี้ชีวิตของใครๆ เป็นอันขาด เพราะผู้ชี้ และผู้ถูกชี้ ก็ยังเป็นเพียงนักเดินทางที่มีได้ถึงจุดหมาย การถึงหรือไม่ถึงนั้นมิใช่เรื่องที่คนอื่นจะบอก แต่ความรู้สึกของตนเองบอกให้แก่ตนเองอยู่ตลอดเวลา ว่าใจของตนได้พบรสของวิปัสสนาแล้วหรือยัง ขณะใดที่รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อันใดมาถูกต้องประสาทของตนเข้า ตนรักษาความคงที่ของใจไว้ได้หรือไม่ ถ้ายังไหวไปตามอารมณ์นั้นๆ ก็แสดงว่าใจของท่านยังเห็นอะไรเป็นตัวเป็นตน เป็นสิ่งสวยงาม เป็นสิ่งน่ารัก ยังไม่ถึงจุดหมายของตัววิปัสสนาอยู่นั่นเอง อย่าได้ท้อถอย จงเดินทางต่อไป วันหนึ่งท่านก็จะถึงจุดที่ท่านต้องการได้ และอย่าอยากจะได้ถึง...ขอให้ทำเท่านั้น ทำโดยไม่อยากจะเป็นอะไรแล้วท่านจะไม่ต้องเป็นอะไรกันอีก จิตของท่านจะพ้นจากความยึดมั่นถือมั่น นั่นแหละคือตัววิปัสสนาที่พุทธศาสนาต้องการ

อันบุคคลผู้ได้อบรมในทางภาวนา จนกระทั่งเกิดปัญญารู้เห็นตามเป็นจริงขึ้นในใจของตนแล้ว ปัญญาตัวนั้นย่อมทำลายอุปาทานหรือความยึดมั่นถือมั่นออกจากใจได้ คือทำลายความเห็นดีเห็นงามในกาม เห็นงามเป็นดังหัวผี เป็นตัวลูกศรที่คอยเลียบแทง ก่อให้เกิดทุกข์ตลอดเวลา ความพอใจยินดีในกามคุณหายไป เพราะเห็นถูกตามจริงว่าสิ่งๆ นั้นไม่มี ความคิดเห็นประมาทผิदनอกทางของพุทธศาสนามีอย่างใด ผู้ได้วิปัสสนาก็ละความเห็นผิदनั้นได้อย่าง

เด็ดขาด ความเชื่อแบบเหลวไหลต่างๆ เช่น เชื่อศาลพระภูมิ เคยเป็นหมอตั่งศาล เชื่อฤกษ์งามยามดี หรืออะไรอื่นอันเป็นประเพณีพื้นชาว ไม่เป็นทางทำตนให้พ้นทุกข์ได้ ก็เลิกละไปจากการกระทำในรูปอย่างนั้น ถ้ายังเชื่อ ยังกระทำอยู่ แม้จะโฆษณาว่าข้าพเจ้าเรียนวิปัสสนา มา ๓๐ ปีแล้ว เขาก็ยังเป็นแต่เพียงนักเรียนเท่านั้น เขาหาได้เคยทดลองกระทำตามแนวที่ตนเรียนมาไม่ พระพุทธเจ้าเรียกคนประเภทนี้ว่าโสมมบุรุษเหมือนกัน

อุปาทานขั้นสุดขั้นใหญ่ที่สำคัญคือ ความยึดถือว่ามีตัวมีตนที่ย่อมหายไป เพราะตัววิปัสสนาทำให้มองเห็นชัดว่าทุกสิ่งทุกอย่างว่างเปล่า จะเข้าไปยึดถือตรงไหนกันเล่า วิปัสสนาย่อมช่วยทำให้คนพ้นจากความเป็นคนได้อย่างดี เมื่อพ้นจากความเป็นคนแล้ว เขาเป็นอะไรกันอีก มิได้เป็นอะไรกันเลย จิตว่างเปล่าจากความยึดมั่นโดยสิ้นเชิงแล้ว นี่แหละคือผลของวิปัสสนา

ปัญหาต่อไปว่า เมื่อเราเห็นว่าวิปัสสนาเป็นสิ่งดีมีประโยชน์แก่ชีวิตของตนแล้ว เราควรจะทำวิปัสสนาเมื่อไหร่กันเล่า ข้าพเจ้าใครขอแนะนำว่าท่านทำได้ทันทีทีเดียว ทำที่ใดๆก็ได้ ไม่จำกัด ขออย่างเดียวเพียงให้รู้ว่ากิจที่ท่านจะต้องทำนั้นทำกันอย่างไร การเข้าหาครูอาจารย์จึงเป็นสิ่งจำเป็นเหมือนกัน แต่ขอให้ถือว่าครูเป็นแต่เพียงกัลยาณมิตรผู้จะช่วยตนในขณะปฏิบัติเท่านั้น อย่าคิดว่าครูจะทำอะไรให้แก่ตนไปหมดทุกประตู การทำตนให้พ้นทุกข์เป็นหน้าที่ของเราเอง ครูอาจารย์เป็นแต่เพียงผู้บอกทางให้เราเดินเท่านั้น

ผู้ปฏิบัติอาจสงสัยว่า การปฏิบัติวิปัสสนามิต้องไปอยู่วัด อยู่ห้องน้อยทำกันเป็นเดือนอย่างนั้นหรือ ในเรื่องนี้สุดแต่เวลาและภาระงานของท่าน ถ้าหากท่านมีเวลาเหลือเพื่อ ท่านก็ไปทำในรูปเช่นนั้นได้ แต่ท่านมีเวลาน้อยก็ไม่จำเป็นต้องทำอย่างนั้น ท่านอาจใช้สมาธิตาม

ธรรมชาติที่ท่านมีอยู่แล้วนั้น คิดค้นในเรื่องอะไรที่ควรคิดนั้น เช่น หัดพิจารณาให้เห็นว่า "อะไรๆมันไม่เที่ยง" เป็นต้น คิดไปนึกไปเพื่อให้เห็นความจริง ขอให้จำคำที่ว่า "วันคืนของนักภาวนา คือ วันคืนแห่งการคิดค้น" ใจของท่านชอบทำงาน ชอบคิดชอบค้นอยู่ตลอดเวลา แต่มันคิดในเรื่องที่มันชอบอันนำความยุ่งยากมาสู่ชีวิต เราหาเรื่องให้มันคิดใหม่ ให้มันคิดเสมอว่า รูปไม่เที่ยง เวทนาไม่เที่ยง สัญญาไม่เที่ยง สังขารไม่เที่ยง วิญญาณไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาอย่างไร คิดไปนึกไป เอาสิ่งที่กล่าวเป็นงานของใจตลอดเวลา ใจของท่านก็มีงานทำอย่างไม่หยุดยั้ง ติดต่อกันอยู่เสมอๆ ท่านก็จะพบได้ด้วยตัวของท่านเองว่า มีอะไรเกิดขึ้นในงานที่ท่านอยู่บ้าง ขอให้ท่านตั้งใจเย็นท่านก็จะเห็นผลด้วยตนเอง เพราะทุกสิ่งเป็นเรื่องเฉพาะตนทั้งนั้น

วิปัสสนากับการแก้ปัญหาคชีวิต

วิปัสสนาในทางพุทธศาสนาจึงไม่ชอบรูปของการสะกดตัวเองให้เป็นคนครึ่งหลับครึ่งตื่น แต่เป็นคนตื่นอยู่ตลอดเวลา ตื่นอยู่ด้วยสติสัมปชัญญะและปัญญาอย่างนี้ การจะมาพูดอะไรให้ฟังก็ไม่สามารถจะจุ่งเขาไปในทางที่ผิดได้เลย เพราะนักวิปัสสนานั้นเขาคิดกันแต่ปัญหาในเรื่องจะทำตนให้พ้นทุกข์กันเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาการเมืองการเศรษฐกิจจะไร่นั้น เขาหาได้คิดกันให้รกรงสมองไม่ ถ้าใครได้ศึกษาได้ปฏิบัติวิปัสสนาที่ถูกต้องแล้ว เขาจะเป็นคนที่มีความคิดเห็นในทางที่ถูกต้องอยู่ตลอดเวลา จึงใคร่ขอให้ท่านทั้งหลายได้เข้าใจกันเสียใหม่เถิด อย่าได้หวาดกลัวสำนักวิปัสสนาใดๆเลย เพราะการสร้างสมองของนักวิปัสสนานั้น ทำให้ท่านเบาใจ

หมดภาระผูกพันในชีวิตของท่านอย่างแท้จริง การวิปัสสนาจึงมิใช่สิ่งเป็นโทษแก่บ้านเมือง
ไม่เป็นเช่นยาเสพติดทั้งหลายที่หมอกลัวกันดอก เพราะธรรมะในพระพุทธศาสนานั้น ถ้ายิ่ง
ศึกษาปฏิบัติมากขึ้นเท่าใดก็จะได้รับความเป็นไทยแก่ตนเองมากขึ้นเท่านั้น

ที่พวกคอมมิวนิสต์ทั้งหลายเชื่อว่า ศาสนาเป็นยาเสพติดให้โทษนั้น หาได้มีพุทธศาสนา
รวมอยู่ด้วยไม่ พระพุทธศาสนามีได้สอนให้ใครติด แต่สอนให้ปล่อยวางทุกสิ่งทุกประการที่
ทำให้ตนต้องตกเป็นทาสของมัน ท่านทั้งหลายจึงควรใช้วิชาวิปัสสนาของพระพุทธศาสนาแก้ไข
ปัญหาในชีวิตประจำวันของท่านเถิด วันหนึ่งท่านจักเดินอยู่ในโลกแห่งเสรีภาพอย่างแท้จริง
ซึ่งไม่มีศาสนาใดลัทธิใดจักนำมามอบให้แก่ท่านได้เลย โปรดทุกท่านได้เข้าใจตามนี้ด้วย

ข้อแตกต่างพุทธศาสนากับศาสนาอื่นๆ

ก่อนจบข้าพเจ้าใคร่จะบอกข้อแตกต่างระหว่างพุทธศาสนากับศาสนาอื่นสักเล็กน้อย คือ

๑. ศาสนาอื่นถือว่า มีพระผู้เป็นเจ้า (God) ผู้สร้างโลกและบันดาลให้เป็นไปตาม
พระประสงค์ พระพุทธศาสนามีได้พูดถึงเรื่องนี้ เพราะเห็นว่ามิใช่เรื่องสำคัญสำหรับชีวิต
๒. ศาสนาอื่นบอกว่า ผู้มาสอนมาจากพระผู้เป็นเจ้าในฐานะเป็นพระบุตร เป็นผู้แทน
เป็นอวตารลงมาสอนโลก ในพระพุทธศาสนาไม่อ้างว่าเป็นเช่นนั้น สมณโคดมเป็นมนุษย์
ธรรมดา มีพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด มีความเป็นอยู่อย่างธรรมดาสามัญ แต่ภายหลังทรงเบื่อหน่าย
ในความเป็นเช่นนั้นจึงสละความสุขส่วนโลกก็ยกออกไปบวชเป็นพระ ต่อมาก็ได้เป็นพระพุทธเจ้า
๓. ในศาสนาอื่นถือว่ามี การดลใจจากพระผู้เป็นเจ้าสอน จึงมีธรรมะมาสอนโลก ใน

พระพุทธศาสนาสอนว่า ความรู้ทั้งหลายเกิดจากการคิดค้นศึกษาจึงมีความรู้ บรรดาความรู้ ความเข้าใจทั้งหลายเกิดจากการศึกษาค้นคว้าของตัวเราเองทั้งนั้น มนุษย์ทุกคนจึงควรทำการ ศึกษาให้มากๆ

๔. ในศาสนาอื่นสอนว่า สุข-ทุกข์ มาจากการกระทำของพระผู้เป็นเจ้า ที่เรียกกันว่า พรหมลิขิต แต่พุทธศาสนาบอกว่า การกระทำของเราเองสร้างอนาคตให้แก่ตัวของเราเอง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ใครทำอะไรก็ได้ผลเป็นอย่างนั้น หากมีใครสอดแทรกเข้ามาเกี่ยวข้องกับการกระทำของตนไม่ ความพ้นทุกข์เกิดจากการกระทำของตน

๕. ในศาสนาอื่นมีพิธีอันยาวนานหรือจากเทพเจ้าหลายอย่างหลายประการ แต่ทางพระพุทธศาสนาไม่มีพิธีอันยาวนานอะไร พุทธศาสนามีแต่เรื่องการศึกษา ปฏิบัติให้ได้ตามที่ตนศึกษามาเท่านั้น พิธีอย่างอื่นไม่มี

๖. รูปเคารพในศาสนาอื่นเขาถือว่าเป็นตัวแทนของพระเจ้าของเรา เราชาวพุทธถือว่า พระพุทธรูปเป็นภาพเตือนใจให้ระลึกถึงความกรุณา บริสุทธิ์ และปัญญาของพระพุทธองค์ แล้วนำเอาความดีนั้นมาใส่ตน ก็เรียกว่าตนมีพระขึ้นในใจแล้ว

๗. ชาวพุทธผู้หนักแน่นในพระรัตนตรัย ก็ย่อมถือว่าพระรัตนตรัยเป็นสิ่งที่ประเสริฐกว่าสิ่งใดๆ ชาวพุทธจึงไม่ทำการไหว้เทวดาผีสงนางไม้ ตลอดถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ บรรดาที่มีในโลกนี้ ใครไปไหว้สิ่งเหล่านั้นก็ขาดจากพระรัตนตรัย

๘. ชาวพุทธเชื่อกรรมมั่นคง จึงไม่จำเป็นต้องถือฤกษ์ยามดวงดาวดวงเดือน และพิธีไสยศาสตร์ต่างๆ อันนอกจากทางของพุทธศาสนา

๙. พุทธธรรมเป็นคำสอนที่ทำให้คนให้ตื่นจากความโง่ ความหลง เราชาวพุทธจึงควร

เป็นคนฉลาด มีเหตุผลตลอดเวลา

พี่น้องที่รักทั้งหลาย ข้าพเจ้าได้พูดมาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว เห็นว่าพอสมควรเวลา ใครขอยุติการแสดงเสียที วันนี้ฝนไม่ตกเพียงแต่ครึ้มๆเท่านั้น แต่ธรรมะที่ถูกต้องแท้จริงได้หลั่งลงบนหัวใจของชาวพุทธทั้งหลาย ธรรมะอันสะอาดก็จะล้างความสกปรก คือความเห็นผิด การกระทำที่ผิดๆของชาวพุทธให้หายไปเกิด ขอให้ชาวพุทธจงเป็นผู้ตื่นจากความเขลาความหลง ขอให้ชาวพุทธที่นับถือพระภูมิทั้งหลาย จงได้หันมานับถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์โดยประการเดียว ขอให้ชาวพุทธ ทั้งพระและชาวบ้าน ที่ตั้งตนเป็นหมอดู สะเดาะเคราะห์ และหมออะไรๆที่ทำคนให้หลงใหลมัวเมา จะละเลิกอาชีพอย่างนั้นเสีย หันมาชักจูงคนให้เดินในทางที่ถูกที่ชอบกันเถิด

ขอให้ชาวพุทธผู้ชอบสั่นกระบอกรดน้ำมนต์ เสี่ยงทาย ด้วยวิธีการต่าง ๆ อันมีอยู่ในที่ทั่วไป จงหายไปจากผืนแผ่นดินไทย ขอให้อาจารย์ผู้จัดการทำพิธีเสกพระเครื่องทั้งหลาย จงได้สนใจมาจัดการทำหน้าที่โลกคนกันให้เป็นคนกันอย่างแท้จริง เพื่อให้ประเทศไทยมีคนดีที่มีพระในใจ มีใช้พวกมีพระห้อยคอแต่มาแคว้นยังคำ อันเป็นการกระทำที่หลอกตนเองตลอดเวลา ขอให้พวกมีฉฉาภิภูริทั้งหลาย จงกลายเป็นคนที่มีความเห็นชอบตามทำนองคลองธรรมกันเถิด

พี่น้องทั้งหลาย นี่เป็นพระของข้าพเจ้ามอบให้แก่ท่านทั้งหลาย ตามที่คณะแนวทางของพระพุทธรศาสนาที่แท้ ที่บริสุทธิ์ ไม่มีสิ่งโสโครกสกปรกใดๆเจือปนที่เป็นพิษแก่ชีวิตของท่าน แม้แต่น้อยเลย ขอท่านทั้งหลายจงรับเอาพระนี้ไป แล้วใช้พระนี้ทำตนให้เป็นคนดีงามขึ้นเถิด ขอให้ท่านเดินตามของพระพุทธรองค์ทุกวินาทีเถิด

๖ ร ร ม ค ร อ ง โ ล ก

เ รื่ อ ง

ศาสนาประจำใจ

๖ ร ร ม : ส อ น โ ท่ ม อ ง โ ล ก ต า ม ค ว า ม เ ป่ น ๑ ร ิ ง

พี่น้องชาวพุทธทั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาฟังปาฐกถาธรรมะในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านจงตั้งอกตั้งใจฟังเรื่องที่จะกล่าวกันต่อไปนี้ ก่อนที่จะได้พูดถึงเรื่องอะไร ข้าพเจ้ารู้สึกมีความปลื้มใจที่ได้มีโอกาสมาร่วมในการเปิดกลุ่มศึกษาพุทธศาสตร์และประเพณีขึ้นในที่นี้ เพราะสถานที่นี้เป็นสถานที่สำคัญของชาติไทยและคนไทย การจัดอะไรขึ้นในสถานที่นี้ก็นับว่าเป็นการสำคัญเป็นการกระทำที่ควรได้รับการยกย่องส่งเสริมโดยแท้ การร่วมกลุ่มกันศึกษาพระพุทธศาสนาและประเพณีอันดีงามของชาติไทย เป็นสิ่งที่ควรได้รับการยกย่อง เมื่อได้ทราบข่าวของการจัดงานประเพณีขึ้นนี้รู้สึกอึดอัดใจ นึกอยู่ในใจว่าในวันเปิดที่เขาจะเชิญให้แสดงปาฐกถาในที่นี้อาจจะพูดเรื่องอะไรไม่เรียบร้อยก็ได้ เพราะมีความตืออกดีใจมากล้นจนเกินไป และอีกประการหนึ่ง ในวันนี้เดินทางมาจากปักษ์ใต้ นั่งรถไฟมาตลอดเวลา ถึงสถานีหัวลำโพงก็มีรถไปรับ ขณะที่เดินทางมาสู่สถานที่นี้ ก็ได้ดูเหตุการณ์ต่างๆอยู่ตลอดเวลา ดูไปนึกไปเรื่องที่น่านำศึกษานั้นควรจะเป็นเรื่องอะไรที่จะพูดได้พอเหมาะพอสม ชื่อที่ตั้งไว้ก็เพื่อชวนใจให้ผู้ที่สนใจในการศึกษามาร่วมกันฟัง แต่ว่าเมื่อขึ้นพูดแล้วก็ต้องว่ากันไปตามเรื่อง

เรื่องที่เราคงจะศึกษาสนใจนั้นได้แก่เรื่องอะไร ปัญหาเช่นนี้เป็นปัญหาที่น่าคิดก่อนที่จะตอบปัญหานี้ เราก็คงมาคิดกันเสียก่อนว่า อะไรเล่าเป็นสิ่งที่น่าคิด ที่ควรจะรู้ ควรจะทำความเข้าใจ นี่เป็นปัญหาที่เราควรตั้งขึ้นก่อนเป็นประเด็นแรก ถ้าไปถามคนบางคนเขาบอกว่าก็เรื่องการทำมาหากินก่อน อันเป็นอาชีพที่เราจะต้องศึกษาก่อน ถ้าเราได้รับคำตอบเช่นนี้ก็พอฟังได้เหมือนกัน แต่ถ้าคิดไปอีกทีหนึ่ง เรื่องการทำงาน ทำมาหากินนั้น ความจริงก็เป็นวิสัยเป็นธรรมชาติ มนุษย์เราเกิดมาแล้วก็ต้องกิน ต้องมีบ้านเรือนเป็นที่อยู่อาศัย กล่าวคือเป็น

เรื่องธรรมดาของมนุษย์ทุกคน แม่ไม่ต้องเรียนไม่ต้องศึกษา เขาก็รู้ว่าจะอยู่อย่างไรจะกินอย่างไร ได้พบเห็นอะไรเขาก็เอาไปพูดไปหมั่นกันอย่างเรียบง่าย ไม่มีความเก้อกระดากกันแต่เล็กน้อย การทำมาหากินก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่จะต้องศึกษาเท่าไร แต่ชาวโลกเราทุกวันนี้ สิ่งที่เราควรจะศึกษาสนใจไปในเรื่องจะกินจะอยู่เป็นสำคัญ

คนโดยมากจึงกล่าวว่า เรื่องต้องเป็นเรื่องสำคัญกว่าอะไร เมื่อวานพบพระองค์หนึ่งมาเล่าให้ฟัง ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี บอกว่าไปชวนคนๆหนึ่งให้เข้าวัดให้ทำบุญสุนทาน เกกชีไป ที่ห้องของแถวว่าเรื่องนี้สำคัญกว่า ก็หมายความว่าเรื่องกินสำคัญกว่า จึงคิดว่าจะต้องกินให้อิ่มเสียก่อนแล้วจึงจะไปวัด บางที่ยังกินไม่ทันอิ่มก็ตายไปเสียก่อน ไม่มีโอกาสจะได้ศึกษา ไม่มีโอกาสจะได้แสวงหา วาอะไรมันเป็นความจริงความแท้ มัวแต่สนใจกันในเรื่องอย่างนั้นจึงเกิดลัทธิบางประการขึ้น ลัทธิที่ว่าต้องให้ท้องเต็มก่อน ลัทธิอย่างนี้กำลังแพร่หลายในสังคมทั่วไป โดยเฉพาะในสังคมแผนใหม่ที่ได้ศึกษาเล็กๆน้อยๆ ที่ข้าพเจ้าเรียกว่าการศึกษาเล็กๆน้อยๆนั้น หมายความว่าการศึกษายังไม่สมบูรณ์ เมื่อการศึกษายังไม่สมบูรณ์ ก็คิดไปว่าของนั้นมันเก่งทันสมัย เราจะต้องเรียนไว้ก่อน เลยเรียนไปถึงเรื่องที่จะหากินสำหรับอยู่ประจำวันเท่านั้น

ลองไปถามเขาว่า "เป็นยังไง ทากินได้สบายดีหรือ" เขาก็บอกว่า "ยังไม่ค่อยสบาย ยัง
กลุ้มใจอยู่ ไม่รู้เหมือนกันว่ามันกลุ้มอยู่ที่ตรงไหน? กลุ้มเรื่องอะไร บอกได้แต่ว่ามันกลุ้มใจ
เท่านั้นเอง" นี่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะคนเราที่อยู่ในโลกใหม่สมัยนี้ มีความ
กลุ้มอยู่ตลอดเวลา บางคนไม่ใช่มีการศึกษาเล็กน้อย ได้ปริญญาพ่วงท้ายชื่อหลายตัวเลย
ทีเดียว ไปถามดูว่า "เป็นอย่างไร สอบได้ปริญญาแล้ว มีงานมีการทำแล้ว รู้สึกสบายไหม"
"ไม่ไหวครับ กลุ้มเต็มที" ถามว่ากลุ้มเรื่องอะไร ตอบไม่ถูกอีกเหมือนกันว่ากลุ้มเรื่องอะไร รู้

แต่ว่ากลุ่มเท่านั้นเอง เรื่องกลุ่มนี้เป็นเรื่องธรรมดาอีกเหมือนกัน

สัตว์โลกเกิดมาอยู่ในโลกนี้ต้องประสบปัญหาอีกเหมือนกัน สัตว์โลกเกิดมาอยู่ในโลกนี้ต้องประสบปัญหาเรื่องนี้ คือความทุกข์ ความเดือดร้อน พระผู้มีพระภาคของเราทั้งหลายจึงบอกเราว่า โลกนี้มีความทุกข์ มีความเดือดร้อนอยู่ทั่วไป บางทีคนสมัยใหม่พอได้ยินคำว่า "ทุกข์" เท่านั้นแหละ เกิดความไม่สบายใจขึ้นมาทันที ไม่ไหว...เข้าวัดฟังเทศน์ที่ไรกลุ่มใจทุกที ท่านพูดแต่เรื่องทุกข์ พูดแต่เรื่องจะตายกันเท่านั้นเอง ไม่อยากจะฟังธรรมะคำสอนของพระ เพราะว่าไม่เข้าใจว่าอะไรเป็นเนื้อแท้ของชีวิต ไม่เข้าใจว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรศึกษา

เรื่องของพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าท่านสอนเรื่องอะไร ท่านสอนเรื่องความจริง ถ้าบุคคลในโลกนี้ ถ้าจะว่าบุคคลที่กล่าวพูดความจริง ยังไม่พบว่าจะมีใครกล่าวพูดความจริงอย่างพระพุทธเจ้าของเรา ในโลกนี้มีคนสอนศาสนาหลายคน แต่ไปอ่านคำสอนดูยังไม่พบว่าใครพูดจริงอย่างพระพุทธเจ้า มีแต่เขาเชื่ออย่างไร ก็ถือโอกาสเอาความเชื่อที่เขาถือเป็นพื้นฐานนั้นได้เข้าไปสู่คำสอนของตน แล้วก็สอนไปตามความเชื่อดั้งเดิม ถ้าสอนขัดเข้าสักหน่อยก็กลัวว่ามันจะยุ่ง เลยไม่กล้าพูดความจริงออกไป แต่ว่าพระพุทธเจ้าของเรานั้นพอท่านเริ่มแสดงธรรมที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน พระองค์พูดความจริงโผล่ออกไปทีเดียว ไม่กลัวว่าพวกพราหมณ์จะโกรธ ไม่กลัวว่ามันจะไปขัดกับคำสอนของคนอื่น พระองค์พูดความจริงออกไปอย่างชัดเจนว่า...ชีวิตนี้มีความทุกข์ โลกเต็มไปด้วยความทุกข์ความเดือดร้อน เป็นการพูดความจริงอย่างเปิดเผย อย่างที่คนอื่นยังไม่พูดออกมา คนที่ฟังแล้วเขามีใจสงบสบายเพราะเขารู้ความจริง แต่ว่าคนที่ไม่ฟังก็ไม่เข้าใจ หรือว่าไปฟังแต่ว่าไม่ตั้งใจฟัง เขาก็มัวเมาหมกมุ่นอยู่ในสิ่งที่จะนำความเดือดร้อนมาสู่ชีวิตของเขา

มองโลกตามความเป็นจริง

ความจริงที่พระพุทธเจ้าท่านว่า โลกที่เราอยู่นี้เป็นความทุกข์ ไม่ใช่เป็นการมองโลกในแง่ร้าย คำสอนในทางพระพุทธศาสนานั้น ท่านไม่ได้มองโลกในแง่ร้าย และท่านก็ไม่ได้มองโลกในแง่ดี คือ ดีก็ไม่เอา ร้ายก็ไม่เอา เพราะถ้ามองในแง่ดีเกินไปก็ทำให้เกิดความยุ่งอีกเหมือนกัน ทำให้เกิดความหลง ไม่รู้ว่าเสียตรงไหน ถ้าเราไปตรงที่แห่งหนึ่ง เขาบอกว่าดี เราก็ติดตามเขา เลยไม่รู้ว่าหลังคามันรั่วตรงไหนบ้าง จึงได้รับความเดือดร้อน ถ้ามองในแง่ดี ทำให้เกิดความหลง แต่ถ้ามองในแง่ร้าย ทำให้เกิดความลำบากใจ กลุ้มไปหมด

พระพุทธเจ้าท่านจึงไม่ให้มองทั้งในแง่ดีและแง่ร้าย แต่ให้มองในแง่ที่มันเป็นจริงดีกว่า พระองค์บอกว่า ความจริงของโลกนั้นมันไม่เที่ยงมันเป็นทุกข์อยู่ตลอดเวลา ไม่มีอะไรเป็นสาระ เป็นแก่นสารในตัวของมันเอง พระองค์ให้มองอย่างนี้ ก็คือให้เราลืมตา จะได้เห็นโลกอย่างแจ่มแจ้ง คนเราถ้ามองโลกอย่างนี้ ก็จะมองเห็นความจริง ความหลงก็หายไป ความเข้าใจผิดก็หายไป ก็อยู่ในสภาพสงบ สะอาด สว่างได้ แต่ถ้าเรายังมองไม่เห็นความจริงของสิ่งนั้น เห็นแต่สิ่งที่เป็นมายาอันอยู่ในที่หัวๆไป อันคอยหลอกเราอยู่ตลอดเวลา ทำให้เราหลงไปในบางครั้ง เพลิดเพลินตัวไปในบางขณะ ลืมตัวไปในบางครั้งว วชีวิตกระดอนขึ้นลง เวลาพบสิ่งที่ชอบใจก็สบายใจ เมื่อพบของที่ไม่ชอบใจก็มานั่งกลุ้มใจ แล้วก็แก้ไขไม่ได้

เวลานี้เราจึงพบข่าวบ่อยๆว่า นิสิตมหาวิทยาลัยนั้นดื่มยาพิษตายไปเสียแล้ว นิสิตของมหาวิทยาลัยนี้ไปกระโดดสะพานพระราม ๖ ตายไปเสียแล้ว ทำให้เรื่องนี้จึงเกิดขึ้นบ่อยๆ และโดยมากก็เกิดแก่คนหนุ่มคนสาวทั้งนั้น ยังไม่ปรากฏว่าคนแก่มาตัวตาย วันหนึ่งพูดออกไปเช่นนี้ นักเรียนคนหนึ่งก็บอกว่า เห็นจะเป็นเพราะคนแก่นั้นแกคิดว่าอีกไม่กี่วันแกก็จะตาย

แล้วเลยไม่ต้องคิดที่จะฆ่าตัวตาย ก็ถูกเหมือนกัน คนแก่นั้นได้เจริญมรณสติระลึกถึงความตายอยู่ อันเป็นการปฏิบัติธรรมข้อหนึ่งในทางพุทธศาสนา ถ้าได้คิดถึงความตายไว้บ่อยๆ แล้วว่าไม่ก็วันฉันจะตายแล้วไปรับฆ่ามันทำไม ก็ไม่มีเรื่องเดือดร้อนเสียหาย แต่นี่ไม่ได้คิดถึง ความตาย คิดแต่ว่าฉันมีความลับกับใครไม่รู้จะบอกกับใคร ชื่นบอกออกไปก็ขายหน้าเลยเก็บ ชังไว้ในตัว ชังไว้ไม่ให้บอกมันจะแตกออกมา เลยไปแก้ด้วยการกระโดดน้ำให้ตายไปเสีย นึกว่ามันหมดเรื่องหรือ? เรื่องมันยังไม่หมด เป็นการปิดฉากเท่านั้นเอง แล้วเปิดโรงแสดง ต่อไป

สิ่งทั้งปวงเป็นไปตามเหตุปัจจัย

พระพุทธเจ้าสอนเราว่าตายแล้วจะเกิด อย่างนั้นก็ไม่ใช่ พระพุทธเจ้าบอกว่าตายแล้วจะไม่เกิด อย่างนั้นก็ไม่ใช่อีกเหมือนกัน แต่พระองค์บอกให้เราเข้าใจว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงเป็นไปตามเหตุ ตามปัจจัย ถ้าเหตุปัจจัยยังคงอยู่ สิ่งนั้นก็คงอยู่ต่อไปได้ ถ้าเหตุปัจจัยหมดเมื่อไรสิ่งนั้นก็แตกสลายไป ไม่มีอะไรที่จะคงได้ต่อไป

ชาวพุทธเราไม่เถียงกับใครเรื่องตายแล้วเกิดหรือไม่เกิด แต่เราบอกว่ามันแล้วแต่เรื่อง ถ้ามันมีเครื่องปรุงแต่ง มันก็เป็นไปอีก เหตุสำหรับจะปรุงแต่งนั้น คือ อวิชชา...ความไม่รู้ ไม่เข้าใจ ตัณหา...ความทะยานอยาก อุปาทาน...ความยึดถือว่ายังมีอยู่ กระทำกรรมอะไรก็เป็นไปตามอำนาจของตัณหา อุปาทาน อวิชชา เมื่อมีอำนาจของทั้งสามตัวนี้ เรื่องมันยังไม่จบ เพียงแต่ย้ายโรงแสดงเท่านั้น อยู่ในโลกันนี้แสดง ๒๐ ปี แล้วย้ายโรงแสดงเสียทีหนึ่ง ไป

แสดงที่โรงอื่นต่อไป แล้วการย้ายโรงแสดงมันขึ้นกับทุนที่เราเปิดแสดงที่นี่ ถ้าเปิดแสดงที่นี่ ได้สแตงค์มาก ไปเปิดแสดงคราวหน้ามากก็สวขึ้นหน่อย เครื่องแต่งตัวก็สวขึ้นหน่อย แล้วเรียกร้องคนดูได้มาก เครื่องดนตรีใช้ชุดใหม่ๆเปิดให้คนดู คนก็นิยมชมชอบ แต่ถ้าเปิดแสดง ตรงนี้ไม่มีสแตงค์อะไร แล้วก็ปิดฉากลงไม่ค่อยเรียบร้อย ไปเปิดแสดงใหม่ ฉากก็ไม่ดี ไม่ได้ฉากเดิมด้วยซ้ำไป ไปได้ฉากที่อรุณรุ่งนังไม่ได้ความ คนเขาโผล่ไปดู อ้อ โรงนี้ไม่เข้าท่า แล้วเขาก็ไม่ดูเท่านั้นเอง มันก็ลำบากอยู่เหมือนกันในการที่ตัดสินใจง่ายๆ แล้วก็ลาโลกไปในสภาพเช่นนั้น

ชีวิตคือการต่อสู้

เราควรจะทำตนอย่างไร ควรจะมีใจเข้มแข็งในการจะต่อสู้กับอุปสรรคของชีวิต เพราะว่าเราเกิดมาเพื่อการต่อสู้ ชีวิตนี้คืออะไร เราตอบได้ว่าชีวิตคือการต่อสู้ ต่อสู้เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ เพื่อผลักดันสิ่งที่เราไม่ต้องการออกไป ในชีวิตเรามีการต่อสู้อยู่เสมอ เราลองคิดดูเถอะว่า เวลานี้เรากำลังต่อสู้กันอยู่หรือเปล่า ถ้าคิดดูแล้วก็จะเห็นว่าใจเรากำลังต่อสู้ บางคนใจหนึ่งก็คิดว่า เออ! ท่านปัญญาเนี่ย เทคนเมื่อไรจะจบเสียทีนะจะได้ไปฟังตลกเขาได้วาทิจี๊เส้นกันในห้องประชุม ใจหนึ่งจะไปฟังได้วาที อีกใจหนึ่งก็อยากฟังว่าสำนวนท่านปัญญาท่านจะไปขนาดไหน เลยต่อสู้กันไปต่อสู้กันมา ถ้าฝ่ายอยากจะฟังปาฐกถาชนะก็นั่งฟังสบายใจ แต่ถ้าฝ่ายที่ว่า เออ...ไปฟังแม่ชูศรีดีกว่าชนะ ก็เดินออกไปเสียเท่านั้นเอง ไม่สามารถจะฟังปาฐกถาอยู่ได้

นี่เป็นการต่อสู้ง่ายๆ แต่อาจยังมีการต่อสู้ที่มากกว่านั้นอีก เพราะในชีวิตของเรายังมีสิ่งที่จะมีจะได้จะเป็นต่างๆ นานา สิ่งที่เราต้องการนั้นยังไม่สมความปรารถนา เราก็ต่อสู้เรื่อยไป เมื่อสมความปรารถนาแล้ว ก็ต้องต่อสู้เพื่อรักษาสິงนั้นไว้ต่อไป เพราะฉะนั้นจึงสู้กันอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าในวิถีทางไหน ลองสังเกตดูเถอะ ไม่ว่าทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง ในเรื่องชีวิตของบุคคล ต้องต่อสู้กันตลอดเวลา

ดำเนินชีวิตอย่างมีกติกา

ในการต่อสู้นี้ บางคนก็ต่อสู้ชนิดที่เรียกว่ามีกติกา บางคนต่อสู้แบบไม่มีกติกา ในชีวิตเราถ้าต่อสู้แบบมีกติกาก็ค่อยยุ่งเท่าไร ถ้าต่อสู้อย่างไม่มีกติกาละก็ยุ่ง คนที่ต่อสู้อย่างไม่มีกติกาก็ได้แก่คนเช่นไร คือคนที่ไม่มีหลักการรักษาใจ ไม่มีอะไรที่คอยกระตุ้นโน้มน้าวมจิตใจเข้ามาในวิถีทางที่ถูกที่ชอบ คอยแต่จะเอาไรดเอาเปรียบอย่างโน้นอย่างนี้ตลอดเวลา อย่างนี้ก็เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน แล้วยังก่อความทุกข์ความเดือดร้อนให้แก่คนอื่น อีกหลายสิ่งหลายประการ เพราะฉะนั้นการเป็นอยู่ในโลก เราจะต้องเป็นอยู่อย่างมีกติกา ว่าเราจะอยู่กันอย่างไรร จะทำงานกันอย่างไร จะต่อสู้ในวิถีทางชีวิตของเราอย่างไร กติกาของชีวิตได้แก่อะไร มีหลายประการด้วยกัน เช่นว่า ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา หรือ ศีลธรรม เป็นสิ่งจำเป็นทั้งนั้น

เราลองมาคิดกันดูสักเล็กน้อยว่า ขนบธรรมเนียมบางสิ่งบางประการนั้น เราตั้งไว้เพื่ออะไร ตั้งไว้ก็เพื่อให้คนอยู่ในระบบแบบแผนที่ดี ไม่เป็นคนตามใจตนเองมากเกินไป ไม่ให้ทำ

ไม่ได้ เราจะอยู่โดยไม่มีความผิดไม่ได้ เราจะอยู่โดยไม่มีความผิดเป็นเครื่องหลอ่เลี้ยงชีวิตก็ไม่ได้ อยู่โดยไม่มีความผิดก็ไม่ได้ อยู่โดยไม่มีความผิดก็ไม่ได้

นมรับศาสนาไว้ประจำใจ

ในคนบางชาติบางเหล่าเขาคุยโต เขาบอกว่าศาสนานั้นไม่จำเป็น มนุษย์เรากินอิม นอนหลับก็เป็นใช้ได้ โดยไม่ต้องมีศาสนา เราฟังๆดูก็เข้าที่ตีเหมือนกัน ถ้าฟังอย่างผิวเผินก็ เข้าที่ แต่ถ้าคิดลึกลงไปอีกหน่อยก็เห็นว่า ไม่เข้าท่าเสียแล้ว

คนเราไม่ใช่มีแต่ร่างกาย เรายังมีใจอยู่ในร่างนี้ด้วย ใจคู่กันกับร่างกาย เพียงแต่กิน อิมมันเรื่องของร่างกาย แต่ยังไม่ได้จัดการเรื่องของใจเลย ประเทศที่เขาเพียงแต่กินอิมมัน ลองไปถามเขาดูเถอะว่ามันยุ่งใจอย่างไร พวกนั้นพูดไม่ได้ เพราะเตี่ยวเขาส่งไปค่ายกักกันเสีย เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน จึงได้แต่ถอนใจให้คนอื่นเห็นว่า ฉันทักลุ่มอยู่เหมือนกันแหละ แต่ว่าพูดออกไปไม่ได้ กลุ่มอยู่ที่ใจเพราะว่า การกินอิมนอนหลับมันเป็นเรื่องของร่างกาย ใจ มันยังไม่อิม ใจมันยังไม่หลับ ยังมีความอยากอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นถ้าเราถือลัทธิกินอิม นอนหลับใช้ได้ เมืองไทยก็ใช้ไม่ได้ เมืองอื่นเขาจะใช้ได้ก็บ้านก็เมืองข้างเขาเถอะ แต่ว่าใน เมืองไทยใช้ไม่ได้ คนไทยเราถือว่ามิกายมีใจ ร่างกายได้รับความสบายตามฐานะ ใจก็ควรจะได้รับ ความสบายตามฐานะ

ข้าพเจ้ามีเพื่อนอยู่คนหนึ่ง เป็นเพื่อนเมื่ออายุมากแล้วในสมัยก่อนพบที่ปิ้ง เขามีอาชีพ เป็นกลาสีเรือเที่ยวตุ๋นตุ๋นไปเมืองโน้นเมืองนี้ มาพบกันแล้วจากกันไปหลายปี ต่อมาเข้า

มันตายต่อไป อาตมาได้ฟังแล้วก็อยากจะเทศน์ต่อไปว่า ชาติ...ความเกิดมันก็เป็นทุกข์เหมือนกัน แต่ว่าเอาให้แก่เลี้ยงไปก่อนเพราะว่าลูกแก่หลายคน ถ้าแก่ไม่ฟักไข่ ลูกไม่มีสตาจจะเรียนหนังสือ ทำให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน ว่างๆไปเทศน์ใหม่ ถ้าเทศน์อีกที คนๆนี้ออกบวชแน่ เพราะเห็นความจริงลึกซึ้ง

ศึกษาความเป็นไปของชีวิตให้ถ่องแท้

ความจริงเรื่องของกายมีแล้ว เรื่องของใจก็มี เพราะฉะนั้นต้องสนใจศึกษาทั้งสองอย่าง โดยเฉพาะอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนี้ ได้มีการศึกษาหลายแขนง ด้านอักษรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์อะไรต่ออะไร ออกไปก็เป็นบัณฑิตด้วยกันทั้งนั้น นั่นศึกษาเรื่องทางอ้อม เรื่องภายในยังไม่ได้ศึกษา เมื่อไม่ได้ศึกษาเรื่องภายในจึงเกิดความยุ่ง จึงปรากฏว่าท่านบัณฑิตผู้หนึ่งฆ่าตัวตายเสียแล้ว เพราะไม่รู้เรื่องของตัว เช่นเรียนการชั่งก็รู้ว่าทำอย่างนั้นเหล็กเท่าไร หินเท่าไร แต่ยังไม่รู้ว่า ความทุกข์เกิดมาจากไหน เลยเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ เมื่อเกิดความทุกข์ขึ้นแล้ว เราจะปรับปรุงแก้ไขชีวิตอย่างไร เรายังไม่รู้ ศาสตร์อื่นเรียนได้จบ แต่ศาสตร์เกี่ยวกับชีวิตยังไม่ได้เรียน เพราะฉะนั้นจึงเกิดความเดือดร้อนขึ้นเป็นปัญหาประจำวัน เรื่องของพระพุทธศาสนาทั้งนั้น

พระพุทธเจ้าสอนให้เข้าใจเรื่องอะไร ถ้าพูดอย่างตรงไปตรงมา ท่านก็สอนให้เข้าใจเรื่องชีวิตของเรานั้นเอง ว่ามันคืออะไรมาจากไหน อะไรเป็นเหตุให้เกิดมีชีวิต เป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ ไม่ได้ศึกษาเรื่องนอกฟ้าป่าหิมพานต์ หรือเรื่องอะไรไกลไป เรื่องเกี่ยวกับชีวิตเป็น

เรื่องที่น่าทำความเข้าใจทั้งนั้น โดยเฉพาะเราที่เป็นคนไทย นับถือพระพุทธศาสนา ถ้าได้ศึกษาเรื่องนี้จริงๆ เราก็เอาชีวิตรอดปลอดภัยอันตราย เพราะรู้วิถีทางของความทุกข์ รู้วิถีทางที่จะแก้ไขความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเข้าใจหมด มองเห็นอะไรถูกต้อง เพราะเรามองเห็นด้วยความจริง เรื่องอย่างนี้ถูกต้องหรือไม่ ขอให้เราทั้งหลายลองคิดดูเถอะว่า เรื่องอย่างนี้น่าศึกษาหรือไม่? ชีวิตของเรามีแต่ความทุกข์ความเดือดร้อน ก็สิ่งใดจะบรรเทาความทุกข์ความเดือดร้อนเป็นเรื่องที่น่าศึกษา เป็นศาสตร์ที่เราควรจะสนใจ เป็นศาสตร์ที่เราควรจะทำให้แพร่หลายไป ให้มากที่สุดที่จะทำได้

พุทธศาสตร์ : ศาสตร์ที่จำเป็นต้องศึกษา

มีฝรั่งคนหนึ่งเป็นชาวอเมริกัน มาดูอะไรๆ ในกรมชลประทานแล้วเขาก็เฟลออกพูดออกมาว่า เราชาวอเมริกันนี้ทำแต่งงาน ได้เงินมาแล้วก็ไม่ว่าจะไปไหน บางทีก็กลัวใจ นายช่างก็บอกว่าไปวัดกันดีกว่า แล้วก็พาไปวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ไปถึงก็คุยเรื่องธรรมะธรรมโม เขาก็บอกว่าเรื่องอย่างนี้เมืองอเมริกาไม่มีสอนกันเลย ไม่รู้ ไม่เข้าใจ เมืองไทยมีของดีแล้วทำไมไม่เอาแจกเขาบ้าง เลยบอกว่า ท่านก็เอามาแจก แต่พวกเราไม่ค่อยรับของแจกของเราเสียบ้าง แกถามว่า เอาอะไรมาแจก ก็รดถั ถั่ว ถั่ว ถั่ว อะไรต่ออะไรเยอะเยอะ จะให้ท่านบ้างก็ยังไม่รู้ว่าท่านจะเอาหรือเปล่า แกบอกว่าเอาสิ...คนในเมืองข้าพเจ้ามีความเดือดร้อนมาก มีปัญหาประจำวันมาก ยังแก้ไขไม่ได้แก่กัน เวลาที่มีความทุกข์ ก็กินยานอนหลับ เวลานอนหลับความกลัวมันก็น้อยอยู่ข้างๆ นั่นเอง พอตื่นขึ้นมามันก็บอกว่า "เออ พบกันอีกนะ เราคบกันมานาน"

แล้ว" ก็กลุ้มใจกันต่อไป แก่ไม่ได้

ในทางพุทธศาสนาสอนหลักชีวิตให้เราเข้าใจ จึงเป็นศาสตร์ที่น่าศึกษา พวกเราบางคน อยู่ใกล้เกลือกก็ไม่ได้ใช้เกลือก สมัยนี้เป็นสมัยตื่นตัว เรามักจะหันเหออกไปจากบ้านเมืองเรา การคิดอย่างนี้ไม่ได้เป็นการชอบ อยากจะบอกคนหนุ่มคนน้อยว่า การนึกเช่นนั้นเป็นการ ไม่ชอบเลย เป็นการดูหมิ่นตัวเอง ชนชาติใดที่ดูหมิ่นตนเองชนชาตินั้นก็เริ่มเสื่อม ความเสื่อม เกิดจากการทอดทิ้ง ไม่ศึกษา ไม่บำรุงไว้ ในแนวที่ให้เราอยู่เป็นชาติไทย มีเอกราชสมบูรณ์ เราไปมองเห็นคนอื่นชาติ อย่างเพลงไทยถ้าให้ร้องเพลงก็จะร้องแต่ เบอร์นาดีน เบอร์นาดีน หรือไม่อย่างนั้นก็เป็นเพลงที่ร้องแล้วเนื้อตัน เมื่อเร็ว ๆ นี้เกิดเรื่องในโรงภาพยนตร์ อุดริไปจัด รายการเป็นที่ระลึกถึงฝรั่งขึ้นมา สิ่งใดที่ไปยั่วให้เกิดกิเลส สิ่งนั้นไม่เป็นบุญ

ครั้งหนึ่งมีศิลปินคนหนึ่งไปหาพระพุทธรเจ้า ทูลถามพระองค์ว่าข้าพระองค์นี้เป็นนักร้อง นักร้อง ทำให้คนอื่นสบายอกสบายใจ ข้าพระองค์ตายแล้วจะไปเกิดที่ไหน พระองค์ก็บอกว่า อย่าถามเลย คุณกันเรื่องอื่นดีกว่า นายคนนั้นก็ถามอีกเป็นครั้งที่สองพระองค์ก็ไม่บอก แกก็ รบเร้าถามเป็นครั้งที่สาม พระองค์ก็บอกว่าท่านนี้ตายแล้วจะไปเกิดนรก นายคนนั้นตกใจ แล้วถามต่อไปว่าทำไมจึงจะไปเกิดนรก พระองค์ก็บอกว่า ก็เพราะทำคนอื่นให้มัวเมาทำคนอื่น ให้ประมาท ท่านก็มีนรกในใจเสียแล้ว ตายไปก็ต้องไปเกิดในนรกไม่ต้องสงสัย

นายคนนั้นชักจะเมื่ออาชีพร้องรำทำเพลงเสียแล้ว แต่โลกนี้มันก็ต้องมีบ้าง ไม่มีอะไร ระบายมันก็เดือดร้อน แต่เราก็ทำแบบไทย เพลงไทยมีถมไป เพลงพระยาโคก เพลงลมพัด ชายเขาอะไรต่ออะไร ฟังแล้วนั่งใจสงบ ไม่เกิดความตื่นเต้น ของฝรั่งฟังแล้วเกิดความตื่นเต้น ยั่วระคะ โทสะ โมหะ ของไทย ฟังแล้วทำให้เกิดความสงบนิ่ง เพราะจังหวะช้าๆนั้นแหละ

เป็นสิ่งที่เราควรระวัง ในมหาวิทยาลัยเราจะตั้งวงดนตรี ไม่ต้องตั้งวงดนตรีฝรั่งหรอก ราคาแพง แล้วคนไทยก็คนฟังได้ นอกจากนักศึกษาไม่กี่คนฟังได้ แต่ถ้าเราตั้งวงดนตรีไทยซอด้วง ซออู้เอามาเล่นให้สบายใจ อังกฤษก็ยังได้ ไม่ต้องสั่งซื้อจากฝรั่ง ลองดูสถิติที่กรมศุลกากร เราเสียค่าดนตรีให้ต่างประเทศเท่าไร แล้วเมื่อเอามารรแปลงเงินรั่วไหลออกจากกระเป๋าคนไทย ตั้งเท่าไร รัฐบาลบอกให้ประหยัด แต่ว่าดนตรีก็ไม่เลิก การพนันก็ไม่เลิก จะประหยัดอย่างไร เพราะว่าทางเปิดมันยังมีอยู่ เราต้องปิดทางเสียก่อน จึงจะประหยัดได้

ตอนนี้ นักศึกษากลุ่มศึกษาพุทธศาสตร์และประเพณี ลองตั้งวงดนตรีไทยสักวง เวลารำแบบไทยก็น่าดู จังหวะช้าๆเนิบนาบ ฝรั่งเวลารำต้องยกแข้งยกขา เพราะอากาศเมืองเขาหนาว ถ้าจะรำต้องให้เหงื่อออก แต่เหงื่อก็ไม่ออกเพราะมันเย็น เมืองไทยลองไปรำแบบเขาเถิด สีที่หน้าออกหมด...แล้วก็เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน เราส่งเสริมแบบไทยกันดีกว่า เดียวนี้เราส่งเสริมแบบไทยกันบางงาน ส่งเสริมการนุ่งผ้าแบบ ๕๐ ปีมาแล้ว ส่งเสริมแบบนุ่งผ้าในสมัยรัชกาลที่ ๖ แต่เป็นในงานเท่านั้น ถ้าเราส่งเสริมศิลปะไทยประเพณีไทยมากขึ้น เราจะเป็นตัวของเราเอง ดูชาติต่างๆเขาพยายามเป็นตัวของเขาเอง ชาวพม่านุ่งโสร่งตะโก้ไหมตลอดเวลาไปเมืองไหนก็แต่งอย่างนั้น เข้าสหประชาชาติก็แต่งแบบนั้น ใครเห็นก็รู้ว่าพม่าแล้ว อินเดียก็เหมือนกันพยายามเป็นอินเดียทุกแง่ทุกมุม แต่ไทยเรานั้นไม่พยายามเป็นไทยเสียเลย อย่างนี้ถ้าจะลำบาก เพราะฉะนั้นการรวมกลุ่มศึกษาประเพณีเป็นการที่จะช่วยให้เราเป็นไทยได้อย่างหนึ่ง ถ้าเราช่วยกันทำจริงๆนั้นจะเป็นการก้าวหน้าไปด้วยดี

ในแง่ของการศึกษาพระพุทธศาสนา ก็จะช่วยให้เราเป็นไทยมากขึ้นไปอีก การเป็นไทยที่แท้จริงอยู่ที่ไหน สมัยนี้เราต้องการความเป็นไทยที่แท้จริง ถ้าเรายังไม่ศึกษาพระพุทธศาสนา

ความเป็นไทยที่แท้จริงก็ยังไม่เกิดขึ้น ทำไมจึงเกิดความเป็นไทยขึ้น เพราะปฏิบัติธรรมะของ พระพุทธเจ้า เนื้อธรรมของพระพุทธเจ้านั้น เพื่อให้เราปฏิบัติตนให้พ้นจากเป็นทาสทั้งปวง ความเป็นทาสของสิ่งทั้งปวงเป็นทุกข์ ความเป็นไทจากสิ่งทั้งปวงเป็นสุข

การเป็นทาสของสิ่งทั้งปวงนั้นคือการเป็นทาสต่ออารมณ์ภายนอก อันเป็นกิเลสที่จะเกิดขึ้นในใจของเรา เรามีตาไว้ดู มีหูไว้ฟัง มีจมูกไว้ดม มีลิ้นไว้ลิ้มรส มีกายไว้ถูกต้องที่จะมาสัมผัส ใจก็มีหน้าที่คิดตรិตรอง เวลาใดรูปเข้ามาทางตาใจรับไว้อะไรเข้ามาก็รับไว้ แล้วก็เกิดความรู้สึก คือรู้สึกว่าเป็นสุขเพราะเรื่องนั้น รู้สึกว่าเป็นทุกข์เพราะเรื่องนั้น รู้สึกเฉยๆ ไม่สุข ไม่ทุกข์เพราะเรื่องนั้น แล้วต่อนั้นก็เกิดความอยาก อยากมีไว้กับตัวนานๆ อยากจะผลัดดัน สิ่งนั้นออกไปเสีย อยากจะเป็นอย่างนั้น อยากจะเป็นอย่างนี้เช่นนี้ พระพุทธเจ้าบอกว่า เป็นบ่อเกิดของความทุกข์ บรรดาความทุกข์ทั้งหมดเกิดขึ้นมาจากความอยากนี้เอง

เราจะแก้ความทุกข์จะต้องตัดในเรื่องความอยาก ต้องศึกษาให้เข้าใจในสิ่งที่เราจะอยาก ว่ามันคืออะไรกันแน่ สิ่งนี้สำคัญ นี่บอกไว้ล่วงหน้าเพียงนิดหน่อยว่าสิ่งที่เราควรทำความเข้าใจ และศึกษาให้รู้ จะได้ไม่หลงใหลมัวเมาในสิ่งนั้นก็คือ เรื่องของรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อะไรทั้งหลายที่เกิดขึ้นในตัวเราเอง หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่า รูปอย่างหนึ่ง นามอีกอย่างหนึ่ง ต้องพิจารณาให้เห็นตามที่เป็นจริง คือเห็นว่า รูปก็ไม่เที่ยง เวทณาก็ไม่เที่ยง สัญญาก็ไม่เที่ยง สังขาร ความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นในใจก็ไม่เที่ยงแท้แน่นอน อะไรทั้งหมด ไม่เที่ยง มีความแปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ความแปรเปลี่ยนของสิ่งทั้งปวงนี้เป็นความจริง

พวกเราที่เป็นนักศึกษาเรียนวิทยาศาสตร์ ก็ย่อมจะรู้ว่าสิ่งทั้งหลายนั้นเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่มีอะไรเป็นเนื้อแท้ของมันเอง แต่ว่าความเปลี่ยนแปลงนั่นเองที่ทำให้สิ่งทั้งหลาย

หนึ่ง ทักตรงนี้อีกเพราะหนึ่ง เลือดไหล แต่ว่าคุณโยมคนนี้นิ่งเฉยไม่มีอาการผิดปกติ แต่แกพูดภาษาปักษ์ได้ออกมาคำหนึ่งว่า เลือดออกมากแล้ว ก็จัดแจงเอาแอลงมาจากรถ พอดีห่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมได้มาตรวจราชการ มีรถตามหลายคัน จึงขอรถมาคันหนึ่งพาไปโรงพยาบาล

แกนอนนิ่งพูดออกมาว่า ตั้งแต่เกิดมาไม่เคยฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่เคยทำใครให้ต้องได้รับความเดือดร้อน ถ้าจะเป็นกรรมเก่าะท่าน แกก็คุ้ยธรรมะเฉย พอไปถึงโรงพยาบาล หมอก็เอาเข้าไปรักษา อาตมาก็ถามว่าจะต้องการอะไรบ้าง แกก็บอกว่าไม่ต้องการอะไรเลย อาตมาก็ถามเก่าว่า จะโทรเลขเรียกลูกชายมาจะเอาหรือไม่ แกบอกว่าไม่ต้องหรอกท่าน ลูกอีนั่นมันเป็นหมอความไม่ใช้หมอยา ถึงมาก็คงไม่ได้ความ หมอเขารักษาเรียบร้อยแล้ว แกไม่มีความทุกข์ความเดือดร้อนสักหน่อย เลยต้องเอามาเล่าที่พุทธสถานว่า ธรรมะที่ซึ่งอยู่ในใจนั้น ทำให้จิตใจสดชื่นแจ่มใส คนทั้งหลายได้ฟังแล้ว ก็พากันไปเยี่ยมใหญ่โต รุ่งขึ้นอาตมาไปเยี่ยมอีก แกบอกว่า แหม ชาวเชียงใหม่เขาใจดีเหลือเกิน ไม่รู้จักก็มาเยี่ยมกัน โยมคนนั้นแกไม่รู้วาท่านปัญญาไปโฆษณาให้แล้ว

พวกเราหนุ่มๆทั้งหลาย หากคิดอยู่อย่างนี้ก็จะสบายใจ ใจสงบไม่ตื่นเต้น ต้องเรียนดี เรียนเก่ง ไม่เอาใจไปเที่ยวฟากไว้กับใคร ก็ไม่ยุ่ง เราที่เป็นนักศึกษาแผนกอักษรศาสตร์นะ เคยอ่านไหมเรื่องรามเกียรติ์มีคติสอนใจอยู่เหมือนกัน ทศกัณฐ์นี้พวกมาก มีถึง ๒๐ มีอพรรคพวกมากมายเกณฑ์มารบ เทพก็ได้ หายตัวก็ได้ พระรามเองหาไม่ได้ ต้องเดินมาช้าๆ แล้วก็มีแต่ลิงทั้งนั้นเป็นทหารยกกองทัพมารบ จ้องถนนข้ามเกาะลังกา ในที่สุดพระรามชนะ เพราะทศกัณฐ์เป็นยักษ์ที่ไม่มีหัวใจ เอาไปฝากไว้กับพระฤๅษี ฤๅษีก็โง่ เอาหัวใจไปให้

ถึงเสีย พวกเรานักศึกษาก็เหมือนกัน อย่าถอดหัวใจไปฝากใคร จะเดือดร้อนภายหลัง ควรใช้ธรรมะทางศาสนาเป็นแนวสำหรับดำเนินชีวิต ชีวิตจะก้าวไปไกล บางคนไม่กล้าเข้าใกล้พระ เพราะมีอะไรอยู่ในใจ

อาตมาไปเทศน์ที่ต่างจังหวัด วันก่อนนั้นไปเทศน์ทางปักซีใต้...ส่งจดหมายไปก่อน คือ
 ว่าชาวบ้านเขาต้องการ ท่านปัญญาไปเทศน์ที่อื่นไม่ไปเทศน์ทางบ้านผมบ้าง คนโน้นก็ต้องการ
 คนนี้ก็ต้องการ บอกว่าไม่เป็นไรหรอก วันหลังจะนัดมาเอง จะบอกนายอำเภอ ให้บอกท่าน
 ให้ไปาร้องมาฟังกันหลายๆ เลยส่งจดหมายไปที่นายอำเภอ นายอำเภอก็นัดให้อย่างเรียบร้อย
 อาตมาออกไปตำบลสุดก่อน ถอยเข้ามาๆทุกอำเภอที่ผ่านมา ไม่เจอหน้านายอำเภอ ไม่เจอ
 หน้าศึกษา ใครสักคนที่มาจากอำเภอไม่มีเลย เอาละไม่เป็นไร งานคงจะมาก เพราะสมัยนี้
 กำลังทำสามะโนประชากรกันอยู่ ขยับเข้ามาใกล้อำเภอวัดอยู่ใกล้อำเภอ อย่างตรงกับสนามม้า
 อย่างนั้นแหละ นายอำเภอก็ไม่ไปฟังเทศน์ เทศน์สามกัณฑ์นายอำเภอก็ไม่ไปฟังสักกัณฑ์เดียว
 ก็ชักจะสนใจ เพราะท่านปัญญาไปเทศน์ที่ไหนใครๆเขาไปฟังกันทั้งนั้น นายอำเภอคนนั้นทำไม
 ถึงไม่ไปฟัง อาตมาจะบอกพร่องไปแล้วกระมัง ไม่ได้โทษเขาหรอก แต่ต้องศึกษาเสียหน่อยว่า
 นายอำเภอคนนี้เป็นอย่างไร? ถ้ามคนนั้น ถ้ามคนนี้ เขาก็บอกว่านายอำเภอแก่ไม่ได้มาหรือ
 มาไม่ได้ เดียวท่านปัญญาไปจี๊ถูกเส้นเขาเข้าจะเดือดร้อน ถ้ามเขาว่าเส้นไหนที่มันหนักๆ บอก
 ว่าหลายเส้น การพนันก็ชอบ เพศตรงข้ามก็ชอบ ถ้าเทศน์ไปแล้วคงจะมองหน้า นายอำเภอ
 จะไม่สบายใจ เพราะโรคมันเต็มพุงอยู่ เลยก็ไม่ไปฟังเสียดีกว่า อาตมาก็สงสาร แต่ว่ายังไม่มี
 เวลาจะไปเทศน์ถึงบ้าน ยังนึกอยู่ในใจว่า ปีนี้จะต้องไปเทศน์ถึงบ้านสักหน่อย

คนเราไม่เข้าใกล้พระเพราะมีเรื่องอยู่ในใจ เหมือนคนที่เป็นโรคทางกาย ไม่อยากไปหา

หมอกลัวหมอจะว่าเป็นโรคอย่างนั้นอย่างนี้ เราทั้งหลายถ้ามีความรู้สึกว่ามีโรคทางใจต้องไปหาหมอ เอายามาใช้หรือจะเอายามาใช้เองก็ได้ เดี่ยวนี้หนังสือดีๆเยอะไป วันนี้เปิดกลุ่มศึกษาพุทธศาสตร์ หนังสือมีครบ พระไตรปิฎก...หนังสือมีราคา เพชรนิลจินดาอยู่ในพระไตรปิฎกทั้งนั้น แต่งเพลงรำอะไรก็ได้ มีคนไปถามว่า คุณมทานั้นแต่งเพลงก็ได้ ทำอะไรก็ได้ ไปเอามาจากไหน ชี้ไปที่พระไตรปิฎก ว่าเอามาจากในนี้ทั้งนั้น เราจะศึกษาอะไรก็ค้นดูเถอะ มีทั้งนั้น

เดินตามที่พระพุทธเจ้าแนะไว้ให้

เพราะฉะนั้นถึงเวลาแล้วที่เราจะรวมกลุ่มกันเพื่อศึกษาพุทธศาสนา ศึกษาประเพณี แล้วเราจะพร้อมกันออกแนวหน้า เดินไปตามทางที่พระพุทธเจ้าท่านชี้ให้เดินพร้อมทั้งตะโกนร้องว่า "ท่านทั้งหลายมาทางนี้ ทางนี้ปลอดภัย ทางนี้สะดวก ท่านเดินแล้วจะมีความสุขความเจริญ" ถ้าเราไม่ตีฆ้องร้องป่าวอย่างนั้น เราเสียเปรียบเขา ผังโน้นเป็นอย่างไร ประตูดุแคบๆ คนดันกันเข้าไปใหญ่ แต่ประตูกว้างๆไม่มีใครเข้า เพราะโฆษณาน้อยไปตีฆ้องร้องปาวน้อยไป

ต่อไปนี้เราจะต้องตีฆ้องตีกลองคือธรรมะของพระพุทธเจ้า ให้ดังกึกก้องไปทุกทาง ใครมีโอกาสต้องชี้แจงให้เข้าใจว่า ชีวิตอยู่เพื่ออะไร? เราควรจะใช้ชีวิตอย่างไร? แนวทางที่เราควรจะทำเนิ่นนั้นคืออะไร? ชักจูงเข้าศาสนาพวกที่นับถือศาสนาอื่น เขายันยันแข็งในการชักจูงคนเข้าศาสนา ความจริงก็ไม่ค่อยได้ผลเท่าไรหรอก แจกหนังสือให้คนไปทอขนมเสียส่วนมาก แต่ก็น่าสรรเสริญในความขยันขันแข็ง ในการจรรโลงรักษาดี เรายังแข่งเขาไม่ได้ เราต้องสร้าง

ความดีความเจริญก้าวหน้าให้แก่ชาติบ้านเมือง นั้นเป็นการดี การแข่งขันที่จะทำให้เราด้อยลง
ไปไม่ควรทำ โดยเฉพาะเราที่เป็นนักศึกษาทั้งหลาย กำลังเตรียมตัวเพื่อช่วยตัวช่วยบ้านเมือง
ต่อไป มรดกที่เราจะได้รับมีสามประการ คือ แผ่นดินที่เราอยู่อาศัย ความเป็นเอกราชของ
ชาติ พระพุทธศาสนา เป็นสมบัติที่น่าทะนุถนอม ใครเป็นความหวังของชาติที่จะช่วยรักษา
สิ่งเหล่านี้

คนหนุ่มนักศึกษาทั้งหลาย...คนหนุ่มทั้งหลาย ควรจะตื่นตัวขึ้นมองดูตัวเองให้ชัดเจนว่า
เราอยู่ในสภาพเช่นใด ถ้าอยู่ในสภาพที่ไม่ดี เราก็ควรจะเปลี่ยนแปลงใหม่มาเป็นทางที่จะเป็น
ความสุขความเจริญ เมืองไทยเรายังไม่เจริญยังไม่ก้าวหน้าในทางวัตถุ แต่เราจะอวดเขาได้ว่า
คนไทยมีใจสะอาด มีความสงบ มีใจสว่างด้วยปัญญา เพราะใช้ธรรมะของพระพุทธเจ้า ไม่มี
ชนชาติใดจะนำอะไรมาอวดได้อีกแล้ว ข้าพเจ้าดีใจที่เราคนหนุ่มคนน้อย ได้รวมกลุ่มกันศึกษา
พุทธศาสนา และชนบประเพณี ในฐานะที่ข้าพเจ้าทำงานเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า เทียว
ปลุกคนทั้งหลายให้ตื่นตัว ขอปรารภนาตัว ถ้าท่านอยากได้ข้าพเจ้าทำอะไรในทางซบย้อมจิตใจ
ขอให้บอกไปเถอะ ไม่ต้องไปถึงวัดชลประทานฯ เพียงแต่ยกหูโทรศัพท์ไปนิมนต์...ท่านแสดง
ปาฐกถาเวลานั้นเวลานี้ ขอให้บอกไปเถอะ

วันนี้ได้กล่าวมาเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจ ก็เห็นพอสมควรแก่เวลา ในที่สุดนี้ขออ้างเอา
พระรัตนตรัย คือพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ อันเป็นที่สักการบูชา จงมาตั้งอยู่ในใจ
ของท่านทั้งหลาย ขอให้ท่านทั้งหลายจงประกอบด้วยธรรมะ อันเป็นแนวทางที่จะทำตนให้
สะอาด สว่าง สงบ ปรารภนาสิ่งใดอันเป็นความสุขความเจริญ ขอให้ได้สิ่งนั้นสมดังความ
ปรารภนาด้วยการกระทำที่ถูกต้องที่ชอบทั่วกันเทอญ

ธรรมาสงฺกาน

เรื่อง

ปลดปล่อยตัวเอง

เป็นคนของตัวเองกับเสียบ้างติดใจไม่ติดทุกซ

ในการปฏิบัติธรรมทางพุทธศาสนานั้น จุดหมายอันสำคัญอยู่ที่การปลดปล่อยตนเองให้เป็นไท ไม่ยอมให้ตกเป็นทาสของอะไรอันมีอยู่ในโลก เพราะการเป็นทาสนั้นเป็นทุกข์ การเป็นไทเป็นความสุขสงบ ทุกคนต้องการความเป็นไท ไม่ต้องการความเป็นทาส ยิ่งในสมัยนี้ด้วยแล้ว ทุกคนตื่นกันมากในเรื่องเสรีภาพ ทุกคนร้องขอเสรีภาพกันทั้งนั้น แต่เสรีภาพที่เราต้องการและต้องหานั้น หาใช่เสรีภาพที่แท้ไม่ เป็นเสรีทาสไปมากกว่า เพราะทุกคนต้องการและอยากได้ในสิ่งที่ตนอยาก และสิ่งที่ตนอยากนั้นก็จะเป็นไปตามอำนาจของกิเลส อันมีอยู่ในหัวใจของตน ตนเข้าใจผิดไปว่า การได้ทำอะไรตามที่ตนอยากนั้นเป็นเสรี การไม่ได้ทำอะไรตามที่ตนอยากนั้นเป็นการกดขี่บังคับ โลกนี้เราจึงมีการกระทบกันบ่อยๆ เพราะเข้าใจเรื่องเสรีไม่ตรงกัน

ถ้าเรามาศึกษาให้ดีแล้ว ก็จะเข้าใจได้ว่า ชีวิตของเรานี้ตกอยู่ในอำนาจของความโลภ ความโกรธ ความหลง ประชาชนส่วนมากปฏิบัติตนไปตามอำนาจทั้งนั้น ถ้าตนอยากได้สิ่งที่ตนต้องการตามพอใจแล้วก็รู้สึกสบายใจ เพลิดเพลินไปกับอารมณ์นั้นๆ ทราฐูไม่ว่าอันการกระทำในรูปนั้นๆเป็นการยอมตนให้ตกลงในความร้ายเข้าทุกที

ในทางศาสนาพุทธมีภาษิตอยู่บทหนึ่งว่า "จงอย่ายอมตนให้ใครๆ คำนี้ก็มุ่งให้ทุกคนเป็นตัวเอง อย่าเป็นทาสของสิ่งใดๆนั่นเอง แต่ดูเหมือนว่าคนเราส่วนมากชอบที่จะเป็นทาสมากกว่าที่จะเป็นไทกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากความเข้าใจผิดว่า สิ่งนั้นๆเป็นของดี น่าสนุกสนาน น่าเพลิดเพลินเป็นส่วนใหญ่ หาได้พิจารณาให้รู้ชัด ไม่ว่าสิ่งนั้นเป็นอะไรแน่ เพราะขาดปัญญาเครื่องไตร่ตรองหาความจริง เมื่อไม่พบความจริงก็ยังคงหลงเรื่อยไปไม่รู้จบ

พระศาสดาตรัสสอนธรรมว่า "จงดูทุกสิ่งทุกอย่างที่มันเป็นจริง" ความจริงกับความเท็จ

มักจะเดินคู่กันมาเสมอ ถ้าเราไปเห็นความเท็จแล้วพอใจในสิ่งนั้นเสีย ความจริงก็ไม่ปรากฏแก่เรา แต่ถ้าพยายามมองให้ทะลุความเท็จอันเป็นมายาเข้าไป ความจริงก็จะปรากฏแก่เราได้ คนใดได้ทราบความจริงแล้วคนนั้นจะเป็นไท ไม่มีความหลงใหลมัวเมาในสิ่งนั้นๆต่อไปอีก และเมื่อความหลงไม่มี ปัญญาก็ปรากฏ ปัญญานั้นแหละเป็นประทีปส่องใจให้ได้เห็นของจริงของแท้

ตัวตอนที่เรามัวยึดถืออยู่นั้น ว่าที่จริงแล้วหาไม่มี มันเป็นแต่เพียงภาพมายาที่ปรากฏออกมาเพียงชั่วคราวเท่านั้น และเป็นมายาที่มีธาตุแห่งความยั่ววนอยู่ด้วย ผู้ใดได้เห็นแล้วก็ย่อมติดใจ และพัวพันในสิ่งนั้นๆทันที อันการติดใจในภาพมายานั้น ก็เป็นเช่นกับความฝันที่เกิดขึ้นในกลางคืน พอตื่นขึ้นมันก็หายไปเสียแล้ว แต่แม้ภาพฝันจะหายไป รอยพิมพ์ใจซึ่งภาพนั้นก็ยังติดอยู่ ผู้ฝันยังเอามาคิด ก่อให้เกิดความเศร้า หรือก่อให้เกิดความเพลินไปได้เหมือนกัน

การคุณค่าไม่เที่ยงแท้แน่นอน

การคุณค่าคือ รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสนั้น จงพิจารณาดูเถิดว่ามันมีความจริงที่อยู่ตรงไหนบ้าง? รูปอันเป็นส่วนของธาตุสี่มี ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นต้น มันเป็นเรื่องที่เที่ยงแท้ถาวรหรือเปล่า? เหลวไหลทั้งนั้น มันมีอาการเป็นไปตามเรื่องของมันเอง เกิดขึ้นในเบื้องต้น แปรไปในท่ามกลาง และแตกสลายไปในที่สุด ความแตกสลายนั้นก็คือที่สุดแห่งความเปลี่ยนแปลงนั่นเอง

ความเปลี่ยนแปลงเท่านั้นปรากฏอยู่ ความเปลี่ยนแปลงอีกนั้นแหละที่ดับหายไป ทำไมเราจึงไปยึดถือเอาความเปลี่ยนแปลงอันไม่รู้จักหยุดนั้นว่าเป็นตัวที่แท้เล่า มันเป็นการดูที่นำละอายเสียเหลือเกินแล้ว จงจำไว้เถิดว่า รูปทั้งหมดไม่ถาวร ไม่คงที่ มันไหลเรื่อยไป ไม่พักผ่อนเลย จึงไม่ควรคิดว่ามันเป็นของตน ตนในรูปนั้นหาไม่มี

เสียงที่ปรากฏขึ้นหาตัวจริงไม่พบง่ายกว่ารูปเป็นไฉนๆ เพราะรูปนั้นไม่มีตัวแท้อยู่แล้ว ส่วนเสียงก็เกิดขึ้น เพราะเสียงจะปรากฏออกมาได้ก็โดยการประสมกันเข้าของรูปตั้งแต่สองรูปขึ้นไปเราจึงกล่าวว่าติดสติดเป่า ถ้าหากปราศจากอาการดังกล่าวนี้เสียงจะมาจากไหนเล่า ท่านจึงว่าเสียงดนตรีมิได้ดังก่อนหรือหลังจากที่ได้มีการบรรเลงดนตรีนั้น หากแต่เกิดจากการกระทบกันของวัตถุสองชิ้นเท่านั้นเอง คนที่หลงใหลในเสียงในสิ่งอันมิได้มีตัวตนเลย และความหลงใหลนั้นย่อมจุดคร่าจิตของตนไปสู่ความโลภ โกรธ หลง อยู่เสมอ ฉะนั้นผู้ฉลาดจึงควรพิจารณาให้เห็นความจริง แล้วถอนตัวออกจากความมัวเมาในเสียงเสียเถิด

ความระเหยของอากาศบางชนิด เพราะอาศัยการเปลี่ยนแปลงปรากฏเป็นสิ่งที่เราเรียกกันว่ากลิ่น แล้วสมมติกันว่าหอมเหม็นต่างๆ นานา ความสมมตินี้บางคนก็พอใจ บางคนก็ไม่พอใจ ในกลิ่นอย่างเดียวกัน คนหนึ่งชอบอีกคนหนึ่งไม่ชอบ ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ทั้งนี้ก็เนื่องจากความรู้สึกไม่ตรงกัน คนชอบก็ว่าดี แต่คนไม่ชอบก็ว่าเหม็นที่ ปวดเหลือเกิน ก็กลิ่นนั้นมันเกิดขึ้นเพราะการปรุงแต่งเหมือนกัน ขาดการปรุงแต่งก็ไม่มีอะไรปรากฏแก่เรา ฉะนั้นเราจึงไม่ควรจะคิดถึงแต่กลิ่นอันไร้ความหมายนั้นเลย จงพิจารณาให้เข้าใจความจริงเสียใหม่ว่า กลิ่นทั้งหลายที่มนุษย์หลงใหลกันนักนั้น มันหาสาระที่ตรงไหนไม่ หลงลมๆ แล้งๆ ไปอย่างนั้นเอง และเมื่อพบกับสิ่งใดๆ อย่าทำความพอใจและไม่พอใจในกลิ่นนั้น จงทำ

ในใจไว้โดยแยบคายว่า "สิ่งนั้นมันเกิดขึ้นแก่เราแล้ว แต่ทว่ามันไม่เที่ยง ประเดี๋ยวก็ดับไปเท่านั้น" ความพอใจยังอาลัยติดพันในกลิ้งนั้นๆก็จะไม่เกิด เพราะมีสติรู้ทันต่อเหตุการณ์

รสหวาน มัน เปรี้ยว เค็ม เผ็ดร้อน อันเป็นที่พอใจของลิ้นนั้นมันมาจากไหน เกิดจากการผสมอีกเช่นเดียวกัน ตัวแท้ไม่มี เวลารับประทานอาหารเรามักติดรสนั้นรสนี้ต่างๆ และมักจะก่อให้เกิดการยุ่งยากเพราะรสไม่ถูกใจ คนบางคนติดรสมากจนตนเองต้องเดือดร้อนแล้วยังทำคนอื่นให้เดือดร้อนต่อไปอีก อันความอร่อยที่เกิดจากรสนั้นมีเพียงนิดเดียวเท่านั้น มันอยู่ที่ประสาทของลิ้นเท่านั้นเอง พอกลืนล่องล่ำคอลงไปแล้ว รสก็หายไปไม่ปรากฏแก่เราอีก อันการติดรสก็คือการเป็นทาสของรส ผูกใจของตนไว้ในรสนั้น จนไม่สามารถจะปลีกตนออกไปได้ เป็นการเสกหาทุกข์ใส่ตนมิใช่น้อย ความเป็นไทไม่มีแก่คนผู้ติดอยู่ในรสของอาหาร ยิ่งรสของความเพลิดเพลินอื่นๆด้วยแล้ว ยิ่งผูกใจมากขึ้น คนฉลาดจึงรักษาตัวรอดด้วยการไม่นิยมในรสใดๆเลย รู้สึกแต่เพียงว่า รสอันไม่เที่ยงเกิดขึ้น รสอันไม่เที่ยงกำลังมีอยู่ รสอันไม่เที่ยงดับไปแล้ว รสนี้หาเป็นตัวตนที่จะผูกจิตของเราไว้ไม่ ถ้าคิดไว้อย่างนี้เสมอ ก็พอบรรเทาความเมาในรสเสียได้โดยลำดับ ความเป็นไทจากรสก็คงมีขึ้นแก่ตนได้

รูปที่สมมติว่าตัวของเรา เมื่อไปกระทบกับรูปอื่นอันก่อให้เกิดสัมผัสกัน ความรู้สึกว่าอ่อนแข็งนิ่มนวลก็จะเกิดขึ้น เพราะการสัมผัสนั้นๆ การกระทบกันแบบนี้ ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความพอใจก็ได้ ให้เกิดความไม่พอใจก็ได้

ถ้ามนุษย์ผู้ชายเดินไป และมีผู้ชายอื่นๆเดินมากระทบไหล่ การกระทบแบบนี้ไม่ดี ก่อให้เกิดความโกรธหาว่าดูถูกดูหมิ่น บางทีอาจถึงเอาหมัดไปกระทบปากของคนที่เขาไหลมากระทบก็เป็นได้ แต่ถ้ามีไหล่ผู้หญิงมากระทบเข้า รสก็นุ่ม ชวนให้มองแล้วต้องใจ ผู้ถูก

กระทบก็ไม่ว่าอะไร อยากให้มาชนอีกก็ครั้งก็ได้ เพราะความต้องการของใจเป็นไปในรูปนั้น ความพอใจก็เป็นทาส ตกอยู่ในสภาวะที่เป็นทุกข์ทั้งสองฝ่าย แต่ความพอใจเป็นทุกข์ชนิดอ่อน เหมือนนางยักษ์แปลงตัวเป็นหญิงมนุษย์พอแก้กัณฑ์ได้ ส่วนความพอใจนั้นเป็นนางยักษ์มาในรูปของนางยักษ์ทีเดียว พอมองเห็นก็บ่นว่าเต็มทีทนไม่ไหวเสียแล้ว

กามคุณในบ่วงมาร

ความรู้สึกสองประการที่กล่าวมาจึงเป็นทุกข์ทั้งนั้น ผู้ถูกสัมผัสจึงควรใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผล ให้มีใจเป็นอุเบกขาต่ออารมณ์ที่มากกระทบ ความยินดีก็อย่าให้เกิด ให้ใจเป็นตราซึ่งที่คงที่ไว้ และไม่รับสิ่งนั้นไว้เป็นตัวตนด้วย เพราะการไม่รับไว้เป็นการทำลายภาพมิให้พิมพ์ใจ แต่ถ้ารับไว้แล้วก็เป็นเหตุให้พิมพ์ภาพไว้ และเกิดทุกข์ต่อไปอีกไม่จบ จงเข้าใจว่ารูปที่มากกระทบก็ไม่มี รูปที่ถูกกระทบก็ไม่มี ความรู้สึกเท่านั้นทำให้เกิดสิ่งนั้นๆขึ้นในใจของเรา

ดังกล่าวมา รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ทั้งห้าประการนี้ เป็นบ่วงของมารที่คอยดักเราอยู่ ถ้าใครไม่พิจารณาให้รู้ความจริง และหลงรับบ่วงเหล่านี้มาใส่ตนไว้ ตนก็ต้องเป็นทุกข์เดือดร้อนตลอดกาลนาน แต่คนเราส่วนมากชอบไปแส่หาบ่วงผูกคอตนเอง นอกจากหาบ่วงผูกคอตนเองแล้ว ยังอวดกันอีกว่าใครจะมีบ่วงมากกว่าใคร บ่วงของใครสวยกว่าของใคร จนเป็นเหตุให้เกิดการประหารกัน เพราะแย่งกันหาบ่วงมาใส่คอของตนนั่นเอง บางคนรู้สึกตัวว่าตนกำลังติดบ่วงอยู่ คิดจะออกจากบ่วงเหมือนกัน แต่ความขี้เกียจของบ่วงคอยกระชับไว้ว่าสิ่งนี้ดี สิ่งนี้น่าเพลินใจ จะทิ้งมันเสียทำไมเล่า เกิดมาแล้วก็หาความสบายกันให้ พอตายแล้ว

หาไม่ได้อีก สิ่งนี้เป็นเสียงกระซิบล่อให้ตกเป็นทาสตลอดกาล หันไปไม่ได้

สำหรับคนที่เกิดในบ่วง ติดบ่วง หลงบ่วง ก็ไม่สู้กระไรนัก ส่วนบางคนที่ออกพ้นบ่วงมาแล้ว มิหนำยังเคยพรรณนาโทษบ่วงกรรมให้คนอื่น ๆ ฟังเสียด้วย ผลที่สุดตนเองเหยียบบ่วงของตนเองล้มลงไปติดบ่วงเข้าอีก คนชนิดนี้เป็นคนน่าสงสารมาก น่าสงสารที่ตนมีความรู้ แต่หาทางช่วยตัวเองให้พ้นไม่ได้ เมื่อช่วยตัวเองไม่ได้แล้ว จักไปช่วยคนอื่นได้อย่างไรกัน

จงมาพิจารณาให้เห็นโทษของกามคุณที่กล่าวมา แม้จะละมันไม่ได้เด็ดขาด ก็พอประทังการดำเนินชีวิตของตนให้เป็นไปในทางที่พอประมาณ ไม่มากเกินไปในกามจนกลายเป็นทาสของมันจนถอนไม่ออก เพราะผู้หลงกามมัวเมาในกามนั้นจะมองเห็นความจริง และทำตนให้เป็นไทไม่ได้ ต่อเมื่อใดตนเห็นกามในความเป็นกาม เห็นโทษอันน่าชังของกาม เห็นทุกข์ที่กามมันก่อให้เกิดขึ้น ความหน่ายกามก็จะมี เมื่อหน่ายแล้วก็พอหาทางออกไปจากกามได้บ้าง ครั้นพบทางแล้วก็รีบก้าวออกเดินไปข้างหน้าอย่างไม่ถอยหลัง อย่าฟังเสียงเรียกร้องว่า นี่มาก่อน นี่รูปน่าพอใจ นี่เสียงอันเพราะพรึง นี่รสอันอร่อย นี่กลิ่นอันหอมหวาน นี่สัมผัสอันนุ่มนวล ใครไม่พอใจสิ่งนี้ก็โง่เต็มที อย่าเชื่อฟังเสียงที่กล่าว จงมีสติ มีปัญญา มีมโนการ และความเพียรมั่น เดินไปข้างหน้าอย่าห่อถ่อย ไปจากความเป็นทาส ไปสู่ความเป็นไท เป็นตนของตนเองอันบริสุทธิ์ผุดผ่องกันเถิด เพราะคนมีปัญญาย่อมหาความพ้นทุกข์ให้เกิดขึ้นด้วยการทำตนให้เป็นไทเสมอ จะเป็นสุขอย่างเสรี ฉะนั้นจงมาเป็นตัวเองเสียบ้างเถิด

ธรรมครองโลก

เรื่อง

ทางไปสู่ความสงบ

ของศาสตราจารย์ ดันสุวาน ถอดความโดย พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

โรงพยาบาลชลประทาน

พิธี ๘๐ ปี ปณณานันทะ

ทุกคนต้องการความสงบ และเรียกร้องความสงบ แต่ความสงบไม่มาหาเขาโดยง่าย หรือแม้ว่ามันก็มีได้อยู่กับเขานานนัก ไม่มีใครต้องการสงคราม ถึงกระนั้นสงครามก็เกิดขึ้นบ่อยๆ และตามก็กินเวลาหลายปี มันเป็นเรื่องจริงหรือที่เขาว่ากันว่า สังคมของมนุษย์ไม่สามารถจกดำรงอยู่โดยปราศจากการต่อสู้ และชีวิตเองก็จกอยู่ไม่ได้ถ้าไม่มีการดิ้นรน ข้ำพเจ้ายอมรับและปฏิเสธไปด้วยพร้อมกัน เพราะถ้าข้ำพเจ้ารับอย่างเดียวมันจกเป็นไปได้อย่างไร ที่ประชาชนผู้เรียกร้องความสงบและติเตียนสงคราม และถ้าข้ำพเจ้ากล่าวปฏิเสธมันก็จกเป็นไปได้อย่างไรอีก ที่โลกนี้มีแต่การรบราฆ่าฟันกันมากกว่าความสงบ ความจริงจึงเป็นราวกะว่าคนจกอยู่โดยปราศจากการสู้รบไม่ได้ แต่การสู้รบเป็นสิ่งจำเป็นเพียงเพื่อความเจริญงอกงาม หรือเพื่อเปลี่ยนแปลงไปในทางดี มิใช่เป็นไปเพื่ออำนาจ เพื่อการทำลาย เพื่อการเข้ายึดครอง

ชีวิตก็เช่นกัน มันจกตั้งอยู่มิได้ถ้าไม่มีการดิ้นรน แต่ก็เป็นไปเพื่อความเจริญงอกงามและความเสมอภาคเท่านั้น มิใช่เพื่อความยุ่งยากและเป็นการทำลายบุคคลอื่น มันเป็นโชคร้ายที่ประชาชนส่วนมากเขลา และทอดทิ้งความจริงอันนี้ไปเสีย จึงเป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยาก โกลาหลวุ่นวาย นี่เป็นโศกนาฏกรรมของสังคมมนุษย์ และเป็นฉากโศกเศร้าของชีวิต

ทุกศาสนาใหญ่ๆในโลกได้สอนคำสอนที่นำทางไปหาความสงบยัสสไครสต์ ได้เทศนาบนภูเขาว่า "ผู้กระทำความสงบย่อมเป็นสุขเพราะเขาจกได้เห็นพระเจ้า" และ "ใครก็ตามเป็นผู้โกรธกับพี่น้องของเขาโดยปราศจากเหตุ จกได้รับอันตรายในวันพิพากษา และใครที่พูดกับพี่น้องของเขาว่าคนถ้อย จกได้รับอันตรายจากตุลาการ ใครๆจกพูดว่า "เจ้าคนโง่" จกได้รับอันตรายในไฟนรก ฉะนั้นถ้าสุเจ้านำเครื่องบูชาไปสู่แท่นบูชา และนึกได้ว่า เจ้าได้ทำอะไร

ล้วงเกินต่อพี่ชายของเจ้าแล้ว จงวางเครื่องบูชาไว้ที่หน้าแท่นบูชาก่อน แล้วก็กลับไปตามทางที่เจ้ามา เพื่อทำความประนีประนอมกับพี่ชายของเจ้าก่อนแล้วจึงมาถวายเครื่องบูชาที่หลัง"

ศาสตราจารย์ดร.ไวยมพ์ คุ้มภัยพร ได้กล่าวไว้ในคำอภิปรายว่า "แน่นอนทีเดียว คำสอนของพระพุทธเจ้า คืออิสลาม จุดเด่นอันสำคัญของอิสลาม หมายถึงการทำความสงบและอดมคตแห่งสันติ เป็นอดมคตอันเด่นของศาสนาอิสลาม"

ชาวมุสลิมถ้าพูดตามคัมภีร์ก็หมายถึง ผู้ทำความสงบในพระเจ้าและหมู่มนุษย์ หรือพูดอีกว่า สงบในหมู่สัตว์ที่ถูกสร้าง และต่อท่านผู้สร้างด้วยเช่นเดียวกัน ชาวฮินดูจบการบูชาลงด้วยคำว่า ศานติ! ศานติ! ศานติ! อันหมายถึงความสงบนั่นเอง จุดหมายปลายทางของทั้งเซนและพุทธศาสนา ก็คือนิพพาน หรือนิราณ และความหมายอันเด็ดขาด

พระนิพพานตามคำอธิบายของมหายานคือ ความสงบอันจริงแท้ หรือความสุขอันไม่มีสิ่งใดเทียบ ความสงบและความสุขในที่นี้มีใช้หมายเฉพาะตนผู้เดียว แต่เป็นความสงบแก่คนทั่วไปด้วย ทั้งมิได้จำกัดอยู่ในหมู่มนุษย์ชาติเท่านั้น แต่ปกคลุมไปถึงสัตว์ดิรัจฉานด้วย และมิได้จำกัดเพียงเพื่อโลก แต่หมายถึงสากลจักรวาล และได้หมายเพียงโลกนี้ แต่กินความไปถึงโลกอื่น ทั้งที่เป็นอดีต และอนาคตด้วย

ชีวิตและวัฒนธรรมของชาวจีน

สำหรับชาวจีน ความสงบเป็นภาระของชีวิต วัฒนธรรม และศาสนาของเขา คัมภีร์อันเก่าแก่และสำคัญที่สุดของชาวจีนชื่อ "ยijing" คัมภีร์ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลง ได้ตั้งต้นด้วย

แผนผังแห่งเซน (Chien) ซึ่งมีคำอธิบายในอรรถกถาว่า "เซนย่อมดำรงไว้ซึ่งความเป็นเอกภาพ และความกลมเกลียวแห่งสากล" และเมื่อเป็นดังนี้ ความเจริญทั้งหมดย่อมเป็นประโยชน์และสมบูรณ์ ความเป็นเอกภาพ และความกลมเกลียวในที่นี้ หมายถึงความสงบอันเป็นสากล

ในบทแรกของคัมภีร์เก้ออันสำคัญที่สุดเป็นที่สองของจีน "ซูชิ" อันว่าด้วยพงศาวดารได้กล่าวไว้ว่า "การเพาะปลูกและทำให้รุ่งโรจน์ซึ่งศีลธรรมอันใหญ่ยิ่ง ก็เพื่อก่อให้เกิดความรัก และความเป็นพี่น้องในระหว่างความสัมพันธ์ของชาติทั้งเก้า เมื่อชาติทั้งเก้ามีความรักและเป็นกันเองฉันพี่น้องแล้ว ประชาชนทั้งหมดจักสงบและเข้าใจถูกต้องกัน แล้วจักเป็นเหตุให้รัฐทั้งปวงมีความร่วมมือเป็นเอกภาพ ความสงบและความร่มเย็น จักดำรงอยู่ได้โดยวิธีนี้"

ในหนังสือชั้นลายครามของจีนชื่อ "ลิจิ" บันทึกว่าด้วยพิธี กล่าวไว้ว่า "โบราณชนผู้มีความปรารถนา จะทำศีลธรรมอันดีงามให้สว่างไสวในโลก ประการต้นต้องจัดรัฐของเขาให้มีระเบียบเพื่อจัดรัฐให้มีระเบียบในขั้นต้น จักต้องจัดครอบครัวของเขาให้มีระเบียบก่อน ในการจัดครอบครัวของเขาให้มีระเบียบ จักต้องจัดการอบรมคนในครอบครัวเขาให้ดี เพื่อจัดอบรมคนในครอบครัวเขาให้ดีเขาจักต้องดัดแปลงใจของเขาก่อน การดัดแปลงใจของเขาที่ต้องรักษาเจตนาของเขาให้สะอาด เพื่อรักษาเจตนาให้สะอาด เขาก็ต้องสะสมความรู้ให้กว้างขวาง การสะสมความรู้ก็ขึ้นอยู่กับการศึกษา สิ่งต่างๆเมื่อได้ศึกษาแล้วความรู้อันจักสมบูรณ์ เมื่อความรู้สมบูรณ์ เจตนาจักบริสุทธิ์สะอาด เมื่อเจตนาสะอาด จิตใจก็จักมีระเบียบ ผู้มีจิตใจเป็นระเบียบ บุคลิกลักษณะก็เจริญองงาม และครอบครัวของเขาจักมีความเรียบร้อย และเมื่อครอบครัวของประชากรเรียบร้อย รัฐก็เรียบร้อย มีระเบียบดีงาม เมื่อทุกรัฐเรียบร้อยแล้ว โลกทั้งหมดก็จักสงบและเยือกเย็น" คำสอนเช่นที่กล่าวนี้มีอยู่ในคัมภีร์ของชาวจีนเป็น

อันมาก จนไม่สามารถนำมาอ้างให้ละเอียดได้

ในนามของคำสอนอันดีงามเหล่านี้และคำสอนอันเกี่ยวกับความรัก ความกรุณา ความสงบของศาสนา และความเชื่ออันใหญ่ทั้งปวง โลกก็ยังไม่ร่มเย็น และประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติสังคม กลายเป็นประวัติแห่งความชั่วร้ายและความสงบ สงครามโลกครั้งที่สองซึ่งเราเรียกขานกัน ได้เกิดขึ้นเป็นเวลาห้าปีกว่าเล็กน้อยนั้นได้จบลงไปแล้ว แต่เมฆหมอกแห่งสงครามได้จับกลุ่มกันเข้าอีกในที่เกือบทุกแห่ง ท้องฟ้ายังคงมืดครึ้มบรรยากาศยังคงอับอวลอยู่ และใจของประชากรยังคงเป็นเหยื่อของความมั่งงายตั้งพันๆอย่าง

พูดกันตามความเป็นจริงแล้ว การสู้รบและการดิ้นรนไม่เคยหยุดได้อย่างราบคาบสักที ในทันทีที่สงครามร้อนได้สงบไป สงครามเย็นก็เกิดขึ้น พร้อมกันนี้มีสงครามการเมืองในประเทศกรีก ซึ่งถ้าแม้ว่าในปัจจุบันนี้ได้ปรากฏแก่คนภายนอกว่าหยุดแล้ว แต่ก็อาจเกิดขึ้นได้อีกในขณะใดก็ได้ แล้วยังมีการกระทำของตำรวจในมลายา และยังมีสงครามที่ไม่เคยประกาศ ระหว่างพวกโซลิสต์ในอินโดจีนกับฝรั่งเศส สงครามทั้งสองที่กล่าวนี้กำลังประชุมและเคลื่อนไหวเพิ่มขึ้นทุกวัน และเดี๋ยวนี้หินได้ถูกตีเพื่อให้เป็นไฟแล้ว เทพเจ้าแห่งสงครามได้ปล่อยบังเหียนเจ้ามารร้ายในเกาหลิแล้ว และอะไรจะเกิดอีกในวันพรุ่งนี้ ไม่มีใครพยากรณ์ได้

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง H.G.Wells ได้เขียนไว้ว่า "โลกแห่งอารยธรรมแบบชาวยุโรปตะวันตก ในปีหลังจากสงครามใหญ่เป็นเช่นกับบุคคลผู้ได้รับการผ่าตัดบางอย่างสำคัญมาก และแพทย์กระทำไว้อย่างหยาบๆ เป็นผู้ที่ยังเชื่อแนมิดได้ว่า เขาจักมีชีวิตอยู่ในบัดนี้ หรือว่าเขาจักได้รับความกระทบกระเทือนอย่างหนัก และเป็นอันตรายล้มตายลงได้ใน

ทันทีทันใด มันจึงเป็นโลกแห่งความงมงายและความมืดตื้อ ความนิยมในการใช้กองทัพ และ จักรพรรดินิยมได้พ่ายแพ้ไปแล้ว แต่ก็ต้องลงทุนอย่างมาก มันเกือบจะมาถึงจุดชนวนแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างยังคงดำเนินต่อไป เดียวนี้ความปวดร้าวแห่งความยุ่งยากได้ดับไปแล้ว อย่าง ชนิดหละหลวม อ่อนแอ และเป็นพายุร้ายเพียงชั่วหนึ่งที่ไม่แน่นอนเท่านั้น ได้มีการเรียกร้อง ความสงบอย่างสากล ความปรารถนาอันร่วมกันต่อการสูญเสียอิสรภาพและความมั่งคั่งของ ความเป็นอยู่ก่อนสงคราม ไม่มีอำนาจของความตั้งใจใดที่จักทำ และรับประกันต่อสิ่งเหล่านี้ ได้มีความเสื่อมในท่าทีหลายประการเกิดขึ้นในโลก' มันเป็นสภาพที่น่าเศร้าที่เขียนขึ้นโดย เขาในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง แต่สภาพของโลกในปัจจุบันยังคงเลวไปกว่านั้น สภาพ ของคนในปัจจุบันเป็นเช่นเดียวกับสัตว์ประหลาดผู้ได้รับบาดเจ็บ กำลังนอนในอาการเจ็บปวด อย่างหนัก ร่างกายของมันถูกปกคลุมไปด้วยบาดแผล มีแผลถลอกและมีอาการปวดระบมไป ทั่วผิวหนัง ซึ่งไม่เพียงแต่มีได้รับการเยียวยาโดยถูกวิธีเท่านั้น แต่ยังทำให้มันเลวลงโดยการ กระทำชนิดอื่นๆอีก ซึ่งทั้งหมดได้รับกานมัน และฆ่ามันได้ทุกขณะ

ต้นเหตุของความไม่สงบ

อะไรเป็นตัวการและเหตุผลของความล่มจมและการทำลายเหล่านี้ มันเป็นปัญหาที่หนัก และเศร้าสำหรับเรา ที่จักพิจารณาจนเกือบหมดความสามารถที่จะสะสมบรมครูผู้ยิ่งใหญ่ นักปรัชญาเป็นจำนวนมาก และนักวิทยาศาสตร์ได้วินิจฉัยอาการโรค แยก และพิจารณามัน แต่การพิจารณาโดยผลจากกำลังปัญญาของเขาคือสิ่งเล็กน้อย ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

พระองค์ตรัสว่า สิ่งสามประการที่เรียกว่า "ยาพิษสามอย่าง" (อกุศลมูล) เป็นมูลฐานรากเหง้าของความชั่ว ความทุกข์ ความเศร้าใจ ความผิดหวัง และความปวดร้าวทั้งหมด ในชีวิตของมนุษย์และในโลก เช่นเดียวกับยาพิษสามประการนั้นคืออะไรบ้าง? มันคือ

๑. ยาพิษคือความโลภ

๒. ยาพิษคือความโกรธ

๓. ยาพิษคือความหลง ความหลงเป็นเหตุก่อให้เกิดยาพิษสองประการข้างต้น

ดังคำกล่าวในคัมภีร์ว่า "ปวงชนย่อมถนอมความอยากและความมักมากไว้ใน เพื่อให้เกิดผลและกำไร มีความโกรธและความพยาบาทไว้เพื่อความไม่เป็นผล และความพลาตจากประโยชน์" อกุศลมูลทั้งสามประการนี้ มิได้เกิดมาจากความฉลาด แต่เกิดมาจากความเข้าใจผิด มันจึงได้ชื่อว่า อวิชชา...ความโง่เขลา อกุศลทั้งสามประการนี้เป็นมูลฐานของความทุกข์ยากและความลำบากทั้งปวงตามที่ข้าพเจ้าทราบ นี่เป็นการวินิจฉัยและการพิจารณาเรื่องความทุกข์ของโลกอย่างดีที่สุด แต่มันต้องขยายและเพิ่มเติมให้กว้างขวางออกไปข้าพเจ้าคิดว่า นอกจากนี้ เหตุอันเป็นตัวการของสงครามเป็นไปดังนี้ :-

๑. ความชั่วของบุคคลในการถือชาติ ถือผิวของชาติ

๒. ความเห็นประโยชน์ของตน หรือของชาติของตนโดยเฉพาะ

๓. ความทะเยอทะยานในการแสวงหาอำนาจทางการเมือง

๔. ความทะเยอทะยานแสวงเกียรติ อันไร้แก่นสารของรัฐบาลหรือบุคคล

๕. ความกลัวหรือสงสัยผู้อื่นอย่างโง่เขลา

๖. ความริษยาต่อผู้อื่นอย่างมมาย

ทางพันธุกรรมของชาวโลก

เมื่อได้พิจารณาถึงโลกแล้ว เราต้องแสวงหาทางรักษาโรคต่อไปอีกนั้นแหละ ศาสนาใหญ่ๆ นักปรัชญาคนสำคัญ มุนีและท่านผู้มีใจกว้างขวางได้แนะนำ และจัดหาวิธีหลายอย่าง เพื่อช่วยมนุษยชาติให้พ้นจากความลุ่มจมนั้น และเพื่อกู้โลกไว้ให้ปลอดภัยจากการทำลาย

บัญญัติสิบประการของโมเสส และการเทศนาบนภูเขาของพระเยซู เป็นคำสอนที่ชาวตะวันตกทราบกันดี ท่านบิโมฮัมหมัดได้วางกฎไว้สำหรับสาวกของท่าน เป็นหลักสำคัญอันมีอยู่ ๕ ประการ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ทุกคนจักต้องปฏิบัติ คือ

๑. มีความเชื่อมั่นในพระผู้เป็นเจ้าองค์เดียว
๒. ทำการสวดมนต์อ่อนน้อมต่อพระผู้เป็นเจ้า
๓. ถือบวชอดอาหาร
๔. แจกทาน
๕. เดินทางไปนมัสการสถานศักดิ์สิทธิ์ที่เมืองเมกกะ

ในคำสอนอันเป็นหลัก ๕ ประการ ที่ควรจัดเป็นทางพันธุกรรมของโลกก็เพียงสองข้อคือ ข้อ ๓ ถือบวชอดอาหาร และข้อ ๔ แจกทาน ข้อ ๓ เป็นประโยชน์สำหรับบุคคลผู้ปฏิบัติโดยเฉพาะ ส่วนข้อ ๔ เป็นประโยชน์เป็นกำไรแก่คนอื่นด้วย นับว่าสองข้อนี้พอจะนำคนไปสู่ความสงบได้ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่อีกหลายประการที่มีความสำคัญน้อยกว่า ซึ่งกล่าวว่าเป็นสิ่งจำเป็น แต่ไม่มีการกะเกณฑ์ให้กระทำ ยิ่งไปกว่านั้นยังมีข้อปฏิบัติบางประการที่จำเป็นควรฝึกหัดอันเป็นงานของกุศล ที่นอกเหนือไปกว่าหน้าที่ของตน

ทางแห่งความสงบอันสมบูรณ์

มหาวิทยาลัยศาสนาแห่งศาสนาเซน ได้วางหลักให้คฤหัสถ์ปฏิบัติสิบเอ็ดข้อ (ประติมา) และ ทำข้อ เป็นหลักสำคัญสำหรับนักพรต อีกสามข้ออันประเสริฐยิ่งสำหรับคนทุกคน ทั้งหมดนี้เป็นทางนำไปสู่ความสงบอันสมบูรณ์ หรือโมกษะ หรือนิรวาณะ

ในที่นี้จะนำมากล่าวเพียงหลักประเสริฐ ๓ ข้อ และ คีล ๕ ข้อ

หลักประเสริฐ ๓ ข้อ คือ

๑. สัมมาญาณ รู้ชอบ
๒. สัมมาทัศนะเห็นชอบ หรือศรัทธาในทางที่ชอบ
๓. สัมมาจริตา ความประพฤติในทางที่ชอบ

คีล ๕ ข้ออันสำคัญยิ่งของเขามีดังนี้

๑. ไม่ฆ่า
๒. พูดคำจริง
๓. ไม่ลักขโมย
๔. ประพฤติพรหมจรรย์
๕. ไม่สะสมทรัพย์สมบัติ

ตามคำสอนคุณันจะ อันเป็นคัมภีร์ของพวกซิกค์ ได้กล่าวไว้ว่า "ความพ้นทุกข์ จักมีได้ โดยการปฏิบัติต่อพระเจ้า โดยการช่วยสิ่งที่พระองค์สร้างไว้" ในการปฏิบัติตามทางขั้นต้น ก็คือเป็นผู้รับใช้ในครอบครัว และขยายเป็นวงกว้างออกไป จนกระทั่งการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน

ติดต่อกันไปไม่ขาดสาย จนกลายเป็นการที่ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตน แต่เพื่อส่วนรวมทั้งหมด ผู้ปฏิบัติตามแนวทางนี้จักต้องทำการขุดเกลา ๕ ประการ คือ

๑. ต้องเว้นจากบาปทั้งปวง
๒. ต้องรู้จักความหมายของหน้าที่
๓. ต้องละความเห็นถือตัวโดยการรับใช้ผู้อื่น
๔. ต้องศึกษาการควบคุมใจ
๕. ต้องพยายามไปให้ถึงพระเจ้าโดยการภาวนา

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้รับพระนามจากชาวโลกว่า "ราชาแห่งเกล็ด" ซึ่งเป็นผู้รักษาโรคได้ทุกชนิด ทั้งทางกายและทางใจ หรือทั้งฝ่ายรูปและฝ่ายนาม ทั้งเป็นโรคของมนุษย์และเทพเจ้า คำสอนอันเป็นข้อปฏิบัติในทางพุทธศาสนาอันเป็นทางนำไปสู่ความสงบสุขนั้นมีมากมาย เช่น อริยสัจสี่ มรรคอันประกอบด้วยองค์แปด ศีลห้า กุศลกรรมบถ ๑๐ โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ และอื่นๆอีกมากมายหลายอย่าง ซึ่งดูเหมือนว่าจักมีคำสอนยาวและมากกว่าศาสนาใหญ่ๆทุกศาสนารวมกัน

กล่าวได้ว่าพระพุทธองค์ทรงพรณนาวิธีการถึง ๘๔,๐๐๐ อย่าง สำหรับโรค ๘๔,๐๐๐ ของมนุษย์ชาติ แต่คำสอนที่ยิ่งใหญ่และสำคัญของพระพุทธเจ้า สำหรับปลดปล่อยสังคมของมนุษย์ เช่นเกี่ยวกับการสร้างและดำรงไว้ซึ่งความสงบในโลก รวมลงได้बारมี ๖ ประการ สังคหัตถ์ ๔ และพรหมวิหาร ๔

มนุธรรมศาสตร์ของฮินดูเป็นจำนวนมาก ที่ได้วางกฎหรือคำสอนไว้เพื่อนำทางชีวิตของพวกเขา ฮินดู อันประกาศโดยพระมनुในสมัยโบราณนั้น คือ

๑. ไม่ทำอันตรายแก่ใครๆ หรือสัตว์ใดๆ

๒. พูดแต่คำที่เป็นจริง

๓. งดเว้นจากการลักขโมย

๔. สรรวมอินทรีย์ทั้งปวง

ที่กล่าวมานี้เป็นใจความสำคัญของธรรมะ อันเป็นคำสอนที่มีอยู่ในศาสนาอื่นๆ
ในอินเดียได้กล่าวไว้ในคำสอนอันเป็นนิทานเปรียบเทียบว่า

๑. การทรมานตน หรือบำเพ็ญตบะ

๒. การให้ทาน

๓. ประพฤติชอบ

๔. ไม่กระทำความชั่ว

๕. มีสัจจะ

ทั้ง ๕ ประการนี้เป็นคำสอนที่ควรปฏิบัติ

พระฤๅษีผู้แต่งคัมภีร์พระเวท ได้จัดพระเวทออกเป็นสองแผนกคือกรรมกัณฑ์เกี่ยวข้องกับพิธีการญาณกัณฑ์ เกี่ยวข้องด้วยปัญญาในภายหลังคำสอนทั้งสองแผนกนี้ ได้เจริญงอกงามเป็นระเบียบ และสืบต่อกันมาโดยแบบต่างๆของโยคะ

รากฐานของโยคะเหล่านี้คือ ยมะ และนियมะ แต่ละอย่างมี ๕ ประการ คือ

๑. เว้นจากการทำความชั่วและการฆ่า

เป็นผู้มีใจตั้งมั่นขจัดความเป็นศัตรูออกได้หมด โดยการฝึกหัดแห่งบุคคล

๒. เป็นผู้มีความสัตย์ความจริง เมื่อตั้งมั่นแล้วย่อมนำไปสู่ผลแห่งการปฏิบัติ

๓. การไม่ลักขโมย เมื่อตั้งมั่นแล้ว คืองดเว้นได้เด็ดขาดแล้ว

โยคีย่อมไม่ขัดข้องด้วยทรัพย์สมบัติ

๔. การประพฤติพรหมจรรย์ เมื่อทำได้ดีแล้ว ความแข็งขันย่อมเกิดแก่โยคี

และจักมีความรู้ในเรื่องความเป็นอยู่และการเกิด

รายละเอียดของนิยมะ อันปรากฏในปตัญชลีโยคะสูตร ดังนี้

๑. โดยการทำให้ใจให้สะอาด ก็บังเกิดความเบื่อหน่ายในร่างกายของตน และหมด

ความปรารถนาที่จักสัมผัสด้วยร่างกายผู้อื่นเมื่อมีความบริสุทธิ์แห่งสัจย์ ความปิติ

ปราโมทย์ ความมีอารมณ์เป็นหนึ่ง (เอกัคคตาจิต) ความชนะต่อสิ่งที่ยาวยวน

ทางวาทะทั้งห้า ย่อมมีแล้วก็เป็นผู้สมควรต่อการบรรลุอาตมัน

๒. โดยความสันโดษ ความสุขสงบอย่างประณีตย่อมมี

๓. โดยการศึกษาพระคัมภีร์ เพื่อขจัดสิ่งที่ไม่สะอาดออกไป ย่อมเป็นทางให้เกิด

อำนาจทางกาย หรืออิทธิวิธี

๔. โดยการศึกษาพระคัมภีร์ ย่อมเป็นผู้เข้าถึงความเป็นพวกเดียวกันกับเทพเจ้าผู้

ประเสริฐทั้งผอง

๕. โดยการยอมสละความยึดมั่นในร่างกาย อันเป็นวัตถุประสม จักบรรลุญาณ

อันพ้นวิสัยของสามัญชน

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ นำมนุษย์ไปสู่อิสรภาพและความสุขสงบของโลก

มุณีและนักบุญของชาวจีน ก็ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ทางศีลธรรมเป็นจำนวนมาก เพื่อนำ

ชีวิตมนุษย์ไปสู่ความสุข เพื่ออยู่ร่วมกันในสมาคม และความสงบเย็นของโลกเป็นที่สุด

คำสอนอันสำคัญและเป็นที่รู้จักกันดี คือหลักศีลธรรมอันสำคัญยิ่งสามประการของโลก (ชานตาเต) หลักธรรมศาสตร์ห้าประการของสังคม (วุซาง) และหลักใหญ่ ๕ ประการของชาติ (วุไซ)

หลักศีลธรรมอันสำคัญยิ่งสามประการของชาวโลก คือ

๑. ชี ความรู้ที่สมบูรณ์
๒. เซน ความเมตตากรุณาอย่างบริสุทธิ์
๓. ยุน กำลังใจอันกล้าหาญ

หลักธรรมศาสตร์ห้าประการของสังคม คือ

๑. เซน มีความเมตตากรุณา
๒. ปี ความประพฤติชอบ
๓. ลี รู้จักการอันสมควรและไม่ควร
๔. มีปัญญารอบรู้
๕. มีความเชื่อในทางที่ชอบ

หลักใหญ่ ๕ ประการของชาติ คือ

๑. มีระเบียบวินัย
๒. มีความยุติธรรม
๓. กระเหม็ดกระแหม่ทรัพย์
๔. มีหิริโอตตัมปะ คือความละอายเกรงกลัวต่อบาป

ท่านหมอลุนยัดเซน ผู้ประดุจบิดาของจีนใหม่ที่ล่วงลับไปแล้ว ได้รวบรวมหลักปฏิบัติ
ในทางดีของมุนีและนักบุญในโบราณสมัยลงในแนวทางของการปฏิบัติได้ ๘ ประการ คือ

๑. มีความจงรักภักดี
๒. มีศรัทธาในศาสนา
๓. เมตตากรุณา
๔. มีความรัก
๕. มีความเชื่อในตัวเอง
๖. มีความยุติธรรม
๗. รักความสงบ
๘. ความเป็นผู้เสมอภาคกัน

ถ้าอุดมคติอันสูง และคำสอนอันประเสริฐของมุนีและนักบุญของศาสนาต่างๆของโลก
ดังที่ได้นำมาเทียบเคียงกับข้างบน ถูกนำมาใช้ปฏิบัติโดยปวงชนแล้ว จักไม่มีความเป็นศัตรู
และความทุกข์ยากของสงคราม ความดิ้นรน หรือการขัดแย้งโดยวิธีใดๆในที่ไหน แต่จักมี
ความสะอาดความสุข อันเกิดแต่ความสงบร่มเย็นไปทุกหนทุกแห่งในโลก แต่มันช่างเป็น
โรคร้าย ที่ข้าพเจ้ากล่าวมาแล้วในเบื้องต้น ถึงแม้ว่าอาจจะมีอุดมคติอันสูงศักดิ์ และคำสอนอัน
ประเสริฐของมุนี และนักบุญของศาสนาต่างๆของโลก ก็ยังมีสงครามทุกอย่าง การดิ้นรนทุก
วิถีทาง การขัดแย้งกันทุกแบบ ความหรรษาหลายชนิด และความทุกข์นานาประการ

เราควรจะมีคำสั่งเสียในคำสอนของศาสนาเหล่านี้หรือไม่ หามิได้ ความผิดมิได้อยู่
ที่คำสอนอันดีของศาสนาเหล่านี้ ความผิดอาจมีจากสิ่งอื่นในที่ใดที่หนึ่ง เราควรจักทำความ

เข้าใจว่า ถ้าไม่มีอุดมคติอันสูง และคำสอนอันประเสริฐของมุนีและนักบุญของศาสนาต่างๆ เหล่านี้แล้ว มันจะมีสงคราม ความดิ้นรน ความขัดแย้งกัน ความโกลาหลวุ่นวาย ความทุกข์ทรมาน ความยุ่งยาก และความทุกข์ยากมากไปกว่าที่เป็นอยู่ในบัดนี้ อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าคำสอนเหล่านี้ทั้งหมดเป็นคำสอนทั่วไปและสำคัญ มันเป็นเช่นกับเครื่องห้ามที่คอยรั้งโลกมิให้สู่ความล่มจมเร็วเกินไป แต่ถึงแม้ว่าคำสอนเหล่านี้เป็นสิ่งจริงแท้แน่นอน และมีคำอันล้ำเลิศ มันก็มีใช้ยาครอบหม้อใหญ่สำหรับแก้โรคทุกชนิดของทุกคน และทุกเวลาของระยะเวลาแห่งชีวิตของมนุษย์สมาคมและสภาพของโลกทั้งหมดมีสภาพซับซ้อนและแตกต่างกัน ทั้งมีการเปลี่ยนแปลงไม่อยู่กับร่องกับรอย กาลเทศะของมันเป็นสิ่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ข้อเท็จจริงและปรากฏการณ์ใหม่ๆ ได้มีและเกิดเพิ่มขึ้นเสมอในโลกนี้ เมื่อสภาพและเหตุการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ กฎเกณฑ์และหลักธรรม คำสอน ลัทธิ ก็ควรจะถูกล่อใหม่เปลี่ยนรูปไปเพื่อเหมาะสมในอันที่จักรักราโลกที่เกิดขึ้นใหม่ๆ แปลกได้

บรรดาอุดมคติทั้งปวงมีอยู่สองลักษณะ คือลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่า ลักษณะที่คงรูป และลักษณะที่ไม่คงรูปเดิม ประการแรกเป็นเนื้อที่และความจริง ประการหลังเป็นเพียงภาพที่สร้างขึ้นจากความจริงหรือเนื้อแท้ อันเป็นส่วนประกอบกันเข้า

อันความจริงนั้นย่อมเป็นความจริงเสมอ และไม่อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ในกาลเทศะใดๆ หรือภายใต้เหตุการณ์ใดๆ แต่ส่วนแบบรูปที่สร้างขึ้นจากเนื้อแท้ อันเป็นความจริงนั้นเราอาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และเหตุการณ์ของโลกได้ เพราะฉะนั้นเราจึงต้องแสวงหาวิธีการรักษาสภาพการณ์ของโลกในรูปใหม่ ภายใต้ความจริงทั้งหลายที่มุนีและนักบุญ

หั่งปวงได้วางไว้ เพื่อจัดให้สมรูปกับเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ของโลกในสมัยปัจจุบันนี้ และนำมันออกจากที่มืดไปสู่ที่มีแสงสว่าง จากความทุกข์ทรมานหม่นหมอง ไปสู่ความเบิกบานและผ่องแผ้ว จากความขมขื่นไปสู่ความสดชื่น และจากความยุ่งยากไปสู่ความสงบเยือกเย็น อันเป็นสิ่งที่ใจทุกดวงปรารถนา

การแก้ไขปัญหาในโลกยุคปรมาณู

เป็นเวลาหลายปีที่ผ่านมาในวิถีอันสงบของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเคยพิจารณาถึงปัญหาข้อนี้เสมอๆ ข้าพเจ้าได้คิดถึงหลักการสืบสองข้อสำหรับสะสางปัญหาอันยุ่งยากของโลกไปสู่ความสงบ ข้าพเจ้าได้เคยพูดถึงหลักสืบสองประการแก่ประชาชนและเพื่อนฝูง ทั้งที่เป็นส่วนตัวและสาธารณะ อันได้ประชุมกันเป็นครั้งคราวในอินเดียและประเทศจีน ประชาชนและเพื่อนส่วนมากเกือบทั้งหมดที่ข้าพเจ้าได้พูดด้วย ได้ยอมรับหลักนี้ และมีความยินดีในความคิดอันสุภาพของข้าพเจ้า ได้มีองค์การอย่างอิสระของเพื่อนผู้มีความเชื่อมั่นในความเป็นอันเดียวกันของประชากรแห่งโลก และความสงบของโลกเรียกว่า "สมาคมภราดรภาพแห่งโลก" ซึ่งได้ยอมรับเอาหลักสืบสองข้อนี้เป็นกฎเกณฑ์ของสมาคม ข้าพเจ้าจึงเสี่ยงถือเอาโอกาสนี้ เพื่อมอบให้ซึ่งหลักอันเดียวกันแก่การประชุมทางศาสนาของโลก บนมูลฐานแห่งความสงบ ให้พิจารณาและรับรองหลักอย่างกันเองฉันท์พี่น้อง ข้าพเจ้าทราบดีว่ามีใช่เป็นการง่ายที่จักรรวมกันเข้าแล้วปฏิบัติ แต่ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุด จึงขอเสนอแก่ท่านทั้งหลายเพื่อให้พิจารณามันโดยความเป็นธรรม หลักนั้นมีดังนี้

๑. ความรักที่ไม่มีขอบเขต (เมตตาอัปมัณญา)
๒. ทุกคนเท่าเทียมกัน (สมานัตตา)
๓. เสรีภาพที่สมบูรณ์
๔. การรวมกันเข้าด้วยความสมัครใจ
๕. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
๖. มีใจมั่นคง (ขัติ)
๗. ไม่มีรัฐที่แตกต่างกัน
๘. ไม่มีความแตกต่างกันแห่งผิวพรรณ
๙. ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างชั้น
๑๐. ไม่มีการถือเอาประโยชน์ส่วนตัว
๑๑. ไม่มีการรุกรานกัน
๑๒. ไม่มีการเบียดเบียนกัน

ความรักที่ไม่มีขอบเขต หมายถึงความรักสำหรับทุกคน และเพื่อทุกคน เราต้องไม่รักเพียงแต่ญาติและมิตรของเรา แต่เรารักประเทศอื่นด้วย เราต้องไม่รักเพียงมนุษย์ แต่เราต้องรักสรรพสัตว์ที่มีชีวิตทั้งมวลด้วย ตามหลักปรัชญาของจีน อินเดีย พุทธศาสนาและเชนมีว่า สรรพสัตว์ทั้งปวงควรได้รับการปฏิบัติต่อในทางเดียวกัน เพราะฉะนั้นเราควรจะรักสรรพสัตว์ทั้งมวล

พระเยซูได้กล่าวไว้ว่า "จงรักศัตรูของสุเจ้า" แต่มุณีชาวจีนได้กล่าวไว้ว่า "คนผู้มีใจประกอบด้วยเมตตาอันกว้างขวางย่อมไม่มีศัตรู" และกล่าวต่อไปอีกว่า "ภายในขอบเขตของ

มหาสมุทรทั้งสี่ ทั้งหมดเป็นพี่น้องกัน"

มุณีชาวจีนอีกผู้หนึ่งชื่อจางไส ได้กล่าวไว้ว่า "มนุษย์ทั้งผองเป็นพี่น้องของเรา สรรพสัตว์ทั้งมวลเป็นเพื่อนของเรา" เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จักเห็นความแตกต่างระหว่างญาติพี่น้องของเรากับประชาชนเหล่าอื่นได้อย่างไรกันเล่า? และความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์ดิรัจฉานจักมีอย่างไร? แน่นนอน, ในหลักอันสำคัญที่เป็นคำสอน ความแตกต่างหรือความคิดในทางที่ผิดกัน ย่อมไม่มีระหว่างญาติและประชาชน ทั้งไม่มีระหว่างมนุษย์กับสัตว์ดิรัจฉานด้วย แต่ในทางปฏิบัตินั้นมีหลักธรรมดาคือว่า "ความรักย่อมตั้งต้นจากผู้ที่อยู่ใกล้ไปหาผู้ที่อยู่ไกล จากญาติที่สนิทสนมกับตน ไปหาปวงชนทางไกล และจากมนุษย์ไปสู่สัตว์ดิรัจฉาน"

เมงเซียง มุณีชาวจีน ได้กล่าวไว้อีกว่า "จากการรักญาติและมิตรของเราแผ่ไปสู่ความรักปวงชน จากความรักประชาชนเขยิบไปสู่ความรักแม้แก่สัตว์ดิรัจฉาน" ยิ่งไปกว่านั้น นัยที่ตรงข้ามกับความรัก คือความเกลียด และความมุ่งร้าย โดยการปฏิบัติในความรักอันหาขอบเขตมิได้ จึงหมายถึงไม่ควรมีความพยาบาทและมุ่งร้ายต่อบุคคลและสัตว์โดยประการใดๆเลย

คำว่าทุกคนเท่าเทียมกันมิได้หมายความว่า คนทั้งหมดต้องดำเนินชีวิตอย่างเดียวกัน มีความสามารถเท่าเทียมกันและทำงานอย่างเดียวกัน ความเท่าเทียมกันแบบนี้เป็นไปได้ ทั้งไม่จำเป็นด้วยเพราะมันมิใช่กฎของธรรมชาติ คนเกิดมาด้วยความสามารถแตกต่างกัน ด้วยความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ทำงานในอาชีพ และดำเนินความเป็นอยู่แตกต่างกัน

ฉะนั้นความเท่าเทียมดังกล่าวข้างต้น จึงควรหมายความว่า ทุกคนมีความเสมอภาคกันในเกียรติยศ ในสิทธิ และอำนาจ เพราะหมู่สัตว์ทั้งปวงเป็นผู้มีอาการที่เกิดมาจากสภาพอันเดียวกัน (คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย) แบบเดียวกัน อาศัยอยู่บนแผ่นดินอันเดียวกัน

เพราะฉะนั้นเขาจึงควรมีตำแหน่งและฐานะเท่าเทียมกัน ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะอยู่และชนิดใดๆที่เขาชอบ และเหมาะสมกับเขา บางคนอาจทำงานเป็นหัวหน้าของรัฐ บางคนทำงานเป็นคนกวาดถนนของบ้านเมือง แต่เขาควรได้รับความนับถือเท่าเทียมกันในเกียรติยศในสิทธิ และอำนาจ ไม่ควรมีสิทธิประโยชน์พิเศษสำหรับบุคคลใดๆ ไม่ควรมีความสูงศักดิ์ของคณาน และของสมาคมใดๆ บางคนอาจทำงานมากกว่าและใหญ่กว่า บางคนอาจทำงานน้อยและมากกว่า แต่การงานทุกตำแหน่งมีหน้าที่ควรได้รับการนิยมนว เป็นบริการที่เท่าเทียมของสังคมมนุษยชาติ เป็นส่วนรวมและต้องมีบุญเท่าเทียมกัน เพราะฉะนั้นประธานาธิบดีของอเมริกาจึงถูกขนานนามว่าเป็นผู้รับใช้ของรัฐ และเจ้าหน้าที่ทั้งหมด ไม่ว่าใหญ่เล็ก สูง ต่ำของประเทศในปัจจุบัน ประชาชนมักเคยพูดกันว่า "ทุกคนเท่าเทียมกันต่อกฎหมาย" แต่เราจักต้องพูดกันว่า ทุกคนเท่าเทียมกันต่อทุกคน เมื่อความเสมอภาคเป็นเรื่องของทุกคนแล้ว มันก็ควรเป็นเรื่องของประเทศทุกประเทศ คือคนทุกคนเท่าเทียมกันแล้ว ประเทศทุกประเทศก็ควรเท่าเทียมกันด้วย

เสรีภาพที่สมบูรณ์

เสรีภาพ หมายถึง เสรีภาพของทุกคน รัฐธรรมนูญและกฎหมายเกือบทั้งหมดของประเทศ ในสมัยปัจจุบันนี้ได้จัดเสรีภาพให้แก่ประชาชนของเราดังนี้ คือ เสรีภาพในเรื่องที่อยู่อาศัย เสรีภาพในเรื่องอาชีพ เสรีภาพในเรื่องความเชื่อ เสรีภาพในเรื่องการพูด และเสรีภาพในการพิมพ์โฆษณา แต่เสรีภาพเหล่านี้ไม่เพียงพอ มันยังไม่เป็นอิสระที่สมบูรณ์

นายแฟรงคลิน ดี. โรสเวลต์ อดีตประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาในระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ได้ประกาศแก่ชาวโลกถึงเสรีภาพ ๔ ประการ คือเสรีภาพในการพูด ในการนับถือศาสนา ในการพ้นจากความยากจน และเสรีภาพจากความสะดวกแล้ว แม้ทั้งสี่ประการนี้ก็ยังไม่เป็นการเพียงพอ และเกือบเป็นความหมายที่ยังเคลือบคลุม นอกจากไปจากเสรีภาพเหล่านี้ เราจะต้องมีเสรีภาพสำหรับคนทุกคนที่จักเข้าไปอยู่อาศัยในประเทศใดๆ ไม่เที่ยวในที่ใดๆ หรือสมาคมด้วยบุคคลใดๆ ในประเทศไหนๆก็ได้ และควรแผ่ไปถึงการที่ชนชาติใดๆ จักสมรสกับใครๆในประเทศใดๆก็ได้ ยิ่งไปกว่านี้ทุกคนจักต้องมีเสรีภาพในความปรารถนาและการกระทำสิ่งใดๆที่ไหนก็ได้ ประชาชนในประเทศทั้งหมดต้องมีเสรีภาพในความเป็นอยู่ส่วนตัวของเขาฉันใด ประเทศทุกประเทศในโลกก็ควรมีเสรีภาพในการจัดกิจการของรัฐของเขาอย่างเสรีฉันนั้น

แต่ต้องทำความเข้าใจกันให้ชัดเจนในที่นี้ว่า เสรีภาพไม่ควรถูกเข้าใจผิดและใช้ไปในทางผิด โดยบุคคล หรือโดยประเทศใดๆเลย เสรีภาพก็ต้องมีขีดจำกัดของมัน ทั้งในขอบเขตและอำนาจที่จักใช้ เสรีภาพมักทำหน้าที่บางอย่าง และรับผิดชอบไปพร้อมกับสิทธิของมัน ระบบของเสรีภาพไม่ควรใช้แทรกแซงต่อเสรีภาพของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นส่วนรวมหรือส่วนบุคคล ได้มีบุคคลและประเทศมากมายได้ใช้เสรีภาพไปในทางที่น่าติเตียน เขามักคิดเสียว่าเขาอาจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งและทุกสิ่ง ไม่ว่าดีหรือชั่ว ภายในขอบเขตอำนาจของเขาตามอำเภอใจของเขา ปลดปล่อยหรือปลดปล่อยตัวเอง โดยการทำลายเครื่องผูกมัดภายนอกที่เรียกว่ากฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศีลธรรม และสมบัติผู้ดี ออกเสียอย่างสิ้นเชิง แต่เขาหาว่าไม่ว่าการที่เขาทำเช่นนั้นเป็นการทำตัวเขาเองให้เป็นทาสของกิเลสตัณหาของเขา ไม่ต้องเอ่ยถึงอันตราย

และการมุ่งร้ายต่อบุคคลอื่น นี่เรียกว่าความเป็นทาสมิใช่เสรีภาพ ยังคงเป็นเสรีภาพที่ใช้ไม่ได้

ชีวิตของมนุษย์เป็นสิ่งที่รวมกันของสรรพสิ่งทั้งปวง มิใช่ชีวิตเป็นสิ่งเดียวที่มีอยู่โดยเอกเทศ ความมุ่งหมายประการสุดท้ายของมนุษยชาติ คือ การบรรลุการอยู่ดีกินดี และความพ้นทุกข์ของมนุษย์ทั้งหมด มิใช่เฉพาะคน เฉพาะชาติ หรือเฉพาะรัฐ ว่าเป็นจุดหมายของชีวิต เมื่อเป็นเช่นนี้ความร่วมมือกันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวดสำหรับสมาคม ตลอดถึงโลกโดยส่วนรวม คนทุกคนร่วมแรงร่วมใจกันกับผู้อื่นในการงาน ทั้งที่เป็นส่วนตัวและส่วนรวมทั่วไป ทุกชาติทุกประเทศควรร่วมแรงร่วมใจกันในการงานอันเป็นส่วนเฉพาะ และส่วนรวมของรัฐนั้นๆ แต่ความร่วมมือกันต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจอย่างเสรีและเต็มใจ ไม่เพียงแต่ไม่มีการบังคับหรือใช้กำลังชนิดใดๆ เพื่อให้เกิดการร่วมมือกันเท่านั้น แต่ต้องไม่มีการอึดอัด และความไม่เต็มใจของพรรคใดๆ ต่อการร่วมมือกันนั้นด้วย

เหตุผลที่สนับสนุนการช่วยเหลือกันโดยความสมัครใจ ก็เป็นเหตุผลที่ใช้ได้ดีสำหรับเรื่องนี้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นเช่นเดียวกับทฤษฎีของโครโปกินที่ว่า "ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน" ทฤษฎีทางวิวัฒนาการของดาร์วินที่ว่า "ต่อสู้เพื่อความเป็นอยู่" ได้แสดงให้เห็นแต่เพียงส่วนเดียว มิใช่ข้างเดียวด้วยซ้ำ และส่วนเดียวที่แสดงให้เห็นนั้นก็จุดดำของโลกแห่งชีววิทยา

ความคิดเห็นแบบดาร์วินนี้ถึงยอดสุดในสมัยของนิเช...ปรัชญาเมธี ชาวเยอรมัน ที่จริงก็ไม่มีอะไรนอกจากการถือเอาอย่างผิดๆในเรื่องเทพนิพนธ์ของมนุษยชาติ และความประสงค์อันยิ่งใหญ่ รวมทั้งกฎธรรมชาติด้วย โครโปกินเป็นผู้มีความเห็นอันถูกต้องที่กล่าวว่า ถ้อยทีถ้อยอาศัยกันเท่านั้น ที่จักให้ความปลอดภัยอันยิ่งใหญ่แก่บุคคล และสังคมมนุษยชาติ

ทั้งมวล วิธีการแบบนี้เป็นวิธีการที่จริงแท้ แน่นนอนที่สุด ในอันที่จักอำนวยความสะดวกความปลอดภัย ความเจริญของกงามทางด้านปัญญาและศีลธรรม

แต่เมื่อเราพูดว่า "การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน" เราหมายถึง การช่วยเหลือทุกทางที่ปราศจากเงื่อนไข จริงทีเดียว เราต้องช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอๆ แต่เราไม่หวังอะไรตอบแทนจากการช่วยเหลือนั้นๆ ชาวจีนได้กล่าวภาษิตไว้ว่า "เราไม่ควรจดจำความช่วยเหลือที่เราทำแก่คนอื่น แต่ถ้าคนอื่นได้ช่วยเหลือเราโดยประการใดแล้ว เราไม่ควรลืมมันเป็นอันขาด" ภาษิตนี้ควรใช้เป็นกฎเกณฑ์ในเรื่องการช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี เพราะจุดหมายอันสูงสุดของการช่วยเหลือกันนี้ หมายถึงการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทนแต่ประการใดเลย

ความอดทนนี้เป็นผลสะท้อนจากเรื่องอื่นๆตามหลักธรรมของพระพุทธองค์ ความอดทนเป็นมารดาของธรรมจรรยา ในปัจจุบันนี้โลกอยู่ในสภาพของความทุกข์ยาก เราต้องมีความอดทนต่อความทุกข์ยากและความลำบากทุกชนิด เมื่อมนุษย์ในปัจจุบันยังไม่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยความรู้แจ้งเห็นจริง เราจึงต้องมีความอดทนต่อความประสงค์ร้าย และหมิ่นประมาทต่อกันทุกชนิด เรายังต้องมีความอดทนและหนักแน่นต่อสิ่งเหล่านี้ อย่างไม่มีความรู้สึกขุ่นแค้น สะอิดสะเอียน หรือแม้แต่การบ่นพึมพำ แต่เราอดทนได้ด้วยใจและความเบาใจ และมีอารมณ์ดีเสมอ

ยิซัส ไครสต์ กล่าวสอนว่า "ถ้าบุคคลผู้ใดตบแก้มขวาของท่าน ให้หันแก้มซ้ายให้เขาด้วย ถ้าผู้ใดอยากจะทำสิ่งที่ศาลปรับเอาเสียของท่านไป ก็ให้เสียคลุมแก่เขาเสียด้วย" และเมื่อ ยิซัส ไครสต์ ถูกจองจำให้ถึงแก่ความตายบนไม้กางเขน ท่านก็ยังพูดว่า "เอลี เอลีลามาสะบักทานิ" แปลว่า "พระเจ้าข้า เหตุไฉนพระองค์ทรงทอดทิ้งข้าพเจ้าเสีย"

เมื่อเรารู้ว่าท่านมหาตมคานธีมหาบุรุษยุคปัจจุบันของประเทศอินเดีย ถูกลอบยิงถึงแก่ความตายก่อนสิ้นลมปราณ ท่านก็ได้ประณามมือกล่าวว่า ราม ราม ราม อันเป็นนามของพระผู้เป็นเจ้าที่ชาวอินเดียนับถือ พระพุทธองค์ตรัสว่า ในสมัยที่ล่วงมานานแล้ว เมื่อพระองค์ยังเป็นพระโพธิสัตว์ บำเพ็ญพรตเป็นฤๅษี ได้ถูกพระราชาใจร้ายรังแกด้วยอาการต่างๆ พระองค์ทรงมั่นในขันติ มิได้ทรงพิโรธหรือพยาบาทแม้แต่น้อย และพระองค์ได้ตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ถ้ามีโจรใจร้ายถือเลื่อยอันคมกล้ามาตัดขาของพวกเธอ จนหนึ่งขาด เนื้อขาด ถูกกระดุก โลหิตไหลออกมา ถ้าพวกเธอมีใจโกรธต่อโจรนั้นแม้เพียงเล็กน้อย แล้วพวกเธอควรถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้มิได้ทำตามคำสอนของศาสดา" เหล่านี้เป็นตัวอย่างแห่งความอดกลั้นทนทานเป็นอย่างดี

ความผิดอย่างใหญ่ที่มนุษย์ในสมัยนี้มีอยู่ คือเขาทั้งหลายมักคิดว่าผลประโยชน์อันอาจตำแหน่งหน้าที่ ชื่อเสียง เกียรติยศ ความคิดเห็น ความเชื่อในศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี การครองชีพ และอะไรอื่นๆของเขาทั้งหมด คำนับของคนอื่น ๆ เพราะฉะนั้นเขาจึงไม่ชอบสิ่งเหล่านี้ของคนอื่น มีความเกลียดและริษยาในทุกสิ่งของคนอื่นๆ และได้พยายามทุกวิถีทาง เพื่อให้คนอื่นสละสิ่งทั้งปวงของตน แล้วตนจักได้เป็นเจ้าของสิ่งนั้นๆโดยสมบูรณ์ นี่เป็นแนวคิดที่ผิดด้วยประการทั้งปวง และโดยการกระทำเช่นนี้จักไม่ก่อให้เกิดผลกำไรแต่ประการใดเลย แต่กลับจะขาดทุนไปเสียอีก ถ้าพูดกันตามสภาพที่เป็นจริงแล้ว ไม่มีอะไรที่จะขัดแย้งกันในสิ่งของๆคนหนึ่ง ประเทศหนึ่ง กับอีกคนหนึ่งในประเทศหนึ่ง

ในคัมภีร์ฝ่ายจีนมีกล่าวไว้ว่า สรรพสิ่งทั้งปวงย่อมหลั่งไหลไปด้วยกัน ปราศจากการทำอันตรายต่อกัน วิถีของฤดูกาล ของพระอาทิตย์ พระจันทร์ ย่อมดำรงตัวของมันเองไว้ โดย

ปราศจากการกระทบกันและกัน ระหว่างสิ่งเหล่านี้ ความกระทบกระทั่งทั้งมวลเกิดจากความ
โง่เขลาของมนุษย์นี้เอง การแก้ไขสิ่งเหล่านี้จึงมีอยู่แต่เพียงทางเดียว คือความอดกลั้นทนทาน
ต่อเหตุการณ์ทุกชนิด

อันการสถาปนารัฐและประเทศต่างๆทั้งมวลก็เพียงเพื่อความสะดวกในการจัดกิจการอัน
เป็นสาธารณรัฐบ้าง เพื่อถนอมไว้ซึ่งกฎระเบียบการ ตลอดถึงความมั่นคงแห่งผลประโยชน์
และกำไรอันเป็นส่วนรวมบ้าง เพื่อความก้าวหน้าแห่งความดีความสุข และอะไรอื่นอีกบ้าง
เท่านั้น ไม่ควรให้มีความแตกต่างกันในระหว่างรัฐและประเทศนั้นๆ เราควรจักถือกันว่า ทุกๆ
ประเทศเป็นอันเดียว และเป็นของเราทุกคน ชื่อของรัฐและประเทศเป็นอันเดียวกัน และเป็น
ของเราทุกคน ชื่อของรัฐและประเทศที่ต่างกันนั้น มีไว้เพียงแบ่งส่วนกันตามภูมิศาสตร์ ควร
ถือว่าเขตแดนของรัฐและประเทศทั้งหลายนั้น เป็นเพียงเครื่องหมายสำหรับการแบ่งหน่วยการ
ปกครอง ไม่ควรถือเขตแห่งความกีดกันของกันและกัน พรหมแดนและขอบเขตของอำนาจ
ของรัฐและประเทศที่มีอยู่ในบัดนี้ ควรได้รับการแบ่งแยกและปรับปรุงกันใหม่ โดยถือว่า
ทุกรัฐ ทุกประเทศ ควรตั้งอยู่บนมูลฐานแห่งผิวพรรณ ภาษาพูด วัฒนธรรม ศาสนา หรือ
เหตุผลโดยประการอื่นใดทั้งสิ้น

ประชาชนควรมีสติที่ไปสู่ประเทศใดๆ และตั้งหลักฐานในประเทศนั้นตามที่เขาชอบใจ
เขาอาจพูดภาษาใดตามที่เขาชอบพูด และเมื่อเขาเข้าไปอยู่ในประเทศใดแล้ว เขาก็ควรถือว่าเป็น
พลเมืองของประเทศนั้นๆโดยสมบูรณ์ ไม่ควรมีการกวดขันกันในสิ่งที่เรียกว่าการตรวจ
คนเข้าออกของประเทศ ไม่ควรถือเอาวัฒนธรรมและศาสนาเป็นเครื่องกีดขวางกัน นอกเหนือ
ไปจากรัฐและประเทศ ควรมีหน่วยที่ใหญ่โตกว่า เช่น การรวมกันเข้าของทวีปต่างๆ และการ

รวมกันก็ต้องถือมูลฐานแห่งภูมิภาค และภูมิศาสตร์เท่านั้น ยิ่งไปกว่านี้ควรมีองค์การใหญ่ของโลก แต่ก็ไม่ควรให้เป็นองค์การ คล้ายกับองค์การสันนิบาตชาติที่ล่วงมาแล้ว หรือคล้ายกับองค์การสหประชาชาติในปัจจุบัน เพราะว่าสันนิบาตนั้นได้หมดลมหายใจไปแล้ว ส่วนสหประชาชาติได้กลายเป็นองค์การแห่งการถกเถียงตัวว่กันเท่านั้น

เครื่องกีดขวางอันใหญ่ยิ่งที่กีดกันมิให้โลกได้รับความสงบนั้นได้แก่ การถือผิวพรรณ หรือความเกลียดชังกันทางผิวพรรณ ดังที่ ฟรานซิส เบคอน กล่าวว่า การถือผิวนี้นี้ก็เป็นผลร้ายอันยิ่งใหญ่ทางจิตใจของมนุษย์อย่างหนึ่ง แม้ในทุกวันนี้อยู่ในท่ามกลางแห่งศตวรรษที่ยี่สิบ เมื่อชาวโลกได้เรียกตัวเองว่าอารยชน แต่ผลร้ายของการถือผิวยังมีอยู่อย่างมั่นคงไม่แปรผัน

ในประเทศอันใหญ่ยิ่งคือสหรัฐอเมริกา ซึ่งชาวเราถือกันว่าเป็นประเทศประชาธิปไตยชั้นนำ แต่ก็ยังมีอุปาทานในเรื่องผิวต่อพวกนิโกรอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ สงครามการเมืองที่นำโดยท่านประธานาธิบดีลินคอล์น ก็ไม่สามารถจกถอนรากเหง้าของการถือผิวให้หมดสิ้นไปจากประเทศได้นั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่จะกล่าวถึงความแตกต่างระหว่างผิว อันกำลังเป็นไปอยู่ในประเทศแอฟริกาใต้และประเทศอื่นๆ ซึ่งกลายเป็นปัญหาสำคัญอยู่จนกระทั่งบัดนี้

เพราะฉะนั้นถ้าเราต้องการบรรลุถึงความสงบของโลก เราต้องช่วยกันริดความชั่วร้ายนี้ ออกเสีย แล้วสร้างการไม่ถือผิวกันขึ้น อันเชื้อชาติที่แตกต่างกันของโลก ก็เป็นเช่นเดียวกับกิ่งไม้ที่แตกต่างกัน เามาจากรากฐานอันเดียวกัน แต่เขาอาจมีผิวพรรณต่างกัน มีผมต่างกัน มีขนาดแห่งรูปร่าง และความคิดความอ่านแตกต่างกัน ถึงกระนั้นเขาก็มีร่างกายเป็นคนและมีชีวิตอย่างคนเท่ากัน บางคนอาจมีความก้าวหน้าดีกว่า เจริญกว่า บางคนอาจไม่ก้าวหน้า

เป็นคนล้าหลังเขา บางคนมีทรัพย์สินมากและแข็งแรง บางคนอ่อนแอและยากจน จึงควรที่ผู้มีความก้าวหน้า เจริญรุ่งเรือง แข็งแรงมั่นคงกว่า จักมีความกรุณาช่วยเหลือผู้ล้าหลังอ่อนแอ และยากจนกว่าตน วิธีการที่ควรปฏิบัติและให้ผลดีที่สุดสำหรับการทำลายการถือผิวพรรณ คือ การติดต่อสัมพันธ์กัน คบหาสมาคม และการแต่งงานระหว่างกัน โดยปราศจากการถือชาติ ศาสนา และผิวพรรณ ใดๆทั้งสิ้น

การไม่แบ่งชั้นระหว่างสังคมของมนุษย์ การถือเอาความแตกต่างกันระหว่างคนชั้นคน เป็นความเหี้ยมโหดที่เต็มไปด้วยบาป และแสดงถึงข้อความที่น่าละอายในประวัติศาสตร์ของมนุษย์อย่างที่สุด การถือแบบนี้ได้เรียกกันในประเทศอินเดียว่าการถือวรรณะนั่นเอง

จุดยอดของการแบ่งชั้นหรือวรรณะเป็นเหตุให้เกิดคนจำพวกที่ถูกขนานชื่อว่า จัณฑาล, หรือพวกแตะต้องไม่ได้ แน่نونทีเดียว การแบ่งชั้นนี้ เป็นสัญลักษณ์แห่งความไม่สบายใจของประเทศอันใหญ่โตและรุ่งโรจน์นี้ ท่านมหาตมาคานธี จึงได้กล่าวเสมอๆว่า "การถือวรรณะเป็นจุดดำของอารยศาสตร์ของฮินดูจริงๆ" เหตุของความแตกต่างกันในเรื่องวรรณะนี้ เนื่องมาจากการแบ่งงานอาชีพของคนโซคร้าย ต่อมามันได้กลายมาเป็นรูปร่างและผิวพรรณของคน และถือกันจนเป็นเรื่องใหญ่ ความแตกต่างของงานและอาชีพ เป็นความจำเป็นสำหรับเหตุผลหลายประการซึ่งไม่ต้องอธิบาย แต่ไม่ควรมีความแตกต่างกัน ในเรื่องความสุภาพและหยาบคาย ความสูงต่ำ ความมีเกียรติ หรือไร้เกียรติ ดีชั่วของตัวงานอาชีพนั้นๆ

ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า ทุกชนิดของงานหรืออาชีพ ควรได้รับความนิยมน่าเป็นกิจการอันวยผลอย่างเดียวกันแก่สังคม และเป็นบุญเสมอกัน ถ้าการงานนั้นเป็นงานสุจริต ไม่ผิดศีลธรรม และมีได้ทำความเดือดร้อนแก่ใครๆ คนงานทั้งปวง ไม่ว่าเขาจักเป็นหัวหน้า

ประเทศหรือคนกวาดถนน ก็ควรได้รับเกียรติเท่าเทียมกันในสมาคมนั้นๆ โดยความจริงแล้ว เราควรให้เกียรติแก่คนกวาดถนนมากกว่านายกรัฐมนตรี เพราะคนกวาดถนนได้ทำงานที่ยากที่สุด และน่าสะสมอดสะเอียนที่สุด อันบุคคลผู้มีการถือตัวอยู่แล้วทำไม่ได้ โดยเหตุนี้แหละที่ ท่านมหาตมาคานธีจึงได้เรียกเหล่าชนที่สังคมประณามว่าเป็นผู้ต่ำต้อยมิได้ว่า 'หริยัน' แปลว่า ลูกของพระอิศวร แต่โชคร้ายเหลือเกินที่พวกหริยันเหล่านี้ได้ถูกทำทารุณ โดยบุคคลที่สูงกว่าตนมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล ได้รับแต่ความทุกข์เพราะการกระทำอันดुरร้าย และส่อถึงน้ำใจอันเป็นบาปของชนเหล่าอื่นที่สูงกว่าตน

ฉะนั้นเราจึงควรกำจัดลัทธิแบ่งชั้นให้หมดไป แล้วสนับสนุนการไม่ถือ ซึ่งยากที่เราจะเข้าใจได้ถึงการผจญภัย และการบออย่างเสียโชคอันป่าเถื่อนและบ้าบิ่นของเขา เขามักนำเอาชื่อเสียงเกียรติยศที่ติดมาไปใช้ในรูปของปีศาจอันน่ากลัวเพื่อทำความชั่ว เขามักบิดเบือนหลักคำสอนและลัทธิทั้งมวล เพื่อให้เหมาะแก่ความหวังอันเห็นแก่ตัว และเต็มไปด้วยอันตราย บุคคลเหล่านี้ควรที่ชาวโลกจักขนานนามเขาว่าเป็นผีทำชาตานิยมมนุษย์ ความเป็นวีรชนของเขาตั้งอยู่บนการฆ่า การทำลายชีวิตเพื่อนมนุษย์ มงกุฏและแท่นบูชาของเขาทำขึ้นจากเลือดเนื้อของมนุษย์ วังและบัลลังก์ของเขาสร้างบนภูเขาแห่งโครงกระดูกของมนุษย์ ตัวของเขาเหล่านั้นเป็นศัตรูอันเลวทรามของสันติภาพแห่งโลก และเป็นตัวอาชญากรรมนัมเบอร์หนึ่งของโลก มันเป็นการยากที่จักแก้ไขดัดแปลงคนผู้มีใจเหล่านี้ให้ตรงได้ เขามักถูกพวกใจเดียวกันยกย่องว่าเป็นมนุษยใจเหล็กและมีวินัยประดุจเพชร เขาไม่ชอบทำตัวให้ลำบากที่จะคิดและรับรู้ว่าการกระทำในเชิงรุกรานของเขา จะไม่เพียงแต่ทำลายล้างผลาญประเทศและประชากรอื่นเท่านั้น แต่ในที่สุดจักทำลายล้างผลาญประเทศของเขา เพื่อนร่วมชาติของเขา และตัวเขา

เองด้วย เพราะฉะนั้นพวกเราควรจกชวนกันทำประชากรของโลกให้เข้าใจความจริงข้อนี้

วิถีทางแห่งการดำรงชีพอยู่ด้วยกันอันเหมาะสมก็คือประการแรก ทุกคน ทุกประเทศ ควรพยายามจัดบ้านเมืองของตนให้เป็นระเบียบเสียก่อน แล้วเสียสละส่วนของตนแก่กันและกัน แก่ผู้อื่นประเทศอื่น เพื่อช่วยกันรักษาสันติภาพ สันติสุข ของโลกไว้ ใครๆก็ไม่ควรเข้าไปแทรกแซงในวิถีการเป็นอยู่และกิจการทั้งปวงของผู้อื่นประเทศอื่น เว้นไว้แต่จักให้ความช่วยเหลืออันจำเป็นเท่านั้น และการช่วยเหลือนี้ต้องเป็นความจำเป็นอันจริงแท้แน่นอน มิใช่ให้ด้วยความขุ่นเคือง หรือมีความเห็นแก่ตนหนุนหลังให้กระทำ

อหิงสา...ความเบียดเบียนกันในความหมายที่แท้นั้น หมายถึงการกระทำด้วยกำลังเยี่ยงสัตว์ดิรัจฉาน มันเป็นการน่าละอายสำหรับมนุษยชาติในสมัยนี้ ที่ไม่สามารถจกอยู่กันได้โดยปราศจากการใช้กำลังเยี่ยงสัตว์ป่า สัตว์ป่าและคนป่าเท่านั้นที่จกนิยมการฆ่ากันว่าเป็นความกล้าและเก่งกาจ ความกล้าและเก่งแบบนี้ควรจกหายไปจากโลกเสียนานแล้ว ศตวรรษที่ยี่สิบควรเป็นศตวรรษแห่งความไม่เบียดเบียนกัน ถ้าหากเราล้านึกตัวได้ว่าเราเป็นอารยชนผู้มีวัฒนธรรมดีแล้ว การล้างผลาญกันครั้งใหญ่ในสงครามโลกครั้งที่สองนี้ เป็นเครื่องพิสูจน์ให้เราเห็นสิ่งที่มีใช้ความรุนแรงเรื่องในเกียรติของมนุษยชาติมันมิใช่อารยธรรมและวัฒนธรรม แต่เป็นเรื่องของดิรัจฉานและความป่าเถื่อนเท่านั้น ข้าพเจ้าไม่เคยนึกเลยว่าใครๆในโลกนี้ยังจกต้องการสภาพดิรัจฉานอันป่าเถื่อนแบบนี้อยู่อีก

ขอให้พวกเราม่แต่ความไม่เบียดเบียนกัน และช่วยกันประกาศว่ายุคของพวกเราเป็นยุคแห่งอหิงสา อหิงสาผู้นี้ถูกนำออกมาเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันครั้งแรก โดยท่านมหาตมาคานธี ผู้เป็นบิดาของประชาชาติอินเดีย และชั้นวรรณะ มีเรื่องที่พอจกสบายได้บ้าง ที่

ความยุติธรรมอันเก่าแก่นี้ กำลังถูกกำจัดไปจากอินเดีย โดยความพยายามของนักปฏิรูปผู้ยิ่งใหญ่คือท่านมหาตมาคานธี และโดยสถาบันนิติบัญญัติของรัฐ

การถือเอาประโยชน์ส่วนตัวเป็นเหตุเกิดการเบียดเบียนและก่อความยุ่งยาก ฉะนั้นบุคคลไม่ควรถือเอาประโยชน์ส่วนตนจากคนอื่น ชาตีก็น่าถือเอาประโยชน์แก่ตนจากชาติอื่นๆ ประเทศก็ไม่น่าถือเอาประโยชน์แก่ประเทศตนจากประเทศอื่นๆ

ฉันลุกขึ้น เมื่อพระอาทิตย์ขึ้น ฉันหยุดพักเมื่อพระอาทิตย์ตก

ฉันขุดบ่อ เพื่อเอาน้ำมาดื่ม และพรวนดิน เพื่อเอาอาหาร

อำนาจของฟ้าจักเป็นอย่างไร ก็ไม่สามารถทำอะไรแก่ฉันได้

นี่เป็นบทเพลงของชาวจีนสมัยโบราณ ที่ร้องกันได้ทั่วรัฐสมัยของพระเจ้าเย้า (ประมาณ ๒,๒๐๐-๒,๓๐๐ ก่อนคริสต์) ข้าพเจ้าคิดว่า แม้ในสมัยนี้เราก็ควรสืบทอดและดำเนินตามแนวทางนี้ ทำไมประชาชนและประเทศมากมาย จึงชอบใช้แรงงานและผลบุญของประเทศอื่นๆ เพื่อผลกำไรอันเป็นของตน และก่อให้เกิดความทุกข์ยากแก่เขาทั้งปวง การกระทำอย่างนี้ ก็เป็นการแย่งชิง การบังคับเอาโดยวิธีที่ผิด และเป็นโจรกรรมแบบหนึ่งนั่นเอง

การแสวงหาประโยชน์แก่ตนโดยวิธีดังกล่าว เป็นการกระทำให้ประชาชนและประเทศต่างๆ มีความเป็นอยู่ไม่เท่าเทียมกันในฐานะทรัพย์สินและอำนาจ และความไม่เสมอภาคนี้ ได้ถูกใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนโดยบุคคลบางพวก ซึ่งควรเรียกว่า เป็นนักก่อกวนความไม่สงบสุขของโลก เขากล่าวว่าทรัพย์สินทั้งหมดควรถูกนำมาแจกจ่ายกันโดยเสมอภาค เพื่อจักได้ทำให้เกิดการไม่มีคนจนคนมี และไม่มีควมมีหรือความไม่มีขึ้น เพราะฉะนั้นเขาจึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับสมบัติของผู้อื่นทุกคนโดยวิธีการต่างๆ ซึ่งถ้าพิจารณาดูกันอย่างแยบคายแล้ว วิธีการนี้ก็

เป็นอีกแบบหนึ่งของการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนที่กลับซ้ำร้ายลงไปอีก ที่ถูกทุกคนควรพยายามจนสุดความสามารถที่จักผลิตวัตถุให้มากเท่าที่จักมากได้ แต่ควรนำไปใช้และยินดีในวัตถุนั้นให้น้อยเท่าที่ความจำเป็นจักอำนวยให้

ในคัมภีร์ของจีนชื่อลินยู กล่าวว่า "ทรัพยากรธรรมชาติควรถูกนำออกจากแผ่นดิน และใช้ให้เป็นประโยชน์ แต่ไม่จำเป็นจักถือว่าเป็นสมบัติส่วนตัวของบุคคล ควรถูกใช้จากร่างกายและจิตใจ และการปฏิบัติกิจ แต่ไม่ควรใช้เพื่อประโยชน์และการเห็นแก่ตนเอง" คำนี้ควรถือว่าเป็นเกณฑ์อันดียิ่ง สำหรับเรื่องการไม่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน

ตามปกติการรุกรานได้ตั้งต้นก่อรูปขึ้นโดยคนเพียงสองสามคนเท่านั้น เขาเป็นผู้ที่มีความคิดและทะเยอทะยานอันพิกลพิการ ประกาศอหิงสว่าเป็นสัจจธรรม เป็นความรัก เป็นความเมตตา เป็นทาน เป็นผู้กล้า ความไม่กลัวการให้อภัยต่อกัน และประการสุดท้าย เป็นความไม่เห็นแก่ตน ท่านมหาตมะได้กล่าวได้ว่า อหิงสา และ สัจจ เป็นธรรมคู่กัน กล่าวกันในทางปฏิบัติแล้วแยกออกจากกันได้โดยอีกประการหนึ่ง ถ้ากล่าวกันในด้านฝ่ายบวกแล้ว อหิงสา หมายความว่าความรักและความเสียสละอันมหาศาล อหิงสาเป็นแนวทางของการให้อภัยกันอย่างดีเยี่ยม แต่การให้อภัยกันมีค่าเท่ากับความกล้าหาญ อหิงสาก็ไม่สามารถมีอยู่ได้โดยปราศจากความกล้าหาญ อีกประการหนึ่ง ถ้าเราจักพิจารณาถึงมูลฐานของอหิงสา มันย่อมหมายถึงความไม่เห็นแก่ตัวอย่างลึกซึ้งนั่นเอง ฉะนั้นความไม่เบียดเบียนกันจึงเป็นกุญแจสำคัญของสันติ ด้วยกุญแจอันศักดิ์สิทธิ์นี้เราจักได้ใช้เปิดแก้ปัญหาทั้งมวลซึ่งตั้งอยู่ในหนทางและเป็นอุปสรรคขวางความสุขสันติแห่งโลก และมันเป็นรากฐานทั้งเครื่องมือแห่งสันติ ฉะนั้นขอพวกเราจงมาสร้างสรรค์สันติภาพอันถาวรบนความไม่เบียดเบียนกันเถิด

	โอม! คานติ! คานติ! คานติ!
พุทธภาษิต	อพฺยาปชฺชํ สุขํ โลก
	ความไม่เบียดเบียนกันเป็นสุขในโลก
คานธีภาษิต	อหิงสา ปราโม ชฺมโม
	ความไม่เบียดเบียนกันเป็นยอดธรรม

ธรรมาสงโลก

เรื่อง

ของดีในพม่า

สิ่งทั้งหลายเป็นผลมาจากจิตใจ

ประเทศพม่าเป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทย มีเขตติดต่อกัน ในสมัยก่อนเคยขับเคี่ยวทำสงครามกันเสมอ เป็นสงครามของเจ้าแผ่นดินมิใช่เป็นสงครามของประชาชน และโดยมากเมืองไทยมักพ่ายแพ้ เพราะพม่ามีความแข็งแกร่งกว่าไทยนั่นเอง เรื่องการบรรจบของไทยกับพม่าเป็นเรื่องของอดีต เป็นเรื่องที่เราไม่ควรคำนึงถึงอีกแล้ว ในฐานะที่เราเป็นชาวพุทธ สิ่งใดที่ทำให้ใจให้เป็นทุกข์ เราไม่ควรคิดถึงสิ่งนั้น มาคิดกันเฉพาะเรื่องที่ทำให้สบายกันดีกว่า

ประเทศพม่ามีอะไรเหมือนกับไทยมาก เช่น พม่ามีข้าวเป็นสินค้าสำคัญเหมือนไทย มีไม้สัก มีอะไรอื่นๆอีกเหมือนบ้านเราหลายอย่าง แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือพม่ามีพุทธศาสนาเป็นเรือนใจเหมือนชาวไทยเช่นกัน เราทั้งสองชาติจึงควรปรองดองกัน สามัคคีกัน เพื่อรักษาไว้ซึ่งสันติภาพระหว่างชาติทั้งสอง

หนุ่มนี้คนไทยได้มีโอกาสไปเที่ยวพม่ากันมาก ทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ เมื่อกลับมาเมืองไทยแล้ว ต่างคนก็ต่างมาเล่าเหตุการณ์ต่างๆในประเทศพม่า ทั้งพระ ทั้งชาวบ้านน้อยคนที่จะพูดถึงความดีของพม่า ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะมีอารมณ์ถ่วงอยู่ในใจ พอไปถึงก็เห็นพม่าเป็นเรื่องเกะกะรุงรังไปหมด สืบคำสอนของพระพุทธองค์ที่ว่า "ผู้ดูความผิดของคนอื่น ทำให้ความผิดของตนเจริญขึ้น" เราจึงควรนำมาเป็นคติเตือนตัวเรา อย่าให้ลิ้มตัวลิ้มตนกันนัก เป็นธรรมดาของทุกประเทศ ทุกชาติ ทุกภาษา มีทั้งดีชั่วปะปนกันอยู่ทั้งนั้น ถ้าเรามองในด้านดีก็องเห็นความดี ถ้ามองในด้านชั่วก็องเห็นความชั่ว ฉะนั้นควรมองให้เห็นทั้งสองด้านแล้วเก็บไว้แต่ด้านดีเพื่อเป็นคติสอนใจของตนในกาลข้างหน้าต่อไป

ข้าพเจ้าไปพม่ารวม ๕ ครั้งแล้ว เคยไปในสมัยอังกฤษครอบครอง ๓ ครั้ง ไปเมื่อพม่าเป็นอิสระแล้วสองครั้ง ข้าพเจ้าได้มีชีวิตคลุกคลีกับเขามากเพราะข้าพเจ้าไปอย่างพระธรรมดา

ที่เดินดินไป จึงไปพักตามวัดที่ไม่มีการจัดรับรองแต่อย่างใด นอกจากเสียผืนหมอนใบให้เท่านั้น แต่ก็พักได้อย่างสบายทีเดียว ครั้งหลังสุดไปดูการประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก และทำการสังคายนาครั้งที่ ๖ ของพม่า ข้าพเจ้าพยายามสังเกตศึกษาถึงความเป็นไปของชาวพุทธพม่ามาก และเห็นของดีๆ ที่ควรนำมาพูดหลายประการ อันจะเป็นคติเตือนใจชาวไทย บ้างตามสมควร ก่อนอื่นจะพูดถึงบริเวณที่เขาจัดทำสังคายนาขึ้นเสียก่อน

๑.ใจเป็นบ่อเกิดของสิ่งทั้งหลาย

ภายหลังที่ประเทศพม่าได้ปลดเอกอัครราชทูตจากบามาแล้ว เขาก็คิดจะบำรุงประเทศเป็น
การใหญ่ ในการบำรุงประเทศนั้น เขาคิดว่าควรบำรุงใจของชาติให้สมบูรณ์ก่อน เพราะใจเป็น
มูลฐานของความเลื่อม ความเจริญตามหลักพุทธศาสนาที่ว่า "สิ่งทั้งหลายเป็นผลมาจากใจ"
จึงต้องคำนึงถึงใจของชาวเมืองก่อน เพราะถ้าชาวเมืองมีใจทราหมณ์แล้ว แม้จะมีวัตถุต่างๆมาให้
ก็คงจะถูกทำลายหมด แต่ถ้าชาวเมืองมีใจดีแล้ว อะไรก็ดีไปด้วย การบำรุงใจของประชาชน
จึงเป็นกิจสำคัญที่ต้องทำก่อน ก็การบำรุงใจนั้นเป็นความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมพระศาสนา
เพราะศาสนาเป็นหลักใจ

ชาวพม่า ๘๐% นับถือศาสนาพุทธ การส่งเสริมพุทธศาสนาจึงควรทำก่อน เขาจึงตั้งพุทธสมาคม ประกอบด้วยผู้แทนของชาวพุทธทั่วประเทศ สมาคมมีหน้าที่ในการจัดการบำรุงพระศาสนาให้ก้าวหน้า เมื่อจัดการประชุมกันแล้ว เรามีโครงการทำสังคายนาครั้งใหญ่ ให้เป็นการสังคายนาระหว่างชาติทีเดียว ทางรัฐบาลก็ตกลงให้ความช่วยเหลือ โดยตั้งงบประมาณให้

เป็นรายปี และได้จัดซื้อสถานที่แห่งหนึ่งนอกกรุงอย่างกว้างไว้เป็นสถานที่ทำงานสังคายนา และได้วางแผนผังก่อสร้างสถานที่ใหญ่โตมาก เช่น สร้างถ้ำปาสาณคูหา จุคนประมาณห้าพันคน สร้างตึกเป็นที่พักพระเป็นจำนวน ๔ หลังๆละ ๓ ชั้น มีโรงครัวที่ทันสมัย ใช้หม้อไฟฟ้า ทั้งหมด มีโรงพยาบาล หอสมุด โรงพิมพ์ ตึกอำนวยการ และตึกที่พักอีกจำนวนหลายหลัง รถยนต์คันใหญ่ๆสำหรับใช้ในกิจการรวมทั้งหมดมีถึง ๒๐ คัน สถานที่นี้ภายหลังจากการทำสังคายนาแล้วก็จะใช้เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ต่อไป จะจัดเป็นมหาวิทยาลัยระหว่างชาติทีเดียว นับว่าเรามีโครงการใหญ่และทำกันจริงๆในบัดนี้ ไม่ใช่เพียงโครงการเฉยๆ เขาทำกันจริงในโครงการนั้นด้วย

ทุกสิ่งสำเร็จได้ด้วยศรัทธา

ในการสร้างถ้ำปาสาณคูหาต้องใช้หินและค่าแรงงานเป็นจำนวนมาก แต่อาศัยแรงศรัทธาของชาวพุทธ เป็นพวกอาสาสมัครมาทำงานโดยไม่คิดค่าจ้างเลยทุกวัน วันหนึ่งประมาณหลายร้อยคน จึงเป็นงานที่สำเร็จด้วยความร่วมมือกันของคนทั้งประเทศ

ในการทำงานใหญ่ๆ ต้องมีคนที่มีน้ำใจกว้างขวาง และยอมตนให้กับงานจริงๆ งานจึงจะสำเร็จได้ ถ้าเพียงแต่ออกเงินให้ แต่เงินเป็นวัตถุที่เดินไม่ได้ และไม่มีคนเสียสละแรงออกปฏิบัติงานแล้ว งานก็จะดำเนินไปได้อย่างไร กิจการบางแห่งมีคนทำงานเพียงสองสามคนเท่านั้น แม้สมาชิกจะมีมากแต่ไม่มีใครทำงานให้แก่ส่วนรวม ถ้าทำงานกันในรูปแบบนี้ งานก็มักจะติดขัดไปไม่คล่องเสมอ ชาวพม่าเขาจะทำงานใหญ่เขาจึงต้องจัดงานกันเป็นแบบทีมเวิร์คเพื่อ

ให้งานดำเนินไปด้วยดี มีเรื่องที่น่าฟังอยู่ดังนี้ คือ

คณะสุภาพสตรีที่มีการศึกษามีความรู้ทันสมัย เป็นภรรยาของอองซาน อดีตนายกรัฐมนตรี
ความซื่อสัตย์เป็นธงชัย และภรรยาของนายกรัฐมนตรีปัจจุบัน เป็นต้น รวมพวกสตรีเข้าด้วย
กันตั้งเป็นสมาคมขึ้นว่า "วิสาขานุปาติกาสมาคม" เขาเอาชื่อของมหาอนุปาทิกาวีสาขาอันเป็นมหา
อนุปาทิกาของพระพุทธองค์มาตั้งเป็นชื่อของสมาคม เพื่อเตือนใจให้ทำความดีเยี่ยงมหาอนุปาทิกา
ผู้นั้น สมาคมนี้มีจุดหมายในการช่วยกันสนับสนุนให้งานสังคายนาก้าวหน้าไปด้วยดีตามวิถี
ที่สุภาพสตรีจะช่วยกันได้ สมาคมนี้ได้เป็นแม่บ้านให้แก่งานมากทีเดียว พูดได้ว่าถ้าขาด
สมาคมนี้เสียแล้ว พระจะไม่มีอาหารฉันกันเป็นแน่

ในขณะที่ข้าพเจ้าไปนั้นท่านนายกของเขาและภรรยาไปเที่ยวเมืองจีน ภรรยาของท่านรัฐมนตรีมหาดไทยเป็นแม่แรงของงานครัวอยู่ เรื่องงานครัวเป็นงานหนัก เขาต้องเลี้ยงพระกันวันละ ๑,๐๐๐ รูปทุกวัน และเลี้ยงทั้งเช้าเพล คณะแม่ครัวที่ต้องตื่นแต่เช้ามาทำงาน ซึ่งโดยมากคนงานในครัวเป็นหญิงอาสาสมัครจากตำบลต่างๆ เขามาร่วมกันมาช่วยกันทำงานวันหนึ่งแล้วก็กลับไป พวกใหม่มา接班ต่อไปอีก ถ้าเข้าไปดูในครัวแล้วน่าชมเชยมากที่เขาทำงานกันด้วยความพร้อมเพรียงกันเป็นอันดี สุภาพสตรีเจ้าเนื้อแต่งตัวเรียบร้อย ใช้เครื่องสำอางแต่น้อย ดูท่าทางเป็นคนใจดี และมีตัวของตัวน้อยแบบพุทธศาสนิก นิ่งหั่นผักร่วมกับหญิงสามัญ ท่านผู้นี้เป็นภริยาของรัฐมนตรีมหาดไทย เธอเป็นบัณฑิตทางอักษรศาสตร์ และเป็นหมอกฎหมายด้วย แต่ความรู้จากมหาวิทยาลัยทำให้เธอเป็นคนหยิ่ง หยิบโย่งทำอะไรไม่ได้ เธอยังเป็นคนธรรมดาที่ทำงาน เช่น หั่นผัก ล้างจาน ถูพื้น กวาดขยะอะไรก็ได้ทุกอย่าง ควรเป็นตัวอย่างแก่สตรีทั่วไป

เราเป็นชาวพุทธไม่ควรทำตนให้หนักด้วยการถือตัว และเหยียดหยามคนชั้นต่ำ แต่จงเป็นคนรักงานทำงานสุจริตได้ทุกอย่างก็จะเป็นสุนารีของชาติได้ พุทธศาสนาสอนหลักอนัตตา คือการไม่มีตน เราจึงไม่ควรแบ่งตนแยกยก แยกความหยิ่งไว้กับตน เพราะการทำเช่นนั้น เป็นกิเลส คนโตที่สุดคือคนที่อ่อนโยนที่สุด คนแข็งที่สุดคือคนที่อ่อนน้อมที่สุดนั่นเอง

วันหนึ่งตอนเช้าข้าพเจ้าฉันอาหารแล้วลงไปดูในครัวข้างล่าง คนงานกำลังกวาดขยะมูลฝอย ญ่พื้นห้องให้สะอาด ได้พบสุภาพสตรีแต่งตัวดีกว่าคนอื่นๆ กำลังทำงานกวาดขยะกับเขาด้วย ถามคนที่พูดกันรู้เรื่องราว สตรีผู้นั้นเป็นใคร เขาบอกว่า เป็นภริยาของท่านผู้พิพากษาศาลฎีกา ทำเอาข้าพเจ้าชื่นใจมาก เพราะสุภาพสตรีภริยาของผู้พิพากษาศาลฎีกามาญ่พื้นและกวาดขยะนั้นคงเป็นเรื่องที่ควรฟังควรจำทีเดียว เธอเป็นศิษย์ของพระพุทธเจ้าแท้ เป็นคนรักงาน และแสดงตัวอย่างที่ดีให้คนสามัญที่หย่อนการศึกษาได้เห็น ว่า คนที่มีการศึกษาดังนั้น ต้องเป็นคนได้อบรมจิตใจของตนให้ดีด้วย และเป็นที่เข้ากันได้กับทุกคนหมู่เหล่า นี่เป็นตัวอย่างอันดีอีกอันหนึ่งสำหรับสูตรทั่วไป

วัฒนธรรมของชาวพม่า

ข้าพเจ้าพอใจในการแต่งกายของหญิงพม่ามาก เพราะเธอทั้งหลายมิได้ฟุ่มเฟือยในการแต่งกายกันเลย เธอเข้าใจสภาพการณ์บ้านเมืองของเธอดีกว่าพม่าเป็นเมืองไม่มั่งคั่ง พม่าได้รับการเสียหายจากสงครามมาก และเพิ่งหลุดมาจากแอกของพวกมหาเมืองขึ้น จึงต้องอดออมใจในการเป็นอยู่ เพื่อสร้างชาติประเทศให้มั่นคงต่อไป เธอจึงพยายามเป็นพม่าอยู่เสมอ

แม้เครื่องประเทืองผิวของชาวพม่าก็ไม่นิยมของต่างประเทศ เขาใช้พวกกระเจาะจันทน์ อันเป็นกลิ่นที่เย็นกว่าของหอมต่างประเทศ และเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากประเทศพม่าแท้ๆ เงินทองก็ไม่ต้องจ่ายไปนอกประเทศ นี่ก็เป็นทางช่วยบ้านเมืองอีกทางหนึ่ง

วันหนึ่งเราไปเที่ยวที่วิทยาลัยย่างกุ้ง มีบริเวณใหญ่โตมาก ตั้งอยู่ทางด้านหนึ่งของเมือง เป็นที่เงียบสงบ และอยู่ใกล้กับบึงใหญ่ นักศึกษาจึงสามารถไปว่ายน้ำ และกระเชียงเรือในบึง ใหญ่ๆนั้นได้ เขาจัดมหาวิทยาลัยเขาก็มีได้ลิ้มศาสนา คือเขาได้ไปสร้างวิหารเอาไว้หลังหนึ่งมี พระพุทธรูปประดิษฐานไว้ และจัดอย่างสวยงามตามแบบศิลปะของพม่า เพราะชาวพม่ามีนิสัย ชอบไหว้พระสวดมนต์เวลาเย็นๆเช้าๆ พวกนิสิตนิสิตาที่เคยไหว้พระสวดมนต์จะว่าแหงเมื่อ ไม่มีวิหาร จะออกไปไหว้ตามเจดีย์สถานก็ไกลไป เขาจึงจัดให้ความสะดวกในเรื่องนี้ ขณะที่ เราเข้าไปนั้น มีเด็กชายคนหนึ่งกำลังไหว้พระอยู่ พอไหว้พระจบแล้วก็ได้สนทนากัน เขาเป็น นักศึกษาแผนกครุศาสตร์ เรียนมาสองปีแล้ว เขาตั้งใจจะออกไปเป็นครูสอนเด็ก เขายึดมั่น อยู่ในศีลธรรมของพุทธศาสนา

พวกเรายืนดูหนุ่มนักศึกษาเดินกลับบ้านในเวลาเย็น ก็รู้สึกที่นักศึกษาของพม่าแต่งตัว ง่ายๆ ไม่พิถีพิถันอะไร ผู้ชายนุ่งโสร่งที่ทอในบ้านของเขา ใส่เสื้อแขนยาว กระดุมทำด้วยผ้า สวมรองเท้าแตะแบบที่ชาวพม่าทำเอง บางคนสวมหมวก บางคนไม่มี ผมสั้นมีได้ใส่ครีมน มากนัก ผู้หญิงแต่งตัวแบบสตรีทั่วๆไป ไม่มีอะไรแปลก ใส่รองเท้าแตะแบบที่เคยใช้ เหมือนกัน มือถือร่มกระดากที่ทำในพม่า ทั้งหญิงชายมียามแบบพม่า ใช้ใสน้ำสือสะพายบา ไปโรงเรียน เข้าเดินกันไปเป็นหมู่ๆดูอย่างคนธรรมดา นักเรียนหญิงไม่ตัดผม แล้วก็ไม่ใช่ เครื่องสำอาง ดูแล้วรู้สึกที่พม่ามีการประหยัดมาก และมีชาตินิยมอยู่มาก

คำว่าที่ใช้ของภายในประเทศเป็นคำที่ถูก ต้องปฏิบัติทุกคนในประเทศของเขา นักศึกษาชายหญิงมีความรู้ไม่เลวนัก พูดฝรั่งได้คล่องแคล่วเป็นส่วนมาก ถ้านักศึกษามีความเป็นอยู่อย่างง่ายๆ ไม่ฟุ้งเฟ้อในการแต่งตัวแล้ว การเรียนจะก้าวหน้าได้มาก ที่น่าชมยืงก็คือว่าเขาไม่รังเกียจตนเอง ไม่รังเกียจขนบธรรมเนียมของเขาเอง ไม่รังเกียจของที่ผลิตขึ้นในบ้านในเมืองของเขาเอง คนแบบนี้เป็นคนที่น่ารักคนในทางที่ถูก ส่วนคนที่เกลียดเครื่องแต่งกายของชาติ ไม่กินอาหารของชาติ ไม่ใช้ของที่ทำภายในประเทศ เพราะกลัวว่าคนอื่นจะมองไปในแง่ที่ไม่ทันสมัย เพราะผู้นั้นเป็นคนดูหมิ่นตนเองและทำลายตนเองทุกวินาที คนที่ทำลายตนแล้วชาติก็พลอยถูกทำลายไปด้วย ชาวพม่าเขายังทำถูกอยู่ ข้าพเจ้าจึงพูดกับเพื่อนๆว่า ถ้าพม่าเป็นเอกราชหลายๆปีเข้า น่ากลัวจะเดินลำหน้าไทยเสียอีกแน่ๆ เพราะเขามีธาตุแห่งความดีอยู่หลายประการ ดังที่เห็นมาแล้ว

ในการทำสังคายนานับเป็นงานใหญ่ของชาติ มีคนชาวบ้านนอกต่างถิ่นมาเกี่ยวกันมากๆ เข้ามาเป็นหมู่ๆ เพื่อนมัสการพระเจดีย์ชเวดากอง อันเป็นเจดีย์ที่สวยงามที่สุดในโลก เขามีการให้คนมาออกร้านขายของกันบ้าง เพื่อให้คนได้หาอาหารกินกันสะดวก แต่ว่าไม่เห็นมีร้านขายของเมา เช่น สุรา เป็นต้น เพราะเขาถือว่างานศาสนาเป็นงานของความบริสุทธิ์ ไม่ควรนำเอาสิ่งที่ไม่บริสุทธิ์เข้าไปปะปนกับงานศาสนานั้น อย่าว่าแต่ของเมาเลย แม้การหาเงินเข้ากับงานเขาก็มิได้ทำไปในทางไม่ควร เช่น เขาไม่มีการพนันประเภทสอง ไม่มีการเล่นใดๆที่เป็นเรื่องเหลวไหล แม้ระบำแบบแปลกๆก็ไม่มี หากจะมีก็เป็นจำพวกการฟ้อนรำแบบพม่าเท่านั้น เขาไม่นิยมระบบแบบลาตินอเมริกัน หรือฮาวาย คงก้ำ เขาไม่ต้องการล่อคนมาทำความดีด้วยความชั่ว แต่ล่อกันด้วยความดีล้วนๆ แม้คนงานที่มาทำงานในบริเวณสันติเจดีย์ก็ไม่ปรากฏว่า

ใครเป็นคนตีหมิ่นของมีนเามาทำงาน เขายังถือเครื่องอยู่ในศีล ๕ ของพระพุทธรองค์อยู่มาก เมื่อเครื่องขื่อนี้ข้ออื่นๆพลอยดีไปด้วย

อันการจัดงานขึ้นในวัดเพื่อหาเงินบำรุงวัดนั้น ถ้าผู้จัดมิได้มุ่งถึงศีลธรรมของประชาชนแล้ว ก็เป็นการทำลายกันโดยตรงทีเดียว ถ้ามีงานแล้วเปิดร้านขายของ และถ้ามีของมีนเามาขายด้วยก็เท่ากับว่าทำวัดให้กลายเป็นตลาดของความชั่วไปเท่านั้น นอกจากของเมาแล้วยังมีเครื่องล่อล่อกามอีกหลายประเภทเช่นรำวง ระบำแบบเปลือยกายและอะไรอื่นๆ รวมทั้งการพนันประเภทต่างๆด้วย การกระทำเช่นนี้ถึงแม้จะได้ผลทางวัตถุบ้าง แต่ก็เป็นที่น่ารังเกียจ ไม่น่าจะใช้เพื่อศาสนา ถ้าเรารักศาสนาและจะบำรุงกิจการพระศาสนาให้ถาวรแล้ว ขออย่าได้เห็นแก่อามิส อันเกิดจากของสกปรกอีกเลย ศีลธรรมของประชาชนตกต่ำลงไปทุกที เพราะนักศานาชอบหาเงินโดยวิธีอันไม่ชอบธรรมนี้เอง ชาวพม่ายังมีได้ทำลายศาสนาด้วยวิธีการดังที่กล่าวมา จึงเป็นเรื่องที่พวกเราพอจะมองเห็นว่า เขายังมีติดอยู่ในเรื่องเช่นนี้

ทายกทายิกาของพม่ายังปฏิบัติหน้าที่ของตนถูกต้อง คือ ตนทำหน้าที่ฟังคำสอนของพระ ปฏิบัติตามคำสอน และบำรุงพระให้พออยู่สบายด้วยปัจจัย ๔ ตามสมควรแก่สมณะ ฉะนั้นหน้าที่ของพระมีเพียงว่า ศึกษาอบรมตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีของชาวบ้าน สอนชาวบ้านให้เข้าใจพุทธศาสนกิจของพระมีเท่านี้ การสร้างที่อยู่ไม่ใช่เป็นเรื่องของพระ แต่เป็นเรื่องของชาวบ้าน จะจัดถวายตามกำลังความสามารถ พระไม่ต้องแจกฐิการเรียไรอะไรทั้งนั้น ทายกทายิกาเขาสร้างถวายเอง วิธีการแบบนี้เห็นว่าถูกต้อง พระพุทธรองค์ไม่ต้องการให้พระยุ่งกับงานอันมิใช่หน้าที่ ทายกทายิกาเขามีแล้ว เขาจัดถวายเอง แต่ในบางแห่งพระชวนขายหาเองแทบจะทุกอย่าง ก็นับเป็นทางตัดความเจริญในด้านปฏิบัติธรรม

การก่อสร้างก็เหมือนกันควรสร้างตามกำลังของหมู่บ้าน อย่าให้ใหญ่โตจนต้องเป็นทุกข์ เป็นไปในทำนองว่าเป็นไปเพื่อความอยากใหญ่และแข่งขันกันหาเงินโดยวิธีต่างๆ เวลานี้ศาสนา ถูกเงินหมุนไปจนเสียรูปหมดแล้ว ถ้าไม่จัดการแก้ไขก็น่ากลัวจะเสื่อมมากกว่านี้ งานที่ควร สร้าง คือสร้างใจคนให้เดินในทางที่ชอบตามหลักธรรม และงานนี้เป็นงานของพระโดยตรง ส่วนงานสร้างวัตถุที่ใช้เป็นงานของพระไม่ พระจึงควรชวนชายในทางที่สมควรดีกว่า พระ ชาวพม่าไม่ต้องเป็นนายช่างสร้างอะไร ชาวบ้านสร้างให้หมด สำนักไหนมีพระดี ทรงคุณธรรม และสอนชาวบ้านดี ก็มีที่อยู่ใหญ่โตสวยงามตามแบบของวัด นี่ก็เป็นของดีที่ชาวพม่ายังรักษา ไว้ได้อยู่

การจำหน่ายเครื่องบริวารของพระภิกษุ เป็นกิจการใหญ่เหมือนกัน เพราะในพม่ามีภิกษุ และสามเณรมาก เครื่องใช้เกี่ยวกับบรรพชิตจึงเป็นสินค้าสำคัญ ทำให้พ่อค้ามั่งคั่งได้ เพราะ งานค้าประเภทนี้เป็นที่น่ายินดี สินค้าประเภทนี้ทั้งหมดอยู่ในกำมือของชาวพม่าเอง การทำ จีวร สบง บาตร ร่ม รองเท้า และของอื่นๆ ทั้งหมดทำโดยชาวพม่าเอง และเขาพยายามรักษา คุณภาพและขนาดของที่ใช้ให้ถูกต้องตามพระวินัยไว้เสมอ เขาใช้ผ้าที่หนาดีและทนทาน พระพม่า ไม่ใช้จีวรบางจนเห็นเนื้อ เขาถือว่าเป็นการไม่สุภาพสำหรับบรรพชิต สีย้อมจีวรก็เป็นสีเดียว เหมือนกันหมด ห่มจีวรแบบเดียวเหมือนกันหมด จีวรที่เขาทำขายเขาย้อมอย่างถาวรนำไปซัก เท่าไรสีก็ไม่ตก พระไม่ต้องซื้อสีมาย้อมกันเอง เป็นการประหยัดเงินอยู่ในตัว พ่อค้าพยายาม รักษาคุณภาพ การซื้อจึงไม่ลำบาก

รองเท้าสำหรับพระก็เป็นของพระโดยเฉพาะ ร่มก็เป็นของพระโดยเฉพาะ ชาวบ้านไม่ใช้ ของที่พระใช้ พระก็ไม่ใช้ของที่ทำสำหรับชาวบ้านใช้ เท่าที่สังเกตดู...ถ้าเป็นของพระแล้วไม่มี

ความสวยงามแต่มีความหนาทึบและมีคุณภาพดี พระกับชาวบ้านจึงไม่ต้องหลงผิดในของใช้
ของกันและกัน นี่ก็เป็นความดีที่ชาวพม่ารักษาไว้ได้อีกประการหนึ่ง

บทบาทของพระภิกษุในพม่า

ความเป็นอยู่ของพระพม่า ภิกษุในพุทธศาสนาของชาวพม่า อยู่ในฐานะที่ชาวบ้านบูชา
และเกรงกลัวมากที่สุด เพราะในเวลาที่บ้านเมืองตกเป็นเมืองขึ้นเขานั้น พระท่านนั้นที่ช่วย
รักษาหนังสือขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพม่าไว้ พระคอยเป็น
ห้ามล้อจิตใจชาวพม่ามิให้ตื่นไปกับอารยธรรมแบบตะวันตกจนเกินไป พระคอยติคอดว่าคนที่
ล้มชาติทำตนเป็นฝรั่งขึ้นก เสี่ยงของพระเป็นเสี่ยงสวรรค์ ถ้าใครถูกพระติก็เสียคนไปเลย
เรียกว่าถูกแผ่นดินสูบไปก็ได้

พระเป็นผู้นำทุกทางของชาวพม่า พระเป็นครูสอนหนังสือแก่เด็ก เยาวชนของชาติไป
เรียนหนังสือชั้นต้นจากวัดทั้งนั้น คนสำคัญของพม่าทุกวันนี้ ทุกคนเป็นศิษย์กินข้าวกันมาตร
พระมาก่อน เขาจึงมีความรู้ในทางศีลธรรมดีมาก ในสมัยที่ฝรั่งปกครองนั้นการศึกษาในชั้น
ประชาบาลอยู่ในกำมือของพระทั้งหมด พระที่มีความรู้ทางหมอก็ช่วยรักษาชาวบ้านในเมื่อเกิด
เจ็บไข้ รวมกล่าวว่าชีวิตของชาวพม่าอยู่กับพระมากที่สุด พระจึงมีอิทธิพลเหนือชาวบ้านมาก
ถ้าหากว่าบ้านเมืองทำอะไรเป็นการขัดกับหลักพุทธศาสนา พระมักจะเล่นงานเอา ผลที่สุดก็
ต้องเปลี่ยนนโยบายใหม่ไป

บางคนอาจว่าพระไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองไม่เหมาะ แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าพระอยู่ได้อำนาจ

นักการเมืองก็ไม่เหมาะ พระไม่ควรเป็นเครื่องมือของนักการเมือง แต่พระควรเป็นดวงประทีป นำชาวบ้านทุกคน นักการเมืองก็เป็นชาวบ้าน ถ้าเขาเป็นชาวพุทธก็เป็นพุทธบริษัท เขาเป็นปุถุชนเขาอาจทำถูกบ้างผิดบ้าง ถ้าเขาทำผิดไม่มีใครหักห้าม เพราะเขากลับอำนาจบาทใหญ่เสียหายหมด บ้านเมืองก็ล่มจม ผู้ที่ควรเตือนนักการเมืองได้ ก็คือนักบวช เพราะนักบวชมิได้เล่นหรือมีส่วนในทางการเมือง สามารถจะเตือนได้โดยความเป็นธรรม นักการเมืองที่ดีก็ต้องฟังเสียงของพระบ้าง ถ้าไม่ฟังเสียงของพระก็เป็นนักการเมืองไม่มีศาสนาไปเท่านั้น พระพม่าเคยคัดค้านการกระทำที่ไม่เหมาะสมของรัฐบาลพม่าอยู่บ้างเหมือนกัน ในกรณีนี้เราไม่ควรติพระ แต่ควรคิดว่าพระของเขาอยู่เหนือชาวบ้านอย่างไร ผลปรากฏว่า นักการเมืองก็ฟังเสียงพระเป็นอย่างดี และได้กล่าวขอโทษในสิ่งที่ตนผิดไป ผู้ใดทำผิดแล้วรู้สึกตัวกลับมาเป็นคนดีด้วยความรู้สึกผิดชอบ เป็นคนดีได้

ความเป็นอยู่ของพระในประเทศพม่า

พระพม่ามีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่มีเครื่องประดับ ในกฎที่แสดงความหรรษาอะไร เมื่อข้าพเจ้าไปย่างกุ้งครั้งที่สอง เขาพาไปหาพระสังฆราชที่รัฐบาลอังกฤษตั้งไว้เป็นทางการ รู้สึกว่าท่านเป็นอยู่อย่างพระสามัญรูปหนึ่ง ในกฎของท่านไม่มีเครื่องประดับประดับอะไรเลย ไม่มีป้าน้ำชา กาน้ำร้อน หรือเครื่องลายครามที่มีราคาอันจะต้องเป็นห่วงรักษา ของใช้โดยส่วนมากเป็นของพื้นเมือง เช่น ภาชนะใส่น้ำก็เป็นคนโทดิน แบบที่ทำในเมืองของเขา หม้อน้ำก็เป็นหม้อดิน ชันน้ำก็เป็นเครื่องเงินซึ่งทำในพม่าทั้งนั้น การเข้าพบก็เข้าไปได้อย่างง่าย ๆ

ไม่ต้องผ่านเวรยาม ไม่มีพิธีรีตองอะไร เป็นการเข้าพบพระได้อย่างสบายๆ

ต่อมาข้าพเจ้าไปพักวัดพม่าซึ่งอยู่ใกล้เจดีย์ชเวดากอง แม้กฎจะเป็นตึกใหญ่ไม่มีฝากั้นข้างในเลย เป็นห้องโถงเปิดหมด ท่านเจ้าของกฎเป็นพระที่มีพรรษามากแล้ว ท่านนอนบนเสื่อที่ทำด้วยกกในพม่า และไม่มีอะไรอีกเช่นเดียวกัน ทำให้มองเห็นว่าพระพม่าเป็นพระที่ไม่มีสมบัติอะไร เป็นพระที่เบากายเบาใจอยู่มาก เมื่อชาวบ้านนิมนต์พระไปเทศนา ไปฉันที่บ้าน ไปบิณฑบาตที่ป่าช้า ไม่เห็นเขาถวายเงินแก่พระ ถวายแต่ผ้าสบงจีวรเท่านั้น เขาถือว่าเงินไม่เป็นของจำเป็นจึงมิได้ถวาย แต่ถ้าพระเขาจะเดินทางไกลไปไหน เขาก็ถวายเป็นค่าเดินทาง จีวรไม่มีเขาก็ถวาย เจ็บไข้เขาก็รักษา แล้วจะถวายปัจจัยอีกทำไมเล่าเขาทำของเขาถูกเหมือนกัน เพราะชาวบ้านคอยดูแลความเป็นอยู่ของพระ และถวายของแต่พอดีแก่พระ พวกพระจึงไม่มีของที่ต้องขายแลกไปหา หรือต้องทำพินัยกรรมเมื่อตาย ว่าสิ่งนั้นให้คนนั้นคนนี้

รวมความว่า พระพม่ายังมีสภาพเป็นพระที่จนจนทรัพย์ แต่อริยทรัพย์ท่านหาจนไม่ พระของเขามีความรู้ทางภาษาบาลีดีใช้ได้ บางรูปก็เก่งไปในทางปฏิบัติ พม่ามีพระนักปฏิบัติที่อวดโลกได้หลายรูปเหมือนกัน พระพม่าส่วนมากไม่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะ ถ้าสูบบ้างก็สูบแต่ในห้องเท่านั้น เขาถือว่าพระเดินสูบบุหรี่เป็นกิจวัตรที่ไม่สุภาพ ฉะนั้นพระภิกษุของเขาจึงไม่จู้จี้จ้านในเรื่องนี้

ปกติของชนชาวพม่าเขาไม่สนใจในความสนุกมากนัก เพราะเขาคิดถึงธรรมะอยู่เสมอ เราจะได้เห็นภาพลามกอนาจารในแผ่นโฆษณาสินค้าต่างๆเหมือนในบางประเทศ ราวกับว่าคนในประเทศนั้นเผลอามเสียเหลือเกิน ขั้นที่สุดจะขายวิหขุ น้ำปลา ก็จัดทำภาพเปลือยกายนุ่งน้อยห่มน้อยไม่ได้ มันเป็นภาพที่ส่องถึงใจของคนในประเทศมาก แต่ในพม่าเราจะไม่พบ

ภาพเช่นนั้นเลย บริษัทห้างร้าน ถึงวันปีใหม่ก็ทำปฏิทินแจกลูกค้า และเพื่อเอาใจชาวพม่า เขามักพิมพ์รูปพระเจดีย์สวยๆ หรือพระพุทธรูปงามๆ ไว้ในแผ่นปฏิทินนั้น เป็นภาพที่ควรติดไว้ในห้องรับแขกของบ้าน จะเป็นทางให้เจ้าบ้านและแขกได้นึกถึงพระพุทธรูปศาสนาบ้าง จิตใจก็จะไม่ตกในปลักกิเลสมากไป

หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ที่พิมพ์ภาพไว้หน้าปก ในบางประเทศเขาจะต้องหาภาพผู้หญิงเปลือยกาย ภาพดูร้ายของผู้เฒ่าในทางกาม ภาพอะไรๆ ทำนองนั้นเสมอ การทำเช่นนั้นเป็นการยั่วคนให้อยากซื้อและถ้าขายดีเพราะมีภาพนั้น ก็แสดงไปถึงน้ำใจของชาติว่าเสื่อมโทรมสักขนาดไหน สิ่งแวดล้อมทำให้เด็กหนุ่มคิดในทางลุ่มกัลล่ออยู่เสมอ เป็นการเร่งเร้าให้เกิดการข่มขืน การค้าหญิงโสเภณี และอะไรต่างๆ อันเป็นทางชั่วอย่างมากมาย เห็นหลายประเทศทำเช่นนั้น ประเทศใหญ่ทำ ประเทศเล็กก็ทำตามอย่าง เลยกลายเป็นหนังสือโป๊ไปหมด

ข้าพเจ้าเห็นหนังสือพิมพ์พม่าและหนังสืออ่านเล่นประเภทนวนิยาย ตลอดจนรวมไปจนถึงหนังสือรายสัปดาห์ก็หาไม่มีสภาพสกปรกไม่ ถ้าเขาจะพิมพ์ภาพผู้หญิง ก็พิมพ์ภาพหญิงแต่งตัวเรียบร้อยอยู่กับบ้าน กำลังเย็บปักถักร้อยหรือกำลังทำอะไรอื่นๆ อันเป็นตัวอย่างที่ดีของหญิงจะพึงกระทำเท่านั้น เรื่องนี้ก็ควรถือว่าเป็นความดีของเขาประการหนึ่งที่ข้าพเจ้าได้พบเห็นมา จึงนำมาเล่าแก่พี่น้องชาวไทยทั้งหลาย เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าชาวพม่าเขากำลังตั้งตนก้าวหน้ากันไปไหนบ้าง ควรเป็นตัวอย่างแก่พวกเราได้บ้างไหม

วันหนึ่งข้าพเจ้าได้มีโอกาสไปฉันทพลที่บ้านพี่สะใภ้ของนายอ่องซาน เขาเป็นหญิงหม้ายสามถึงแก่ความตายในคราวที่เกิดรัฐประหารใหญ่ในย่างกุ้ง ทั้งเมียและลูกไว้หลายคน อยู่บ้านหลังใหญ่แต่ฐานะในบ้านดูไม่ค่อยหรูหรานัก ในบ้านมีห้องพระสวยงาม ชาวพม้ามักมีห้อง

หรือทั้งพระประจำบ้านเสมอ และได้รับการเอาใจใส่ดูแลให้สะอาดเรียบร้อยเป็นพิเศษ เขาถือว่าห้องพระเป็นวิญญาณของบ้านเป็นที่อยู่ของความสงบ สะอาด สว่าง และสรรพความดีอื่นๆ ถ้าเป็นบ้านมีฐานะดีก็ทำเป็นพิเศษเสมอ มิใช่แต่เพียงมีห้องพระไว้เท่านั้น คนที่อยู่ในครอบครัวจะต้องประชุมกัน ไหว้พระสวดมนต์ก่อนนอนทุกคืน

ชาวพม่ามีได้ถือพระพุทธรูปเป็นเครื่องรางแบบคนไทยถือ เขาจึงไม่มีการทำพิธีหล่อพระหาเงินกัน ชาวพม่ามีได้ห้อยพระไว้ที่กาย แต่เขาห้อยพระไว้ที่ใจของเขา ถ้าเขาไปไหว้พระเขาก็ไหว้ในฐานะที่เป็นรูปเปรียบแทนความสงบ สะอาด สว่าง อันเป็นเอกบรมธรรมขององค์พระพุทธรูป และประเพณีชอบเป็นปฏิบัติบูชากันเท่านั้น นายกรัฐมนตรีพม่ามีห้องบูชาทั้งดงามมาก และนั่งสวดมนต์ภาวนาทุกค่ำเช้าแน่นอน ในพระราชพิธีอุโบสถตลอดพรรษาคณะของชาติเดินอย่างนี้ก็มีหวังว่าชาติจะเดินดีได้เป็นแน่

ในวันที่พวกเราไปฉันที่บ้านที่กล่าวนั้น เขามีการบูชาพระรับศีลกันก่อน สิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าพอใจเป็นอย่างมากก็คือ ลูกหลานในบ้านนั้นทั้งชายหญิงสวดมนต์รับศีลกันเป็น และสวดดังๆทุกคน เขาจัดให้เด็กนั่งข้างหน้าผู้ใหญ่ เด็กก็ทำได้อย่างเรียบร้อย ไม่เก้อเขิน ทำให้นึกว่าอิทธิพลของมารดาที่มีศรัทธาอย่างมั่นคงในพระพุทธรูปศาสนา ย่อมส่งผลไปถึงเยาวชนในครอบครัวได้มาก ผิดกับบางประเทศที่นับถือพุทธศาสนา เรื่องการรับศีล สวดมนต์ ฟังพระสวดเป็นเรื่องของคนแก่ ส่วนเด็กธูระไม่ใช่เสียหมด แม้คนแก่บางที่ก็รับศีลจับใบในลำคอกันก็มี ราวกับว่าถ้ากล่าวออกมาดังๆ มันจะเป็นการเสียหายอะไรไปอย่างนั้น น่ากลัวอนาคตของเยาวชนจะห่างศาสนาไปมาก ของพม่าเขายังฝึกฝนกันคืออยู่ทุกหนทุกแห่ง คือพวกเขายังเป็นคนโบราณในเรื่องนี้ ผิดกับบางประเทศซึ่งทำตนเป็นคนสมัยจนลืมพระไปหมด ศีลธรรม

ของเยาวชนก็เสื่อมลงทุกที

พูดถึงเรื่องชาวพม่าสวดมนต์ก่อนนอนแล้วมีเรื่องจะเล่าให้ฟัง คือชายหนุ่มไทยที่คะนองไปแต่งงานกับหญิงสาวพม่า แกบอกว่าในคืนจะร่วมห้องกันนั้น เจ้าบ่าวไปนอนรออยู่บนเตียงตั้งนาน เพราะเจ้าสาวไปสวดมนต์อยู่หน้าพระ ตอนแรกเจ้าบ่าวนึกว่าสวดประเดี๋ยวก็จบ แต่ที่ไหนได้เจ้าสาวสวดเสียตั้งชั่วโมง ทำเอาเจ้าบ่าวเหงาไปนาน และได้ยุกินเป็นสามีกรรยากันมาจนมีลูก ๔-๕ คน แม่บ้านก็ยังขยันสวดมนต์อยู่เช่นนั้น ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่เพิ่มสมาชิกขึ้น ลูกทุกคนจะต้องสวดมนต์กับแม่ด้วย เรื่องนี้เป็นเรื่องประกาศศรัทธาของสตรีชาวพม่าโดยแท้ แม่หญิงพม่าแม้จะมีสามีแขก จีน ฝรั่งเศส ถ้ามีลูก แกก็พยายามอบรมลูกให้เป็นชาวพุทธเสมอ ชาวพุทธที่ดีควรจะทำอย่างนั้น เพราะการอบรมลูกของตนให้เข้าหาพระเป็นบุญอันยิ่งใหญ่ แต่ในทางตรงกันข้าม มารดาที่ละเลยต่อการอบรมบุตรธิดาให้รู้จักศาสนาที่ตนนับถือก็เป็นการมีบาปหนักอยู่เหมือนกัน

ที่พระเจดีย์ชเวดากองในคืนวันพระ เราจะเห็นมีเด็กหนุ่มเป็นจำนวนมากไปประชุมกันเป็นแห่งๆ แล้วทำการสวดมนต์บ้าง สันทนาธรรมบ้าง เขาอยู่ที่นั่นกันจนสว่าง เป็นการทำใจของตนให้เข้าหาพระอันเป็นทางเดียวเท่านั้นที่จะนำชีวิตให้แจ่มใสสดชื่นได้ ข้าพเจ้าไปเห็นแล้วก็พอใจในการกระทำของเด็กหนุ่มเหล่านั้น และอยากเห็นหนุ่มไทยหันมาสนใจในทางนี้กันบ้าง

เมื่อคณะผู้แทนพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกเดินทางไปชมพม่าเหมือนในที่ๆ ผ่านไป เขาได้ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี นักเรียนชายหญิงมาช่วยเลี้ยงอาหาร ในที่บางแห่งเขาจัดนักเรียนมาสวดมนต์ สวดธัมมจักกัปปวัตตนสูตรเป็นภาษาบาลี สวดพร้อมๆ กันนำดู นำฟัง นำพอใจ เด็กน้อยๆ ของเขาได้รับการอบรมตามแนวของศาสนา ซึ่งหวังว่าต่อไปข้างหน้าเด็กเหล่านี้จะ

เป็นกำลังที่ดีของชาติศาสนาได้เป็นแน่

นี่เป็นเรื่องความดีที่ข้าพเจ้าเห็นและจำมา ส่วนเรื่องที่ไม่ดีนั้นไม่ต้องเล่า เพราะบ้านเราก็มียากอยู่แล้ว จงมองหาความดีของเขาแล้วเราชวนกันทำความดีกันดีกว่า ข้าพเจ้าไม่อยากกล่าวสดุดีความดีของคนไทย เพราะจะทำให้พวกเราลืมนึกว่าเราดีแล้ว เราเจริญอยู่แล้วไม่หาทางแก้ไข เช่นในด้านศาสนา ถ้าเปรียบกับประเทศอื่นเราก็มักจะกล่าวว่า เจริญสู่เมืองไทยไม่ได้ แต่ชาวโลกรู้จักศาสนาในเมืองไทยน้อยเต็มที ความดีของเมืองไทยจึงเป็นความดีในบ่อลึกเท่านั้น เวลานี้เราคิดว่าเราเจริญ อย่าคิดว่าเราสบายกันนักเลย แต่จงคิดว่าเมืองไทยยังไม่เจริญยังไม่ก้าวหน้า คนดีมีน้อยไม่พอที่จะบริหารงานของประเทศ มีทางใดบ้างที่จะช่วยกันสร้างคนดีที่ทำความดีให้เจริญขึ้นในเมืองของเรา

แม้ด้านศาสนาก็เหมือนกัน ศาสนาในบ้านเรายังไม่เข้าถึงใจคน คนจึงขาดหลักครองใจ อาชญากรรมทวีจำนวนขึ้นทุกปี ถ้าเป็นอยู่อย่างนี้ก็ลำบาก ฐานะการครองชีพของประชาชนไม่ก้าวหน้า เพราะคนไทยมักแต่เบียดเบียนกันเอง มีทางใดบ้างที่จะช่วยกันได้ ต้องหาทางช่วยกันจนสุดความสามารถ เพื่อผดุงศีลธรรมของบ้านเมือง และส่งเสริมการเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ณ บัดนี้ถึงเวลาแล้วที่พี่น้องไทยทั้งผองต้องลุกขึ้นจากความหลับใหลมัวเมาแล้วก้าวไปข้างหน้า เพื่อสร้างตน สร้างชาติให้เป็นหลักฐานต่อไป ตามความสามารถที่จะทำได้ มิฉะนั้นเราจะแพ้ชาติอื่นๆที่อยู่รอบๆบ้านของเรา หวังว่าพี่น้องทั้งหลายคงรับฟัง และพิจารณาจนถึงเรื่องนี้ด้วย

ธรรมาครองโลก

เรื่อง

ศาสนาเก่าแก่ของอินเดีย

การกลับมาฉบับดีออกศาสนาของยุค

ประเทศอินเดีย อันเป็นดินแดนแห่งนาฏศาสตร์ และนาฏปริญา เป็นดินแดนที่มีคน
ก้าวหน้า และทำจริงในทางพันธุกรรม เป็นดินแดนที่มีอะไรเป็นที่สุดเสมอ ดินฟ้าอากาศมี
หนาวจัด ร้อนจัด คนมีผิวขาว และผิวดำ มั่งมีที่สุด และยากจนที่สุด นอกจากนี้ก็ยังมี
บรมครู คือโคตมพุทธมาสอนชาวโลก ทำให้ชาวโลกได้พบแสงสว่างของพระธรรมอย่างแท้จริง

การปฏิบัติกิจการศาสนาของชาวอินเดีย มีทั้งส่วนที่มลายเอาพิธีต้องเป็นสำคัญ และ
ส่วนที่ฉลาดเลกพิถีพิถัน ใช้การทรมานร่างกายด้วยวิธีแปลกๆต่าง ๆ นานา นักบวชก็มีทั้งนุ่งผ้า
และไม่นุ่งผ้า การนับถือก็มีตั้งแต่เทพเจ้าลงมาจนถึงสัตว์ดิรัจฉาน ให้อรูปเคารพทุกชนิด จน
กระทั่ง วัว ลิง และปลัดขิกของพระคเณศ อินเดียจึงเป็นนครแห่งพิพิภักดิ์ทางศาสนา ซึ่งมี
อะไรๆให้คนสมัยใหม่ได้ดูอย่างมากมายทีเดียว

ความเชื่อในศาสนาของชาวอินเดีย

ถึงอินเดียจักใหม่ในด้านรูปธรรม และเริ่มศักราชใหม่ในการประกอบอุตสาหกรรมหนัก
และเบาแล้วก็ตาม แต่ความเชื่ออันเป็นตัวศาสนาของเขายังหาได้เปลี่ยนแปลงไปเท่าใดไม่
ถ้าเราไปอินเดียจักเห็นว่า สิ่งทีอินเดียมีอยู่ในสมัยก่อนอย่างใดก็ยังคงมีอยู่ในสมัยนั้นอย่างนั้น
มิได้เปลี่ยนแปลงแม้แต่น้อย ชาวอินเดียช่างเป็นคนรักษาของเก่าดีจริงๆ

ถ้าเราพบและสนทนากับชาวอินเดียแล้ว เขาก็พูดเรื่องอื่นเพียงนิดหน่อยเท่านั้น แล้ว
เขาก็กวักเข้าหาหลักศาสนาทันที ศาสนาเป็นอาหาร เป็นชีวิตของเขอย่างแท้จริง คนอินเดีย
จึงมีนิสัยรักสันติภาพและส่งเสริมสันติภาพตลอดมา

ปลัดคือปลัดขิกนั่นเอง แม่น้ำคงคาอันเป็นแม่น้ำใหญ่ ก็ว่าไหลมาจากมวยผมของพระอิศวร รวมความว่า พระอิศวรนี้เก่งหลายอย่างคนจึงนับถือมาก บ้านท่านอยู่บนยอดเขาไกรลาส คือขุนเขาหิมาลัยนั่นเอง

มนุษย์เป็นผู้สร้างเทพเจ้า

พระพรหมเป็นใหญ่ในทางสร้างสรรค์ ท่านได้สร้างทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในโลก แต่ตัวพระพรหมเองใครสร้างไม่ได้กล่าวไว้ ข้าพเจ้าเชื่อว่า ตัวผู้เขียนตำราทางศาสนานั้นแหละเป็นผู้สร้างพระพรหมขึ้น เทพเจ้าไม่ได้สร้างคนดอก แต่คนนั้นแหละเป็นผู้สร้างเทพเจ้า เพราะคนเป็นผู้เขียนตำราขึ้น แต่ชาวโลกมิได้คิดถึงข้อนี้ เพราะตนเองไม่ยากฟังตนเอง อยากฟังผู้อื่นตลอดเวลา ศาสนาที่สอนให้เชื่อสิ่งภายนอกจึงเจริญในหมู่ที่มีใจยังเป็นเด็กอยู่ ถ้าเขาฉลาดขึ้นสักหน่อยก็คงไม่มีความเชื่อในรูปอย่างนั้นต่อไป

พรหมณ์ผู้เป็นอาจารย์สอนศาสนา เป็นผู้ที่เอาเปรียบประชาชนอย่างมากทีเดียว พอเริ่มสอนก็เริ่มวางตนเป็นผู้นำ และเอาเปรียบคนอื่นเสียแล้ว โดยแบ่งคนออกเป็นสี่พวก ซึ่งเรียกว่า วรณะสี่ คือกษัตริย์...อันเป็นพวกนักรบ พรหมณ์...เป็นพวกทำพิธีทางศาสนา นำประชาชนทางวิญญาณ แพศย์หรือเวศย์...เป็นพวกค้าขาย คหกร...เป็นพวกชั้นกรรมาชีพ ใช้แรงงานเป็นสิ่งที่แลกเปลี่ยนวัตถุเพื่อยังชีพต่อไป

ครั้นแบ่งออกเป็นสี่แล้ว ก็แบ่งย่อยออกไปอีก พวกใครๆอยู่ อย่างมาปะปนกัน กษัตริย์จักแต่งงานกันก็แต่ในพวกเขาเท่านั้น พรหมณ์ก็เช่นเดียวกัน ถ้าเกิดการแต่งงานล่าสอน ผิด

วรรณะ ก็หาว่าเป็นคนเลวไปเลย คบกับใครก็ลำบาก อาหารการกิน บ่ออาบน้ำ สถานที่ทำ
กิจทางศาสนา ก็ต้องแย่งแยกเป็นพวกๆ

ที่สำคัญที่สุดก็คือพราหมณ์เชื่อว่าเขาเกิดจากปากของพระพรหม พูดยอะไรออกไปทุกคน
ต้องเชื่อถ้าไม่เชื่อก็เป็นบาปอีก ฉะนั้นถ้าพราหมณ์จะกล่าวอะไรออกมาทุกคนต้องฟังทั้งนั้น
ไม่ว่าสิ่งนั้นจักมีเหตุผลพอฟังหรือไม่ กษัตริย์เป็นพวกนักรบเกิดจากแขนของพระพรหม
พวกพ่อค้าเกิดจากท้อง พวกที่ต่ำที่สุดคือศูทร เกิดจากแข้งของพระพรหม จึงต้องทำงานอบ
เหงื่อต่างน้ำตลอดเวลา ทำงานให้คนอื่นพลอยได้ประโยชน์แล้วยังไม่มีใครพอใจ คนชั้นสูงยัง
เหยียดหยามและรังเกียจเสมอ ไม่มีเสรีภาพที่จะปฏิบัติอะไรได้ดังใจเลย จะไปปฏิบัติกิจทาง
ศาสนาร่วมกับเขาก็อีกไม่ได้ ไปอาบน้ำทำเดียวกับเขาก็ไม่ได้ เดินงาตัวไปทับพวกเขาก็อีก
ไม่ได้ พราหมณ์แถบอกว่าเป็นบาปทั้งนั้น จนมีคำเปรียบว่า "ฟ้าให้ประโยชน์แก่แผ่นดิน แต่
แผ่นดินให้ฝุ่นแก่ฟ้า" หมายความว่า วรรณะอื่นให้ประโยชน์แก่ศูทร แต่พวกศูทรมิได้ให้อะไร
แก่เขา คิดดูแล้วน่าน้อยใจนัก คนเราเลือกเกิดตามชอบใจไม่ได้

ในทางพระพุทธศาสนาจึงสอนให้แก้สังคมของอินเดีย โดยให้ถือว่าทุกคนเท่าเทียมกัน
เพียงแต่เกิดมาได้ทำให้ใครมีอภิสิทธิ์เหนือใครๆไม่ เพราะเกิดแบบเดียวกัน เจ็บป่วยก็แบบ
เดียวกัน เวลาตายก็ตายหมดลมหายใจแบบเดียวกัน ทรงตรัสว่ามีใช้เป็นคนเลวเพราะการ
เกิด มีใช้เป็นพราหมณ์เพราะการเกิด การกระทำเท่านั้นที่ทำให้คนให้ดี ให้เลวได้

ในพระพุทธศาสนาถือเอาการกระทำเป็นใหญ่ ดีชั่วอยู่ที่การกระทำอย่างเดียว ทำดีอยู่
ที่ชาติสกุลอะไรไม่ เกิดเป็นพราหมณ์ถ้าทำบาปก็ไปนรกถ้าทำดีก็ไปสวรรค์ เกิดเป็นศูทรถ้าทำ
ความดีก็ไปสวรรค์ได้ ถ้าทำบาปก็ไปนรกได้เช่นกัน ควรถือการกระทำเป็นหลักตัดสินจึงจะ

ถูกต้อง แต่พราหมณ์แกเอาเปรียบเข้าข้างตนเอง จึงวางหลักสูตรไว้เช่นนั้นเป็นการเอาเปรียบกันชัดๆ นับแต่อินเดียเป็นชาติมาชนชั้นคฤหยังไม่เคยได้รับเสรีภาพกับเขาเลย

พระพุทธรองค์นักปฏิรูป

พระพุทธรองค์เป็นนักปฏิรูปสังคมคนสำคัญของอินเดีย พระองค์เป็นกษัตริย์โดยหน้าที่ ตามกฎของพราหมณ์ก็ต้องเป็นนักรบ ให้ความคุ้มครองแก่พวกพราหมณ์และพวกอื่น แต่พระองค์ทรงเห็นว่าระบบการถือชั้นวรรณะเป็นระบบที่กดคนลงเป็นทาส ถ้าปล่อยไว้ก็เป็นการไม่เหมาะสม ใครที่จักช่วยเหลือชนชั้นที่ถูกกดขี่ทั้งหลาย จึงหาทางออกบวช และไปศึกษาลัทธิของพวกพราหมณ์ เพื่อทราบความตื้นลึกหนาบางก่อน และจักได้ทรงแก้ไขต่อไป

ผลที่สุดก็ทราบหมดทั้งส่วนที่เป็นหลักการและส่วนที่เป็นการปฏิบัติ ทรงทราบว่านักสอนศาสนาเอาเปรียบผู้ถูกสอนอยู่มาก จึงเสด็จออกมาข้างหน้าพวกเหล่านั้น แล้วประกาศพระองค์เป็นผู้รู้ และจักให้ความคุ้มครองแก่สรรพสัตว์ทั่วไป ได้ทรงประกาศความจริงให้คนเข้าใจ แล้วตั้งองค์การสอนศาสนาในรูปใหม่ขึ้น เปิดกว้างสำหรับคนทุกชั้น ให้เสรีภาพแก่ทุกคนทุกจำพวกที่มาปฏิบัติตนเพื่อให้พ้นทุกข์ได้

ความเสมอภาคซึ่งไม่เคยมีสังคมของอินเดียก็ได้เกิดขึ้น พระองค์ได้ทรงนำความสุขใจ ความสงบใจมาให้แก่เขาทั่วหน้า แม้แต่คนชั้นต่ำที่สุดก็ยังได้รับพระมหากรุณาจากพระองค์ เราจึงเรียกพระองค์ว่า ผู้มีความกรุณาอันยิ่งใหญ่แก่ชาวโลก ในชั้นแรกมีอยู่ในเฉพาะอินเดีย แต่ต่อมาได้แผ่กระจายไปทุกมุมของโลก

ความเสมอภาค ภราดรภาพ ที่ทรงนำมามอบให้แก่ชาวอินเดียและเขาได้รับนำมาชะโลมดวงใจที่แห้งผาก แต่อยู่ได้เพียงไม่นาน ผู้นำมาให้คือพระบรมครูก็ได้ลาโลกเข้าสู่ปรินิพพาน แสงสว่างได้ดับหายไปแล้ว ความมืดเข้ามาแทนที่ต่อไป พวกพราหมณาจารย์ผู้เอาเปรียบต้องอับแสงอยู่นาน ก็ลุกขึ้นเอาขี้เถ้าทาตัวแต้มตัวให้สกปรก และอ้างว่าเขาได้รับโองการจากสวรรค์ลุกขึ้นกล่าวสอนต่อไป ระบบแห่งการแบ่งชั้นวรรณะ และการกดคนลงเป็นทาสก็ได้ดำเนินต่อไปอีก และไม่มีทางจะหายไปจากอินเดียแล้ว

เมื่อฝรั่งเข้าไปปกครองอินเดีย เขาถือหลักว่าแยกแล้วปกครองง่าย การแบ่งชั้นวรรณะจึงยังเป็นไปและรุนแรงอยู่เสมอ นำสงสารคนชั้นต่ำทั้งหลายที่เขาเรียกว่าเป็นผู้มีบาป ใครจะเข้าไปแตะต้องไม่ได้เป็นอันขาด คนจำพวกนี้มีใช้มีจำนวนเพียงเล็กน้อย แต่มีจำนวนมากถึง ๖๐ ล้านคน เป็นกำลังใหญ่พวกหนึ่ง ถ้าปล่อยไว้ก็น่ากลัวอันตรายอยู่มาก

นักการเมืองผู้เสียสละ

ท่านมหาตมาคานธีนักการเมืองผู้ยิ่งใหญ่ และเป็นนักการเมืองชั้นนำของโลก ท่านเป็นนักการเมืองผู้ไม่เคยใช้ตัว ก. โกง กิน กอบ โกย เลย เป็นคนเสียสละประโยชน์ส่วนตัว มาเล่นการเมืองเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง ไม่เหมือนนักการเมืองบางคนที่ยอมสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเสียแล้วมาถือเอาประโยชน์ส่วนใหญ่โดยการเล่นการเมือง เมื่อก่อนเล่นการเมืองเป็นคนไม่มีอะไร พอเป็นนักการเมืองก็กลายเป็นคนมีอะไรที่ตนไม่มี และมาในความยิ่งใหญ่ ในอำนาจราชศักดิ์ จนขาดความเคารพตนเองไปเลยทีเดียว ถ้านักการเมือง

ทั้งหลายดำเนินชีวิตแบบมหาत्मคานธีแล้ว โลกที่เราอยู่ก็ดีขึ้นกว่านี้มากทีเดียว

ท่านมหาत्मคานธีเป็นนักปฏิรูปสังคมอย่างพระพุทธรเจ้า ชอบไปคลุกคลีกับพวกศูทร ชอบกินอาหารที่พวกศูทรจัดมาให้ และอาบน้ำร่วมกับเขา สิ่งใดที่คนส่วนมากไม่ทำ เพราะเขารังเกียจพวกศูทรแล้วท่านก็ทำสิ่งนั้นเพื่อให้เขาเห็นว่าไม่เสียหายอะไร

การปลุกความรักความเมตตาต่อกันไม่เป็นบาป แต่การกระทำสิ่งที่ไม่เกิดความสามัคคีต่อกันนั้นแหละเป็นบาปอย่างหนักทีเดียว งานของท่านมหาत्मคานธีได้ผลบ้างเพียงนิดหน่อยในด้านกลับใจพวกศูทร เพราะท่านคานธียังเป็นฮินดู และไปสอนให้พวกศูทรเป็นฮินดูต่อไป ก็เท่ากับให้เขาเชื่อในระบบการแบ่งชั้นวรรณะนั่นเอง ผลจึงไม่เกิดมากนัก

วรรณะศูทรนับถือพุทธศาสนา

ภายหลังที่อินเดียได้รับอิสรภาพจากอังกฤษ ก็ได้มีการตื่นตัวกันขึ้นอีกครั้งหนึ่ง และเป็นการตื่นตัวที่ได้ผลมาก เพราะคนพวกนั้นคิดเห็นว่าถ้าจะอยู่ร่วมกับพวกพราหมณ์ก็อยู่ยากใจไม่สมควรบาดหมางกันมานานแล้ว เข้ากันยาก ควรหาทางเปลี่ยนศาสนาใหม่ดีกว่า ชาวคริสเตียนก็ได้พยายามอยู่เหมือนกัน และได้ผลพอสมควร ชาวอินเดียไม่ยอมให้ศาสนาต่างถิ่นเข้าไปในอินเดียเหมือนกัน เพราะเขามีความภูมิใจในอารยธรรมดั้งเดิมของเขาว่ามีอะไรดีกว่าชาวตะวันตก จึงยังไม่สามารถชนะใจคนได้อย่างแท้จริง เขาคิดว่าพุทธธรรมเป็นของอินเดียแท้ดีและจริงอยู่แล้ว ไม่มีการถือวรรณะด้วย ควรที่จักชักจูงชนศูทรให้หันเข้าหาพระธรรมดีกว่า

ผู้ที่มีความคิดและทำงานอย่างออกหน้า ชื่ออัมเบทการ์ เป็นคนในวาระศุทร แต่ได้รับการศึกษาสูง เคยไปอยู่ยุโรปและอเมริกา เป็นคนกล้า พุดจริง ทำจริง เคยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมร่วมชุดกับบัณฑิตเนห์รู ต่อมาป่วยจึงได้ลาออกจากราชการ และได้ใช้เวลาว่างไปเที่ยวประกาศพุทธศาสนาแก่คนวาระศุทร การทำงานของท่านผู้นี้ได้ผลมากมาโดยลำดับ เขาได้เริ่มงานมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ คือ ๔๘ ปีมาแล้ว โดยการแนะนำชักจูงที่ละน้อยๆ ในการที่ยกคนพวกนี้ขึ้นจากกองฝุ่นแห่งสังคม ปลดปล่อยให้พ้นไปจากการถูกเหยียดหยาม พวกเขาได้รับความอับเฉามานานแล้ว แต่พวกเขาขาดการศึกษา ขาดหัวหน้าที่จะนำออกจากความมืดแห่งการแบ่งชั้นวรรณะ ings ที่มีความใคร่จะหลุดพ้นก็ไปไม่ได้ เมื่อนำเขา เขาก็ตื่นตัว เปลี่ยนใจมานับถือพุทธศาสนา

พิธีการปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ ได้กระทำกันครั้งแรกเป็นงานใหญ่เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๔๙๙ ที่เมืองนาคปุระ อันเป็นนครหลวงของแคว้นโอริสสา พิธีอันยิ่งใหญ่คราวนี้มีใช้เป็นประวัติการณ์ของพวกศุทรเท่านั้น แต่เป็นประวัติการณ์อันชาวพุทธควรบันทึกไว้ด้วย ภายหลังที่ชาวพุทธใหม่ได้รับศีลห้าแล้ว ท่านได้ให้โอวาทในทางธรรมแก่คนเหล่านั้น ซึ่งรวมทั้งหญิงชายครึ่งล้านคน นับแต่เหตุการณ์อันสำคัญนี้ผ่านไปแล้ว การทำพิธีกลับใจเข้าเป็นชาวพุทธก็ได้ทำกันเรื่อยมาจนทั่วอินเดีย เหตุการณ์อันยิ่งใหญ่ในการทำพิธีเป็นพุทธมามกะของชาวศุทร ที่ท่านจัดให้มีขึ้นอีกที่นครบอมเบย์ ในวันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ จักเป็นเหตุการณ์ที่ใหญ่ยิ่งที่สุดในประวัติศาสตร์

แต่อนิจจา สิ่งทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ ท่านเป็นอัมพาตมาหลายปีแล้ว ได้ลาโลกไปในขณะที่งานกำลังดำเนินไปด้วยดี ในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๔๙๙ เป็นเรื่องที่ชาวพุทธทั่วโลกต้อง

ยีนนิ่งและปลงธรรมสังเวช การถึงแก่กรรมของท่านได้ก่อความสะเทือนใจเป็นอย่างมากแก่ชาวพุทธและบุคคลที่มีเชื้อชาวพุทธ งานที่ท่านได้ริเริ่มไว้เป็นงานใหญ่หาได้ตายตามท่านไปไม่ คณะผู้ร่วมงานของท่านได้ดำเนินงานประกาศธรรมต่อไปด้วยความตั้งใจจริงของพวกเขา ในสถานที่ใดที่สรีระของท่านได้ผ่านไป การจงใจให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งคิดในการที่จักออกจากที่มีติดมารับแสงสว่างโดยการเป็นชาวพุทธก็เกิดขึ้นเสมอ ร่างกายของท่านที่เหลือได้บรรจุทุกเครื่องบินไปนครบอมเบย์เพื่อการเผา คนจำนวนล้านได้มารอรับที่สนามบิน ทุกคนอยากดูหน้าท่านเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่จะกลายเป็นเถ้าถ่านไป เขาได้แสดงความเคารพต่อร่างกายอันเคยเป็นที่สิงอยู่แห่งวิญญาณที่รักเพื่อนมนุษย์เป็นอย่างมาก

ร่างกายอันไม่เป็นสาระ ถูกเผาในวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ แต่งานของท่านยังมิได้ถูกเผาไปเลย ในวันที่ ๙ ธันวาคมพ.ศ. ๒๔๙๙ อันเป็นวันเก็บกระดูกของท่าน ท่านอานันทมหาดลียานะได้ทำการให้โอวาทแก่สาวกของท่านบาบาซาเฮปอีกครั้งหนึ่ง ในการเก็บกระดูกของท่านวันนี้มีคนจงรักในท่านได้มาจากทุกส่วนของอินเดีย แม้ในนครเดลี ในวันที่สามศพออกจากบ้านไปสู่สนามบิน คนจำนวนมากหลายหมื่นได้เดินเข้าขบวนศพ และสวดไตรสรณาคม...พุทัง สะระณัง คัจฉามิ ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ ดังก้องไปทั้งนครเดลี เป็นการประกาศถึงผลงานที่ท่านได้ทำไว้เพื่อพุทธศาสนา ตัวตายแต่ผลงานเป็นสิ่งที่ไม่ตายไปเลย ควรจะจัดเป็นตัวอย่างแก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นอย่างดี

ถึงแม้ว่าท่าน ดร.อัมเบทการ์ ได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว สาธุศิษย์ผู้ร่วมงานของท่านก็ได้สืบต่องานของท่านต่อมา ลูกชายของท่านเองชื่อศรียสวันตเรอ อัมเบทการ์ ก็ได้รับงานต่อมา โดยให้คำปฏิญาณต่อหน้าศพบิดาของเขาว่า จะทำงานชักชวนคนชั้นศูทรให้เป็นชาวพุทธต่อไป

และโดยการทำสังจกิริยาเช่นนี้ ก็มีพรรคพวกให้ความสนับสนุนอีกหลายคน ซึ่งหวังว่างาน
กลับใจชาวอินเดียคงจะดำเนินต่อไปอีก ไม่เฉพาะแก่คนชั้นศูทรเท่านั้น แต่จักทั่วไปถึงคนชั้น
อื่นๆด้วย

ดูจากสถิติตัวเลขที่เป็นงานของการกระทำการชักจูงจิตใจชาวศูทรในอินเดีย ให้หันมา
รับศีลเป็นชาวพุทธ พ้นจากการถูกเหยียดหยามต่อไป จากพวกพราหมณ์ที่ถือตัวว่าเป็นผู้
ที่เกิดมาจากพระพรหมในตำราที่พวกพราหมณ์เห็นแก่ตัวเขียนขึ้นมา เขาได้มีเสรีภาพในการ
เข้าไปทำพิธีทางศาสนาโดยมิต้องกลัวบาปต่อไป งานนี้จะยังดำเนินต่อไปอีก

ช่วยกันประกาศศาสนาสืบต่อไป

ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนี้ก็คือ ในอินเดียไม่มีพระเพียงพอที่จะนำชาวพุทธเหล่านั้น จึง
เป็นงานของประเทศที่มีพระมากๆ จะต้องตื่นตัวขึ้นทำการศึกษาปฏิบัติและออกไปประกาศ
ต่อไป เพื่อดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของพระบรมศาสดา เป็นการบูชาด้วยงานที่พระองค์
ได้ทรงกระทำมาเป็นเวลานานแล้ว เราทั้งหลายควรทำต่อไป

สถาบันบันลือธรรม เป็นองค์กรเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อสืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่มั่นคง อันเป็นการสานต่อเจตนารมณ์ของ หลวงพ่อพุทธทาสภิกขุ แห่งสวนโมกขพลาราม พระเดชพระคุณพระพรหมมิ่งคลาจารย์ หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ องค์ประธานสถาบัน ท่านเจ้าคุณพระสุธรรมเมธี ป.ธ.๘ (นายบรลือ สุขธรรม) อดีตเจ้าคณะจังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้ให้กำเนิดธรรมสภา

กิจกรรมของสถาบันบันลือธรรม

๑. โครงการ เด็กดีของสังคม เรียนทุกวันเสาร์ ๐๘.๐๐ - ๑๔.๐๐ น.
๒. โครงการ พบพระ พบธรรม ทุกวันเสาร์ ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.
๓. โครงการ อยู่กันด้วยความรัก ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ต้องการความช่วยเหลือ
๔. ธรรมสถานปฏิบัติธรรม **“สวนมูทิตรามาราม”** อบรมการเรียนรู้ชีวิตตามธรรมใน ๑ วัน ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐-๑๗.๐๐ น. ทุกวันพุธต้นเดือน ติดต่อกันเข้าร่วมกิจกรรม **“เรียนรู้ชีวิตตามธรรม”** ได้ที่ ๐๘๖-๕๓๒๕๕๕๑ โทรสาร ๐๒-๔๔๑๑๔๖๔

สถาบันบันลือธรรม ได้รับการสนับสนุนจากธรรมสภาและศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา สาธุชนท่านใดสนใจ ขอเชิญเข้าร่วมกิจกรรมของสถาบันบันลือธรรม โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

สถาบันบันลือธรรม ขอกราบเรียนเชิญท่านสาธุชนผู้สนใจในธรรมทุกท่าน ร่วมฟังพระธรรมเทศนาจากพระสุปฏิปันโน ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ในโครงการ พบพระ พบธรรม เป็นประจำทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา ๑๕.๐๐-๑๗.๐๐ น. ณ อาคารศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา ท่านสาธุชนที่สนใจสามารถสอบถามองค์แสดงพระธรรมเทศนาได้ทุกวันที่ ๐๘๖-๕๓๒๕๕๕๑

การพิมพ์หนังสือธรรมเป็นอนุสรณ์ นอกจากเป็นการจัดทำสิ่งที่มีประโยชน์ที่คงอยู่ยืนานแล้ว ยังเป็นการบำเพ็ญธรรมทาน ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นทานอันยอดเยี่ยมอีกด้วย ผู้ปฏิบัติเช่นนี้ชื่อว่าได้แสดงออกซึ่งญาติธรรม พร้อมไปกับการได้มีส่วนร่วมในการเผยแผ่ธรรม อันจะอำนวยประโยชน์ที่แท้จริงแก่ประชาชน

ท่านที่ประสงค์จัดพิมพ์หนังสือธรรมที่ดีและมีคุณภาพ เพื่อมอบเป็นที่ระลึกในทุกโอกาสของงานประเพณี อันเป็นการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุด โปรดติดต่อที่ **ธรรมสภา...** เลขที่ ๑/๔-๕ ถนนบรมราชชนนี ๑๑๔ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์. ๐-๒๔๔๑-๑๕๓๕, ๐-๒๘๘๘-๗๙๔๐, โทรสาร. ๐-๒๔๔๑-๑๔๖๔, ๐๒-๔๔๑-๑๔๗๗ / www.thammasapa.com

ปณิธานของธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม

ธรรมสภาก่อตั้งขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ มีปณิธานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบรมศาสดา ตามเจตนารมณ์ของท่านเจ้าคุณพระสุธรรมเมธี (นายบรรลือ สุขธรรม ป.ธ.๘) อดีตเจ้าคณะจังหวัดอุดรดิตถ์ ผู้ก่อสร้าง ธรรมสภา อันเป็นธรรมสภาแห่งแรกของประเทศไทย สมัยจอมพลป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ทรงเปิดทองลูกนิมิตเอกในวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๒

สืบเนื่องตามกาลเวลา ในยุคก่อนปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ หนังสือธรรมะที่ได้จัดพิมพ์จำหน่ายในท้องตลาด มีเนื้อหาสาระและมีคุณค่าเป็นอย่างมาก แต่ไม่มีผู้คนสนใจเท่าที่ควร เป็นเพราะรูปเล่มส่วนใหญ่ไม่มีความสวยงามพอที่จะดึงดูดประชาชนให้สนใจ ทำให้ในอดีตหนังสือธรรมะไม่ได้รับความนิยมเป็นที่แพร่หลาย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม ได้ตั้งปณิธานว่า ภายใน ๑๐ ปี จะต้องพัฒนาธรรมการเผยแผ่หนังสือธรรมะให้มีรูปแบบสวยงามน่าจับต้องเป็นที่สนใจของประชาชน และจะทำให้หนังสือธรรมะขึ้นชั้นไชน่ตามร้านหนังสือชั้นนำ ติดอันดับ Best seller เหมือนหนังสือชนิดอื่นทั่วไปที่วางจำหน่ายอยู่ ธรรมสภาจึงได้พัฒนารูปแบบปกและรูปเล่มให้มีความน่าสนใจอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาถึง ๑๐ ปี และตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นมา บรรดาหนังสือธรรมะได้พัฒนารูปแบบและรูปเล่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนเปลี่ยนวัฒนธรรมการอ่านมาสนใจหนังสือธรรมะเพิ่มมากขึ้น ธรรมสภามีความภูมิใจที่ได้นำเสนอและเปลี่ยนวัฒนธรรมการอ่านหนังสือธรรมะของประชาชน ดังที่ท่านจะเห็นได้ในปัจจุบัน

ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ผ่านมา ธรรมสภาได้ตั้งปณิธานให้หนังสือธรรมะเป็นหนังสือที่มีราคาถูก เพื่อสนองความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด จะพัฒนาหนังสือและสื่อธรรมะให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า หนังสือธรรมะทั้งสวย ทั้งดี มีคุณภาพ และราคาถูก

ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นต้นไป เป้าหมายของสำนักพิมพ์ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม คือ การเผยแผ่ธรรมะที่ส่งเสริมให้ประชาชนลด ละ เลิก อบายมุขและสิ่งเสพติดทั้งหลาย เพื่อการดำเนินชีวิตและเพื่อความสุขของมนุษยชาติ

ธรรมสภาตั้งปณิธานไว้ว่า ในปีพุทธศักราช ๒๕๖๐ ประชาชนชาวไทยจักมีอิสระปราศจากความมั่งงาย ปราศจากสิ่งเหลวไหล และจะส่งเสริมให้อบายมุขหมดไปจากประเทศไทย ซึ่งอาจเป็นไปได้ แต่ขอให้ลดลงๆเรื่อยๆ และสนับสนุนให้ประชาชนมีศีลมีธรรม มีวัฒนธรรมของชาวพุทธ และมีความปิติในการปฏิบัติธรรม เพื่อความสุขของชีวิตและสังคมโดยทั่วกัน

ด้วยความสุจริต หวังดี ธรรมสภาปรารถนาให้โลกได้พบกับความสงบสุข

www.thammasapa.com
ISBN : 978-974-09-4602-1

จัดพิมพ์เป็นธรรมานุสรณ์ เพื่อสืบทอดมรดกธรรมของหลวงพ่อบุญยานันทกสิคุ
ขอกราบขอบพระคุณแด่ทุกท่านที่ช่วยอุปถัมภ์การจัดพิมพ์เพื่อการเผยแพรธรรม: ๑๐๐ บาท